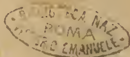
Raymond

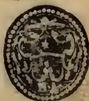

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
18 I
24

DE STIGMATISMO; SACRO ET PROFANO; DIVINO, HVMANO, DÆMONIACO.

TRACTATIO R. P. THEOPHILI RAYNAVDI SOCIET. IESV Theologi.

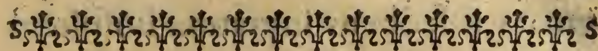

GRATIANOPOLI,
Apud CLAVDIVM BVREAV Typographum.

M. DC. XXXXVII.

VIRO CLARISSIMO
PHILIPPO DE L'AIGNEAV,
THEOPHILVS RAYNAVDVS
EX SOCIETATE IESV. F.

NGRATISSIMVS hoſpes, improbiſſimus miles, auidiſſimus naufragus, Macedonem qui ſpiritum expulſi in poſſeſſionem ſuam recollegerat, affectum ſemianimémque recrearat, diebus multis impenſa ſua curauerat, refecerat, viatico inſtruxerat; fœdè mox exturbauit illâ ipsâ poſſeſſione, & in id in quo jacuerat ipſe, littus, expulit eum à quo receptus erat, à quo ſanatus, habitúſque benigniſſimè. Philippus Rex per Pauſaniam illicò vltus eſt improbitatem, flagitiosè ſpoliato bona reſtituens; exturbatori autem ſti-

gmata inſcribens ingratum hoſpitem teſtantia, digniſſimum cui eæ Literæ inſculperentur, non inſcriberentur.

Sunt itaque ingratorum ſtigmata VIR CLARISSIME, ſed ſunt etiam quibus gratia, & accepti beneficij vigens recordatio præferatur. Nec deeſt, vel de cœlo, exemplum. Beati quippè cœlites, ſtigmatiæ ſunt in hoc genere: eáque ſpecie per ſolidam æternitatem, illuſtrem diuinorum beneficiorum characteriſmum, nomen Soteris, & nomen Patris eius, frontibus exarata, oſtentaturi produntur in diuinis oraculis. Quidni cœleſtium illarum notarum æmulatione, præferant in terris, qui ſe in alieno non vulgarium beneficiorum ære agnoſcunt, monimenta gratitudinem teſtantia, quibus gratiam, ſin minùs referre, & agere ſaltem, ac præferre dici poſſint, & teterrimum ingrati ani-

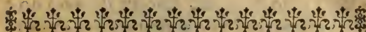
mi probrum, præ quo cœtera propemodùm nitent, procul à ſe amoliātur?

Hoc conſilio lucubrationē hancce meam DE STIGMATIBVS, ſub nomine tuo prodire volui V. Cl. vt quot notacula corporum hæc lucubratio exhibet, (& omnino multa, ac cujuſcūque generis exhibet ;) tot veluti beneuolentiæ erga me tuæ, perennibus quantum fas erit monimentis, quæ nullus Eros, aut Cinnamus, vafra arte aboleat, conſignatus & interſtinctus appaream. Leuiculum id quidem, nec ſiue tuæ beneuolentiæ, ſiue meæ voluntati ac officio admēſum. Tamen Deo ipſi, erga quē inexplicabilibus nominibus obſtricti tenemur, grata & memori voluntate, fit ſatis. Idque eſt, quod ex Numæ inſtitutis apud Romanos increbuit; dum grata mens adſit, etiam ſimplici fruge placari numina, & mola ſalſa litari.

SYLLABVS CAPITVM.

ANTONIVS MILLIEVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi, juxta priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. Henrico IV. & Ludouico XIII. nunc regnante concessum; quo omnibus interdicitur editione ac diuenditione librorum ab hominibus ejusdem Societatis conscriptorum, nisi Superioris consensus accedat; annuo vt Claudius Bureau Typographus Gratianopolitanus excudat, ac distrahat ad sexennium lucubrationem R. P. Theophili Raynaudi de stigmatismo Sacro, & profano, Diuino, humano, Dæmoniaco à Theologis nostris recognitam. Scripsi Lugduni 18. Iulij 1645.

ANTONIVS MILLIEVS.

PROLOQVIVM.

STIGMATIS nomen Græcum est, designans notam impressam, vel certè punctionem. Nam στίγειν est *signare & notare*: στίζειν verò est *pungere*. Vnde *stigma* idem est quod *nota extrinsecùs impressa*, aut *punctus*. Multis hanc stigmatis notionem illustrat Claud. Dausqueius l. 2. de sanctitud. Pauli c. 13. Vocem *stigmatis* in eo sensu, quamuis origine prima Græcanicam, vsurparunt item Latini, vt liquet ex Suetonio in Caligula c. 27. vbi tradit trucem illam bestiam, multos honesti ordinis, deformatos priùs stigmatum notis, ad varia horrenda supplicia ablegasse. Non dissimiliter Seneca l. 4 de benef. c. 37. affirmat, Philippum Macedonem jussisse inscribi militi, stigmata ingratitudinem testantia. Vsurpauit item in eodem sensu vocem *stigmatis* Fabius l. 7. c. 4. & Scribonius largus c. 231. ac Arcad. & Honor. A A. l. 3 C. de Fabricens. Ipsi serui, à stigmate inusto,

dicti Tullio *ſtigmatiæ.* Itaque *ſtigmatis* nomen tanquam Latio donatum, vſurpabimus ad deſignandas notas viſibiles atque adeò corporeas, quod eſt huius Tractationis argumentum. Quod autem interdum probati autores *ſtigma* vſurpant pro ſugillatione, vt notat Britannicus ad X. Iuuenalis ſatyram, tranſlatitium eſt. Sic Tranquillus in Cæſare, *perpetuorum ſtigmatum* in eo ſenſu meminit, & Martialis l. 12. eodem ſenſu ait. *Frons hæc ſtigmate non meo notanda eſt.* Nos hîc pro vera nota humano corpori extrinſecùs impreſſa, *ſtigma* vſurpamus.

ARGVMENTVM.

REftringo tractationem, ad notas extrinfecùs impreffas humano corpori: quia non eft hîc agendum de notis quæ imprimuntur brutis, vt tradit Feftus V. *Signare*, & V. *Dignoro.* Sic enim notare bruta vocabant *dignorare*, adhibito charactere; fic enim vocatum ferrum inurens, obferuat Scaliger Conjectaneis in Varronem, poft S. Ifidorum l. 20. orig. c. 16. qui ait characterem effe ferrum caloratum(ideft candens) quo notæ pecudibus inuruntur. De eo ferro eft illud. Næuij apud Prifcianum lib. 7.

Signare oportet frontem calda forcipe.

Et illud Calpurnij in Bucolicis, Ecloga 5.

Impreffurus oui tua nomina.

Anacreon item.

Equi folent inuftum.
Coxis habere fignum.

Quod Oppianus l. 1. Cyneg. *à V.* 315 agens de pictis & floridis Oryngis, fic expreffit.

Duplicia oryngum sunt florida genera;
Alij namque collum, & pulchra crinibus lata terga,
Insigniti sunt longis confertim vittis.
Velut tigrides veloces, pernicis Zephyri soboles;
Ast alij rotundis in orbem variantur.
Notis densis, similiter pardis.
Quos etiámnum pullos tenellos pinxerunt solertes viri,
Candente ære longum pilum inurentes.
Sæpè verò alia homines ingeniosissima excogitarunt:
Vt videlicet pullum stigmatizent, etiam in aluo matris latentem.
Proh quantum ingenium! Quanta hominibus inest solertia!
Faciunt quomodocunque volunt: faciunt versicolores equos,
Matris etiamnum lacteis comprehensos lumbis.

Subjicit modum quo id præstabatur, ei affinem quem Iacob in variegandis ouibus adhibuisse legitur Genes. 30.

Hæc tamen pulli intra aluum maternam stigmatizatio, non est nisi imago

(vt ſic dicam,) ſtigmatizationis ſolidæ & veræ introrsùm peruadentis, quæ admoto candente ferro peragitur; ſiue bubus, ſiue equis, ſiue aliis brutis, inuſta per ferrum nota. Sic Sibæ gens Indorum, apud Arianum, bubus clauæ notam inurebant in Herculis honorem. Equis propè Phaſidem, Phaſianam auem inuſtam, ſcribit Suidas, addens de Siſypho quodam, ſingulas literas vngulis ſuorum animalium inſcribente. Athenæus l. 11. dypnoſoph. equis quibuſdam Ϡ aliis Ϙ inſcriptum fuiſſe prodit, adducto Ariſtophane in Nubibus: & priores σαμφόρας, poſteriores κοππατίας dictos confirmat; vt quidem ex Euſtachio & Heſychio, Theſauri Autor allegat: nequaquam aſſentiente Scaligero in digreſſione de literis Ionicis quam ſuis in Euſebium animaduerſionibus inſeruit; monſtrans denominatos equos aliquos σαμπφόρας vel σαφόρας à nota illis inuſta ſignificante *nongenta*: alios κοππάπας, quibus erat inuſtum κόππα, non autem κάππα. Scholiaſtes verò antiquus Ariſtophanis in Nubibus; equos κοππατίας definit ἵππους οἷς ἐγκεχάρακτο τὸ Κ ςοιχεῖον. Sicut

Καμφόρας τοὺς ἐγκεχαραγμένους τὸ C.

Apud Apuleium lib. 2. Milef. hæc leguntur. [Necnon & equum illum quoque meum reducentibus, quem diuerfum diftractum, notæ dorfualis cognitione recuperauerunt.] Eft qui cum Titio l. 7. c. 20. eum Apuleij locum de ftigmate accipiat. Sed videtur potiùs de nota quapiam naturali accipiendum; tametfi extra dubium eft equos & alia pleraque bruta fuiffe notata, juxta prædicta. Et illud ex 1. Georg. Aut pecori fignum aut numerum impreffit aceruis. Has omnes ftigmatizationes hic dimiffas volo, quia brutæ & pecuinæ funt, non humanæ, fiue impreffæ humanis corporibus.

Sed neque quæcunque notæ humanorum corporum funt huius loci. Non enim quæ non funt extrinfecùs impreffæ, cujufmodi funt ftigmata morbofa. Sic enim videntur nominari poffe puncticulæ illæ in febre lenticulari quam Schenchius l. 6. obferuat. Medicinalium, ab hujufmodi notis, vocat *febrem ftigmaticam*, fusè eam defcribens ex Fracaftorio l. 2. de contag. c. 6. & 7. & lib. 3. c. 6. & eodem

referenda eſt, admirabilis ſanè notatio corporis fœminæi quam nuper ex Domino Ortique pererudito Medico, accepi. Referebat ille ſuperiore anno 1643. primarij cujuſdam ciuis Auenionenſis vxorem, annos natam circiter quinque ſupra triginta, quotannis ineunte æſtate, citra febrem ac furorem delirare ſolitam; (eo videlicet melancholiæ genere correptam, quod à bile retorrida, aſſato vel incinerato ſanguine exiſtit;) ad ſolemnem anniuerſariam mentis exerrationem, adjunxiſſe quod non leui admiratione, & maritum, & ipſum Medicum afficeret. Subitò namque toto corpore, ſed maximè in femorum parte interna, apparuere ſtigmata liuida, folij mentaſtri capacitatem æquantia, variis digeſta ordinibus, paríque inter ſe proportione, ſpatio duorum circiter tranſuerſalium digitorum ſejuncta. Qui ordo eo videtur admirabilior, quod in nullis eruptionibus, & exanthematis ſpõte naturæ factis, tale quid cernitur. Porrò & animi exerratio, & corporis veluti pictura & variegatio quam diximus, ſubſecuta mulieris grauiditate ceſſauit, perſpi-

cuo argumento quòd à feruidiore, & acriore semine, agitatis crassis humoribus, obnubilatio cœli microcosmi, & spirituum animalium impuritas, cuiúsque inquinatio esset exorta. Eam enim causam immutatæ corporis œconomiæ, & turbatæ mentis in aliquibus virginibus viro maturis, obseruauit Hippocrates l. de Virgin. qui addit, *si conceperint, sanæ fiunt.* Idem Medicus anno 1644. puellam sexennem afflictæ satis valetudinis, cui aliàs lien ac etiam abdomen vniuersum fœdè intumuerat, abs se visam refert, cute innumeris notata stigmatibus, quorum permulta lentem magnitudine excedebant, non pauca æquabant; innumera verò erant minora, insigni in plerisque colorum varietate: Nam quædam erant rubra, pleraque violacea, liuida, aut nigra; omnia colore saturato valdè conspicua. Nisi febris abfuisset, & omnium actionum integritas deprehensa esset, potuissent videri maligna exanthemata. Sed fuisse potiùs succos inutiles, malignitatis ac putredinis expertes, quibus ab vtilibus ritè segregatis, natura medicatrix optima,

massam

massam sanguineam defœcasset, sua sit febris ac sitis vacuitas, absque decubitu & inappetentia. Nouis autem maculis pullulantibus & succrescentibus in dies vbi primùm soluta est regia in altero lacerto vena, euanuerunt stigmata illa vniuersa, & cutis planè nituit, quæ prius adeò maculosa, tótque notata veluti punctionibus visa erat. Hujusmodi ergo stigmata, cum extrinsecùs non imprimantur, ablegata volo ab hac disputatione.

Idem statuo de notis illis quas Suetonius in Augusto c. 80. *genitiuas* appellauit, & plerunque à fœtu è matris aluo exportantur. Attingemus de eis inferiùs nonnulla sect. 2. cap. 4. agentes de quorundam impostorum prætensis notis genitiuis. Eas ergo notas fœtibus in vtero adnatas, qualescunque sint, ac etiam si emineant & extent in corpore, ablego ab hac disputatione, quæ stigmatibus tantùm, atque adeò solis notis vi extrinsecùs humano corpori inustis, addicitur. Nec placet quod Claud. Dausqueius l. 2. de sanctitud. Pauli c. 13. has quoque fœtuum notas, *stigmatum* nomine donandas contendit.

At vbi vis extrinſeca & impreſſio per impetum facta, ad rationem ſtigmatis pertinens?

Itaque hæreamus in notis humano corpori impreſſis, quæ ſunt vera ſtigmata, inter quæ numero ſolas notas extrinſecùs cum aliqua vi & impetu inuſtas humano corpori; atque adeò corporeas. Neque enim aduocandæ huc ſunt, notæ ſpirituales indelebiliter impreſſæ animabus in quorundam ſacramentorum ſuſceptione, quas vulgo *characteres* appellamus. Hujuſmodi quippè notæ, ſunt ſpirituales; ac ſi ita lubet, dici poſſunt ſtigmata inuiſibilia, diuinitùs impreſſa inuiſibili ſubjecto ſiue animæ, de quibus diſſeritur à Theologis in generali Tractatione de Sacramentis.

Eorum porrò corporeorum ac viſibilium ſtigmatum quæ hac tractatione ſuſcepimus exponenda, ingens omnino eſt varietas. Non incommodè tamen ad duo capita generatim reuocari omnia poterunt; nempe ad ſacra, & profana. Nomine *ſacrorum ſtigmatum*, intelligo, quæ vel ex parte cauſæ efficientis, etiam moralis, nec niſi per imperium operantis; vel ex

parte causæ subjectiuæ ac recipientis, sacra sunt & digna honore ac veneratione. Possumus quoque hæc signa appellare *diuina*, non modò à præcipuo huius seriei mẽbro, nempe ex Christi Domini stigmatibus; sed etiam quia stigmata sacra, vel sunt diuina ratione causæ efficientis, vel ratione Dei cum passo cooperantis. Quædam enim ex eis sunt diuinitùs impressa, saltem per imperium, admouens ad eam impressionem ministerium Angelicum. Alia autem, tametsi causam efficientem habẽt impiam, inuruntur tamen subjectò cum quo Deus patitur, vt fert Scripturarum & Patrum creberrimus loquendi modus, expensus in Tractatione de Martyrio p. 2. c. 3. num. 21. Sic Deus dicitur ingressus cum Iosepho in foueam. Et Tertullianus l. ad Martyr. c. 1. contestatur, quod nisi Spiritus sanctus cum martyribus carcerem subijsset, nunquam Martyres carcerem ingressuri, vel in eo perstituri fuissent. Ob hanc igitur causam, stigmata martyribus inusta ab impiis, inter diuina referri posse pronuncio, quod in illorum inustione, Spiritus sanctus Martyribus

ſpeciali munimine ſuppeditato, affuerit.

Iam verò ſtigmata profana, duplici principali membro continentur. Vnum eſt ſtigmatum purè humanorum, alterum dæmoniacorum. Voco ſtigmata purè humana, ad quæ Deus non interuenit ſpeciali concurſu, & per modum cauſæ ſupernaturalis; ſiue vt ab homine inurantur, ſiue vt excipiantur: ac ne Dei quidem mandantis & moraliter impellentis juſſu, ſunt indita. Ejuſmodi ſunt ſtigmata, variorum gentium vſu, ad gradus, aut nationis diſcrimen vſurpata, cujuſmodi fuere ſtigmata Thracum, & Britannorum, ac Indorum. Pertinent eodem ſtigmata ſeruilia, & variis crimioſis inuſta. Item quæ præ nimio luctu, vel ad fucum faciendum, plerumque ab impoſtoribus inuſta produntur. Nec non quæ ad cultum falſi numinis apud Ethnicos, aut ad ſuperſtitionis ſuæ exercitium per hæreticos inuſta olim conſtat: & quæ poſtremum Erebi excrementum, cui antonomaſticè *Antichriſto* nomen, eſt inuſturum, vt in Apocalypſi prænunciat B. Ioannes. Hoc primum membrum, ſubdiuidens

ſtigma profanum, rectè ſtatuetur ſecundum in generali tripartita ſtigmatum diſtributione.

Alterum membrum ſubdiuidens ſtigma profanum, appellabam *dæmoniacum*, quia ab ipſo Dæmone inuritur Magis & Sagis, aliiſve perſonis in quas diuino permiſſu ſinitur notam extrinſecam corpori imprimere. De quo ſtigmatum genere, anceps & magni vſus eſt diſputatio, tam quoad eorum exiſtentiam apud nonnullos obſcuram, quàm quoad omnes eorundem ſtigmatum cauſas. Ambiguum quippè eſt, an omnibus æquè ſatanæ mancipiis, inurantur hujuſmodi notæ, & in qua corporis parte ; & an ab ipſomet dæmone tanquam ab immediata cauſa effectrice, an verò interuentu alicujus alterius cauſæ, imprimantur. Quæ item ſit hujuſmodi ſtigmatum formalis ratio, & quæ ad eam accidentia conſequantur, obſcurum eſt : nec leuiter de harum notarum ſtabilitate & abolitione certatur. Itaque copioſa difficultatum meſſis, non minore vſu quàm amœnitate, ex hoc campo colligenda oſtentatur.

Pro triplici igitur stigmatum serie, quarum vna, quæ diuina sunt, binæ aliæ, profana tam humana quàm dæmoniaca complectentur; triplici sectione eodem ordine collocanda, digeram vniuersam de stigmatis tractationem; à qua non est quod extimescam cognomentum quod Nicanor Alexandrinus retulit à scriptione de stigmatis seu punctis. Audiuit enim *Stigmatius*. Mihi verò gloriosissimum fuerit eius decorum participem fieri, qui non erubescens Euangelium, fidenter pronunciauit; *Nemo mihi molestus sit. Ego enim, stigmata Domini IESV in corpore meo porto.*

SECTIO I.

DIVINVS ET SACER Stigmatiſmus.

ERTINENT ad hunc locum juxta proximè dicta,& ſtigmata, quæ ſub antiquo Teſtamento & ſub lege gratiæ inuſta ſunt, autore vel mandante Deo; ac quæ an in termino, ſeu in gloria, locum ſint habitura, controuertitur. Tametſi autem ordinem dignitatis attendendo, præmittenda eſſent ſtigmata Diuina noui Teſtamenti, & illa maximè quæ Chriſto Lapidi primario inſculpta ſunt, Deo cælante ſculpturam eius: Tamen præferendus videtur ordo temporis: quo ea primùm ſtigmata conſideremus, quæ in veteri Teſtamento ſunt impreſſa; tum quæ in nouo, per tempus viæ ad patriam, inuri contigit. Claudet agmen conſideratio ſtigmatum ſacrorum in cœlo, vbi eſt viæ terminus; cum vt intelligatur quomodò ibi ſe habeant ſtigmata tempore mortalis vitæ piis impreſſa; tum vt conſtet, aliquáne noua ſtigmata inurantur beatis, quod quædam Scripturæ

videntur sonare; vt cum electi per omnes tribus dicuntur *signati*, & habere *nomen filij, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis.*

CAPVT I.

DE STIGMATIBVS DIVINITVS impressis aut indictis in antiquo Testamento; ac primùm de Caini stigmate.

Mpressum esse à Deo stigma Caino fratricidæ, habetur ex c. 4. Genes. vbi Deus, nequam illum, cædem ab aliquo inferendam timentem, firmasse narratur. Additque Moyses. *Posuit Dominus Cain signum, vt non interficeret eum omnis qui inuenisset eum.* Quæ verba satis manifestè præferunt, Deum imposuisse Caino signum; quo omnes commonerentur abstinentiæ à cæde Caini.

Priusquàm autem hunc esse ibi verum Mosis sensum stabiliam, ponendum est, germanam & receptam in Ecclesia sacri textus lectionem, ferre quod dixi. Neque enim audiendus est Rupertus qui l. 4. in Genes. c. 9. negat legendum, *posuit Dominus Cain signum*, aut vt plerique veteres Codices habent;

posuit Dominus in Cain signum : quod sonat impressionem signi in Caino factam, sed contendit legendum, *posuit Dominus Cain in signum.* [Notandum (inquit,) quod dictum non sit, *& posuit Dominus signum in Cain*, vt V. G. tremulo corpore viueret, vel cornu in fronte gestaret, vel tale quid quod non ex autoritate Scripturæ, sed ex Iudaicis fabulis est: Sed *posuit* (inquit,) *Cain in signum* : idest quasi signum; videlicet, vt sic non auderet aliquis pro vltione contingere illum, quomodo nemo debet amouere Regis vel Imperatoris signum.] Verùm hæc Ruperti interpretatio nullo modo est admittenda : Euertit enim probatam in Ecclesia lectionem; in qua non habetur, *posuit Deus Cain in signum:* sed *posuit Cain signum.* Vel *posuit in Caino signum.* Deinde Glossa Ruperti manifestè euertit sensum Mosis, qui significare voluit quorsum Dominus hoc signum Caino impressisset: nempe vt mortales, animaduerso eo signo, & comperta per illud immunitate cædis diuinitus concessa Caino, abstinerent eius violatione. At juxta Rupertum, ipse Cain positus erat in signum ne occideretur: quod excluso stigmate, & reliquis notis externis quas Rupertus excludit, intelligi nequit quomodò per ipsummet Cainum exprimi posset. Sicut neque apparet, qua ratione Rupertus subdat, parabolicum filium Thecuïtidis, quem fraternæ cædis reum Dauid contingi à quoquam vetuit, positum esse à Dauide in signum; eo ipso quod Dauid contestatus erat reum fore, quicunque illum malè habuisset. Id enim non erat reuera poni in signum, vt non interficeretur, qui

fratrem interemisse ferebatur. Induxit fortè Rupertum in eam interpretationem, Philo in calce libri quod deterius potiori insidietur, vbi talem aliquam textus sacri interuersionem adhibet. Sed meminisse oportuit Rupertum, Philonis judicium circa literam sacri contextus, sæpè frigere, vt monuit D. Augustinus 12. contra Faust. c. 39. Esto de facundia & scriptionis concinnitate, vix vlli concedat Philo. Quare fateamur, rectè habere lectionem vulgatam; nec Dominum posuisse Cain in signum absque vllius notæ externæ impressione; sed vèrè posuisse in Caino signum externum, exprimens omnibus, voluntatem Dei ferre ne Cain interficeretur.

Sed quodnam fuerit signum illud externum; & an reuera stigma sit censendum; variant sententiæ. Permultis visum est, Cainum fuisse à Deo percussum tremore, & insolito corporis motu; Idque esse signum à Deo positum in Caino, ne occideretur. Ita Abulensis, Delrio, Cornelius in c. 4. Genes. ac Salianus & Torniellus anno mundi 130.

Videtur annuere Basilius Seleuciæ Orat. 4. quæ est de Cain & Abel. Ait enim, Deum in hæc verba affatum esse Cainum. [Monita non cepisti mea; ærumnis constrictus esto, tuáque trepidatio posteris vertatur in legem. Tremens obambula; animata lex videntibus occurrens, spirans columna, auertat à pari pœna: Lex inquam atramenti vice, trepidationis nota conscripta malum tacere nescium, intuentibus sit hortamento; & perturbata natura, quietem suadeat.]

Verisimilius tamen videtur, signum à Deo positum

in Caino, aliud fuiſſe à tremore, inſolitáque ſuccuſſione totius corporis. Manifeſtè id voluit Rupertus, qui eum Caini tremorem Iudaicis fabulis annumerauit. Ratio quoque nobis ſuffragatur. Neceſſe namque fuit, ſignum immunitatis à Deo impreſſum Caino, ejuſmodi eſſe, vt non poſſet ex morbo naturaliter accidere: alioqui vnde veniſſet in mentem hominibus, percepto eo ſigno, cogitare interdictum Dei de Caini occiſione? Atqui motus ille & tremor, poteſt ex morbo naturaliter prouenire, & ſemel luxatis & oblæſis neruis aliiſque motui addictis inſtrumentis, poteſt per reliquam hominis vitam continuari. Non igitur videtur accommodatus, vt aſſumeretur à Deo in ſignum veritæ interfectionis Caini. Deinde tremor & motus corporis quo Cainum correptum volunt, inuaſit illum antè poſitum à Deo ſignum, vt apertè habetur ex verſu 14. vbi Cain deſperans, & grauitatem ſui ſceleris vltra miſericordiam Dei extollens, ait ſe ejici à Deo; & fore perpetuò vagum & profugum. 70. verterunt *gementem & trementem*. Ex quo tantum abeſt, vt colligatur hunc tremorem fuiſſe ſignum immunitatis à Deo conceſſæ, vt potiùs colligatur, Cainum incurriſſe hunc tremorem, metu cœdis inferendæ à quocunque obuio. Quod manifeſtè tradit S. Hieronimus epiſto. 125. q. 1. vbi prolatis illis Caini verbis; *Eue ejicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcondar, & ero gemens & tremens ſuper terram, & erit omnis qui inuenerit me, occidet me*, ſubdit hanc illorum verborum ecphraſim. [Ejicior à conſpectu tuo; & cóſcientia ſceleris tremebundus,

lucem ipsam ferre non sustinens, abscondat vt latitem; eritque, omnis qui inuenerit me, occidet me; dum ex tremore corporis, & furiatæ mentis agitatu, eum esse intelligit, qui mereatur interfici.] En tremor ille, judice Hieronimo, potiùs accusat quàm tegit Cainum. Non igitur fuit signum immunitatis à Deo concessæ. Idem perspicuè agnouit S. Chrysostomus hom. 15. in Genes. Ait enim Cainum in tanta sui corporis imbecillitate, tantóque tremore, veritum esse ne à quocunque occidere volente occideretur: Deum autem timori illi prospicere volentem, impressisse Caino signum. Quare ille ipse tremor, non fuit hujusmodi signum, quod Deus posuit in Caino; vt omnibus constaret placere sibi Cainum indemnem esse. Quid quod ambigi potest, vnde ea opinatio de tam insolito Caini tremore profluxerit? Nam voces Hebraicæ quas 70. expresserunt per tremorem & concussionem corporis, potius sonant fluctuationem, & vagationem, ac instabilitatem in homine incertæ sedis, vt S. Hieronimus in Traditionibus ad c. 4. Genes. animaduertit, & diligenter ibidem prosequitur Eugubinus. Estque verisimilius, verba illa Dei ad Cainum *vagus & profugus eris super terram*, spectare omnino instabilitatem, & incertas Caini reliqua vita sedes, non autem tremorem morbosum vehementissimum, qualem Græcus cõtextus Caino tribuit: quandoquidem nequam ille, vt confestim in textu subditur, mox à posito signo, dicitur liberos procreasse: quod à corpore adeò malè affecto, & tam violenter quassato, abhorreret. Dicitur etiam

illico dediſſe operam ædificandæ ciuitati; quæ operoſa molitio, hominem benè valentem, & optimè corpore conſtitutum, ſupponit. Aliud igitur ſignum à Deo in Caino poſitum, quærendum eſt.

Fuerunt qui ſignum in Caino poſitum, cornu in fronte Caini enatum dicerent, vt ex Ruperto referebam. Anonymus in opere de vidua Sareptana lib. 3. tom. 6. c. 2. hoc cornu Caino in nare ſtatuit vt in Rhinocerote. Hi cogitaſſe videntur illud Poëtæ, *cornu ferit ille, caueto.* Quaſi per eam notam ſignificare itidem voluiſſet Deus, recedendum eſſe à Caino fratricida. Neque verò ridiculum aut incredibile videri debet, inditum eſſe Cainô diuinitus cornu in fronte; cum locupletes teſtes confirment, naturaliter, aut ex morbo, inditum eſſe humano fronti cornu. Viſam ſibi Monſpelij fœminam nobilem, cui in fronte erat cornu digiti longitudine, ſcribit Dalechampius ad l. 11. Plinij c. 37. Ruſticum Cœnomanum, cuius fronti cornu adnatum craſſiſſimum duos palmos longum, ad occiput incuruum, Lutetiæ anno 1600. abs ſe viſum refert Renodæus l. 3. de mater. Medica c. 21. addítque ex Philippo Ingraſſias, de alio homine cui erat in dorſo cornu prominulum, qualem item hominem abs ſe viſum, qui in Ligurum triremi diu fuerat, ſcribit Scaliger exercit. 199. num. 5. Viſum quoque abs ſe hominem cui erat in medio frontis, cornu ſimile arietino, retortum ad ſuturam coronalem supernè ad verticem, teſtatur Hildanus Centur. 2. obſeru. Chirurg. in 25. qui item Centuria 4. obſeru. 31. puellam cornutam, & Pauli Lentuli de ea Com-

mentarium memorat. Alterius in fronte cornuti, meminit Zacutus Lusitanus l. 3. de praxi admir. obseruat. 9. De Poppa Caluiniano cui inter duo supercilia non modicum cornu adnatum erat, testes habeo locupletes qui post Ministelli mortem, asseruatum à quodam Catholico cornu illud, viderunt & contrectarunt. Diceres hoc cornu supra nasum extans, referre breuius Rhinocerotis cornu, quod pro iracundiæ in ea bestia flagrantissimæ indice, habent Physici. Erat enim nequam illud Caluini organum, efferatissimi in Catholicos animi, & iræ æstuosissimæ, ita vt Rosaria (sic enim impiè nominabat,) è præcisis Sacerdotum Catholicorum auriculis confecta, penes se esse gloriaretur. Mulierem in monte Caluariæ enixam fœtum cornutum, indéque prænunciatum fore ibi sedem regiam, scribit Basilius Seleuc. orat. 38. Quod de Gippo Rege jactatur, cum commissos interdiu boues altiùs animo agitasset, enata illi inter dormiendum è fronte cornua, intra vnicam noctem, permitto lectoris judicio.

Superiora exempla quæ & testium oculatorum sunt, & nobis propinquiora, sufficienter euincunt, cornua & quidem propriè dicta, qualia grandioribus quibusdam quadrupedibus viuiparis adnascuntur, posse aliquando per vitiationem temperiei, aut extraordinariam corporis constitutionem, etiam in aliis animalibus reperiri quasi fortuitò, & præter communem regulam. Simile est quod ceruæ fœminæ accidit. Communiter enim caret cornibus, vt notum est, tradítque Plinius l. 11. c. 3. post Ari-

ſtotelem in Poëtica c. 23. & lib. 1. de part. c. 2. cum quibus Philoſophi certis locis, alia notha, ideſt ex ſpuriis operibus petita, contrarium ſententia, fruſtra conciliare ſatagit Lælius Biſcida l. 1. ſubſ. c. 20. Et tamen repertam ſuo tempore fuiſſe in Gallia ceruam cornutam, ſcribit Scaliger l. 3. Poët. c. 4. Inſolito item ſpectaculo haud ita pridem, captum eſſe cornutum leporem teſtatur Renodæus l. 3. de mater. Medica. c. 4. Cornu gallinæ enatum in crure, narrat Auicenna l. 9. de animalibus, ſi Pomponatius l.de Incantat. c.3. *pag. mihi* 31. nec non Scaliger exercit. illa 99. n. 5. quod tamen eſt præter communem vſum. Igitur eodem modo, per extraordinariam materiæ in humano corpore diſpoſitionem, poteſt accidere, vt homo cornutus euadat, vi morboſæ cauſæ naturalis.

Hinc verò rectè colligi videtur, ſignum à Deo poſitum in Caino vt non occideretur, non fuiſſe cornua. Signum quippè illud, vt circa tremorem diſputabamus, debuit ejuſmodi eſſe, vt non poſſet aduenire naturaliter,vi morbi, vel temperiei vitiatæ; alioqui non fuiſſet accommodatum ad ingerendam hominibus notitiam impreſſionis factæ diuinitus, vt manifeſta fieret immunitas cædis à Deo conceſſa. Caino. Atqui cornua, (vt ex propoſitis exemplis euincitur.) inſolito quidem & raro, ſed tamen non incredibili modo, poſſunt homini ex morbo contingere. Quare aliò recurrendum eſt, vt legitimè & veriſimiliter exponatur, quod fuerit ſignum à Deo impreſſum Caino. Nugas Rabbinicas de cane Cainum perpetuò affectante, vt eo viuo hominis

gladio juxta loquendi modum à Gregorio Nyſſeno adhibitum l. de hom. opific. c. 7. tutus eſſet à quouis hoſtili incurſu, dimitto cupediarum illarum auidis: Hæc enim tametſi eſſet tutela, non tamen eſſet ſignum, neque ſignum in Caino poſitum; quod vtrumque aſſerit ſcriptura, de indice voluntatis diuinæ, ne Cain occideretur.

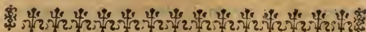
Mihi nihil occurrit, quo ſignum illud in Caino poſitum valeat veriſimilius exponi; quàm ſi dicamus, fuiſſe ſtigma Caino impreſſum in fronte, aut facie, vt in oculos omnium Caino occurrentium incurreret; quod neque fortuito euentu, neque vi morbi, aut naturæ in corporibus noſtris ſæpè ludentis, poſſet accidere. Siue eius deputatio ad ſignificandum hominibus diuinum interdictum, eſſet per ſigna anteriùs addicta ad id in actu ſignato innuendum; puta per literas, & ſcripturam id enunciantem: Siue deputatio ſigni planè ſingularis ad id ſignificandum adhibiti, fieret ex ſpeciali Dei concurſu, ad tempus vitæ Caini prorogando: qualem concurſum, benè multi olim perpetuum fuiſſe voluerunt in Vrim & Thummin, reſpectu Sacerdotis, vt diuina reſponſa ex lapidum contuitu deprehenderet. Similiter enim potuit Deus, omnes inſolitum in Caino ſtigma conſpicantes, edocere quid illud ſtigma ex diuino inſtituto enunciaret. Quod autem admiſi, potuiſſe de ſigni deputatione conſtare per Scripturam, qualis in S. Theophanis, & aliorum martyrum frontibus ſæpè exarata fertur; non conuellitur ea multorum opinione, quod literæ ſint poſt diluuium adinuentæ, vt referunt Lilius Gyraldus

Gyraldus dialo. 1. de Poëtis & Crinitus l. 17. de honesta discipl. Vera enim sententia, affirmat literas & scripturam, ipsiusmet Adami diuinitùs edocti inuentum esse, vt ex benè multis tradit Hermannus Hugo l. de prima scrib. orig. cap. 3. Sanè quod Mosem literarum autorem statuit Rupertus l. 3. de victor. verbi Dei c. 4. & 22. inde rectè refellit Philippus Abbas l. de silent. Clerico. c. 45. quod Enoch tanto anteriùs scripserit S. Iuda teste in Canonica Epistola. Nihil igitur est, quod vetet affirmare, stigma Caino impressum innotuisse per aliquam Scripturam, enunciantem diuinum decretum de non interficiendo Caino: Vel certè ipsummet stigma & signum in Caino positum, aliud non fuisse, quàm scripturam aliquam in Caini fronte aut facie diuinitus exaratam; jam tunc ab omnibus ex deputatione præuia intelligibilem, quæ ferret, vetare Deum ne quisquam in Cainum insurgeret; sed ab omnibus, eius violatione abstineretur. Vt vt sit, stigma aliquod impressum à Deo esse Caino, agnoscunt Hebræi antiqui apud Genebrardum, & subscribit Lyranus in c. 4. Genes.

Sic stigmatizari decuit ad perpetuam infamiam, hominem impium, qui vt ait Prosper p. 1. Operis de promiss. c. 6. [Effectus est contemptor diuini mandati, superbiæ caput, auctor inuidiæ, princeps illatæ mortis, & primus in hominibus parricida.] Plenè eius scelera expendunt S. Ambrosius l. 1. de Cain & Abel cap. 7. & 10. & lib. 2. eiusdem operis à capite sexto. Victor Cartennensis l. de pœnitentia c. 4. & 7. S. Cyrillus l. 2. in Genes. & S. Chryso-

ſtomus deſcriptus à Niceta ad orat. 43. Nazianzeni, qui ſeptem immanes eius noxas ſecernunt. Et addendum eſt crimen hæreſeos, cuius Cainum inſimulauit S. Iudas, dicens Hæreticos in via Cain abijſſe: quod Quiros ad eum Iudæ locum, fusè in hunc ſenſum proſequitur: & ſequi videtur ex iis quæ de vero Abelis martyrio diſputata ſunt in Opere de Martyrio per peſtem p. 2. c. 1. n. 17. Neque tamen infamiæ duntaxat diuturniori, trucis huius beſtiæ ſeruitum eſt, per ſtigmatis, ream omnibus demonſtrantis, inuſtionem; ſed etiam ratio habita eſt eruditionis cœterorum deinceps peccatorum; vt ſcilicet agnoſcerent diuitias longanimitatis Dei, quæ ſuſtinet vaſa iræ in multa patientia; nec illico à ſcelere ea conterit & deſtruit, ſi fortè reſipiſcant, & miſerationi locum præbeant. Obſeruatio eſt S. Philaſtrij hæreſi 2. de Caino. Notauit verò Iſidorus Peluſiota l. 4. epiſto. 8. Cainum tametſi teterrimum peccatorem, minùs indignum ſe præbuiſſe hac diuina largitate & comperendinatione, quia faſſus eſt cædem quam patrarat: Ob contrariam autem cauſam, Lamech quia inficiatus eſt noxam qua ſe inquinarat, ſimili fructu diuinæ benignitatis, ſupplicium ad longa tempora differentis, caruit. Varij Patres prædelineatam in Caino gentem Iudaicam, Chriſti Abelis veri trucidatricem demonſtrantes, hanc quoque procraſtinationem mortis Caini, & conceſſam ei immunitatem ſtigmate inuſto tanquam publica proclamatione reſtatam, accommodant Iudæis, aptantes illis locum ex pſal. 58. quo Chriſtus poſtulat à Patre ne Iudæos occi-

dat, sed dispergat atque deponat. Ita nominatim S. Augustinus concio. 1. in psalmum illum 58. & S. Cyrillus l. 2. in Genes.

CAPVT II.

De stigmate Circumcisionis, olim diuinitùs indicto, Abrahæ posteris.

Hoc est aliud stigma, in veteri Testamento autore Deo impressum, vt habetur Genes. 17. vbi dicitur, hoc fuisse signum fœderis à Deo initi cum Abrahamo. Apostolus Rom. 4. penitissimè peruadens mysterium, dixit circumcisionem esse *signaculum justitiæ fidei quæ est in præputio.* Gulielmus Paris. l. de legibus c. 3. vocat *signaculum & stigma inseparabile.* Item Claudius Marius Victor. l. 3. in Genesim, agens de Abrahamo.

Se primùm, natumque suum cunctósque clientes,
Ac famulos omnes quo jussum est stigmate signat.

Est ergo circumcisio, stigma, vt autem quæ ad hoc stigma pertinent perspicua fiant, percurrendæ sunt ejus causæ omnes, formalis nimirum, subjectiua, effectiua atque finalis.

Formalem antiquæ circumcisionis causam appello,

eius veluti quidditatem & essentiam, quam Origenes in c. 2. ad Rom. his verbis expressit. [Circumcidere, est ex genitali mẽbro per quod successio humani generis, & carnalis propago ministratur, amputare aliquam partem.] Hæc tamen circumcisionis definitio, minùs perfecta est, nec isti negotio opportuna. Cadit enim in circumcisioné in fieri, siue in actionem qua efficitur stigma de quo agere intendimus: non autem in ipsum stigma, quod est circumcisio in facto esse. Deinde omittitur in ea definitione quod est præcipuum. Neque enim quæcumque, & quomodolibet facta membri genitalis desectio, esset circumcisio indicta à Deo, Abrahæ: sed vt ipsa vox *circumcisionis* apertè sonat, exigebatur ad illius diuini mandati impletionem, vt præputij caro detruncaretur in orbem: Ita vt non fuisset satis securum decerpi aliquid carnis ex eo membro cujus circumcisio præscribebatur, sed necessaria esset abscissio carnis ex eo, in rotundum, vnde sequeretur stigmatis circularis impressio. Dixi requisitam fuisse abscissionem, quia quodcunque vulnus orbiculare non fuisset satis ad circumcisionem lege indictam; non enim suffecissent punctiones in orbem; sed necessaria erat detruncatio & abscissio alicujus partis ex eo membro decerptæ. Et hoc sensu accipienda est circumcisionis notio à S. Zenone assignata serm. de circumcis. vbi ait, circumcisionem, (vtique in facto esse spectatam,) esse *cicatricem ferro circumlatam, in damnum rotundi vulneris.* Sufficiebat porrò carnem decerptam in orbem, esse permodicam; quia per quamcunque orbicularem

detruncationem membri prædicti, salua erat circumcisionis notio, & diuinum jussum mandabatur executioni. Ex quo S. Zeno eruit, quanta esset Iudæorum stoliditas qui de tãtulæ cutis abscissione gloriabantur. Si enim sola carnis abscissio spectaretur, longè gloriosiores potuissent videri Ethnici illi, qui in Deæ suæ honorem, vt S. Zeno subdit, [Non paruam cutem ejusdem membri, sed ipsum membrum radicitùs abscissum, mysteriis turpioribus immolabant.] Agit de spurcis illis Gallis, qui se ad cultum Cybeles, magnæ Deorum parentis euirabant, vt videre est apud Arnobium, & alios annotatos tractando superstitiosum cultum numinis.

Altera hujus stigmatis interna causa, est subjectiua. Possumus autem duplex eius subjectum secernere; nempe immediatum & proximum, siue ipsum membrum circumcidendum; & remotum, siue personam totam cujus membrum circumcidebatur. Vtrumque subjectum, non exiguam disquisitionis segetem præbet, vnde seorsim est considerandum.

Pars circumcidenda erat genitalè caput; vt loquitur Rutilius l. 2. Itiner. allatrans Iudæos vt gentem propudiosam, quæ meteret partem illam humani corporis. Nec Rutilius duntaxat, sed Stoici quoque, & eorum vestigia relegentes quidam Hæretici, Testamento veteri infesti, partis prædictæ truncationem improbarunt, non sine irrisione Dei talia mandantis, & fœda obtrectatione exequentiũ, vt ait Origenes in c. 2. ad Rom. hæc subjiciens præter cœtera. [Stoici ajunt, indicet aliquid

mysticum circumcisio & figuram teneat allegoriæ. Itane oportuit, vt cum pœna & periculo paruulorum, cùm cruciatibus teneræ & adhuc innocentis partis; in facie figurarum species, & legis ænigmata conderentur? Sic non habebat Legislator, vbi formas mysticas poneret, nisi in decurtatione verecundorum locorum? & Dei Omnipotentis lex, æternique Testamenti signaculum, non potuit nisi in obscœnis membrorum partibus collocari? Itane bonus est Deus iste, qui natum hominem, statim in primis nouæ lucis auspiciis; præceperit vulnerari? Et sicut vobis videtur, ipse est & animæ creator, & corporis. Condat partem quam postmodùm, mandat abscindi, vt per miserorum supplicia, proprium emendet errorem; aut quod necessariò & vtiliter fecit, non rectè mandat auferri. Tum præterea si cura est Deo plurimos ad cultum sanæ religionis adduci, maximum ex circumcisione obstaculum, nascitur. Cum eo enim quod supplicium vnusquisque declinat; tum etiam irrisionem turpitudinis refugit, vnde magis impedimentum hoc religionis, quàm insigne, dicendum est. Hæc & multa, his similia, vel Gentiles aduersùs Legislatorem, vel hæretici perstrepunt]

Repellit has sannas Origenes; quoad Ethnicos quidem, argumento ad hominem, ex vsu plurimorum Gentilium vsurpantium circumcisionem. Quoad hæreticos autem Dei legis aduersarios, allegat factum Christi, qui circumcisionem suscepit. Et hujusmodi insigne, cum ad discretionem à cœteris gentibus, tum ad mysticos plerosque sensus,

ingerendos vtile fuisse demonstrat; de imbecillitate singulorum incommodorum ab aduersariis propositorum sigillatim disserens. Quæ nobis huic loco necessaria non videntur; quia sola Dei mandantis jussio, abundè purgat & honestat prætensam omnem, oblocutorum judicio, circumcisioni adhærentem obscœnitatem.

Supposita porrò, (de qua ambigere non licet,) circumcisionis honestate, non inutiliter quæritur, cur Deus illud potiùs subjectum proximum, quàm aliud quidpiam circumcidendum delegerit. Cur enim non in naso potiùs, vel in labro, aut auricula, vel oculo, indicta est circumcisio, vt semper pateret? Inquirit in ista Rupertus l. 5. in Genes. c. 31. & respondet; non potuisse in illis partibus imprimi stigma circumcisionis, absque damnosa macula faciem deturpante, sed quid diceret de aurium foratione; quam mulierculæ citra deformationem inducunt per graciles aurium cutes, calendaria expendentes, vt loquitur Tertullianus l. de hab. mulieb. c. 9. Quid de stigmatizatione faciei, olim apud varias gentes vsurpata, (vt sect. 2. referemus,) absque decessione pulchritudinis; imo vt putabant, cum eius accessione & incremento? Aliud igitur fuit Dei consilium, in delectu potiùs partis abditæ, quàm partis in omnium prospectu positæ; & in delectu potiùs illius membri, quàm cæterorum. Non inquam duntaxat consultum voluit Deus indemnitati pulchritudinis humani corporis, jubens desecari partem eius occultam; sed aliquid aliud spectauit, non indiligenter prætereundum, & à

multis retrò sapientibus studiosè versatum.

Omittenda tamen, aut despuenda censeo, friuola quædam, partim à Gulielmo Parisiensi l. de legibus c. 3. primo & secundo loco proposita, partim in hanc rem à Iudæis, Iudaicè id est carnaliter admodùm & crassè excogitata, referente Philone l. de Circumcisione: vbi repulsurus Ethnicos circumcisionem deridentes, refert inter permultas adhibendæ circumcisionis causas, quatuor esse à diuinis suis majoribus, placitorum Mosaicorum accuratis scrutatoribus, propositas; [Vnam, vt caueatur morbus curatu difficilis, quem vocant carbunculum; opinor ideò sic appellatum quod vrat inflammatione, quæ præputiatis faciliùs innascitur. Alteram, vt totum corpus sit purius, nec impediat officia sacerdotalis ordinis: quamobrem etiam radunt corpora Ægyptij Sacrifici, ne quid sordium, vel sub pilis, vel sub præputiis hæreat, quod possit obesse puritati sacris debitæ. Tertiam quòd cordis similitudinem quandam habeat circumcisa hæc particula. Ambæ enim generationi seruiunt. Nam ab altera spiritus animales, ab altera genituræ proficiscuntur. Ideò prisci æquum censueruut, occultæ illi, potiórique, ceu fonti sensuum animi, adsimilare hanc visibilem, vnde origo crassiorum sensuum corporis. Quarta porrò causa summè necessaria, est cura fœcunditatis & numerosæ sobolis. Aiunt enim, ita semen recta ejaculari integrum, nec diffluens per sinus præputij; & ideò circumcisas gentes fœcunditate pollere, esséque populosissimas.]

Hæc nimium quantum carnalia sunt, & negligéda:

videtúrque ea ferire S. Cyrillus l. 10. in Iulia. Dicens contra illa quæ in ratione secunda à Philone recitata, traduntur. [Non fortassis prætexent quidam communem hunc & ridiculum sermonem, quem & dicunt simpliciores Iudæos & idololatras morem habere. Vt enim (inquiunt,) videatur corpus liberatum à pollutionibus & sordibus naturalibus, nudam à naturæ integumentis particulam esse oportet. Dixerim quod hi maximè offendunt, increpando naturam, quæ nihil superfluum & inutile habet, sed honestè contegit etiam quod videtur quodammodò turpe. Veruntamen si congruè vitant carnales immundicias quomodò abstinebunt à carne, & his quæ ab illa, & cauebunt ab interno & occulto fonte procreationis filiorum ? Oportebat enim magis alacriter spectare ad internos fontes immunditiæ; non ea per quæ veniunt, præcisionibus offendere. At non coinquinat animam corporis natura, etiam si solitis modis, ac suis legibus veniat. Idcirco valdè friuolum est propter sordes carnales circuncidi, sicut illi dicunt.]

Inepta igitur est ratio secunda ex Philone proposita, ac ferè cœteræ : nisi quod tertia ratio aliter proponi & ad magnum mysterium referandum, accommodari optimè potest, cum Lactantio l. 4. instit. c. 17. vbi præfatus, circumcisionem antiquam [caruisse ratione ; (nimirum si non habeatur ratio mysticæ significationis abditæ, & sola externa carnis resectio attendatur :) quia si Deus id vellet, sic à principio formasset hominem, vt præputium non haberet.] Hæc inquam prælocutus Lactantius,

ſubdit; quod ea prima apud veteres carnis circumciſio. [Huius ſecundæ circumciſionis figura erat; ſignificans, nudandum eſſe pectus, id eſt aperto, & ſimplici corde,oportere nos viuere : quoniam pars illa corporis, quæ circunciditur, habet quandam ſimilitudinem cordis, & eſt pudenda. Ob hanc cauſam Deus nudari eam juſſit, vt hoc argumento nos admoneret, ne inuolutum corpus haberemus, id eſt, ne quod pudendum facinus intra conſcientiæ ſecreta velemus. Hæc eſt cordis circumciſio, de quâ Prophetæ loquuntur, quam Deus à carne mortali ad animam tranſtulit, quæ ſola manſura eſt. Volens enim vitæ ac ſaluti noſtræ pro æterna ſua pietate conſulere, pœnitentiam nobis in illa circumciſione propoſuit; & vt ſi cor nudauerimus, id eſt, ſi peccata noſtra confeſſi, ſatis Deo fecerimus, veniam conſequamur, quæ contumacibus, & admiſſa ſua celantibus, denegatur ab eo qui non faciem ſicut homo, ſed intima & arcana pectoris intuetur.] Habemus in hoc Lactantij teſtimonio, antiquam & inſignem confirmationem ſacramenti Pœnitentiæ,quo circumciſionem tanquam adumbrationem, refert Lactantius. Poſſet quoque tertia illa Philonis ratio aliter propoſita, accommodari cum Eucherio ad myſticam cordis circumciſionem, vt videre apud eum eſt l. de qq. difficilioribus vtriuſque Teſtamenti in 23. Sed dimiſſo ſtudio, accommodandi & in bonum ſenſum trahendi rationes Iudaicas, cur circumciſio diuinitùs ſit indicta in membro humanæ generationi addicto, audiamus quæ idem Philo ex ſua potiùs mente, & varij Patres in hanc rem protulerunt.

Prior ergo ratio quam ex ſua mente adhibet Philo, his eius verbis continetur. [Equidem præter jam dictas rationes ; per circumciſionem ſignificari arbitror duo quædam valdè neceſſaria. Vnum, exciſionem voluptatum, quæ mentem faſcinant. Quoniam enim inter omnes voluptatum illecebras, principatum tenet viri congreſſus cum muliere; inſtrumentum eius legiſlatores mutilari juſſerunt, innuendo reſecandas voluptates ſuperfluas, non vnius tantùm generis ; ſed omnes per vnam ſubjudicantes.] Hæc prima Philonis ratio, frequentiſſimè occurrit apud Patres. Signo nonnullos.

Origenes in c. 2. ad Rom. ſub finem longæ digreſſionis de circumciſione. [Circumcidere, eſt ex genitali membro,per quod ſucceſſio humani generis & carnalis propago miniſtratur, amputare aliquam partem. Per hoc ergo judicari figuraliter reor, amputandam eſſe ab anima, ſi qua illi ex conſortio carnis adhæret impuritas, ſi quis eam libidinis maleſuadæ ſenſus obtexit. Idcirco igitur non aliis iſta deſſectio, ſed genitalibus membris infigitur; vt clareat quòd hujuſmodi vitia, animæ non ex propria ſubſtantia,ſed ex genuino motu & incentiuo carnis adueniunt. Quod autem octaua die circumciſio datur, illud deſignari arbitror, quod præſenti quidem ſæculo, ſeptimana deputata eſt; Octauus autem dies futuri ſeculi myſterium tenet. Illorum ergò eſt circumciſio ſpiritalis,qui futuro ſæculo militant: in quo neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei & eorum qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum Dei, & quorum in terris ambulan-

tium in cœlis est conuersatio, quique prospiciunt non ea quæ videntur: sed quæ non videntur, & sciunt quòd quæ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna.] Creditus Cyprianus serm. de ratione circumcisionis. [Tenera infantia, hujusmodi erat imbuenda doctrinâ, & ante concupiscibiles motus, quos peccatum meruerat, miserabili pœnæ, & ineuitabili vindictæ, etiam in paruulis adhibenda erat seueritas: & antequàm ebulliret sartago libidinum, prouisum ventilabrum, quo refrigerari posset, & extingui depopulatricis flammæ vagus ardor, & vniuersa perlustrans incendium. Ideóque dolor voluptati; & sanguini delectationis, sanguis tormenti opponebatur, vt in primis elementis discerent paruuli semper propriæ memores sectionis, contraria curare contrariis; & ad cohibendos, refrenandósque turpitudinum appetitus, necessarium esse, sale corrosorio carnis perfricare pruritus, & semper recrudescentes desiccare putredines.] Mox item considerat, idcirco non totum membrum, quâ longum est, jussum esse resecari, sed solam eius anteriorem portiunculam: quia pudor ex motibus ad fœdas voluptates proritantibus, non potest prorsùs excindi. [Res sanè maxima, si non egrediatur foras huius contagio corruptelæ, & insaniens bestia corrupti anhelitus, catenis ferreis in vltimis animæ recessibus alligetur; intúsque fractis dentibus, seipsam concupiscentia captiua masticet & corrodat.] Rursúsque inferiùs. [Fomes quippè huius mali, intus in tenebrosis recessibus latitans, vt viderit animam alias occupatam, & in

ſimis ad ſui circunſpectionem ſolicitam, irruptionibus vehementibus erumpit; & blanditiis venena ſupponens, pudicitiæ puritatem inopinatis inuadit aſſultibus. Ideóque pudibundus homo, nuditatem ſuam operit, & fœditatem confuſus occultat. His rediuiuis vulneribus ſemper hac ſanie illitis, neceſſaria eſt per omnem huius vitæ ſeptimanam jugis reſecatio putredinum, & continua circumciſio cicatricum: & in cœteris quidem, membra omnia imperio rationis obediunt, & arbitrij retinent libertatem. Hic verò vbi Babyloniæ fornax exarſerit, & quaſi pice & naphtha conſperſi libidinum ebullierint appetitus; inflammata caro, libertatis priuatur honore, intantùm vt rebellia membra, velit nolit in motus nefarios audacter exurgant.]

S. Ambroſius l. 1. de Abrah. c. 4. propugnans ritum circumciſionis, in eadem apertè eſt ſententia.

S. Hieronimus, non-modò vſurpat plerunque rationem propoſitam, cur circumciſio indicta potiùs ſit in eo membro; ſed etiam tanti facit eam rationem, vt ei innixus, exiſtimet circumciſionem apud Apoſtolum 1. Cor. 7. ſumi pro virginitate, & circumciſum pro Virgine; ſicut præputiatum, pro conjugato. Fusè & accuratè hunc Apoſtoli ſenſum perſequitur D. Hieronimus l. 1. contra Iouinia. & in Apologia pro iiſdem libris, ac breuiter epiſto. 12. quæ eſt ad Gaudentium de Pacatulæ educatione, vbi ſic habet. [Circumciſus quis, ideſt, Virgo *vocatus eſt*; *non adducat præputium*; hoc eſt, non quærat pelliceas tunicas nuptiarum, quibus Adam, ejectus de paradiſo virginitatis, indutus eſt. *In præ-*

putio quis vocatus est, hoc est, habens vxorem, & matrimonij pelle circundatus: non quærat virginitatis & æternæ pudicitiæ nuditatem, quam semel habere desiuit; sed vtatur vase suo in sanctificatione, & pudicitia; bibátque de fontibus suis; & non quærat cisternas luparum dissipatas; quæ purissimas aquas pudicitiæ continere non possunt. Vnde & idem Paulus, in eodem capitulo, de virginitate, & nuptiis disputans, *seruos carnis* vocat in matrimonio constitutos; *liberos* eos, qui absque jugo nuptiarum, totâ Domino seruiunt libertate.] Manifestè igitur S. Hieronimus, *circumcisionem* pro *cultu Virginitatis* accipit apud Apostolum. Ex quo liquet, juxta S. Hieronimum, detruncationem præputij factam in circumcisione, insinuare necessariam refrœnationem concupiscentiæ, inibi præsertim æstuantis.

S. Augustinus l. 6. contra Faust. c. 3. eandem rationem adhibet, propugnans honestatem circumcisionis. [Proinde (inquit,) si Manichæi resurrectione Domini justificarentur, cuius resurrectionis dies, ex die quidem passionis tertius, post diem tamen Sabbathi, hoc est, post septimum, octauus fuit: profectò spoliarentur carnali velamento mortalium desideriorum: & cordis circumcisione gaudentes, non eam in carne adumbratam figuratámque deriderent tempore veteris Testamenti: quamuis jam tempore noui Testamenti, fieri obseruaríque non cogerent. In quo enim membro congruentiùs expoliatio carnalis & mortalis concupiscentiæ figuratur, quàm vnde carnalis & mortalis fœtus exoritur? Sed sicut dicit Apostolus, *Omnia munda mun-*

dis, immundis autem & infidelibus nihil est mundum, sed polluta sunt eorum & mens & conscientia. Itáque isti, qui nimis mundi sibi videntur, quia illa membra tanquam immunda auersantur, aut auersari se fingunt, in eas infidelitatis & erroris immunditias inciderunt, vt cùm detestentur circumcisionem carnis, quam dicit Apostolus signaculum justitiæ fidei; in ipsis tamen carnalibus membris, diuina Dei sui membra credant colligata, & inquinata detineri.]

S. Prosper ad eandem mentem 1. p. de promiss. c. 14. sic disserit. [Quæritur fortè; cur placuerit Deo, circuncidi omne duntaxat masculinum, eorum qui se ad obediendum Deo vouerant. Grandi autem sacramento res hæc acta est, quæ media & præterita tempora respiceret, ac futura. Nam primæ præuaricationis causâ, à parte corporis, serpentis veneno homo percussus, ardore libidinis æstuans, puduit ex his quæ pudenda creata non erant: eáque parere verecundiæ statuit, quæ fuerant inuerecundè nudata. Idcircò creator & judex Deus, in ea parte corporis signum circumcisionis indixit, temperans morbum malè conceptæ libidinis ex copula debitum, vt per continentiæ bonum atque integritatis decus, id repararet, quod fuerat vitiatum. Circumcisio quippè cordis, quæ in nouo fulget Testamento, in illo signo figurata est: quia sunt spadones, qui se ipsos castrauerunt propter regnum Dei; & filios Israël, incircumciso corde Deus increpat & objurgat.]

Denique S. Bernardus serm. 2. de Circumcis. *sub initium.* [Non dubium sanè, quin cætera quoque

humani corporis membra, additamentum illud Leuiathan occuparet, venenum ſcilicet concupiſcentiæ, & immoderatæ atque inordinatæ illecebra voluptatis; vt genetalis quædam abſciſſio omnibus neceſſaria videretur. Cæterum quia ſingulorum mẽbrorum abſciſſionem, humanæ carnis fragilitas, & infantilis ætatis infirmitas nullatenus ſuſtineret, pro moderamine diſpoſitio ſuperna prouidit, vt in ea potiſſimùm parte concupiſcentia caſtigaretur, in qua vehementiùs eam ſæuire conſtabat, & violentiùs malignari. In omni ſiquidem contradicentium ſpiritui rebellione membrorum, ſolum illud vſque adeò contumax inuenitur, vt contra omnem voluntatis deliberationem, ad inhoneſtos & illicitos motus aſſurgat.]

Plus ſatis liquet, rationem primam ex Philone propoſitam cur circumciſio in eo membro indicta ſit, eſſe Patribus frequentiſſimam; quod monſtrandum prolatis nonnullis receperam. Addit Philo ejuſdem diuini inſtituti alteram cauſam, quæ eſt ſecundum valdè neceſſarium de quo monendum lectorem præmiſerat. Sic igitur expedito primo, proponit ſecundum. [Alterum verò quo moneantur abjicere arrogantiam, grauem morbum animæ. Quidam enim velut præclari fictores, jactant, ſe poſſe hominem animal pulcherrimum producere, & inflati hac ſuperbia gerunt ſe pro Diis, vero autore generationis diſſimulato, cùm tamen eum errorem, conſideratis aliis quibuſcunque verſantur, potuerint corrigere. Multi enim ſunt inter eos viri ſteriles, & infœcundæ mulieres multæ, atque ita vtrique

conſenuerunt

consenuerunt in orbitate. Hæc igitur praua opinio excidenda est ex anima, sicut & cætera, quæcunque pietati repugnant.] Hæc ratio de arrogantiæ amputatione insinuata per circumcisionem præputij, vt bellè cadat in rem de qua agitur; spectanda est mystica generatio per quorumuis bonorum operum veluti sobolis spiritualis procreationem. In qua re, cum partes obeamus matrum, quæ aliunde tantùm fœcundantur; vt monstrare memini in defensione Valeriani c. 5. num. 3. ex Richardo Victorino atque Bernardo; præcluditur omnis gloriatio vana, cum ex Deo solo sint bona omnia.

Aliter circumcisionem ad humilitatis doctrinam refert creditus Hieronimus, Epistola de ratione veræ Circumcisionis, quæ inserta est Tomo 9. Ex eo enim quod hæc pars corporis debeat esse occulta, vt fert pudor naturalis, colligit autor ille, circumcisionem quæ est signaculum iustitiæ, adhiberi illi parti, vt significetur, iustitiam debere esse in abscondito. [Hic (inquit,) nostra circumcisio non videtur, quia stultitiæ velamine, velut veste tegitur mundiali. Nec sanè à nobis magnoperè desiderandum est, vt contemplationi omnium circumcisio apertè subjaceat; ne merces operis penes eos sit, quos volumus hanc videre, dicente Domino, *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam:* Sed ita modestè, ita verecundè habenda est, & velanda, juxta eam imaginem, quam abundantiori honore vestimus, vt non videntes eam videant. Sed quærentes rimantésque intus nos juxta Apostolum; quos seductores putant, veraces esse fateantur; quos nihil

habere credebant, omnia possidere cognoscant: quos mori judicabant, viuere in æternum testentur. Hæc est gloria circumcisionis occultæ: hæc partis verecundæ illis ad videndum, nobis in nostro corpore non verendæ: hoc testimonium gloriosum cùm conuersi amare cupiunt, quos odisse gaudebant. Vnde non in carne palam; sed in occulto cordis Iudæi esse debemus, non littera, sed spiritu. Nam littera oculis subjacet nostris; spiritus nobis carnalem refugit aspectum, vt laus juxta Apostolum, ex Deo, non ex hominibus acquiratur: vt mereamur audire à Domino. *Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longè est à me:* juxta illum qui quod pertinebat ad labia, magistrum bonum de bono quæsiturus appellat: cui vetus lex, idest, carnalis circumcisio, velut in superficie posita recitatur: quam se complesse testatus. Vbi quod ad circumcisionem cordis pertinebat audiuit. *Vende omnia quæ habes; & sequere me.* Tristis abscessit miser prorsus: qui sequi voluit quem bonum ignorare non potuit: interiùs ergò illud est signaculum præfiguratum, quod in inuisibili mente nostra ab illo inuisibili nostro Deo videtur: vt non eum à quo inuocetur audiret; sed eum à quo crederetur, attenderet. *Oculi enim Domini super justos*, si ad justitiam corde credatur. Verum autem nos credere toto corde mentimur, si ab hominibus accipimus honorem. Accipimus enim ab hominibus honorem, si eleemosynas nostras, tuba populo prædicatura præcedat: quas nec per officium ministrandi dexteram cum sinistra communicare concessum est. Accipimus

ab hominibus honorem si iejunia nostra & absti-nentiam ciborum, populi oculis fractior mentitæ infirmitatis commendet incessus: & fauorem vulgi, tristi vultu aduocatus pallor acquirat: si verò formam lætitiæ vultus erectus lauacris etiam serenatur, si caput ad imaginem festiuitatis inungitur. Sed soli Deo iejunia commendantes possumus dicere, *Voluntariè sacrificamus tibi Domine.*]

Sunt insuper apud Patres, aliæ quædam rationes diuini instituti in quo excutiendo versamur, quas juuat non omittere. Zeno Veronensis, serm. de circumcisione, refert indictionem resectionis in ea corporis parte, ad remotionem omnium peccatorum, deriuatorum ex corrupta origine ab Adamo. [Circumcisio ista (inquit Zeno,) non tam salutem pollicetur, quàm locum, capútque criminis monstrat. Adam etenim cum hoc membro illicitum pomum decerpit, sic in genus humanum jus mortis induxit. Necessariò ergo, luxurioso populo Deus hoc signum dedit; vt locum matricalis culpæ cùm denotat, etiam alia crimina fugienda cognoscat.]

Eodem reuoluitur elegans S. Cyrilli cum Iuliano disputatio l. 10. *sub finem*, vbi roganti quorsum circumcisio? Respondet [Bona sanè & vtilis, Amice, si typus esse credatur rei spiritualis. Absurdarum enim, concupiscentiarum & voluptatum, quæ scilicet sunt in humana mente, abjectionem significat: quam per spiritum sanctum in nobis omnibus Christus operatur. Innumeræ enim voluptates, quæ humanam mẽtem decipiunt, & partim quidem

ferentes ad amorem carnis, partim autem ad vulgares & stultas delicias, ad absurda lucra, ad pompas inutiles, & in summa ad omnia prauarum rerum genera, quæ & ipsa diuina lex prohibuit; Ab his omnibus sancti spiritus liberat gratia mentem inhabitans, & omnem immunditiæ speciem abradens; hæc est Deo gratissima circumcisio. Vnde Propheta Hieremias Iudæorum populis parùm scientibus quomodo legitima implenda essent, loquebatur, dicens: *Circumcidimini Deo, & circuncidite duritiam cordis vestri viri Iuda, & qui inhabitatis Hierusalem.* Igitur dubitauerit nullus, quod siquidem quis, omnino à cordis affectionibus liber fuerit, talis rectè Deo potiùs, & non sola carne circunciditur: quod facere nolentes Israëlitas, acriter redarguit vniuersorum Deus, dicens: *Omnes gentes incircuncisa carne, & omnis domus Israël incircuncisa corde suo.* Dixit autem alicubi & per vocem Hieremiæ; *Ad quem loquar, & testabor, & audiet? Ecce incircuncisa aures eorum, & audire non poterunt.* Insuper & diuinus Stephanus, opprobrans illis crudelitatem & inobedientiam: *Incircuncisi*; (inquit,) *auribus vestris, & cordibus.* Proinde Paulus in lege eruditus, optimè dixit: *circuncisio nihil est, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei.*]

Apud eundem Cyrillum l. 4. in Ioan. c. 51. hæc habentur in eandem sententiam. [Quoniam præparari, præmundaríque omnes oportet, qui Deo conjungi student (*sancti*, ait, *sitis, quia ego sanctus sum,*) propterea purificationis signum, circuncisione carnis priscis hominibus datum fuit. Quod qui-

dem facilè intelligemus, si conditionem considerabimus nostram. Voluptas quædam ante omne peccatum præcurrit, & feruens cupiditas ad delicta solet illicere: quæ ante peccandi actum insidet, & mentis consensum arripit, persuadens facilè hac via veniendum nobis esse quo gliscimus. Quod verum Christi discipulus ostendit, dicens: *Nemo qui tentatur, dicat a Deo se tentari. Neminem enim Deus tentat, sed vnusquisque à sua cupiditate distractus atque seductus tentatur. Cupiditas deinde, postquàm conceperit parit peccatum: porrò consummatio mortem generat.* Vides quomodò ex voluptatis semine delicta producuntur. Hac de causa jussit Deus, illam corporis particulam, in qua, & per quam voluptatis fontes scaturiunt, ferro circuncidi. Vt hoc ænigmatę perdiscamus, nullo nos pacto mundos vnquam futuros, nisi diuini verbi actum, in corde quasi acutam spiritus bipennem retinentes, omnem turpem ex animò cupiditatem, ejiciamus: nec quæ voluptas expetit carnis, quamuis jocundissima videantur, sed sola quæ Deo placent faciamus.] Agit vniuersè S. Cyrillus, de quocunque prauo motu, ex corrupta origine.

Haud difficilè fuerit, huc transferre insignem S. Athanasij disputationem in nuper edita Orat. de Sabatho. Eius hæc est oratio repræsentata compendio in Catena Græca ad c. 2. Lucæ. [Octauo die circumcidi lex jubebat, erátque præceptum hoc inuiolabile, significans omnium post diem septimum regenerationem. Nam circumcisio nihil nisi natiuitatis exuuias denotabat; eámque ob causam,

circumcisionem esse datam arbitror. Ex quo enim audiuit Adam, *Terra es & in terram ibis*; mori eius ac corrumpi corpus cœpit. Exinde corporis quandam partem, & quidem eius procreatricem, mulctare jussi sunt; prædocti totum esse exuendum, vt tanquam quod damnatum erat tradentes, saluari possent. Et quemadmodùm sacrificia, futurorum erant vmbræ; sic & partis circumcisio, totius erat adumbratio. Illud autem in Iesu Naue, clarè scriptura demonstrat. Nam Iesu Naue populum ex edicto Dei in Galgalis circumcidenti, dixit Dominus... *In hodierna die abstuli opprobrium Ægypti.* Si igitur circumcisio, Ægyptiacæ sit ablatio generationis, vtique præputium, Ægyptiaci est character habitus, & signum illius generationis. Hoc abstulit Deus, vt non ampliùs tanquam in Ægypto nati, sed Terræ promissionis (in quam illos Dominus induxit,) filij haberentur. Hinc itaque fit clarum, idcircò datam esse circumcisionem, vt ab Abrahamitis terrenæ generationis opprobrium auferretur, neque ampliùs obnoxij essemus isti maledicto, *Terra es, & in terram ibis*. Ablatum enim est opprobrium delicti. Hoc autem tunc factum est, in figuram futuri per Christum baptismatis. Tunc enim tanquam in vmbra fiebat ex parte: nunc autem, vt ait, Apostolus, totam terrenam exuimus generationem per lauacrum regenerati; ne ampliùs pro prioris conditione generationis moriamur, sed per eam quâ corpus exuitur, circumcisionem (quæ baptismatis lauacro conficitur,) viuamus. Quemadmodùm autem Dominus dixit Iosue: *In hodierna die abstuli*

opprobrium Ægypti à vobis, potiori vtique ratione vnicuique baptizatorum dici poterit, in hac die abstuli à te terrenæ generationis conuitium, ac mortalis opprobrium corruptionis. Nihil enim circumcisio denotat, præter generationis depositionem. Nam eum, qui die sexta mortuus est, exuimus, & in Dominicâ renouamur, quando antiquus ille exutus, regeneratus est per resurrectionem. Hoc enim Paulus ait in illâ ad Colossenses; *In quo & circumcisi estis circumcisione non manu factâ, in expoliatione corporis peccatorum carnis, in circumcisione Christi, consepulti ei in Baptismo, in quo & resurrexistis.* Nam circumcisio, earum quæ per Baptismum deponuntur exuuiarum, figura erat, atque ea fieri iussa in membris iis quibus corpus generatur, vt circumcisi animaduerterent, eam vetustatis exuendæ signum esse. Abraham enim postquàm crediderat, recepit circumcisionem, in signum eius quæ per Baptismum conficitur regenerationis Idcircò adueniente signato, cessauit signum. Vetere enim toto homine exuto per Baptismum, superuacanea erat illa quæ per partem fiebat nota: & sicut Dominica est initialis creaturæ, & cessare facit sabbathum; sic eadem homine regenerato aboleuit circumcisionem. Vtrúmque enim octauo perfectum est die, tam creaturæ incohatio, quàm hominis regeneratio. Idcircò octaua dies soluit sabbathum, sed non sabbathum octauam diem. In sabbatho siquidem homo circumcisus est, sed non in sabbatho operabatur circumcisio. Octaua enim dies cùm regenerationis daret initium, finem circumcisioni ac cessationem

intulit.] Breuiculum huius disputationis S. Athanasij, confecisse videtur S. Chrysostomus initio homiliæ de occursu Domini.

Subjicienda restat omnium optima ratio, (mea quidem sententia,) cur pars masculini corporis generationi dicata, fuerit à Deo delecta, vt stigmate circumcisionis notaretur. Attigit eam rationem, & cum aliis minùs idoneis nexuit Pelagius Rom. 2. ad illud, *si igitur praputium*. Egregiè autem exposita est à Ruperto l. 5. in Genes. c. 31. verbis illis [signum fœderis secundùm Moysen, & signaculum justitiæ fidei, secundùm Apostolum, circumcisionem esse, jam supra diximus; quod diffiteri, nec Iudæus, nec Hebionita possit Hæreticus. Constat verò, quod fœdus ipsum, vel fides quæ Abrahæ ad justitiam reputata est, in promissione seminis extitit, in quo benedicentur omnes gentes. Hoc nempè est quod *credidit Abraham, & reputatum est illi ad justitiam*. Quâ ergò in parte corporis hujusce fidei signaculum magis congruè daretur, quàm in ea per quam semen ipsum naturaliter trajicitur? Illic vtique congruentiùs signaculum posuit sponsor, & promissi sui debitor Deus, vt & ipse promissionis, & homo expectationis suæ, semper commoneretur. Debitorem namque se fortiter teneri voluit, qui promissi seminis signum, in ipso seminis effusorio, credenti posuit homini. Simúlque & illud sciendum, quia sicut Noë fidei suæ, rectè in nubibus, positum est signum dicente Deo. Cum obduxero nubibus cœlum, apparebit arcus meus in nubibus & recordabor fœderis mei, quod pepigi tecum, videlicet prædi-

centi Deo crediderat : quia diluuium aquarum de nubibus inundaturum erat. Sic rectè nihilominus Abrahæ, quia crediderat dicenti Deo, quòd in semine eius benedicerentur omnes gentes; in loco seminis, id est, in genitali corporis parte signum ejusdem fidei positum est.]

Ex hac doctrina, quæ videtur causam præcipuam continere, cur membrum genitale circumcidi jussum esset Hebræis maribus ad familiam Abrahæ pertinentibus, vnde Christus fons Iustitiæ erat nasciturus, rectè infert idem Rupertus [quanti sacrilegij sit, post aduentum ejusdem seminis, adhuc injicere carni suæ signaculum ejusdem circumcisionis. Nēpe juxta præscriptam veritatem, circumcisionis susceptio expectandi seminis illius professio est. Quisquis circunciditur, semen quod Abrahæ promissum est, etsi non conscientia, signo tamen illo, venturum, se expectare profitetur. At ille, scilicet Christus, jam venit, jam natus est; jam illo dato in benedictionem cunctis gentibus, veritas Dei impleta est: Igitur quisquis adhuc circunciditur, venisse negat eum, quem tali signo venturum, se spectare pronunciat, & perinde illum qui jam venit, vtique Christum esse denegat. Rectè itaque, & veraciter Apostolus : *Si circuncidamini* (inquit) *Christus vobis nihil proderit.*]

Audiant Abassij, qui referente Godigno l. 1.c.30. etiam nunc circumciduntur, Christi (vt jactant,) imitatione; Sed est præpostera imitatio, & falsitate nunc laborans, ideóque respuenda. Alioqui cur æquè, Christi imitatione, non comedunt agnum

Paſchalem? Cur alios pleroſque ritus Iudaicos à Chriſto vſurpatos, prætermittunt? Imitatio ſanè aliqua futuræ per Chriſtum redemptionis, erat antiqua circumciſio: nunc autem ea imitatio exoleuit. In quam rem optimè philoſophatur Origenes in c. 2. ad Romanos *ſub finem*, alloquens in hunc modum Hæreticos, ſubſannantes indictam olim Patribus circumciſionem. [Fatemini ſine dubio verum eſſe quod ſcriptum eſt in Epiſtola Petri: *Quia redempti ſumus, non corruptibili pretio argenti & auri, ſed pretioſo ſanguine Vnigeniti.* Si ergo pretio empti ſumus, vt etiam Paulus aſtipulatur, ab aliquo ſine dubio empti ſumus, cuius eramus ſerui: qui & pretium popoſcit quod voluit, vt de poteſtate dimittat, quos tenebat: Tenebat autem nos Diabolus, cui diſtracti fueramus peccatis noſtris. Popoſcit ergò pretium noſtrum, ſanguinem Chriſti. Verùm donec Ieſu ſanguis daretur, qui tam pretioſus fuit, vt ſolus pro omnium redemptione ſufficeret; neceſſarium fuit eos qui inſtruebantur in lege, vnumquenque pro ſe, velut ad imitationem quandam futuræ redemptionis, ſanguinem ſuum dare: & propterea nos pro quibus completum eſt pretium ſanguinis Chriſti, non neceſſe habemus pro nobis ipſis, pretium, id eſt, ſanguinem circumciſionis offerre.]

Sequitur agendum de perſona circumcidenda, quæ eſt ſubjectum remotum ac totale, ſtigmatis de quo diſputamus. Ex ipſis ergo verbis præcepti de circumciſione lati, conſtat omnes & ſolos mares qui de familia Abrahæ quomodocunque erant,

astrictos fuisse lege excipiendæ circumcisionis. Perspicuè enim Genes. 17. masculis omnibus ad familiam Abrahæ attinentibus, etiamsi de stirpe Abrahæ non essent, denunciatur mors, si circumcisione carerent. Restringitur præceptum ad mares. Vnde absurdè Strabo l. 17. prodit, Arabas Hebræorum imitatione, fœminas quoque circumcidisse. Non enim Hebræorum imitatione, sed suo errore, ita olim fecere Arabes; obseruántque etiam Mahumetani, vt lego in Saracenicis c. 20. & ibidem ex Euthymio refertur *pag.* 59. & à Petro Bellono quoad Persas Mahumetanos firmatur 3. obseru. c. 28. Eundem vsum apud Abassinos vigere, scribit Osorius l. 9. histor. Emman. & confirmat Munsterus l. 6. Cosmogr. Ad Cophtos Æthiopum Regi parentes, id restringit Bellonus supra. Ait verò Munsterus Æthiopas allegare pro hoc suo vsu, librum Synodorum Apostolicarum. Non mirum crassam gentem induci in errorem, vel potiùs in errore foueri per falsos libros; cum Ioannes Pierius Velerianus l. 6. hieroglif. perperam in hac re Straboni subscribens, legem Iudæorum ferre dicat, vt fœminis quoque adhibeatur circumcisio, vel potiùs excisio. At hoc in vera Hebræorum lege nusquam comparet, sed ex aliquo falso libro depromptum ab eo est, vel gratis confictum. Pluscula de ea fœminarum excisione, quibus referendis consultò abstineo, videre est apud Lælium Bisciolam t. 1. hor. subsc. lib. 5. c. 14. Cur Ægyptij fœminarum circumcisionem ad quartumdecimum ætatis earum annum differrent, tradit S. Ambrosius l. 2. de Abrah. c. 11.

Præterea circumcisionis præceptum, restringendum esse dicebam ad familiam Abrahæ, & omnes quomodolibet in ea recensitos: quod addo propter vernaculos & emptitios, nec non alienigenas ad Abrahæ familiam pertinentes. Hi quippe omnes, vt rectè statuit Origenes in c. 2. ad Rom. & homil. 3. in Genes. lege circumcisionis tenebantur. Ex c. 17. Genes. rectè id confirmat Vasques 3. p. d. 162. c. 3. & 4. Cum autem filij Esau & Ismaelitæ, essent de stirpe Abrahæ, non videtur dubitandum, quin eos quoque obstringeret lex circumcisionis, contra Cornelium Genes. 17. ad vers. 10. affirmantem solam familiam Abrahæ è qua Christus erat nasciturus; idest solam domum Iacob, fuisse legi circumcisionis obnoxiam. Ismaelem autem ac Esau, eorúmque gentem vniuersam, post separationem à familia illa Abrahæ vnde Christus erat proditurus, fuisse à lege subeundæ circumcisionis immunes. Verùm vbi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus. Lex autem vniuersè ait, semen Abrahæ post ipsum in generationibus suis, obstringendum esse lege circumcisionis. Perperam igitur legis illius obligatio arctatur ad familiam Iacobi; sed ad omnes planè Abrahæ posteros est diffundenda. Et ita videtur agnoscere Anastasius Sinaita q. 28. in script. Ait enim, [Quod si Iudæi sibi placent, & gloriantur de circumcisione, discant quòd non solùm Abraham fuit circumcisus, sed etiam Ismael serui seruus, vernæque dominati & serui empti, & Idumæi, & qui nati sunt ex Cethura. Didicerunt, autem ab Ismaelitis & Ægyptiis, circuncidi. Non

justos ergò facit circuncisio. (Isti enim omnes à scriptura accusantur tanquam impij :) sed fides & virtus quæ ornarunt & honestarunt Abrahamum]

Obligabat porrò ea lex omnes Abrahæ posteros, statim atque octiduum vixerant, nisi grauissima causa dilationem deposceret. Ante octiduum autem nulla erat circumcisionis adhibendæ necessitas, etiam si paruulus periclitaretur de vita. Subueniendum enim ei erat alio remedio quod circa fœminas vsurpabatur, & locum habuerat ante indictam circumcisionem. Fusior in hac re est Suares 3. p. t. 3. ad q. 70. artic. 3. Turcæ tamen Circumcisionem differunt ad pubertatem vsque, & saltem donec qui circumciditur possit impietatem per seipsum profiteri, vt notat Bellonius l. 3. obseru. c. 28.

Alij qui ex stirpe Abrahæ non erant, vel ad eius familiam nullo modo spectabant, non vrgebantur lege circumcisionis; quamuis nonnulli, voluntaria religione ; plerique autem superstitione & cœca imitatione Hebræorum, hoc stigmate notarentur: non modò Phœnices & Arabes ad quos extra Abrahæ familiam vsum circumcidendi arctat creditus Cyprianus serm. de ratione Circumc. Sed etiam plerique alij, nominatímque Ægyptij, de quibus ita scribit Origenes in c. 2. ad Rom. arguens Ethnicos Iudaicæ circumcisioni obstrepentes. [Apud Ægyptios, qui in superstitionibus vestris & vetustissimi habentur, & eruditissimi ; à quibus propè omnes reliqui, ritum sacrorum & cœrimoniarum mutuati sunt ; apud quos inquam, nullus aut geometriæ studebat aut Astronomiæ, quæ apud illos præcipua

ducitur nullus certè Astrologiæ, & Geneseos, quâ nihil diuinius putant, secreta rimabatur, nisi circumcisione suscepta Sacerdos apud eos aruspex, aut quorumlibet sacrorum minister; vel vt illi appellant Propheta, omnis circumcisus est. Litteras quoque sacerdotales veterum Ægyptiorum quas Hieroglyphicas appellant nemo discebat, nisi circumcisus. Omnes Hierophantes, omnes vates, omnis cœli (vt putant) inferníque mystes, & conscius, apud eos esse non creditur, nisi fuerit circumcisus.]

Vides quid voluerit Philo l. de Circumc. *initio*, cum ait; [Ridetur majorum nostrorum circumcisio, quamuis in non mediocri honore habita, etiam apud gentes alias, præsertim Ægyptiacam, præcellentem hominum tam frequentia, quàm sapientia.] Nemo enim apud Ægyptios, nisi circumcisus, admittebatur ad arcanam sapientiam. Eáque ex causa, Pythagoram non religionis studio, sed sciendi cupiditate, circumcisum esse cum Ægyptum adiisset, legere est apud Clementem Alexandrinum l. 1. Strom. Neque tamen audiendus est Valesius qui c. 18. de sacra philos. reuocat in dubium, an Hebræi ab Ægyptiis circumcisionem acceperint; vel è contrario Ægyptij, hauserint ab Hebræis circumcisionem. Id quod latè agitát Ghislerius in c. 10. Ierem. ad versum 26. Breuiùs Hugo Menardus ad Epistolam tributam S. Barnabæ *pag.* 150. iure concludentes, Ægyptios ab Hebræis ritum circumcidendi accepisse, non è contrario: tametsi ita asserunt Origenes l. 5. contra Celsum, & Diodorus l. 1. biblioth. c. 2. & l. 3. c. 3.

De aliis gentibus, circumcisionem quoque cœca imitatione vsurpantibus, sic scribit Origenes in c. 2. ad Rom. *sub finem* [Verùm si replicetis historias vestras, inuenietis non solùm Ægyptiorum sacerdotes & Hierophantes, vsos esse circumcisione, sed & Arabes & Æthiopes, & Phœnices, alióśque quorum studia, gratiâ hujusce superstitionis nobiliùs vigent.] Syros & Colchos eundem ritum adhibuisse, testatur Herodotus l. 2. De Samaritanis vix necesse est monere, cùm eorum plerique essent ex Iacobo oriundi: quem etiam *patrem nostrum* vocabat mulier Samaritana. Sed illud apud eos singulare erat, quod odio Religionis Iudaicæ, à quâ ipsi per Ieroboami politicismum ad vitulos desciuerant; si quando aliquos ad superstitionem suam è Iudaismo aggregabant, denuò illos circumcidebant; id quod etiam Iudæi trásfugientibus ad se Samaritis, præstabant. Audi S. Epiphanium, gente Iudæum, atque adeo hujusmodi rituum optimè conscium l. de ponder. & mensur. [Symmachus quidam Samarita, ex numero sapientium apud ipsos, cùm non reperisset fidem apud propriam gentem, principatus studio ægrotans, & contra propriam tribum indignatus, accedit ad Iudæos, ac fit proselytus, & circumciditur secunda circumcisione. Et ne mireris de hoc Optime Auditor, contingit enim hoc. Qui enim à Iudæis ad Samaritas profugiunt, rursus circumciduntur, similiter & qui à Samiritis ad Iudæos transfugiunt.]

Itaque inter Iudæos quoque, aliqui secunda circumcisione notabantur. Nec defuerunt qui ita

acciperent secundam circumcisionem, de qua Iosue 5. vt ibi refert S. Augustinus q. 6 & iure refellit ibidem Serarius q. 1. Mysticè, eam secundam circumcisionem sic interpretatur Origenes in c. 2. ad Rom. *sub finem* [IESVS filius Naue, ex præcepto Domini filios Israël secundò circuncidisse cultris saxeis memoratur. Quod vtique quantum ad literam spectat, impossibile factum videtur. Semel in carne præputij circumcisis, quid inuenire possit secunda circumcisio quod auferat ? Iesus verò noster, qui verè post Moysem, filios Israël in terram sanctam fluentem lac & mel, terram repromissionis inducit, euidens est quomodò non semel, sed secundò circuncidat credentium populum. Prima namque est eius circumcisio, qua ab eis vel idolorum cultum, vel commenta philosophicæ persuasionis, execuit. Secundâ verò vtitur circumcisione, cùm ab eis veteris hominis consuetudinem, & passiones, ac vitia carnis abscidit ; & tunc completur quod in Iesu Naue scriptum est, *Hodie abstuli à vobis opprobria Ægypti.* Opprobria namque Ægypti, secum circunfert, si quis in Ecclesia positus, & sub Iesu duce militans, Ægyptios mores, & motus animi barbaros seruet.]

Audiendus etiam Zeno Veron. serm. de Circumc. [IESVS Naue, Christi imaginem præferebat, qui verus omnium saluator esse cognoscitur, & factis, & nomine : hic enim quia ipse dictus est etiam *petra*, rectè cultellos petrinos fecit (vnde non sine ratione & Simoni, super quem ædificauit Ecclesiam, Petrus nomen disposuit ;) ideſt, sua doctrinâ

doctrinâ formatos, & Spiritus sancti limâ acuminatos constituit viros Apostolos, omnésque discipulos: quorum salutaria monita canentibus linguis, quasi quibusdam spiritalibus cultris credentium populorum, secundùm Moyses dictum, non in damnum hominis prҿputium carnis, sed in augmentum hominis, præputium facinorosi cordis incidit.]

Mirum est, aliquos eam secundam circumcisionem, accepisse de regressu ad præputium. Fateor, Apostatas à Iudaismo, iterum adduxisse præputium. En quid in eam rem loco proximè annotato, subdat S. Epiphanius. [At hoc adhuc grauius est, quod etiam à circumcisione præputiati fiunt, arte quâdam medicâ, per instrumentum attractorium Spathisterem appellatum, infernam membrorum cuticulam attrahi sinentes futurámque admittentes, & glutinatoriis circundatis præputium rursus superinducunt. Habes & testimonium apud sanctum Apostolum, vbi hæc verba hoc modo dicit, *Circumcisus aliquis vocatus est? ne attrahatur ipsi preputium. In præputio aliquis est? Ne circuncidatur.* Hanc autem prædictionem diabolici inuenti, Esau fratrem Iacob reperisse aiunt, ad abnegationem Dei, & ad deletionem characteris patrum ipsius. Quapropter aiunt Deum dixisse, *Odio habeo ipsum Esau; Iacob verò dilexi.*] Et ab hoc ipso vsu cutem reponendi, Iudæos dici recutitos, quasi iterum cute tectos, censuit Baronius t. 1. anno quantum arbitror non satis aptè, cum apertè Persius saty. 5. & Martialis l. 7. epigr. 29. *recutitos* dicat ipsosmet Iudæos, non qui eorum sacra abnegassent. Apostatas igitur Iudæorum

circumcisionem obliterasse, artificiosa reuocatione præputij, haud renitens admitto. Sed eam obliterationem esse secundam circumcisionem, non agnosco. Quod verò ea fuerit secunda circumcisio à Iosue adhibita, cum tanti viri summa iniuria affirmari, ægrè fero. Verè autem quæ respectu talis singularis subjecti prima circumcisio erat, dicitur eo loco secunda; quia circumcisionis vsus pridem in deserto intermissus, resumptus, & ad praxim denuò reuocatus est, primo ingressu in terram promissionis qui ibi describitur. Hunc literalem sensum alio mystico cumulat S. Hieronimus in c. 2. ad Galatas *sub finem*. De vtroque circumcisionis subjecto, plus satis.

Pergo ad externas huius stigmatis causas; quas inter, effectiua, vel est principalis, vel instrumentalis. De priore siue de Ministro nihil statutum inuenio. Et ex c. 4. Exodi constat, circumcisionem potuisse à fœmina conferri. Nec est inuerisimile quod affirmat Magalianus in c. 5. Iosue versu 8. annot. 7. cum is qui circumcidendus erat, poterat sibi ipsi id præstare, non eguisse extrinseco ministro: qui tamen vt plurimùm interueniebat; non modò cum puer erat circumcidendus, qui impos erat id præstare; sed etiam cum circumcidebatur adultus. Horror enim sic sæuiendi in seipsum, suadet, partes id exequendi semper fuisse alteri demandatas; præterquàm quod si ipse homo id circa se tentasset, potuisset esse periculum resultus à semiperfecto opere, ob acerrimum dolorem à tristis ministerij consummatione retrahentem.

De causa instrumentali cujus interuentu fiebat circumcisio, fusè differunt Serarius in c. 5. Iosue q. 8. & 14. Pererius Genes. 17. disp. 6. Magalianus in c. 5. Iosue versu 2. annot. 2. Vasques 3. p. d. 163. c. 3. & Petrus Dalloix in vita S. Iustini c. 22. Mihi verissimum videtur, absolutè loquendo, nullum fuisse determinatum instrumentum perficiendi circumcisionem; sed satis fuisse Deo, si hoc signaculum imprimeretur, quocunque tandem adhibito instrumento id fieret. Tantùm Iosue 5. expresè mandatum est, vt circumcisio adhibitis cultris lapideis perageretur: quod literæ extimo cortici insistens, accipio de veris cultris lapideis, non autem de acie cultellorum, vt videtur velle Maldonatus in Opere de Sacram. disp. de Circumcis. Cur autem in ea circumcisione, mandatus nominatim sit vsus cultri lapidei; ratio fuit, vt innueretur circumcisionem secundam, hoc est circumcisionem cordium primæ carnali subjunctam, efficiendam esse per Petram Christum, à Iosue item præsignatum. Et ita Iustinus in dialo. cum Tryphone, Cyrillus l. 4. in Ioan. c. 51. & Origenes in c. 2. ad Rom. *sub finem.* Extra hujusmodi speciale mandatum, libera fuit cujusuis instrumenti quod ad manum esset, vsurpatio ad circumcidendum. Nam Genes. 17. vbi ritus circumcisionis præscribitur, nulla fit mentio certi instrumenti. Alicubi autem refertur adhibitus culter petrinus, vt Exodi 4. in circumcisione filij per Sephoram matrem: fortè quia deficiebat gladius, aliúdve opportunius instrumentum; & instabat periculum mortis mariti.

Ex quo exemplo, adductus videtur S. Bernardus ſerm. 1. de Circumciſ. vt Christum adhibito petrino gladio circumciſum affirmaret. Subſcribit Gulielmus Pariſ. l. de legibus c. 3. vniuerſaliter affirmans, quamuis ante Sephoram, (quæ fortaſſis præ ſola feſtinatione cultrum lapideum adhibuit,) libera eſſet cuiuſuis inſtrumenti vſurpatio ad circumcidendum; tamen deinceps ad ſua vſque tempora, ita eſſe obſeruatum. Et Deum ipſum Ioſue 5. firmaſſe ſua autoritate eum vſum. Cuius decreti diuini cauſam, repetit ex corruptela maleficorum ſe ferro incidentium, & maximè in ſacris Martis cui ferrum erat addictum apud Idololatras. Vt igitur Deus ritum illum hac ſaltem ex parte ſibi exoſum monſtraret, ferrum remouit à prima initiatione cuiuſuis Iſraelitæ in Dei filium. Præterquàm quod culter petrinus, aptè refricabat memoriam aquæ de petra eductæ, & duritiæi cordium non carneorum ſed lapideorum. Item Abrahæ, cum quo primùm eſt initum pactum. De eo enim Iſaiæ 20. dicitur, *attendite ad petram vnde exciſi eſtis.* Et verò Deo adhæſit firmiſſimè, ita vt eius conſtantia petram referret. Erátque etiam Abraham lapis angularis & fundamentarius, totius ſtructuræ quæ in eo vt in baſi diuiuitus eſt occepta. Sic pro aſſerendo lapidei cultri vſu ad circumcidendum, Gulielmus. Sed perperam. Non enim apparet, vnde præceptum diuinum vſurpandi lapidem ad hunc finem ſtabiliatur, extra eam circumciſionem quæ à Ioſue eſt celebrata, & ob cauſam ſpecialem propoſitam, juſſa eſt fieri adhibito gladio petrino. Extra eum euentum, neque ſcriptura,

neque Patrum traditio, docet seruatum esse quod vult Gulielmus. Imo.

Aliqui Patres disertè tradunt circumcisionem adhibito ferro esse peractam. Ita Zeno Veron. serm. de Circumcis. Iustinus in dialo. cum Tryphone. S. Augustinus tract. 30. in Ioan. & l.2. de peccato orig. c. 31. Theodoretus q. 3. in Iosue, & S Cyrillus l. 4. in Ioan. c. 51. qui id factum ait, quia ferrum est nota seueritatis & pœnæ legem veterem affectantis, non legem gratiæ. Hallucinatus ergo est Gulielmus Parisiensis dicens cultrum lapideum Dei iussu esse adhibitum & Magister in 4. d. 1. cum dixit, cultrum petrinum necessarium ad circumcisionem fuisse, non modò necessitate præcepti, sed etiam medij, ita vt collata absque eo instrumento, esset inutilis ad emundandos à peccato originis, infantes non priùs emundatos. Hoc gratis assertum, non gratis, sed meritò rejicitur. Quod Turcæ forpicula non cultro aut gladio circumcisionem peragant, vt scribit Petrus Bellonius lib. 3. obseru. c. 28. ad rem præsentem non refert.

Restat finalis causa imprimendi stigma circumcisionis. Nam quamuis tractatum jam supra est, quæ fuisset finalis causa imprimendi hoc stigma, tali potiùs membro quàm alteri; tamen docendum generatim superest, ex quo fine voluerit Deus, hominem hâc notâ impressâ insigniri, cuicunque tandem membro esset imprimenda. Vulgus existimat, circumcisionem mundasse infantes à peccato originali. Id quod nonnulli, ac nominatim Feuardentius ad l 4, Irenæi c. 30. n. 1. videntur sibi colligere ex Patribus,

affirmantibus idipsum fuisse Hebræis circumcisionem, quod nobis est Baptismus, emundans ab originali peccato. Ita S. Augustinus l. 2. contra literas Petiliani c. 72. & l. 6. contra Iulian. c. 3. Et sanè malè actum fuisset cum infantibus Hebræorum, si circumcisio non extersisset labem originalem. Saltem enim cum nullum remedium fuisset antea adhibitum, V. G. cum paruuli non fuissent expiati eo sacramento quod infantibus applicabatur in lege naturæ; excidissent à salute, si antequàm possent se emundare per suos actus, excessissent è vita. Diuinæ ergo prouidentiæ fuit, statuere vt circumcisio talibus infantibus prodesset ad sanctitatem primam: & quidem independenter à fide & sanctitate ministrorum, ac ipsius etiam synagogæ; alioqui vt ex proportione ad nostra sacramenta liquet, diuina prouidentia defecisset in necessariis; nec sufficienter saluti paruulorum consuluisset. Cui argumento succubuere Salmeron in Prolegom. ad Paulum l. 1. part. 1. Henriques l. 1. summæ c. 5. num. 5. Carthagena disp. 4. de sacram. difficultate vnica c. 2. & alij quos hi proferunt. Concesserunt itaque, circumcisionem contulisse gratiam sanctificantem ex opere operato; id est ex vi ipsius impressionis & applicationis passiuæ huius stigmatis. Et consequenter fateri debent, hunc esse finem, & quidem præcipuum, cui assequendo susceptio circumcisionis est imperata.

Debet tamen ratum ac fixum esse, circumcisionem per se, & ex fine proprio, institutam non fuisse vt gratiam sanctificantem conferret paruulis, ex sola sua susceptione vt faciunt nostra sacramenta in

ſubjecto diſpoſito: quamuis aliquando infantes qui ex opere operantis ſanctitatem comparare non poterant, acciperent ſanctitatem, & à peccato mundarentur in circumciſione; non per circumciſionem, ſed ex mera Dei liberalitate. Quod circumciſio non eſſet in eum finem inſtituta, vt gratiam ſanctificantem conferret, ex eo patet, quod eſſe fertile gratiæ in ſubjecto capaci, proprium & peculiare eſt ſacramentorum nouæ legis, juxta doctrinam Apoſtoli, qui ſæpè docens noſtra ſacramenta juſtificare, regenerare, mundare 1. Cor. 1. Epheſ. 5. ad Tit. 3. E contrario de antiquis ſacramentis, inter quæ eminet circumciſio, ait ea fuiſſe egena elementa, & nihil valuiſſe, nihílque fuiſſe: reprobari item ob infirmitatem & inutilitatem, non eſſe niſi juſtitias carnis, ſanctificantes inquinatos ſolùm ad carnis emundationem. Ita habet 1. Cor. 7. ad Galat. 5. Hebr. 7. 9. 10. Patrum in hanc rem loca, proſtant innumera apud Bellarminum l. 2 de ſacram. in genere c. 15. Alanum l. de ſacram. in genere c. 29. 30. & 39. Coccium tomo 2. l. 5. art. 1. Expreſſiſſimè verò præter cœteros id tradit S. Auguſtinus in Pſal. 73. ſecernens antiqua ſacramenta à nouis; quod noſtra dent ſalutem, antiqua promiſerint Saluatorem. Idem epiſtola 19. diſertè affirmat vetera Sacramenta non contuliſſe gratiam, ſed tantùm fuiſſe vmbras, prænunciantes gratiam quâ ſanctificamur. Diſertè item q. 25. in Num. negat vetera Sacramenta potuiſſe mederi peccatis: quod eſt negare, ea potuiſſe ſanctificare ſecluſo actu dilectionis perfectæ concomitantis. Fusè & optimè idem tradit

Iustinus in dialogo cum Tryphone, nec non Tertullianus l. contra Iudæ. c. 2. & 3. & Irenæus l. 4. c. 30. Ratio denique suffragatur. Nam lex antiqua, vmbram tantùm habuit futurorum bonorum; nec fuit nisi litera occidens, quia quatenus lex, non subministrabat gratiam per sua Sacramenta: occidebat autem, exhibens mandatum absque suppeditatione virium ad exequendum. Per Mosem ergo, data est lex nuda & gratiæ vacua; Nec feracior gratiæ ex se fuit lex naturæ, siue status lege scripta anterior; in quo nihil item erat præter vmbras & imagines admodùm rudes & imperfectas. Gratia autem & veritas per IESVM Christum facta est, & vis eam conferendi, solis Sacramentis à Christo institutis conserta.

Tantùm expediendus superest nodus propositus ex necessitate justificationis infantium per circumcisionem. Hoc ita extricabam, vt admitterem, circumcisionem in infante non præpurgato per remedium legis naturæ, habuisse adjunctam gratiæ collationem ex mera Dei liberalitate. Suppono enim infantes Hebræorum potuisse præpurgari, adhibito remedio legis naturæ, quod vsus erat circa fœminas infantes, & ante institutam circumcisionem semper in vsu fuerat quoad omnes infantes, vt justo Opusculo exponit Hugo Victorinus. Scio Suarem l. 9. de legibus c. 7. n. 5. existimare, quoad familiam Abrahæ remedium antea indeterminatum fuisse determinatum, & arctatum ad solam circumcisionem. Sed contrarium est asserendum, vt patet ex paruulorum justificatione ante octiduum, si mors

ingruisset; vel post octiduum, si non potuisset præscripto tempore circumcidi, neque adhuc posset, & tamen mortis discrimen immineret. Itaque infantes Hebræorum, etiam post institutam circumcisionem, potuisse ante admotam illis circumcisionem purgari, adhibito illis remedio legis naturæ, pono extra dubium.

Si igitur infans non fuisset eo remedio præpurgatus, admitto dandam illi fuisse gratiam sanctificantem in circumcisione. Non dico infantes fuisse sanctificatos per circumcisionem; vel circumcisionem contulisse illis gratiam sanctificantem, quæ omnia sonarent efficientiam gratiæ, saltem moralem, à circumcisione alienam. Tantùm igitur dico, in circumcisione ob summam infantis non præpurgati necessitatem, collatam esse gratiam ex mera Dei liberalitate. Quod est dicere, vi ipsius antiqui operis sacramentalis operati, (vt loquuntur,) idest exerciti & in subjecto disposito recepti, non fuisse collatam sanctitatem. Sic enim circumcisio semper & vbiuis contulisset sanctitatem: cum tamen in paruulis anteriore remedio purgatis, & in adultis sibi per suos actus subuenire valentibus, circumcisio æquè ac alia antiqua Sacramenta, esset egenum elementum & gratiæ sterile, juxta Apostoli doctrinam. Admitto tamen, subjecto alioqui perituro ob impotentiam sibi subueniendi, & omnis planè alterius remedij experti, collatam fuisse gratiam in vsurpatione circumcisionis, ex priuilegio diuino, non ipsi circumcisioni concesso, sed paruulis non præpurgatis, qui ad illius conditionis positionem mun-

dabantur ex mera Dei liberalitate. Vbi diligenter ſecernenda eſt cauſa gratiam ſanctificantem impertiens, à conditione quâ poſitâ conceditur gratia. Id enim habet rationem cauſæ reſpectu gratiæ; quo poſito vi eius confertur gratia. Id autem habet rationem conditionis, quo poſito confertur gratia, ſed vi alterius. Deus ergo cum noſtra Sacramenta ponuntur, gratiam confert per ea, & vi illorum vt cauſarum moralium; quia noſtra Sacramenta ſunt veluti fœta Chriſti meritis ob quæ gratia debetur, cum per Sacramenta applicantur & admouentur ſubjecto diſpoſito; ita vt ob ſolam applicationem Sacramenti, veluti grauidi meritis Chriſti, in paſſo accommodato debeatur ſanctitas. At circumciſio, non ſic. Sed tunc quoque cum neceſſitas ſumma prouocabat diuinam liberalitatem ad conferendam gratiam in eius ſuſceptione, cauſa mouens Deum ad gratiam impertiendam, atque adeò moralis cauſa gratiæ collatæ, non erat circumciſio, quæ Chriſti meritis intra eam concluſis non ditabatur, quandoquidem Chriſti merita nondum erant exhibita Deo, atque adeò in nullo quaſi vaſe concludi potuerant: ſed Deus ad gratiam impertiendam, mouebatur tantùm objectu meritorum Chriſti ſecundùm ſe præuiſorum, cùm nuda circumciſionis conditio à paruuli majoribus ex condicto adhibebatur, & paruulus non præpurgatus ſummâ neceſſitate laborabat ob periculum æternæ damnationis ſi inexpiatus excederet.

Quæ ergo vtilitas circumciſionis, vt Apoſtolus ipſe interrogat? Aut in quem finem per ſe ac directè

referebatur circumcisio, si verum est, eam per se ac directè non fuisse institutam ad gratiæ sanctificantis collationem & emundationem à peccato? Respondet S. Irenæus l. 4. c. 30. circumcisionem non fuisse datam vt consummatricem justitiæ, sed in signo, vt cognoscibile perseueraret genus Abrahæ. Quem Irenæi locum perspicuè expressit Tertullianus l. contra Iudæos c. 3. affirmans ipse quoque, circumcisionem non esse datam in salutis prærogatiuam, sed in signum vnde dignosci posset Israël, cum aduenirec tempus quo demeritis suis in Ierusalem admitti prohiberetur. S. Chrysostomus æquè confirmat, circumcisionem nihil ad salutem animæ proficere potuisse; datam tamen fuisse Iudæis in signum, ne liceret eis commisceri cum gentibus. Ita habet hom. 7. in Epistolam ad Rom. & homil. 27. & 39. & 40. in Genes. Astipulatur Anastasius q. 28. in Scriptur. qui adhibet confirmationem ex eo quod per annos 40. commorationis in deserto, quia aberant gentes cum quibus Hebræi possent commisceri, & haurire impietatem; superuacua visa est circumcisio: quæ tunc tantùm resumpta est & in vsum reuocata, cum populus ingressu primo in terram promissam, futurus erat propinquus alienigenis. Igitur circumcisio erat duntaxat veluti tessera ad internoscendos Hebræos. D. Hieronimus lib. 1. in Episto. ad Galat. *ferè in fine*, planè subscribit. Ait enim de Abrahamo justificato in præputio. [Qui circumcisionem non ob meritum operum, sed in signum fidei prioris accepit. Quia enim ex semine eius erat Christus oriundus, (in quo

vniuersarum gentium fuerat benedictio repromissa; & ab Abraham vsque ad Christum multa erant sæcula transitura ;) prouidens Deus, ne soboles dilecti Abrahæ, cœteris nationibus miscerentur, & paulatim familia eius fieret incerta, gregem Israëlitium quodam circumcisionis cauterio denotauit, vt viuentes inter Ægyptios, inter Assyrios, Babylonios, atque Chaldæos, hoc signaculo distinguerentur. Denique per quadraginta annos in eremo nullus est circumcisus; soli quippè sine gentis alterius admixtione viuebant, statim vt Iordanis ripam transgressus est populus, & in Palestinæ terram, Iudæum se examen infudit, circumcisio necessaria futuro ex commixtione gentium prouidit errori.]

Horum Patrum doctrina, de circumcisione instituta in signum, non impugnatur à S. Cyrillo l. 4. in Ioan. c. 51. cum ait, circumcisionem non esse duntaxat institutam in signum. Sensus enim D. Cyrilli est, circumcisionem non esse duntaxat institutam, vt esset nota corporea grandibus mysticis sensibus vacua, quod Patres illi reuera non intenderunt, cum Apostolus disertè contestetur Rom. 4. circumcisionem fuisse *signaculum iustitiæ fidei*. Hoc est, interprete ibidem Origene, fuisse sigillum quo obsignabatur & concludebatur justitia communicanda per fidem viuam Christi in carne venturi ex posteris Abrahæ, hâc corporeâ notâ consignatis. Familia quippè Abrahæ, & per eam vniuersitas mortalium, eo stigmate impresso tali familiæ è cujus vna propagine Christus gratiæ autor deriuandus erat, certa fiebat de justitia & fide per Christum re-

uelanda, de fide in fidem. Quod aliter ab Apostolo dicitur Rom. 3. hanc fuisse circumcisionis vtilitatem, quod ea suscepta ab Hebræis, credita sunt eis eloquia Dei. Fuit item circumcisio, signaculum siue sigillum justitiæ fidei respectu Abrahami, qui primus suscepit circumcisionem. Nam justitia fidei ab eo anteriùs comparata cum credidit Deo promittenti semen benedictum è corpore emortuo, certa fiebat & veluti legitima declarabatur, ac communiebatur, talis sigilli appositione. Quod autem in Abrahamo, per fidem Christi venturi justitiam adepto valuit; æquè in omnibus eodem modo justificatis, per fidem Christi venturi, locum habuit: cum recipientes hoc stigma, fiebant peculiaris Dei populus, & quasi oues pascuæ eius, quod sonat vox *synagoga* è pecuinis capitibus adunatæ, vt sæpè expendit D. Augustinus. At pecudes cauterio inusto signari, ex vsu fuit, juxta illud 3. Georg.

Continuóque notas, & nomina gentis
Inurunt.

Pecuina ergo & bruta Iudæorum capita, quæ baculo & minis agenda erant, vrgendáque ad officium, congruè hoc stigmate mysteria proposita obsignante, ex diuino instituto sunt notata.

Suspicienda in hac meta est, Dei in nos benignitas, quæ tantò mitiorem nobis prouidit circumcisionem, quantò fructuosiorem. Iure Zeno Veronensis serm. de Circumc. hanc Dei in nos bonitatem demiratur, expendens hanc secundam circumcisio-

nem [quæ non die, non nocte, non horâ, non sexu, non ætate, non conditione, non loco, non genere, ad tribuendam homini salutem depellitur; sed gloriosa semper in omnibus inuenitur. Denique prior circumcisio desecat carnem; secunda animi desecat vitia: Illa ferro, hæc spiritu: illa portionem, hæc hominem totum: illa masculum solum, hæc vtrumque sexum: illa præputium paruæ cutis, hæc præputium totius concupiscentiæ secularis. Illa octauo adseruit diei, huic deseruiunt tempora, dies, horæ, vniuersáque momenta. Illa ante octauum, vel post octauum diem, nec ipsi morienti puero subuenit; hæc à cunis ipsis infantiæ, vsque ad supremos exitus cuiusuis ætatis, vtrique generi salutare munus impertit: Illa sanguine gaudet, hæc gratiâ; illa imagine, hæc veritate; illa damno, hæc lucro; illa agit captiua sub lege, hæc omnibus præstat in Christo bonæ fidei libertatem.] Chrysostomus item homil. 40. in Genes. propositâ duritie circumcisionis antiquæ, subdit. [Verùm considera Dei misericordiam, & ineffabilem eius erga nos beneficentiam. Illa enim circumcisio, dolorem habet & laborem. Et nulla alia ex circumcisione fuit vtilitas, quàm hæc sola, quòd ex hoc signo essent cognoscibiles & ab aliis gentibus sequestrarentur. Nostra autem circumcisio, vel baptismatis inquam, gratia, medicinam habet citra dolorem, & innumera bona nobis affert, & spiritus sancti gratiâ nos implet, & nullum definitum habet tempus, sicut illic: sed licet & in primâ, & in mediâ, & in vltimâ ætate, hanc non manufactam circumcisionem recipere; in quâ

non ſuſtinetur labor, ſed peccatorum deponuntur onera, & remiſſio inuenitur omnium peccatorum quæ per totam vitam geſta ſunt]

Hæc eſt illa toties Apoſtolo laudata cordis circumciſio, non literâ, ſed ſpiritu, quâ conſtituitur qui in abſcondito Iudæus eſt. Cordis autem circumciſione, membrorum omnium veluti appendicum circumciſionem inſinuari, pulchrè proſequitur qui eam mēbrorum omnium circumciſionem ſigillatim illuſtrat Origenes hom. 3. in Geneſ. Eóque etiam referri poteſt, longa & egregia diſputatio crediti Hieronimi, Epiſtola de ratione circumciſionis, (habetur Tomo 9.) Eius Epiſtolæ ſecunda parte, accuratè docetur, circumciſionem veram contineri reciſione à ſeculo, & omnibus rebus mundanis; imprimiſque cura carnis in deſideriis. Sic ſtigma hoc corporeum tranſit ad animam, à cuius affectibus amputantur ſuperflua quæque. Cœteroqui circumciſio, non erat niſi ſtigma carnis, quali pecudes quoque notari moris eſt, vt pulchrè dixit S. Chryſoſtomus hom. 2. in Epiſtolam ad Epheſ. Repudiandus verò eſt Scotus in 4. d. 6. q. 9. ad 1. quatenus cenſuit, circumciſionem impreſſiſſe characterem in anima: quod eſſe proprium Sacramentis nouæ legis, dixit S. Thomas 3. p. q. 63. artic. 1.

CAPVT III.

De indicta à Deo, auris seruilis stigmatizatione per subulam.

VSSVM diuinum Exodi 21. & Deuter. 15. ferebat, vt Hebræus aut Hebræa, ab ejusdem gentis homine coempti, vbi per sex annos seruissent, anno septimo liberi dimitterentur, nec absque viatico. Quod si exacto eo seruitutis tempore, capti amore heri, nollent abire; mandabat lex, vt herus hujuscemodi seruum aut seruam, Diis offerret, & ad ostium ac postes applicaret, assumptáque subula, perforaret aurem eorum; deinceps autem essent serui in secula, ideſt ad annum vsque quinquagesimum, qui erat Iubilæus,& ex lege lata Leuit. 25. regressum ad suos disjecto seruitutis jugo inferebat. Hæc erat stigmatizatio auris diuinitùs indicta, & proinde hîc attingenda, primùm ad literam, deinde in sensu mystico atque morali.

Indicitur ergo imprimis, auris, & serui ancillæ, foratio post septennium seruitutis. Fuerunt qui aurem ancillæ pertundendam fuisse negarent, si apud herum manere deligeret. Ita Abulensis in c. 15. Deuter. allegans quosdam Rabbinos. Idem

tradit

tradit ad illud caput Lorinus versu 17. *in fine.* Sed quantum video, verba Mosis contrarium ferunt. Nam capite illo 15. Deuter. postquàm præceptum fuit, seruum hærere volentem offerendum esse diis, & assumpta subula pertundendas esse aures eius, additur; *ancillæ quoque similiter facies.* Quid clarius? Itaque & seruus Hebræus, & ancilla ex eadem gente, volens post seruitutis sexennium hærere voluntariè apud Dominum, forari subulâ autem, addicebantur seruituti vsque in seculum. Binas aures foratas esse, Scriptura non tradit, sed aurem tantùm. Psalmo quidem 39. Christus alludens ad hunc ritum Iudaicum, ait, foratas siue fossas fuisse aures, numero multitudinis. Vbi enim vulgata Hebr. 10. habet, *corpus aptasti mihi*, eadem vulgata psalmo illo 39. habet *aures perfecisti mihi.* Quod alij expresserunt per hæc verba, *aures perforasti, fodisti, incidisti mihi.* Aures inquam, numero multitudinis. Sed si eam allusionem ad hunc erga seruos ritum, in eo loco Psaltis velimus agnoscere, refragante Pineda in c. 11. Iobi ad versum. 13. non erit operosum dicere, numerum multitudinis vsurpari plerunque in Scriptura, cum agitur de re singulari. Vt quando latrones dicuntur blasphemasse, cum vnus duntaxat blasphemauerit malus latro; juxta multorum sententiam. Similiter ergo, quamuis vnica auris, subulæ infixione perfoderetur, dici tamen potest, perfossas esse aures Christo assumenti formam serui. Vtra auris pertundenda esset, non liquet silente Scriptura; & gratis aliqui dextram determinant. Pradus in c. 16. Ezech. auri perfossæ insertum circulum tradit. Sed

hoc de suo addit. Nam scriptura silet de ea inaure.

Hæc auris perfossio, facienda erat aduocato Iudice, & ad portam domus herilis per ipsum herum. Adhibebatur Iudex tanquam persona publica, ne seruus à Domino opprimeretur per potentiam aut dolum malum: néve postea, rescissam velle posset professionem suam, cuius veritas per Iudicis præsentiam comprobaretur. Accipio de Iudice, quod in vulgata habetur de seruo Diis sistendo. Est enim in Scriptura frequens, vt Iudices dicantur *Dij*, ob participationem diuinæ potestatis Iudiciariæ, vt Theodoretus philosophatur q. 51. in Exod. Manifestus in eam rem locus, habetur psal. 81. vbi Deus dicitur, stetisse in Synagoga & cœtu Deorum, idest Iudicum, ac de eorum judiciis ferre sententiam. Additúrque, peruersos Iudices qui personas acceperint, vel in causæ discussione volentes cæcutiuerint, tractandos esse à Deo asperrimè: ita vt cum essent euecti ad munus diuinum, & illius muneris participatione Dij audirent, tamen ob corruptelam judiciorum, morituri essent sicut homines, & casuri sicut vnus de Principibus; hoc est sicut Angeli qui non seruauerunt suum principatum; & casu exitióque æterno sunt inuoluti. En quoties eo Psalmo, Iudices appellentur *Dij*. Eadémque phrasi Exodi 22. vetantur Hebræi, Diis, hoc est Iudicibus detrahere. Igitur eodem sensu, seruus offerendus erat Diis, idest publico Iudici veritatem rei comprobaturo. Magister tamen Historiæ Scholasticæ suo c. 42. Exodi, & ibidem c. 2. Lippomanus, ac Rupertus l. 3. in Exod. c. 35. affirmant, hos Deos quibus seruus & ancilla

sistendi erant, fuisse sacerdotes: ad quod Rupertus adducit illud, dictum Moysi à Deo, *constitui te Deum Pharaonis.* Sed quid hoc ad Sacerdotium? Non enim Moyses fuit Pharaonis Sacerdos, sed potiùs Iudex; vt rectè ea verba interpretatus est S. Augustinus q. 86. in Exodum.

Addebam, herum ipsum perfossionem auris seruilis exequi debuisse, ad limen domus suæ. Scriptura enim ipsimet hero id munus demandat; dicens, *assumes subulam, & perforabis aurem eius in janua domus tuæ.* Et quanquam quæ per amicum facimus; per nos ipsos fecisse censemur; tamen propriè quod hero committitur, si nihil vrgeat, non est quod per sibi suffectum peragere potuisse existimetur. Illud *domus tuæ*, vnde inferri videtur forationem faciendam esse ad limen domus herilis, non habetur in contextu Originali qui nunc extat. Vnde aliqui *januam* accipiunt de porta ciuitatis: alij de ostio tabernaculi, vt S. Gregorius hom. 3. in Ezech. Ego non dubito quin retinenda sit lectio vulgatæ editionis, neglectâ lacunâ quæ in codices Hebraicos alibi non semel vitiatos, potuit irrepere. Ad januam ergo domus herilis, loco patente & publico, ne testes desiderarentur, perfodiebatur auris, seruo vel ancillæ. Aio *ad januam*, vel *in janua.* Non ita tamen vt auris transfossio, ad postis vsque transfixionem producenda esset, vt aliqui gratis sunt commenti. Quid si enim ostium fuisset lapideum, vel æreum? Non igitur jubebatur herus, transfossione ab aure serui incœptâ, subulam in postem quoque ostij adigere: sed tantùm jubebatur, aurem

seruilem ante domus suæ ostium pertundere; vt res fieret in propatulo, nec locus postea daretur resultui aut calumniæ.

Sic foratus in aure, seruituti addicebatur in seculum. Græcè apud 70. est εἰς τὸν αἰῶνα, quod aliis plerisque locis variè exponitur, vt fusè prosequitur Ribera in c. 5. Micheæ à num. 30. In hac re, juxta S. Hieronimum in c. 1. ad Galat. seculum accipitur de anno quinquagesimo qui erat Iubilæus, & inferebat cujusuis duræ conditionis exsolutionem. Et hæc expositio, vt communior ita verisimilior videtur. Non desunt tamen, qui seruum libertatis suæ post sexennium seruitutis negligentem, mulctatum statuant perpetuâ seruitute, ad finem vsque vitæ prorogandâ. Sicut cum Apostolus dixit, se cum fratris offensione non manducaturum carnes in æternũ, sensus est, nunquã reliquâ vitâ assumpturum carnes in cibum. Qui sensus modi loquendi de quo agimus, non caret probabilitate in re præsenti.

Nunc considerandum est, quò juxta Patres referenda sit foratio & stigmatizatio auris, à Deo præscripta. Ad Patres quippè in hoc puncto esse recurrendum, admonet Rupertus lib. 3. in Exod. c. 35. mutus ipse hac in parte, præter morem. S. Hieronimus lib. 2. in Iouin. obiter attingens hunc Iudaicum ritum, sic habet, [Porrò quod omnis Hebræus, æqualiter facit Pascha, & septimo anno liber efficitur; & in Iobelæo, id est quinquagesimo, vniuersa possessio redit ad dominos; hoc non de præsenti dicitur, sed de futuro: quia in sex diebus hujus seculi seruientes, in septimo die vero &

æterno Sabbatho, liberi erimus; si tamen voluerimus esse liberi, dum adhuc seruimus in seculo; si autem noluerimus; perforabitur nobis auricula in testimonium inobedientiæ; & cum vxore, & liberis nostris, quos prætulimus libertati, idest cum carne, & operibus jugiter seruiemus.] Eadem ferè habet Beda Exodi 21. in primâ expositione. Hebræum enim quem interpretatur *transitorem*, tum demum in septimo anno, idest in æterno Sabbatho liberum fore pronunciat, si voluerit in hâc vitâ liber esse, nec ignauè delegerit marcere apud impotentem herum Diabolum, ei adhærens cum vxore & liberis: cum carne inquam, & operibus peccati. Talem enim æternâ seruitute mulctandum statuit, & forandum ei auriculam in pœnam inobedientiæ, quâ Deum ad libertatem vocantem audire noluerit.

Præiuerat Origenes, qui statum seruilem à quo liberari exacto sexennio licebat, accipiens de statu peccati & subjectionis ad legem carnis, addit; tum qui cum turpem illam subjectionem posset excutere per assertoris sui gratiam, noluit tamen libertate oblata potiri, dignum esse qui seruitutem perpetuam experiatur, totâ vitâ gemens sub lege peccati & mortis, notatus infamiâ, & stigmate seruili omnium ignominiosissimo. Iuuat locum ipsum Origenis adscribere ex homil. 10. in Iosue, *sub finem.* [Deprecamur (inquit) vos fratres, verbi Dei legatione fungentes, vt dum potestatem adhuc habemus emendandi, demus operam, & festinemus abjicientes antiquas sordes, & pannos veteres vitiorum, conjungi ac sociari Israeliticæ libertati. Vis

autem videre, Iſraëlitarum quanta libertas ſit ? In lege præcipitur, ne liceat Hebræum puerum, ſi fortè in ſeruitutem deuenerit, ampliùs quàm ſex annis ſeruire; ſeptimo verò anno dimitti eum lex liberum jubet. Tanta apud eos libertatis eſt cura. Quæ vtique ſi ad ſpiritalem intelligẽtiam reuocemus, etiam ſi Hebræus puer es tu, qui in ſeruitium decidiſti. Puer enim eſt, qui facilitate animi in ſeruitium decidit. Quale ſeruitium ? Scriptura dicit, *Qui autem peccat, ſeruus eſt peccati.* In hoc ſeruitium, non virilis & perfectus animus decidit, ſed puerilis & facilis. Igitur etiamſi Hebræus puer es, id eſt, fidelis, etiam & baptiſma in Eccleſia conſecutus, & poſt hoc in peccati ſeruitium decidiſti; ſufficiat tibi ſexannis ſeruitus; in ſeptimo anno obſerua, ne ſeruias, ſed feſtina ad libertatem tuam. Septenarius numerus legem ſignificat mandatorũm. Senarius verò numerus, mundi huius tenet figuram. Donec ergò quæ huius mundi ſunt ſapis, etiam iis exerceri ſecundùm carnem cogitas, neceſſe eſt te ſeruire peccato. Cùm verò ad ſeptenarium numerum, id eſt ad legis ſcientiam, veneris, tunc require libertatem tuam, & redi ad nobilitatem paternam; ne ſi permanſeris in malis tuis, & perſeueraueris in peccatis, defixa in aure nota, velut, qui cõmonentis te Dei, & ad libertatem priſtinam reuocantis verba non audias, eris peccati ſeruus in æternum. Tum deinde require abs te, ſi libenter velis ex patrefamilias, & nobili viro in hoc mundo ſeruus effici. Abnuis ſine dubio; quippè cùm etiam ex conditione ſeruili videamus quamplurimos ad libertatem feſtinare; &

in quantum possunt, cupere etiam diuites fieri, & honoribus vndecunque quæsitis vilitatem genuinæ ignobilitatis obtegere. Si ergò in hâc vitâ nemo esse vult seruus, sed quantum fieri potest, & liber esse, & diues, & nobilis cupit, vt non solùm sibi sufficiat, sed & aliis largiatur, in illis æternis rebus, ac nullo fine mutandis, indifferenter tolerabimus seruitutem; & parum nobis videtur, si in ligni cæsoribus & aquæ gestatoribus deputemur? Propterea ergò dum dies est, operemur quod bonum est, & emendationi nostræ operam demus; vt ex actibus & conuersatione nostrâ, ac moribus, nobilitari mereamur, & digni efficiamur spiritum accipere adoptionis, vt inter Dei potiùs filios habeamur.]

Ad Iudæorum duritiam, & obturatos diuinis sermonibus sensus, perfossionem hanc auris refert S. Ambrosius serm. 13. in Psal. 118. ad versum 2. Præfatus enim hanc auris forationem per subulam, signum esse non veritatem, & transcendendam esse hanc subulam & aurem, vigore mentis, subjungit. [Iudæo ista dicta sunt, & Christianus audiuit: quia dum aurẽ suã illa subula pertũdit, audire non potuit, vulneratam aurem gerens, non legis, sed stultitiæ suæ subula cruentauit aurẽ suam, illa audiendo quæ spiritaliter reuelantur. Perforauit aurem suam ferro. Maluit enim in ferrum, quàm in verbũ credere. Ideò seruit, ideò liber esse non meruit; ideò nec completi tẽporis ei gratia suffragatur, quia plenitudinẽ tẽporis non recepit, quo filius Dei missus est ad salutẽ, & venit ad redemptionem factus sub lege, natus ex virgine, victor mortis, largitor resurrectionis. Manet

ergò vulnus, illi cui Christus non resurrexit. O vulnus quod sarciri non possit, nisi fortè relinquat subulam, & sumat sibi gladium quo Christi nomen non refutet; vel quo corporalia à spiritualibus, vmbram à veritate, distinguat: sumat Dei verbum, gladium bis acutum, & ex illo diuino ore, doceatur mandatum Domini, præscriptum legis agnoscere, quod non temporalis habeat obseruantiam celebritatis, sed salutaria & sempiterna remedia succo gratiæ spiritalis infundat.]

Ex iis qui in bonum sensum auriculæ forationem per subulam accipiunt, S. Gregorius hom. 3. in Ezech. Hebræi serui conditionem duplicem, in lege proposita insinuatam, ad seruorum Dei duplicem vitam accommodat, actiuam scilicet & contemplatiuam. [Hebræus enim *transiens* interpretatur. Et seruus Hebræus emitur, quando vnusquisque qui jam ab hoc seculo mente transit, seruitio omnipotentis domini subditur: Ille etenim verè Deo seruire appetit, qui ab hoc seculo, mente transire didicerit. Sic Moyses transiuit, vt videret visum. Sic Dauid cùm videret impium exaltatum & eleuatum super cedros Libani, transiuit, & ecce non erat. Quia iniquorum potentias, esse magnum aliquid fortasse credimus, nisi ad permanens seculum mente transeamus. Seruus verò Hebræus emptus, sex annis seruire præcipitur; ita vt in septimo, liber exeat gratis. Quid enim per senarium numerum, nisi actiuæ vitæ perfectio designatur? Quid per septenarium, nisi contemplatiua exprimitur? Sex ergò annis seruit, & septimo egreditur liber, qui per

actiuam vitam quam perfectè exhibuerit, ad contemplatiuæ vitæ libertatem transit. Et notandum, quòd gratis liber egreditur; quia hi postquàm omnia fecerint, dicunt se inutiles seruos, *&c.* *Quod si dixerit seruus, diligo Dominum meum & vxorem ac liberos, non egrediar liber.* Seruus dominum suum diligit, quando prædicatoris verba sollicitâ mente custodit. Vxorem quoque amans & liberos, liber egredi recusat, quando actiuam vitam, ejúsque fructus diligens transire ad contemplatiuam non vult, quia bona se opera habere in ministerij sui seruitute considerans, ad libertatis quietem recusat secedere. Sed offerat eum dominus Diis, & applicetur ad ostium, & postes, & perforet aurem eius subula, vt sit ei seruus in seculum. Is enim qui in actiuâ dispo-suit vitâ perdurare, à domino Diis offertur, quando à prædicatore suo, antiquorum patrum dictis imbuitur, qui nobis in via, omnipotentis Domini sacerdotes fuerunt. Atque ad ostium & postes tabernaculi ducitur, vt de ingressu cælestis habitaculi, altiùs aliquid audiat, & tremendi judicij diem subtiliter agnoscat, ne per bona opera quæ facit, placere hominibus appetat. Sícque auris eius subula perforatur, dum mens illius, timoris Dei subtilitate percutitur; vt verbi acumine transfixa, per omne quod agit, nouerit ingressum regni semper attendere, & quasi ab ostio & poste tabernaculi perforatam aurem portare, qui erit seruus in seculo, vt esse post seculum liber possit. In seculo etenim seruus est, qui per actiuam vitam hominibus seruire disposuit; vt post præsens sæculum, ad libertatem veram valeat

peruenire. De qua per Paulum dicitur ; *Quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Tunc etenim in nobis vera libertas erit, cùm ad gloriam filiorum Dei, adoptio nostra peruenerit.] Excripsit S. Gregorium Glossa interlinearis ad c. illud 21. Exodi.

CAPVT IV.

Stigmata Medica.

DIVINI inter Medicos senis, effatum est l. 7. aphorismo vltimo exaratum. [Quæcunque non sanat medicamentum, ea sanat ferrum : Quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat: Quæ ignis non sanat, ea incurabilia putari oportet.] Hoc pronunciato, duplex stigmatum Medicorum genus attingitur ; quod Aristoteles item memorat s. 1. probl. 34. Vnum quod ferro scindente aut pertundente, efficitur ; alterum quod ferro alióve præsertim metallico igniente peragitur : eóque reducendum est stigma quod absque ferro aut metallo, aliáve materia igniente, sed adhibitis causticis inuritur. Ne hæc tractatio hiaret, breuiter juuit, stigmata hæc Medica quomodocunque impressa, generatim attingere.

Prioris generis quod incisione peragi aiebam, mentio est apud Aëtium Tetrab. 11. serm. 3. c. 12.

vbi ait, Æthiopas ab ipsâ natiuitate, sistendæ, peculiariter eos vexanti vt scribit Volaterranus l. 24. Antropol. noxiæ in oculos defluxioni, solitos paruulorum frontem impresso stigmate notare; idque Græcis dici *perifcyphifmum*, & formari in figuram literæ Græcanicæ Π. triplici sectione; ita tamen vt apices sectionum, ad internas partes propendeant incuruati. Admotum quoque Scythis fuisse stigma ex hoc primo genere, Hippocrates autor est l. de aëre, aquis, & locis. Tractans enim causas sterilitatis Scythas grauantis, quæ quidem erant ex parte marium; obseruat Scytharum plerosque Eunuchos factos, obiuisse muliebria officia, instárque fœminarum omnia fecisse, ac etiam vocem formasse, vocatósque *effœminatos*. Et quamuis rati incolæ id à Deo illis accidisse, colerent & adorarent hos ipsos homines, timentes ne quid tale sibi ipsis inferretur diuinitus; tamen Hippocrates affectus illos & primam sterilitatis Scytharum marium causam, reuocat ad incisionem ab eis fieri solitam, retro aures. Ab assiduâ quippè equitatione magnis ac diuturnis corripiuntur articulorum doloribus; nimirum propendentibus semper ex equis, eorum cruribus, vnde plerunque claudicatio, & coxendicis contractio cum inualuerit morbus, cui medicabantur impressione stigmatis prædicti, siue incisione pone vtramque aurem. At ea incisio (vt Hippocrates notat,) sterilitatem inferebat. Venæ enim sunt retro aures, quas si quis secet, sterilitatem ei qui secatur, immittat. Itaque deprehensâ postmodùm sterilitate suâ, ditissimi quique & nobilissimi Scytharum; (nam

pauperes quia minùs equitabant, his incommodis minùs erant obnoxij:) putantes incommodum quo se vrgeri videbant, ab irato numine prouenisse; cadebant animis, & palam se euiratos professi, transibant ad mulierum contubernia, induti vestem muliebrem, & fœminarum tractantes opera. Sic de illatâ Scythis sterilitate, ab incisione propositâ, & impresso per eam stigmate, Hippocrates; secus quàm Herodotus in Clio, qui inter Scythas Asiâ vniuersâ fusis Medis potitos, eos duntaxat ἐνάρεες, vel vt Hippocrates loco annotato vocauit, ἀνανδριεῖς, idest *euiratos*, dictos voluit qui Ascalone in Palæstinâ Vraniæ Veneris templum sacrilegè essent depeculati; quod fabulamentum fuisse, vt & reliqua de morbo fœmineo, iisdem ac posteris eorũ immisso, jactata à mendaciloquo Herodoto; locus ex Hippocrate adductus confirmat; manifestè præferens quo morbo laborarent Scythæ, & ex quâ causâ: hoc est ex stigmate, retro aures, per incisionẽ impresso. Est similis stigmatis Medici, pro iis qui fluxionibus oculorum tentantur, expressa mentio apud Aristotelem sect. 31. probl. ad q. 5. & qui eum medendi modum posterioribus temporibus improbarunt vt Aëtium, imprudentem potiùs modum eam medicationem adhibendi, quàm ipsam simpliciter medicationem improbasse, notat Mercurialis l. 3. var. c. 10. Disertè apud Celsum l. 7. c. 7. nec semel, sed sæpiùs; & rursus c. 8. hæc ad curandum stigmatizatio præscribitur.

Aliud stigmatis Medici genus est, quod cauterio adhibito inuritur. Non est hîc sermo de cauterio

quale memorat Mœcianus l. *item pictoris* ff. de fund. instr. vbi respondet, instrumento pictoris legato, cedere legato, ceras, colores, conchas, peniculos, cauteria. Idest interprete Turneto l. 8. aduers. c. 9. instrumenta quibus olim pictores ceris pingentes, tabularum picturam inurebant. Et l. 29. c. 13. de ejusmodi pictura egisse ait Apuleium Apol. 1. cum meminit operis luto ficti, vel ære infusi, vel lapide incisi, vel cera inusti, vel pigmento illiti: Coloribus enim inustis, & resolutis igni ceris, fiebat ea pictura, dicta idcirco *encaustica*, & homo sic depictus, *encaustes*; sic enim Martialis lib. 4. epigr. 36. sugillans pictorem, qui Phaëtontem semel inustum iterum pingendo combusserat, ait;

Encaustes Phaëton tabula tibi pictus in hâc est:
Quid tibi vis! dipyron qui Phaëtonta facis?

Et Naso 4. Fasto.

Et picta coloribus vstis
Cœlestem matrem concaua puppis habet.

Apud Athenæum l. 5. Callixen. hujusmodi artem vstoriam κηρογραφίαν appellat, quia omnicolor cera liquefacta, in strias dum pingerent, infundebatur: vt videre est apud Varronem l. 3. de re rust. c. 17. & Plinium l. 35. c. 11. Et sicut pictura, *encaustica* dicebatur; & ars ipsa sic pingendi *caustica*; sic ferrum materiam excauans, *vriculum* aut vt Turnebus apud Plinium legit, *vericulum*, vel ab vrendi effectu

cauterium appellabatur. De hujusmodi cauterio non est hîc sermo sed neque de eo cauterio quo olim vsum ferunt Tyrannum Cyrenensium Nicocratem apponentem portis custodes, qui mortuos quoque dum inferrentur, cauterio scrutarentur. Nec dissimile quod Tertullianus c. 15. Apolog. scriptum reliquit, [Risimus & inter ludicras meridianorum crudelitates, Mercurium mortuos cauterio examinantem.] Ineptissimè aliqui legerunt *canterio*. His dimissis; Agimus de cauterio quo Medici ad medendum stigma inurunt : cuius proinde inustio, aptè dicetur stigmatizatio Medica.

Hæc porrò multipliciter peragi potest & jam olim peracta est : nimirum vel admotione instrumenti igniti, præsertim metallici ; quod vocant *cauterium actuale* ; vel adhibitis causticis, vnde existit *cauterium potentiale*. Et in vtroque membro, accidentaria subdistinctio multiplex, siue penes formam ac figuram stigmatis, siue penes eius efficientem causam annotatur. Nam penes figuram quidem, existit ea diuersitas quam Ambrosius Paræus lib. 18. cap. 27. expressit, oblongi, rotundi, lati, lunati, circularis, triangularis, quadrangularis, lenticularis, oliuaris, acuti, obtusi, nucleum, ensem, malleum, cultellum, aliúdve quippiam referentis. Penes effectricem verò stigmatis causam ignientem, stigma ære, vel argento, aut auro, quod maximè commendat Albucasis lib. 1. de Cauter. c. 1. *in fine*, sed frequentissimè candente ferro inuritur, quale ætate Galeni erat paruum ferrum candens, æreo calamo ad fundum pertuso immis-

sum; perque foramen illud partem curãdam adurens. Ferè etiam nũc sola metallica corpora ad hujusmodi vsum adhibentur, etiam si olim ex vsu fuit, idem præstare adhibitis, plumbo, aqua feruente; fungis ignitis, sulphure, oleo, butyro feruefacto, struthij & aristolochiæ radice, stercore caprino, & viticis ligno, accensis. Quod verò stigma lentiùs & mitiùs inuritur, à variis causticis admotis, variè denominari potest penes eam causam extrinsecam, quæ acuratiùs persequi, non est hujus instituti. Exquisitè verò ac diligẽter in ea omnia inquiritur, à variis qui commentarios de hoc argumento ediderunt; quos inter eminent Albucasis tract. de Cauteriis, Razes libello de iisdem, Michaël Gauasfetius, tract. de natura Cauterij, Thomas Fienus in Opere ejusdem argumenti quinquepartito Hieronimus Capiuaccius Tract. de rectâ cauterij applicatione. Daniel Sennertus l. 5. institut. Medic. parte 1. sect. 2. c. 9.

Illud potiùs considerandum hoc loco occurrit, sitne hujusmodi stigmatis Medici vsus nouitius, & antiquis prorsus incompertus, vt Cardanus voluit l. de spir. difficult. an verò jam olim innotuerit hæc ad medendum stigmatis impressio. Sed mihi quidem, contrarium videtur debere esse extra dubium; siue agatur de stigmatis ex admotione causticorum tantùm, de quorum vetusto vsu prohibet Plinius ambigere, pleraque hujusmodi caustica jam olim vsu recepta ad medicandum recensens; siue agatur de stigmatis ex applicatione ignitorum, quæ præsertim visa nonnullis est recentionis inuenti: sed

perperam, cum non modò apud scriptores Medicos mediæ ætatis, sed etiam apud perantiquos, ejusmodi vsus sit mentio. Hippocrates sanè qui Medicis audit *diuinus senex*, quia primus scriptis commisisse rei Medicæ doctrinam traditur, horum stigmatum tanquam jam olim ad medendum vsurpatorum, meminit frequentissimè, & nominatim l. de morbis internis c. 33. & 37. vbi (vt notauit Amatus l. 5. Centur. 7.) plura signat ægritudinum genera cauterio persananda, quàm habeat lineas. Latiùs l. de inter. affectibus, quem librum totum vstionibus scatere obseruat Lælius Bisciola l. 18. subsec. c. 16. Crebra item vstionum ad rem medicam mentio, apud Galenum, locis ibidem à Bisciola notatis, & à Zacuto l. 1. histor. Medicorum Principum histor. 20. post obseruationem 15. Profert autem in hanc rem Galenus, antiquos complures: & nominatim Platonem Comicum, qui in Cynesia prodidit, Euagoræ filium quod laterali morbo affectus esset, dedisse se in concionem multipliciter inustum ab Euriphôte. Alios præterea veteres, huiusmodi stigmatũ vsũ ad rẽ medicã agnouisse, rectè demõstrat Hercules Saxonia l. de de phœnigmis sect. 1. in præfatione.

Notantur gentes ac personæ, quibus jam olim, ad medicandum probata maximè sunt eiusmodi stigmata. Herodotus enim lib. 4. antiquissimis temporibus, quosdam Lybiæ populos puerorum quadrimotum venas verticis, aut venas temporales, œsypo ouillo adurere solitos, testatur. Est Oesypum, vel Oesypa, (vtrouis enim genere effertur,) pinguitudo succidarum lanarum, juxta illud Nasonis.

Oesypa

Oesypa quid redolent, quamuis mittantur Athenis,
Demptus ab immunda vellere succus ouis?

Erotianus tamen autor est, Hippocratem accepisse *œsypum* pro stercore ouillo, quod sanè vi aliqua vrendi est præditum: & modicè idem præstat succida lana, ejúsque pinguitudo lanæ adhuc adhærescens. Quæ causa est, cur Mercurialis l. 2. var. c. 2. potiùs existimet, operationem illam adurendi Lybicis familiarem, œsypo feruente & ignito peractam. Sicut etiam sæpè Hippocrates, præscribit vrendum adhibito lino crudo; quod non apparet quomodò vsui esse ad vrendum possit, nisi ignescat. Afros curare solitos, verticem ad os vsque adurendo, ita vt squamam remittat, scribit Celsus l. 7. c. 7. *in fine*. In Thuscia & nonnullis Italiæ regionibus, antiquum vsum ferre, vt pueris adhuc lactentibus, vel paulo majoribus; occiput ignito ferro adurant, testatur supra Mercurialis: eo quod censeant præsidium inde parari pueris, aduersùs pituitam & puerilem morbum. Idem tanquam alexipharmacum, aduersus omnes cerebri affectus potentissimum omnium, quo erga infantulos recens natos statim à baptismo sæpè sæpiùs feliciter vsi sint Neoterici, nominatim aduersùs comitialem morbum infantulis in tractu Arelatensi perfamiliarem; commendari video à Ioanne Taxil. l. 2. de Epilepsia c. 7. & agit de actuali cauterio, quoad infantes validos; & cùm affectus validus non præbet inducias, ad lentiùs agendum. Non igitur soli Barbari de quibus Trallianus l. 3. c. 26. hujusmodi remedium ad medendum adhibuerunt,

ſed alij quoque jam olim, vt citata exempla docent, & addi poteſt memorata à Plinio horum ſtigmatum inuſtio lib. 3. c. 5. & à Theodoro Priſciano l. 2. ad Timoth. c. 2. ſ. 8. & à Sereno Sammonico, cum agit de podagræ curatione. Qui etiam paulò ſuperiùs agens de medicatione carbonis, ſic habet.

Horrendus magis eſt, perimit qui corpora carbo;
Vrit hic incluſus, vitalia rumpit acerbus:
Hunc veteres quondam variis pepulere medelis,
Tertia namque, Titi ſimul & centeſima Liui,
Charta docet ferro talem candente dolorem
Exectum.

Nimis multis monſtratum puto, vſum ſtigmatum medicorum, etiam admoto vrente actuali, fuiſſe antiquis perſpectum; nec ſatis conſideratè Cardanum, ignorantiam veteribus hac in parte affinxiſſe. Intelligebant nimirum veteres Medici, quanta poſſit eſſe ad curandum vel roborandum, ſtigmatiſmi huius opportunitas, id quod benè proſequitur Auicenna in Cant. part. 4. Aphor. 32. & Fen. 4. 1. cap. 29. Corpus enim noxiâ humiditate laborans, adhibito huiuſmodi remedio quod calore & ſiccitate præpollet, vtrámque illam qualitatem contrahit, ex quibus exiſtit alleuiatio, aut curatio per depulſionem humiditatum ſuperuacanearum, & laxitatis carnis adſtrictionem, ac indurationem; quæ ſunt commoda ab Hippocrate annotata ex aduſtione Scythis obuenientia l. de aëre aquis & locis. Ibi deſcriptâ eius gentis corporũ abundantiſſimâ humiditate, variis ex cauſis internis & externis quas enumerat; ad cõprobandam eorum ſupereffluẽtem humiditatem, addit. [Multos ipſorũ, præcipuè qui Nomades ſunt, reperias, exuſtos

humeros ac brachia habentes, manuúmque juncturas, pectora, coxas, & lumbos, nullam ſanè aliam ob cauſam, niſi ob humoris & mollitiei naturæ detractionem. Nam neque arcus intendere, neque telum torquere poſſunt, præ impotentia humiditatis humerorum. Cum autem vruntur, humor ipſe à juncturis exoluitur, fiúntque corpora ipſorũ validiora, meliùs nutriuntur, & magis redduntur articulorum vſu potentia. Fluida verò fiunt, ac lata primùm, propterea quod faſciis non colligãtur, quemadmodùm fieri ſolet in Ægypto. Deinde quod non animaduertunt, quomodocunque inter equitandum equis inſideant. Poſtremùm etiam, propter deſidiã perpetuam. Maſculi enim eorum, antequam potentes fiant equos conſcendere, atque in illis vehi, plurimum temporis deſident in curribus, raróque prodeunt vt inambulent, propter exilia ac perpetuas circulationes. Muliebrium autem corporum formæ, ad miraculum vſque, fluxæ exiſtunt.] Tanta cum eſſet Scytharum humiditas & carnis laxitas; tamen beneficio ſtigmatiſmi de quo agimus, congruentem exſiccationem & robur aſſequebantur. Et quod vniuersè de Scytharum corporibus ait Hippocrates, de quibuſuis vbilibet corporis partibus à capite ad calces vſque, ſtatui poteſt, vt diligenter proſequitur Fienus l. 4. de Cauteriis à c. 11. Maximè tamen in capite, ſe prodit ſtigmatiſmi huius efficacia. Caput enim verticem corporis occupat, multóſque attrahit humores ſuperuacuos: quos deinde refundit, ita vt nulla ſit pars inferior quam dejectione ſuperfluarum humiditatum non irriget idque niſi faceret, exiſte-

rent inde exitiales affectus capitis, retentione humorum illorum procreati, vt benè cõſideraüit Galenus l. 9. de vſu part. & l. 5. de ſanit. tuenda, nec non Fernelius l. 5. patholog. cap. 4. Quia ergo per elices & canales à natura cõſtitutos, non poteſt plerunque dejici totus humor attractus, adhibetur ſtigmatiſmus de quo agimus; cũ ad humoris ſuperflui eductionem, tum ad roborationem partis affectæ, quo eſſe referẽdã Medici operam, non minùs quàm ad humoris euacuationem, Galenus optimè admonuit l. 1. de humor. ſect. 1 comm. 12.

Sed quàm multæ ab hoc ſtigmatiſmo vtilitates exiſtunt, ſi ritè & ex arte obeatur, tam multiplex imminet à mala eius admotione periculum. Vſtionem namque, feruor & calefactio indebita, propriæque temperiei euerſio facilè conſequitur; nec raró ei comitatur tam exquiſitus dolor, vt inferendæ morti par eſſe queat. Suppetit exemplum ab Hippocrate annotatũ lib. 5. Epidem. de Eupolemo; qui coxendice laborans, multis & magnis ea in parte vſtionibus adhibitis periit; viribus imbecillibus morbo admodum dejectis tam vehemens remedium non ferentibus. Inſigunt hoc monitum Guauaſcetius l. de natura cauterij c. 15. Mercurialis l. 1. praxeos c. 20. Mercatus l. 1. indic. 16. Zacutus l. 1. hiſtor. Med. Princ. hiſtor. 20. obſeru. 15. & ſeqq. & pereruditè Fienus libro 3. de Cauteriis cap. 1. Conſiderat enim quaſdam ſtigmatiſmi hujus minùs prouidè adhibiti noxas, eſſe per ſe, quaſdam verò eſſe per accidens: alias vſtionem ſequi vt talem, aliàs cruſtam, vlcus, cicatricem; quæ diligentiùs perſequitur,

à noſtro autem inſtituto ſunt aliena. Idem Autor eas noxas communes quoque eſſe cauteriorum potentialium ritè perpendit. Verùm omnes illæ noxæ, improuidum duntaxat vſum hujus ſtigmatiſmi conſequuntur: Ipſe autẽ ſi ritè & in tẽpore obeatur, non modò noxâ vacat, ſed magnis vtilitatibus redundat. Commune id eſt rebus omnibus quantumuis perfe-ctis, vt malâ vel indebitâ applicatione noceant. Itaque non vſus, ſed abuſus in vitio ponitur, vt S. Gregorius Nazianzenus animaduertit, orat. 20. num. 19.

CAPVT V.

De ſacris noui Teſtamenti ſtigmatibus ac primùm de impreſſis Chriſto IESV Domino noſtro.

MVLTA omnino conſiderari in Chriſto poſſunt ſtigmata, præter morale illud ac myſticum, quo juxta pleroſque, dictus eſt pſal. 39. habuiſſe aures foſſas atque pertuſas, ad ſignificandam perpetuam Chriſti erga Deum ſeruitutem, ſub imagine antiquæ perfoſſionis auris ſeruilis. In eam quidem Pſaltis interpretationem, ſeuerè agit Bellarminus ibi verſu 10. habetur tamen in verſione S. Hieronimi: nec abhorret à vi vocis Hebraicæ, vt ibidem aduerterunt Eugubinus ac Lorinus.

Sed dimiſſo eo myſtico ſtigmate, pleraque ſunt realia & phyſica ſtigmata, pro nobis à Chriſto ſuſcepta, quorum conſideratio non poteſt non eſſe ſuauiſſima & fructuoſiſſima. Eiuſmodi præſertim

ſunt ſeptem ; vt verum comprobetur, quod de ſculptura lapidis ab ipſo Deo cœlati, dictum eſt Zachar. 3. *ſuper lapidem vnum, ſeptem oculi ſunt :* quod ibi D. Hieronimus, de Chriſti Domini ſtigmatibus interpretatur. E ſeptem autem illis Chriſti ſtigmatibus, duo ante crucem impreſſa ſunt, quinque autem in Cruce. Priora duo ſunt, circumciſio & flagellatio atrox, quam ipſemet Chriſtus per Dauidem pſalmo 128 confert arationi ; dicens juxta verſionem S. Hieronimi, *ſupra dorſum meum arauerunt aratores, prolongauerunt ſulcum ſuum.* At corporis aratio, & ſulci in eo impreſſio, non poteſt eſſe abſque ſtigmatis illatione. Denique Chriſtus ſuſcepit quinarium vulgatorum ſtigmatum ; nempe viuens quidem ſtigmata manuum ac pedum ; mortuus autem, ſtigma pectoris per lanceæ adactionem transfixi. Attingamus breuiter omnia hæc ſtigmata, præſertim poſtrema quæ fidelium pietas, tanto ſuo bono habet pro nido & aſylo, vt poſtea dicemus cum S. Bernardo ſerm. 61. in Cant.

De ſtigmate circumciſionis, quod Chriſtus octiduanus ſuſcepit, vix aliquid ſingulare habemus præter finem ex quo circumciſionem admiſit. Nam quod aliqui vt ſingulare proponunt circa cauſam efficientem, quod Chriſtus à matre ſit circumciſus, vel incertum eſt, vel ſaltem minimè ſingulare. Deiparam quidem Filio id officij præſtitiſſe, cenſet Magalianus in c. 5. Ioſue verſu 8. annot. 7. Sed vnde id confirmet, non habet. Et quamuis vltrò daremus, Deiparam aſperum hoc miniſterium erga filium exercuiſſe, tamen non eſſet cur id ſingulare

censeretur ; cum fas esset matribus filios circumcidere, vt patet ex facto Sephoræ, quæ vt periculum à marito auerteret, filium ipsamet circumcidit, arrepta petra acuta, vt habetur Exodi 4. Quare dimissâ causâ effectrice, singulare quippiam circa Christum, consideratione dignum occurrit, in causâ finali subeundæ circumcisionis.

Eam vulgo, censent fuisse susceptionem similitudinis carnis peccati, per inustionem cauterij peccati, vt loquitur S. Bernardus serm. 3. de Circumc. vbi componens Christum pro nobis natum, cum eodem pro nobis circumciso; ait multo magis depressum esse Christum in Circumcisione. [Ipsa die, (inquit de die Natiuitatis vel Incarnationis,) minoratus est ab Angelis, & habitu inuentus vt homo : hodiè verò mirabilius aliquid audio. Iam minoratus est multò minùs Angelis, qui non solùm formam hominis, sed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodam cauterio latronis. Quid est enim circumcisio, nisi superfluitatis & peccati indicium ? In te Domine Iesu, quid est superfluum quod circumcidatur ? Nónne tu verus Deus es de Deo Patre, homo verus sine omni peccato de Virgine Matre ? Quid facitis circumcidentes eum ? Putatis quia super eum possit cadere illa sententia ; *Masculis, cujus præputij caro circumcisa non fuerit, peribit anima ipsius de populo suo* ? Potest obliuisci pater filij vteri sui ? Aut non cognoscet eum, nisi signum circumcisionis habuerit? Imò verò si quomodo posset non agnoscere filium in quo ei benè complacuit, ex hoc maximè signo

poterat ignorare eum, inuentâ in eo circumcisione, quam peccatoribus ipse prouiderat, ob purgationem vtique delictorum. Sed quid mirum, si caput pro membris accepit curationem, quam tamen in seipso non habuit necessarium? Nónne & in membris nostris, sæpè pro vnius infirmitate, alteri adhibitur curatio? Dolet caput, & in brachio fit coctura: dolent renes, & fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine, cauterium quoddam infixum est in capite.] Indidem serm. 1. de eodem festo, *initio*, egregiè infert idem S. Bernardus, insignem nos inter ac Christum disparitatem. Nam Christus [ne vestigium quidem vllum vulneris habens, alligaturam non refugit vulneris. Non sic impij, non sic, non sic agit peruersitas elationis humanæ. Erubescimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum etiam gloriamur. Quem nemo potest arguere de peccato, ipse peccati remedium, & verecundum pariter & austerum, sine vlla necessitate suscepit; nec repulit cultrum lapideum, in quo solo vetus illa, quæ raderetur rubigo non fuit. Nos è contra, inuerecundi ad obscœnitatem culpæ, erubescimus agere pœnitentiam: quòd extremæ dementiæ est, malè proni in vulnera, pejùs in remedia verecundi. Qui peccatum non fecit, non dedignatus est se peccatorem reputari: Nos & esse volumus, & nolúmus æstimari. Itáne sano opus est medicina, & non potiùs malè habentibus? Imò verò itáne eget medicamine, non æger sed medicus? Quis hominum tantæ sibi non dicam gloriæ, sed vel innocentiæ conscius, æquanimiter circumcidentis

manum admitteret ? Christus verò patienter, quæ non rapuit exoluit, qui venerat purgationem facere, (non suscipere,) delictorum.] Pia & fructuosa admodùm consideratio, quæ tamen juxta superiùs disputata c. 2. fundamento infirmo nititur. Neque enim verum est, circumcisionem esse institutam ad extersionem originalis peccati, vt ea consideratio supponit, sed instituta est, ad consignationem familiæ Abrahami, in peculiarem Dei populum, ac in tesseram sordium primæ generationis, nouâ per Christum in carne venturum generatione, extergendarum. Ea tamen extersio, non fiebat per circumcisionem : non modò in adultis de quibus id pono extra dubium, sed ne in infantibus quidem ; quia circumcisio, (ne in his quidem,) eluebat noxam originalem, ex se & vi suæ institutionis, sed quia subjectum non supponebatur præpurgatum aliquâ fidei professione factâ à majoribus circa paruulum. Posito autem quod ea professio tunc primùm fieret per circumcisionem, quæ certè inter Hebræos aliquam fidei professionem continebat, mundabantur paruuli applicatione circumcisionis, non per se, & prout determinatè erat circumcisio ; sed generatim quatenus erat quædam fidei professio, cui tanquam meræ conditioni absque eius causalitate morali, adjungebatur infantis mundatio, ex prouidentissimâ Dei liberalitate, consulente infanti extremè indigenti, & fortassis alioqui perituro. Itaque quod aliqui fortè astantes cum Christus circumcidebatur, putarent Christum susceptione circumcisionis mundari ab originali labe, & inuri cauterio peccati,

geminâ hallucinatione ſordebat. Nam neque Chriſtus, quippè innocentiſſimus, erat capax peccati quod poſſet circumciſione emundari ; neque circumciſio reuera præferebat neceſſariò talem emundationem; quia quamuis Chriſtus fuiſſet peccato obnoxius, potuiſſet præpurgatus fuiſſe applicatione alterius alicuius modi, conſertam æquè habentis profeſſionem fidei, in beneficium pueri

Neque tamen idcirco negamus Chriſto, exercitium eximiæ omnino humilitatis, in ſuſceptione circumciſionis, quod attigit S. Bernardus ſerm. 3. de Circumciſ. cum dixit. [Ante paucos dies, celebrauimus aduentum eius in carcerem huius mundi; ideſt, diem natalis: hodie verò celebramus, quòd catenas & vincula noſtra ſuſcepit. Hodie enim qui peccatum non fecit, vt reos abſolueret, innoxias manus eorum catenis inſeruit: hodie ſub lege factus eſt, qui legem dedit.] Nimirum quiſquis in Abrahæ familiâ circumciſionem poſt Moſem ſuſcipiebat, eo ipſo fiebat obnoxius obſeruationi totius legis, vt Apoſtolus Galatas conteſtabatur. Erátque lex ei pædagogus, ne aberraret ac in exitium rueret. Itaque ſuſceptio circumciſionis, continebat profeſſionem ignorantiæ, & labilitatis in culpam, quibus laboraret qui circumcidebatur: alioqui quorſum legi ſe ſubjiceret, tanquam pædagogo & correctori ? Hæc autem eſt ſumma prorſus depreſſio, & humiliatio longè major quàm vlla alia per totam Chriſti vitam admiſſa. Nam Chriſtum id recipere, quod recipiens, profiteretur ſe & ignorantem & peccati capacem; multo plus eſt dejici, quàm crucem ſubire. Hæc

quippè non fuit vera labes ſubeuntis crucem, ſed eorum qui innoxio crucem intulerunt. At profiteri ſe obnoxium ignorantiæ & peccato, eſt facere ſua, quæ verè ſunt teterrima dedecora, ſecundùm prudentem æſtimationem.

Pergo ad Chriſti ſtigmata flagellis impreſſa. Quis enim dubitare poſſit, notas flagellorum hæſiſſe in Chriſti corpore, quandoquidem Pſaltes ex Chriſti perſona teſtatur, dorſum ſuum & corpus ſanctiſſimum fuiſſe exaratum, & ſulcis prolongatis diffiſſum? Confirmatur ex genere flagellorum quo Agnus innocentiſſimus conciſus eſt. Tradunt enim fuiſſe flagella taxillata: quibus ferreæ aciculæ compungentes & ſtigmatizantes adjungebantur. Et addenda eſt atrocitas flagellationis, à lictoribus valentiſſimis, odio Iudæorum inflammatis, impactæ. Non nemo, addit repetitam flagellorum admotionem; ſemel ad placandos Iudæos, ne Chriſtum ad mortem poſcere obfirmarentur: Iterum autem, cum Chriſtus adjudicatus eſt immunitati eorum. Quæ eſt quorundam Recentiorum ſententia, inde colligentium, quanta fuerit huius flagellationis & ſtigmatizationis immanitas. Verùm ea ſententia de binâ Chriſti flagellatione, jure à Ribera exploditur in c. 19. Ioannis *ſub initium*, quia neque in Patribus, neque in Scriptura, vllum extat geminæ illius flagellationis fundamentum. Neque item peto acerbitatem flagellationis Chriſti, ex tanto ictuum numero, quantum nonnulli ex muliebribus quibuſdam reuelationibus appenderunt; aſſerentes fuiſſe Chriſto inflicta ictuum millia quinque, & trecenta ſeptuaginta:

quæ quis dubitaret, ſtigma duraturum teneræ carni Chriſti impreſſiſſe, ſi aſſertio illius numeri veritate niteretur? Meritò tamen Ribera refragatur loco allegato; quia tanta numeroſitas ictuum, abſque idoneo fundamento affirmatur, & Chriſto haud dubiè mortem intuliſſet contra mentem Pilati & miniſtrorum, imò & Iudæorum, à quibus volunt lictores ad eam ictuum multiplicationem fuiſſe ſubornatos. Probroſæ enim ſimul ac crudeli morti, Chriſtum reſeruatum volebant. Quamuis autem flagellatio Chriſti, & vnica fuerit, & citra mortem ſæuierit: tamen admodùm dura & ſæua fuit: vnde ſine dubio, in ea tenerrimum Chriſti corpus, veluti ſulcis exaratum eſt, ac ſtigmatis impreſſum. Videſis in hanc rem Toletum in c. 18. Ioan. annot. 23. Suarem t. 2. 3. p. d. 35. ſ. 2. Gretſerum l. 1. de Cruce c. 19. Malonium ad c. 5. Palæoti de ſacra ſindone.

His ſtigmatibus per flagella Chriſto inuſtis, ſucceſſere ſtigmata manibus ac pedibus, Chriſto etiamnum viuenti impręſſa, per clauifixionem. De hâc enim nemo dubitauit, præter vnum quendam; haud dubiè cum ea effutiret, hilariorem, è Lutheri cauſa, Ioannem Vveſtphalum, vt ex eo refert Prateolus eo Verbo artic. damnato 17. At quis ignorat, Euangeliſtam diſertè ac conceptis verbis, memorare fixuram clauorum in manibus Chriſti? Et perinde erit, ſi legas *figuram*, vt fert Græcus Codex, ſuffragantibus Latinis quibuſdam exemplaribus, teſte Eraſmo Ioannis 20. Nam figura clauorum, aliud reuera non eſt, quàm fixura. Quamuis autem Euãgeliſta, meminerit ſolius fixuræ

clauorum in manibus Christi: tamen certa & constans traditio, idem habet de transfixione pedum, vt videre est in Patribus, passionem Christi describentibus, vel locum psalmi 21. de Christo clauis confixo deponentibus, *foderunt manus meas, & pedes meos*. Antiquissimæ item Christi de cruce pendentis imagines, siue pictæ, siue extantes, idem confirmant. Christus ipse Lucæ 24. post resurrectionem ad comprobandam veritatem sui à morte regressus, ostendit discipulis manus & pedes terebratos; vrgens vt visis & attrectatis manibus ac pedibus perfossis, certi fierent illud ipsum corpus quod crucifixum fuerat, resurrexisse. Non sanè ostendisset pedes æquè ac manus, nisi quia tam his, quàm illis confixis, restabant stigmata per clauos impressa, quorum interuentu agnosci posset identitas corporis rediuiui.

Indubitatum ergo esse debet, hæc quatuor stigmata fuisse Christo impressa in crucifixione. Quia verò in rebus adeò sacris, nihil debet minutum aut negligendum videri, aduerto, stigma impressum pedi sinistro, multò patentius grandiúsque conspici in sacra sindone Taurinensi, vt videre est apud Palæotum c. 19. de ea. Ex quo idem Autor, coniectat ambos pedes vnico clauo fuisse confixos. Nam vt clauus vn s vtr mque pedem terebraret, necesse fuit, pedem sinistrum qui dextro pedi impositus est, perfodi multò patentiùs ob majorem claui crassitiem in superiore sui parte. Alij tamen, qui Christum quatuor clauis confixum volunt, vt Toletus in c. 19. Ioan. ad illud, *fecerunt quatuor partes* Medina

3. p. q. 46. art. 11. Ribera in c. 19 Ioan. *pag. mihi* 468. Bellarminus in præfatione ad opus de ſeptem verbis Chriſti, Abraamus ad Nonnum in Ioan. *pag. mihi* 76. & alij, facilè dicent fiſſuram pedis ſiniſtri idcirco cerni grandiorem, quia clauus eius, ab immaniore quopiam & truculentiore crucifixore, adactus cum majore violentia, latiorem plagam intulit. Erant enim quatuor qui Chriſto figendo nauarunt operam, vnde quadripartita veſtimentorum diuiſio in vtilitatem crucifigentium, vt Toletus loco allegato ratiocinatur.

Aduertere præterea juuat, cum Malonico ad c. 16. Palæoti, quoad manus, & ad c. 19. quoad pedes, figuram ſtigmatis manibus ac pedibus impreſſi, eſſe circularem: vt proinde neceſſarium fuerit, clauos Chriſto impactos, non fuiſſe quadratè pyramidatos, ſed rotundè. Ratio tamen proximè adducta circa pedem ſiniſtrum, euincit ob majorem claui craſſitiem in ſuperiore ſui parte, ſtigma in ſuperiore manuum ac pedum parte ſemper fuiſſe latius atque patentius, quàm introrsùm, ſiue in infimâ parte artuum illorum ſacrorum: & quo penitiùs ſtigma imprimebatur, clauo vlteriùs peruadente, ſemper ſtigma impreſſum fuiſſe anguſtius. Non plura in præſentia, de quaternario ſacrorum ſtigmatum impreſſorum Chriſto ſuperſtiti.

Tantùm quod hæc quatuor ſtigmata fuerint per clauifixionem impreſſa, cogitandum venit. iiſdem quia ſola intrinſecè & formaliter meritoria nobis & conciliatiua gratiæ fuerunt; (nam vulnus laterale quia poſt mortem illatum eſt, non niſi obiectiuè &

per anticipatam acceptationem nobis profuit;) optimè quadrare, quod fabulosè ac superstitiosè saltem ex parte, de clauifixione per Dictatorem aut Prætorem, iactabatur apud Romanos. Ritus est de quo ista Liuius l. 7. cum superfusum Tiberim & grassantem pertinaciter pestilentiam retulisset. [Cn. Genucio, L. Æmilio Mamerco secundùm Coss. cum piaculorum magis conquisitio animos, quàm corpora morbi afficerent, repetitum ex seniorum memoriâ dicitur, pestilentiam quondam clauo ab Dictatore fixo, sedatam. Eâ religione adductus Senatus, Dictatorē claui figendi causa, dici iussit, &c. Lex vetusta est, priscis literis verbisque scripta, vt qui Prætor maximus sit, Idibus Septembris clauum pangat. Fixus fuit dextro lateri ædis Iouis Optimi maximi, eâ ex parte quâ Mineruæ templum est. Eum clauum, quia raræ per ea tempora literæ erant, notam numeri annorum fuisse ferunt; eóque Mineruâ templo dicatam legem, quia numerus à Minerua inuentus sit. Volsiniis quoque clauos indices numeri annorum, fixos in templo Nortiæ Hetruscæ Deæ comparere, diligens talium monimentorum autor Cincius affirmat. M. Horatius Consul ex lege templum Iouis Optimi Maximi dedicauit, anno post Reges exactos. A Consulibus postea ad Dictatores, quia maius imperium erat solemne claui figendi translatum est. Intermisso deinde more digna etiam per se visa est res, propter quam Dictator crearetur.] Ibidem lib. 8. [Memoria ex annalibus repetita, in secessionibus quondam plebis, clauum ab Dictatore fixum, alienatáque

discordiâ mentes hominum, eo piaculo compotes sui fecisse., Dictatorem claui figendi causâ, creari placuit.] Liquet clauifixionem in æde sacrâ, auertendæ pestilentiæ & paci numinis aduocandæ, nec non conciliandæ diffidentium gratiæ ac etiam quantum ex narrata templi per Horatium dedicatione insinuatur exprimitúrque in lapide de eà dedicatione Romæ nuper inuento apud Iacobum Durantium l. 1. var. c. 5. consecrando cuipiam loco, & denique numerandis annis vsui fuisse; de quo postremo vsu testis est Festus V. *Clauus annalis.* Et eundem vsum Petronius in Satyrico expressit cum describens priscam simplicitatem, dixit.

At paries circa, palea satiatus inani
Fortuitóque luto, clauos numerabat agrestes.

Quam sibi loci Petroniani lectionem expilatam queritur Douza in Præcidan. c. 16. Vel vt Durantius loco allegato mauult legere, causatus transmigrationem finalium vocum vtriusque versus.

Et paries circa palea satiatus agresti
Fortuitóque luto. Clauus numerabat & annos.

Quo eodem modo eos versus legit & emaculat in Symbolis Georg. Erhardus. Aiebam, hæc omnia multò illustriùs in Clauifixionem Christi cadere quam in fixionem claui per summum Magistratum. Nulla enim fuit vnquam tam dira támquam exitiosa pestis, quàm ea cui hac Christi clauifixione consummante

consummante Redemptoris merita occursum est, vt demonstrare memini tractans titulum Christi *Medici.* Nemo pacem numinis exorauit sicut iste Sacerdos magnus factus reconciliatio in tempore iracundiæ, factus pax nostra, & omnia connectens cum Deo; hominésque antea dissociatissimos fœderans, juxta illud Nazianzeni orat. 42. [In salutis humanæ miraculo, exiguæ cruoris guttæ orbem vniuersum instaurarunt, atque idem quod lacti coagulum hominibus præstiterunt, in vnum nos conjungentes ac constringentes.] Consecratio Ecclesiæ in Dei templum ab hoc eodem Pontifice est peracta,& numeratio annorum sacrorum coalescentium ex diebus virtutum quos describit Origenes hom. 10. in Iudic. tota Christo innititur clauis de quibus agimus confixo. Recognoscenda & piè æstimanda sunt talia tantáque bona à stigmatibus Christo viuenti per clauos impressis dimanantia, ne ingrati pereamus.

Eidem autem jam vita functo, impressum est vulnus lateris, vt disertè habet Ioannes c. 19. cujus testimonio nexus Clemens V. cum Concilio Viennensi, vt habetur Clementina vnica de summa Trinit. & fide Cathol. damnauit Petrum Ioannis affirmantem, vulnus lateris fuisse illatum Christo viuenti, quod pleniùs refellunt Castro V. *Christus*, hær. 10. & Suares t. 2. 3. p. d. 41. s. 1. Quanquam Petrum Ioannis nihil asseuerasse, sed deceptum corrupti Codicis Diui Chrysostomi lectione, censuisse posse piè cogitari, Christum viuentem fuisse in pectore transfixum; monstrat Vvadinghus ad annum

1297. num. 44. Eſt ergo hoc ſtigma impreſſum Chriſto, in termino: hoc eſt poſt obitam mortem corporis; tametſi quia Chriſtus nondum reſurrexerat, ſtatus ille ad viam aliquatenus poſſit pertinere. Et quia poſt mortem planè ceſſat meritum, etiam quoad Chriſtum, juxta illud *venit nox quando nemo poteſt operari*; idcirco receptio ſtigmatis lateralis per ſe ac in ſe ſumpti, non fuit Chriſto meritoria, vt rectè ſtatuit Card. Vigerius l. de inſtrumentis Dom. paſſio. c. 6. & 7. Tractatus quarti. In quo, receptio hujus ſtigmatis differt à receptione anteriorum quatuor ſtigmatum Chriſto viuenti impreſſorum, quæ fuit receptio meritoria in ſe ac formaliter. Stigma tamen laterale poſt mortem impreſſum, potuit objectiuè fundare meritum, formaliter inexiſtens illi actui quo Chriſtus ante mortem, præuiſa hâc lateris ſui perfoſſione, illam acceptauit, priuſquàm inferretur, & Deo in litri noſtri partem obtulit. Certatur porrò ſententiarum varietate inter D D. vtri lateri impreſſum ſit hujuſmodi ſtigma. Nam quod ab Amœno (imo à Prudentio, quidquid ferat protrita inſcriptio Dittochæi,) Chriſtus dicitur traiectus per vtrumque latus; vel mendum eſt, ita vt loco illorum verborum, *traiectus per vtrumque latus*, legendum ſit, *traiectus dextrúmque latus*: Vel certè exponendum eſt de perfoſſione vnius lateris adeò profundâ; vt perfoſſio ad cor vſque, atque adeò etiam aliquatenus ad ſiniſtrum latus peruaſerit: quamvis extrinſecùs, non niſi vnum latus fuerit perfoſſum ictu lanceæ. Hoc ergo vnum latus, quodnam fuerit, variant ſententiæ.

Incertam rem esse pronunciat Gretserus l. 1. de Cruce c. 34. & videtur annuere Suares t. 2. 3. p. d. 41. s. 1. inclinans tamen in sententiam quæ latus sinistrum foratum censet; eo quod id sit latus Adami, è quo Eua censetur formata. Frequenter autem Patres, affirmant eductionem Euæ de latere Adami, fuisse typum eductionis Ecclesiæ ex perfosso Christi latere vt videre est apud S. Auitum serm. de passione Dom. S. Augustinum l. 2. de symbo. c. 6. Rupertum l. 2. de operibus Spiritus Sancti cap. 19. & alios multos quos Malonius loco proximè notando adducit pag. 380. At alij, affirmant Christi pectus perfossum fuisse in dextro latere. Ita Palæotus ad c. 20. libri de sacrâ sindone, & ibi Malonius Torniellus anno Christi 34. Collius l. 4. de sang. Christi disp. 6. c. 2. ac etiam Gretserus in Paralipomenis ad illum librum primum de Cruce c. 35. post Cabasilam in Expositione Liturgiæ c. 8. & Angelonum 3. Reg. 6. Estque pro hâc sententiâ argumentum optimum, quod dicitur ex sacrâ sindone Taurinensi in quâ vulnus lateris cernitur in sinistrâ parte sindonis, atque adeò oportuit, in obuerso Christi corpore vulnus lateris fuisse in dextrâ pectoris parte. Vnde D. Augustinus 15. Ciuit. c. 26. Beda in Collectaneis & l. 2. allegoricæ expositionis in Esdram c. 7. Rupertus ad l. 3. Regum c. 10. & alij, accipiunt de vulnere lateris Christi, quod habetur apud Ezechielem c. 47. de ostio in latere dextro vnde aquæ plurimæ redundarint. Eandem sententiam de perfosso dextro Christi latere, certam habet Lucas Tudensis l. 2. contra

Albigenses c. 11. & confirmat ex recentibus tunc S. Francisci stigmatibus, ad imitationem stigmatum Christi impressis; in quibus affirmat, quod pectori impressum est, cerni in dextro latere. Quid quod Iudęi Berytenses, vt est apud Athanasium juniorem, Christi effigiem vulnerarunt in dextro latere? Ibidem nimirum vulneratum audierant pectus Christi.

Hoc Christi stigma fuisse admodùm profundum & amplum, constat ex sindone Taurinensi. Item ex ferro Lanceæ quod Romæ monstratur, obtusum quidem, sed tamen valdè latum, vt testatur Rutilius Benzonius disp. 2. de fuga q. 3. inde colligens, rectè Christum cum de vulneribus manuum ac pedum dixisset, *Infer digitum tuum huc*, ob vulneris partibus illi inflicti exiguitatem; de pectore, cujus erat longè amplior fissura dixisse, *affer manus tuas, & mitte in latus meum.* Significans adeò amplam fuisse lateris pertusionem, vt manum immissam posset capere. Obseruauit idipsum Ioannes Lanspergius homil. 44. de passio. Dom. & alij ad eum locum Ioannis 20. Neque verò vrgendum in contrarium est, quod Apocal. 1. alludendo ad Christum in latere vulneratum dicatur; *Videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt.* Nam potest etiam esse punctio lata & ampla.

Immensa sunt, quæ in huius sacrosancti stigmatis lateralis decus & gloriam prostant apud Patres, è quibus pauca libare operæ pretium videtur. S. Ambrosius fragrantissimè in hanc rem disserit serm. 3. in psal. 118. ad versum 1. tractans illud, *Nardus Cypri, consobrinus meus mihi, in vineis Engaddi.*

[Si locum quærimus (inquit,) regionis cujusdam, quæ in Iudæâ est, locus sic dicitur, in quo opobalsamum gignitur. Si interpretationem, *tentatio* Latinè significatur. In illis ergò vineis, lignum est, quod si quis compungat, vnguentum emittit, hic fructus est ligni. Si non incidatur lignum, non ita fragrat & redolet: cùm autem compunctum fuerit artificis manu, tunc lachrymam distillat: sicut & Christus in illo tentationis ligno crucifixus, illachrymabat populum, vt peccata nostra dilueret, & de visceribus misericordiæ suæ, fundebat vnguentum, dicens: *Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt*. Tunc ergo in ligno compunctus est lanceâ, & exiuit de eo sanguis & aqua, omni vnguento suauior, accepta Deo hostia, per totum mundum odorem sanctificationis effundens: & quasi balsamum ex arbore, sic virtus exibat è corpore. Vnde ait: *Sentio virtutem exisse de me*. Inde opobalsamum expressius dicitur, eò quòd compunctione ligni, balsamum per cauernam punctionis erumpit. Compunctus igitur Iesus, odorem remissionis peccatorum & redemptionis effudit. Nam & contrictus erat, Verbum cùm esset, homo factus: & pauper factus, cùm diues esset, vt nos illius inopiâ ditaremur. Potens erat, & despiciendum se præbuit, ita vt Herodes sperneret eum, & illuderet ei. Terram mouebat, & hærebat in ligno: cœlum obducebat tenebris; mundum crucifigebat, & crucifixus erat: inclinabat caput, & exibat verbum: exinanitus erat, & replebat omnia. Descendit Deus, ascendit homo: Verbum caro factum est, vt caro sibi Verbi solium in Dei dextera vindi-

caret. Vulnus inflictum erat,& fluebat vnguentum. Scarabæus audiebatur, & Deus agnoscebatur.]

Et in psalmum 37. exponens illud Dauidis *curuatus sum vsque in finem*, præmissâ expositione de fine pœnitentiæ,aliam subdit de Christo,his verbis. [Vt ampliùs & mysticè intelligas, vsque ad Christum, qui finis est legis, qui se passus est lapidari, passus est corpus suum mortuum vulnerari: Sed nullum fœtorem pœnitentiæ, sed odorem gratiæ vulnera illa redolebant. Denique non tabes mortis de vulnere eius, sicut hominum cœterorum; sed fons vitæ scaturiuit æternæ,vt scriptura nos edocet, dicens; *Et saliet aqua cum delectatione de fontibus Saluatoris.* Exiliuit ergò de vulnere aqua, vt nos biberemus salutem. Bibent omnes peccatores terræ, vt peccata deponant.] Supponit his locis S. Ambrosius Christum similem esse arbori balsamum fundenti interueniente punctione aut fissurâ. Quod S. Macarius hom. 17. *initio* insinuat, agens de ligno vitæ & plantâ cœlesti fundente oleum exultationis quo inunguntur Christiani vt Reges euadant. Verum est, Christum prout Verbum Dei, esse fragrantiam Patris,& odorem notitiæ eius, vt S. Cyrillus disserit l. ad Reginas ex 2. Cor. 2. & ad illud *sicut odor agri pleni*.Tamen in suâ humanitate fuit verum balsami lignum, effundens oleum regium quo omnes inungimur, eáque effusio maximè facta est interuentu fissuræ per vulnera & transfixionem vt affirmabat S. Ambrosius.

Idem de sacris vulneribus ac stigmatibus,Christo inflictis agens, l. 2. de Spiritu sancto c. 5. [Flos

Mariæ Christus,qui bonum odorem fidei toto sparsutus orbe, virginali ex vtero germinauit, sicut ipse dixit: *Ego flos campi & lilium conuallium.* Flos odorem suum succisus reseruat, & contritus accumulat, nec auulsus amittit. Ita & Dominus Iesus, in illo patibulo crucis, nec contritus emarcuit, nec auulsus euanuit; sed illâ lanceæ punctione succisus, sacro speciosior fusi coloris cruore vernauit; mori ipse nesciens, & mortuis æternæ vitæ munus exhalans.]

S. Chrysostomus in psal. 14. *initio*, Dauidem inducit ita affantem, Deum. [Tabernaculum tuum regale in mundo, tanquam in agro, video Ecclesiam. Sed quoniam magno pretio acquisiuisti tabernaculum; pretiosum enim tuum dedisti sanguinem, & accepisti tabernaculum & aperto latere, quod est theca eius, quod est reconditum marsupium diuinitatis, arca sanctificationis, & lancea tanquam claue in arcam injecta; injecta autem non vt qui te improbè gereres, sed vt qui concederes ac permitteres; dedisti pretium ex paterno thesauro.] Et homil. de Adæ animatione. [Dominus Immisit somnum in Adam, & tunc latus accepit. Ergò quoniam ex eo latere, transgressionis occasio futura erat, & mulier ipsi Adam mortem inuexit, Saluator noster volens plagæ mederi, lateri latus opponit, & in cruce latus lanceæ obijcit, vt vnde manarat vulnus, inde salus oriretur. *Exiuit sanguis, & aqua*; Intellige mysterium, honora dispensatorem, specta miraculum. Nam quia illi Adam posteaquàm sopitus est, latus detractum fuit, (non enim à vigilante latus ademit;) Saluatori item haud vigilanti, latus traiectum, sed

post somnum corporis, latus militi dedit.]

Isidorus Pelusiota l. 1. episto. 168. considerans Christum dixisse se vitem, vt qui pectus humectantem ac voluptate afficientem prædicationem præbuerit; obseruat, eam ob rem, in Scripturâ veram diuinæ cognitionis doctrinam, *vinum* appellari. [Hoc,in poculo quoque, Sapientia bibendum porrigit: per poculum nimirum, Domini latus intelligens, ex quo nobis vitæ jucunditas & oblectatio profluxit.] Itaque ex latere Domini perfosso, sapientiam, & lætitiam cordis haurimus, velut ex poculo, vinum lætificans cor. Hauserunt ex hoc poculo, ad inebriationem vsque, Sancti Martyres. Hinc reditum ad cœlum prompsere. Nam quod Billius in D. Isidoro vertit, *prædicationem pectus humectantem*, quia legisse in Græco videtur τὸ νότιον, vertendum potiùs fuerat, *reditum conciliantem*, nimirum in patriam è quâ exulamus. Græcè enim puriores Codices habent τὸ νόστιμον κήρυγμα, quod propriè sonat regressum, vt Conradus ad eam Isidori Epistolam confirmat ex Homero.

Insignis locus D. Augustini de hoc vulnere laterali, habetur l. de tempore Barbarico c. 7. & 8. vbi hæc præter cœtera. [Si Petrus antequàm Christus pro omnibus crucifigeretur, regni cœlorum claues accepit: quà illuc introiuit latro ille jam non reus, nisi per latus quod aperuit Iudæus? Et nunc veniant omnes quicunque amant paradisum, locum quietis, locum securitatis, locum perpetuæ felicitatis, locum in quo non pertimescas Barbarum, in quo nullum patiaris aduersarium, nullum habebis inimicum.

Venite omnes, intrate omnes; est quà possitis intrare, patet latus. Ostendit enim ille latro, quò debeant omnes intrare, neminem suo exemplo docuit desperari. *Contendite*, ait Dominus, *intrare per angustam portam*. Quid angustius illo foramine, quod vnus è militibus percutiendo latus Crucifixi, aperuit? & tamen per has angustias, penè jam totus mundus intrauit. Venite & vos Iudæi, vocat vos, quem crucifixistis filius Dei: contendite intrare per angustam portam; per hanc enim introiuerunt patres vestri. Illi qui vt crucifigeretur clamauerunt, qui in ligno suspensum viderunt, qui irriserunt, qui caput agitauerunt, per istas tamen angustias introiuerunt. Non enim inaniter clamabat ille pendens in cruce; *Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt*. Per has ergò, (vt dixi,) angustias, per angustam portam lateris Christi, ingressus est latro mutatus, pœnitens Iudæus, conuersus omnis Paganus, & ab eo exiit foras malus hæreticus Arrianus.]

Idem S. Augustinus Tract. 120. in Ioan. tractans illud *vnus militum lancea latus eius aperuit*. [Vigilanti verbo (inquit) Euangelista vsus est, vt non diceret, *latus eius percussit*, aut *vulnerauit*, aut quid aliud, sed *aperuit*: vt illic quodammodò vitæ ostium panderetur, vnde Sacramenta Ecclesiæ manauerunt, sine quibus ad vitam, quæ vera vita est, non intratur. Ille sanguis, in remissionem fusus est peccatorum: aqua illa, salutare temperat poculum. Hæc & lauacrum præstat & potum. Hoc prænunciat, quòd Noë in latere arcæ ostium facere jussus est, quà intrarent animalia, quæ non erant diluuio peritura,

quibus præfigurabatur Ecclesia. Propter hoc, prima mulier facta est de latere viri dormientis, & appellata est vita matérque viuorum. Magnum quippè significauit bonum, ante magnum præuaricationis malum. Hîc secundus Adam inclinato capite in cruce dormiuit, vt inde formaretur ei conjux, quod de latere dormientis effluxit. O mors vnde mortui reuiuiscunt! Quid isto sanguine mundius? Quid vulnere isto salubrius?]

Rata habet hæc omnia, sæpè alibi idem D. Augustinus, & nominatim quoad ostium arcæ vulneri lateris aptatum, perpulchrè differit 15. Ciuit. c. 26. rursúsque l. 12. contra Faust. c. 39. vbi incurrens in eam arcæ Noëticæ ad Christum accommodationem, refert, Philonem Hebræorum disertissimum, *& liberaliter eruditissimum*, quem ait aliter voluisse interpretari arcam; nimirum de corpore humano: Et cœtera quidem vtcunque accommodasse. [At vbi ventum est ad ostium, quod in arcæ latere factum est, omnis humani ingenij conjectura defecit. Vt tamen aliquid diceret, inferiores corporis partes, per quas vrina & fimus egeruntur, illo ostio significari, ausus est credere, ausus & dicere, ausus & scribere. Non mirum, si ostio non inuento, sic errauit. Quòd si ad Christum transisset, ablato velamine, Sacramenta Ecclesiæ manantia ex latere hominis illius inuenisset. Nam quia prædictum est; *Erunt duo in carne vna*, propterea in arcâ, quædam ibi ad Christum, quædam verò ad Ecclesiam referuntur, quod totum Christus est.] Mirum sic pronunciasse de propositâ Philonis interpretatione S. Augustinum,

cum à D. Ambrosio, cuius S. Augustinus & studiosissimus & reuerentissimus fuit, expressa de more sit ex Philone. Et jure sanè sugillatum esse à S. Augustino Philonem, non eo inficias. Tamen præ S. Ambrosij reuerentiâ, haud dubiè S. Augustinus Philonis lapsum dissimulasset, si eius vestigiis insistentem S. Ambrosium meminisset legere.

Prosper p. 1. de promiss. c. 7. de eodem laterali stigmate per arcæ ostium prædelineato, sic scribit. [Sextâ feriâ suspensus in cruce, nostrum omne pretium ex suo latere, tanquam per ostium arcæ, pretiosum sanguinem fudit. Ex quo columba Ecclesia, tanto sanguine dotata processit. Propter quod & coruus hæreticus, exiens; humani cadaueris cupiditate naufragus, ad arcam Ecclesiam redire noluit. De quo intus posita, munda animantia, clamant; *Ex nobis exiit, sed non erat ex nobis: nam si ex nobis esset, mansisset vtique nobiscum.*]

S. Auitus Episto. 3. [Permanebat vt inflictum fuerat Medicum vulnus, & hiulcum transpuncti lateris aditum, felici indicio vitalis plaga seruabat.] Idem S. Auitus serm. de pass. Dom. prout refertur à Floro in Collectaneis Epistolæ ad Ephesios, agens de transfixo Christi latere, sic habet. [Quod non fuit necessarium fieri pro exitio, pro Sacramento perfectum est. Vnus namque de militibus, arrepto missili (vt sermonem ipsum ponam,) latus eius aperuit. Ergo non rupit, non transfodit, non jugulauit ad vltimum, sed (inquit) *aperuit*; vt patentis plagæ portam vitalem, non tam vestigium vulneris, quàm salutis esse intelligamus ingressum. Nam &

arcam illam cuius claustro tutus Noë, tumentes seculi fluctus, mortémque bacchantem, impunè solus cunctis pereuntibus enatauit, ostium quo vel ad salutem ingressus, vel regressus ad lucem est, in latere legimus habuisse. Agnosco igitur & hodie in Domino, qui surgit per Crucem in requiem suam, ipse & arca, ideſt caro sanctificationis suæ; agnosco inquam in latere arcæ istius, aditum nostrum. Videamus primùm quid inde procedit; aduertamus postea, quomodò ibi Christianus introiit. Patefacto ergo latere Domini, processit vbertim manantibus riuis, aqua vel sanguis. Quid admirabilius tali facto? Quid lucidius indicio? Quid mysterio plenius? Certum est quidem quod doluit Christus, quod interiit certum, sed seruat in eo dignitatem suam, etiam veritas mortis. Quæ conditio vnquam humani corporis, habuit aquæ vel sanguinis fluxum? Esto, quod tamen vix consuetudinis ratione permittitur, vt continuerit cruorem suum caro defuncta, vbi latuit viuentis aquæ fonticulus, in corpore morientis? Vnde procedit duplex riuus arentem mundum fœcundaturus, purus laticis, pretiosus cruoris? Vnde sancti fluminis vnda prorumpit, sola restinguendis gehennæ satisfactura vapribus? Ecce videtis de latere Adam nostri, conjugem suam strui. Ecce sponsam victuro, dum moritur, præparari: Ecce dormienti præripi, quod lætificet vigilaturum. Omnis autem Ecclesia, duo sunt genera hominum. Vnum est quod fideli morte, aliud quod sublimi passione saluatur. Vnum quod pro Christo occubuit, aliud quod Christo vixit.

Nos ergo excipiamus aquam de latere Domini, Martyres sanguinem. Illos pretiosa sanguinis purpura vestiat, nos niuea baptismatis vnda respergat.] Illud, *quod doluit certum*; non est accipiendum de dolore ex hâc lateris apertione, sed de dolore ex cruciatibus anterioribus. Sicut etiam *fonticulus in corpore morientis*, non est intelligendus de eruptione aquæ ex Christo nondum mortuo, sed tantùm moriente. Intelligendus ergo est de aqua morienti inexistente, etiamsi erumpente, tantùm cum apertum est latus post Christi mortem, juxta definitionem Clementis V. in Concilio Viennensi.

Petr. Dam. serm. 2. de Exalt. S. Crucis, conferens latus Christi cum petrâ dante aquas, [Accedit (inquit,) virga ad silicem & haurienda populis aqua producitur: Adhibetur Crux Christo, & omnium corda credentium gratiâ sancti Spiritus irrigantur. Hic est lapis, de quo per Zachariam dicitur; *Super lapidem*, (inquit,) *vnum*, *septem oculi sunt*. Quod videlicet Sacramentum, & ipse Moyses, per spiritum non ignorasse cognoscitur, si ejusdem subtiliter verba pensantur: *Aperi*, inquit, *Domine thesaurum tuum, fontem aquæ viuæ*; *vt satiati*, *cesset murmuratio eorum*. Neque enim tam magnificis, atque diuinis verbis elementum describeret ex cauernis videlicet terræ profluum ac deinceps in successiuum cuniculos egerendum. Nunquid enim dignum fuit, viles aquas, *Dei* appellare *thesauros*? Sed Dei thesaurum, illum proculdubio nominat, de quo Apostolus dicit; *Quia in pectore Iesu, sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*. Fontem etiam aquæ viuæ, illum per-

hibet, de quo dicitur; *Qui biberit aquam, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*] Obiter sed pulchrè de hoc fonte vitæ proscisso, & inde manante pretio nostræ redemptionis, Philippus Abbas in vita S. Amandi c. 6.

p Rupertus libro 3. in libros Regum c. 10. agens de ostio templi quod erat in latere medio, sic habet. [Quod est ostium lateris medij, per quod introitur in tabulatum primum, vt ascendatur in medium,& à medio in tertium? Ostium lateris templi, vulnus est in latere lanceato Dominici corporis, præter quod non est aditus, non est ostium, vel janua quà intret quis,vt in quouis ordine coram Deo stare possit.Nam ex illo latere cùm lanceâ percussum esset, sanguis & aqua profluxit; quo Sacramento deletum est peccatum mundi, in quo & baptizati sumus dicente Apostolo, quia *quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus.* Ergò vnum est ostium, vnum baptisma, per quod introitur in illud Dei templum; quò cùm admissus fueris, tunc demum ascendere licet, vel à primo ad medium, vel à medio ad tertium, prout delectauerit quemcunque ascensus virtutum, vel celsitudo meritorum.] De hoc orbis baptismo, ex aquâ è latere Christi perfosso elicitâ, copiosè & egregiè idem Rupertus l. 2. de operibus Spir. sancti c. 13. & c. 19. & lib. 3. c. 4. & 8. ac 11. & 12. Hócque esse testimonium quod tria perhibent in terra, spiritum scilicet à Christo emissum, & aquam, ac sanguinem ex eius latere profusa, insigniter prosequitur, his postremis capitibus. Illo autem c. 19. libri secundi,

proportionem inter Euam ex Adami latere fabricatam & Ecclesiam ex Christi latere perfosso eductam, pulcherrimè docet. Denique ex hoc vulnere omnium mœrorum nostrorum depulsio manare potest vt illi contigit Nouitio Cisterciensi apud Cæsarium l. 4. c. 80.

Communiter hoc laterale Christi stigma, cum aliis quæ manibus ac pedibus impressa præmisimus, celebrant immensis præconiis Patres, & vt eò confugiamus hortari solent. Videtur enim Christus, hæc foramina petræ vltrò admisisse vt haberent piæ animæ, asylum in necessitatibus, ac perfugium in tribulatione. Optimè id tradit Guerricus serm. 4. in Ramis palmar. [Non ad ipsum tantùm,(inquit,) sed in ipsum fuge, in foramina petræ ingredere, in fossâ humo abscondere, in ipsis manibus foratis, in fosso latere te ipsum absconde. Vulnus enim in latere Christi, quid nisi ostium in latere arcæ, saluandis à facie diluuij ? Illud tamen figura, istud autem veritas : vbi non modò seruatur vita mortalis, sed recuperatur immortalis. Ideò quippè latus suum pius & misericors aperuit, vt cruor te vulneris viuificet, calor corporis te refocillet ; spiritus cordis, quali patenti & libero meatu aspiret. Ibi tutò latebis, donec transeat iniquitas ; ibi nequaquam alg bis, eò quod in visceribus Christi non frigescat charitas ; ibi deliciis afflues ; ibi gaudiis superefflues : vel tunc demùm cùm à vitâ capitis, tua & omnium membrorum corporis eius, absorpta fuerit mortalitas.]

Præiuerat, qui mellitissimè in hoc argumento

versatus aliquoties est S. Bernardus serm. 1. de Nativ. Dom. fontes quinque Saluatoris è quibus hauriantur aquæ in gaudio, accommodat his quinque Christi vulneribus, quorum fontium quatuor, respondere ait, quatuor vulneribus quæ Christus superstes excepit sacris artubus; quintum fontem qui est fons vitæ, respondere ait vulneri laterali quem Christus jam mortuus sustinuit. Nam etiam nos de fonte vitæ non nisi post mortem potamur. Egregiè serm. 61. in Cant. vbi præmissâ expositione primâ, quam vocat lusum literalem, adducit secundam cui insistit, his verbis. [Alius hunc locum ita exoluit, foramina petræ vulnera Christi interpretans. Rectè omnino. Nam petra Christus. Bona foramina, quæ fidem astruunt resurrectionis, & Christi diuinitatis. *Dominus meus*, inquit, *& Deus meus*. Vnde hoc reportatum oraculum, nisi ex foraminibus petræ? In his passer inuenit sibi domum, & turtur nidum, vbi reponat pullos suos. In his se columba tutatur, & circumuolitantem intrepida intuetur accipitrem. Et ideò ait: *Columba mea in foraminibus petræ*. Vox columbæ. *In petra exaltauit me*. Et item. *Statuit*, (inquit,) *supra petram pedes meos*. Vir sapiens ædificat domum suam supra petram, quòd ibi nec ventorum formidet injurias, nec inundationem. Quid non boni in petrâ? In petrâ exaltatus, in petrâ securus, in petrâ firmiter sto. Securus ab hoste, fortis à casu, & hoc quoniam exaltatus à terrâ. Anceps est enim & caducum, terrenum omne. Conuersatio nostra in cœlis est, & nec cadere, nec dejici formidamus. In cœlis

petra, in illâ firmitas atque securitas est. Petra refugium herinaciis. Et reuera vbi tuta, firmáque infirmis securitas & requies, nisi in vulneribus Saluatoris? Tantò illic securior habito, quantò ille potentior est ad saluandum. Fremit mundus, premit corpus, Diabolus insidiatur, non cado: fundatus enim sum supra firmam petram. Peccaui peccatum grande, turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. Nempè, vulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem, quod non Christi morte saluetur? Si ergò in mentem venerit tam potens támque efficax medicamentum, nullâ jam possum morbi malignitate terreri. Et ideò liquet, errasse illum, qui ait, *Major est iniquitas mea, quàm vt veniam merear.* Nisi quòd non erat de membris Christi, nec pertinebat ad eum de Christi merito, vt suum præsumeret, suum diceret quod illius esset, tanquam reum capitis membrum. Ego verò fidenter quod ex me mihi deest, vsurpo mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordiâ affluunt, nec desunt foramina per quæ effluant. Foderunt manus eius & pedes, latúsque lanceâ forauerunt: & per has rimas, licet mihi sugere mel de petrâ, oleúmque de saxo durissimo; id est, gustare & videre quoniam suauis est Dominus. Cogitabat cogitationes pacis, & ego nesciebam. Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? At clauis reserans, clauus penetrans, factus est mihi, vt videam voluntatem Domini. Quidni videam per foramen? Clamat clauus, clamat vulnus, quod verè Deus sit in

Christo mundum reconcilians sibi. Ferrum pertransiit animam eius, & appropinquauit cor illius; vt non jam non sciat compati infirmitatibus meis. Patet arcanum cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis Sacramentum, parent viscera misericordiæ Dei nostri in quibus visitauit nos oriens ex alto. Quidni viscera per vulnera pateant? In quo enim clariùs, quã in vulneribus tuis eluxisset, quòd tu Domine suauis & mitis, & multæ misericordiæ? Majorem enim miseratione nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro addictis morti & dãnatis. Meum proinde meritũ, miseratio Domini.]

Rursus ibidem inferiùs. [Et in me quidem operit multitudinem peccatorum, in te autem Domine quid nisi pietatis thesauros, diuitias bonitatis? Hæ in foraminibus petræ, repositæ mihi. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ in illis, opertæ quidem, sed in his qui pereunt. Vt quid enim sanctum detur canibus, vel margaritæ porcis? Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum: etiam & apertis foraminibus introduxit in sancta; quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ, perfectióque virtutum! Ibo mihi ad illa sic referta cellaria, atque ad monitionem Prophetæ, relinquam ciuitates, & habitabo in petrâ, ero quasi columba nidificans in summo ore foraminis, vt cum Moyse positus in foramine petræ, transeunte Domino, merear saltem posteriora eius prospicere.]

Tandem ad calcem sermonis, fortitudinem Martyrum ex hac inhabitatione intra petram fissam, manasse demonstrat; posteriora columbæ in pallore

auri, exponens his verbis: [Ergo & posteriora ipsius in pallore auri, quæ fuscum non erubuit crucis, vstionem passionis non horruit, liuorem vulnerum non refugit. Et jam complacet sibi in illis, & optat nouissima sua fore horum similia. Idcircò denique audit; *Columba mea in foraminibus petræ*, quòd in Christi vulneribus tota deuotione versetur, & jugi meditatione demoretur in illis. Inde Martyrij tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum altissimum. Non est quod vereatur Martyr exanguem liuidámque leuare ad eum faciem, cujus liuore sanatus est, gloriosam repræsentare similitudinem mortis eius, vtique in pallóre auri. Quid vereatur, cui etiam à Domino dicitur; *Ostende mihi faciem tuam*? Ad quid? Vt mihi videtur, se magis ostendere vult. Ita est, videri vult, non videre. Quid enim ille non videt? Non est ei opus vt quis se ostendat, à quo nihil non videtur, nec si se abscondat. Vult ergò videri; vult benignus dux, deuoti militis vultum & oculos, in sua sustolli vulnera, vt illius ex hoc animum erigat & exemplo sui, reddat ad tolerandum fortiorem. Enim verò non sentiet sua, dum illius vulnera intuebitur. Stat Martyr tripudians & triumphans, toto licet lacero corpore: & cimante latera ferro, non modò fortiter, sed & alacriter, sacrum è carne suâ circunspicit ebullire cruorem. Vbi ergò tunc anima Martyris? Nempè in tuto, nempè in petrâ, nempè in visceribus Iesu, vulneribus nimirum patentibus ad introeundum. Si in suis esset visceribus scrutans ea, ferrum profectò sentiret, dolorem non ferret,

ſuccumberet & negaret. Nunc autem in petrâ habitans, quid mirum ſi in modum petræ duruerit? Sed neque hoc mirum, ſi exul à corpore, dolores non ſentiat corporis. Neque hoc facit ſtupor, ſed amor. Submittitur enim ſenſus, non amittitur. Nec deeſt dolor, ſed ſuperatur, ſed contemnitur. Ergò ex petrâ, Martyris fortitudo; inde planè potens ad bibendum calicem Domini.

Non abſterreor tam multis jam in hanc ſententiam ex S. Bernardo recitatis, quominus ex ſerm. 62. continenter ſequenti, libem nonnulla. Ibi petram interpretatus arcana diuinæ voluntatis, quæ non omnium eſt rimari; cauernam verò maceriæ, exempla ſanctorum, addit. [Si cui ne hoc quidem poſſibile ſit, huic ſanè proponet Ieſum, & hunc crucifixum: vt & ipſe abſque ſuo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laborauit. Iudæi in his laborauerunt, & ipſe in labores infidelium introibit, vt ſit fidelis. Nec verendum quòd patiatur repulſam, qui & vocatur, vt intret. *Ingredere,* (inquit,) *in petram, abſcondere in foſſa humo à facie timoris Domini, & à gloria majeſtatis eius.* Infimæ adhuc & inerti animæ, (quæ juxta quod in Euangelio quidam de ſemetipſo confitetur, fodere non valet, mendicare erubeſcit,) foſſa oſtenditur humus, vbi lateat donec conualeſcat & proficiat, vt poſſit & ipſa per ſe cauare ſibi foramina in petrâ, per quæ intret ad interiora verbi, animi vtique vigore & puritate. Et ſi intelleximus foſſam humum, illam quæ ait; *Foderunt manus meas & pedes meos:* non erit ambigendum de ſanitate in eâ citiùs adipiſcendâ

animæ vulneratæ, quæ in eâ demorabitur. Quid enim tam efficax ad curanda conſcientiæ vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quàm Chriſti vulnerum ſedula meditatio? Verùm donec purgata & ſanata perfectè fuerit, non video qualiter illi aptari poſſit quod dicitur, *Oſtende mihi faciem tuam ſonet vox tua in auribus meis.* Quomodò denique faciem ſuam oſtendere audeat, vel leuare vocem ſuam, cui & latere indicitur? *Abſcondere*, inquit, *in foſsâ humo.* Quare? Quia non eſt pulchra facie, nec digna quæ videatur. Non erit digna videri, quandiu non erit videre idonea. Cùm autem per inhabitationem foſſæ humi, in ſanando oculo interiori tantùm profecerit, vt reuelatâ facie ſpeculari gloriam Dei & ipſa poſſit: tùnc demum quæ videbit, fiducialiter jam loquetur, voce & facie placens.]

Berengoſius Abbas l. 1. de laude & Inuentione S. Crucis c. 1. argumenta Deitatis Chriſti attingens. [Sed & hoc (inquit,) diuinitati non minùs debet adtitulari, quod ipſa paſſionis ſuæ dies, ad horam videbatur obtenebrari, in quâ pro redimendâ generis humani ſubſtantiâ, paſſus eſt cruce, clauis, & lanceâ. Hæc quippè ſacroſancta ſalutis humanæ ſunt ſtigmata, quibus nobis verus Iſaac, cœleſtis medicinæ oleum deferebat ac ſtigmata, quando ſicut aries inter vepres peccatorum, crucis coruibus hærens; ſanare dignatus eſt omne caput languidum, & omne cor mœrens. Hæc ſunt illa ſtigmata, quibus in ara crucis ſummus Sacerdos, genus humanum in vno homine voluit liberare per totum, quando ſacrificio ſingulari & gratiâ communi in vno cõſuluit

omnibus, & in omnibus vni. Hæc etiam illa ſtigmata, quibus Dei filius inæſtimabile nobis paternæ dilectionis oſtendit ſignum, quando peccata noſtra pertulit in corpore ſuo ſuper lignum, vt antiquus hoſtis in ſe ipſo eò acrioris atro eius inuidiæ tormento cruciaretur, quò eodem ligno, quo vicerat vinceretur.]

Petrus Damiani Opuſc. 50. c. 2. tractans illam Sponſi inuitationem, *columba mea in foraminibus petræ*, ſic habet præter cœtera. [Si juxta Apoſtolum, petra Chriſtus eſt; foramina petræ, vulnera ſunt Redemptoris, quæ profectò, non caſu quinque ſunt: lanceæ ſcilicet, & clauorum: ſed quia nos fueramus quinque ſenſuum vulneribus ſauciati, per has quinque plagas ſaluti ſumus perpetuæ reſtituti. Iſtæ ſiquidem portæ erant, per quas die Sabbathi Propheta, ne inferrentur onera grauia, prohibebat. In his igitur foraminibus, Dei columba conſiſtit: quia ſancta quælibet anima, totam propriæ ſalutis ſpem, in ſui Redemptoris paſſione conſtituit. Ibi velut ab accipitris incurſu defenditur: quia à cunctis malignorum ſpirituum inſidiis cuſtoditur. Ibi planè nidificat, quia illic fœtus bonorum operum coaceruat. De hâc petrâ per Pſalmiſtam dicitur: *Montes excelſi ceruis, petra refugium herinaciis.*]

Videt lector in teſtimoniis proximè adductis, ſuſpicere non ſemel Patres, noſtram ſanitatem ex Chriſti vulneribus deriuatam. Deus enim in eo ſemper mirabilis, quod è malis eruit bona, & ex ſummis malis ſumma bona, (quod eſſe inſigne diuinæ prouidentiæ argumentū affirmat Clemēs Alexandrinus

l. 1. ſtrom. *pag. mihi* 359.) in eo admirabilior apparet, quod è malis ipſis eruit bona immediatè illis oppoſita: quod D. Auguſtinus egregiè expendit l. 1. de doctr. Chriſt. c. 14. & ſerm. 19. de ſanctis ac tract. 27. in Ioan. *ad finem*, & ſerm. 110. de tempo. c. 5. Eâ ergo pleniſſimâ ſapientiæ potuſtate, è quinque vulneribus ſuis per ſummam nequitiam inflictis Chriſtus eruit noſtram ſanitatem. Quò Petrus Valerianus l. 47. *ſub finem*, rectè retulit pentalpha Antiochi cognomento *Soteris*, qui cum aduersùs Galatas bello decertaturus eſſet, viſus ſibi eſt per quietem, videre Alexandrum, mandantem vt militibus teſſeram daret ὑγιαίνειν: cuius dicti Hieroglyphicum antiquum, erat triangulus triplex alternatim junctus, ex quinque paribus lineis ſeſe inuicem in puncto contingentibus contextus. Eum Antiochus, & vexillis imponi, & omnibus militaribus indumentis aſſui mandauit, additis per angulorum interualla ſingulis literis vocis ὑγεία, vt docent qui paſſim habentur nummi Antiochi; ſicque eximiam victoriam de Galatis eſt adeptus, vt ſcribit Lucianus dialo. de prolapſione inter ſalutandum. Qui præmiſerat, inuentum id fuiſſe Pythagoræorum, qui pentagrammo illo & quinquelineari figura, vti ſolebant ad ejuſdē profeſſionis homines, & *ſanitas* ab iiſdem appellabatur. Antiochi haud dubiè imitatione, dum ſtaret Imperium Conſtantinopolitanum, ordo qui ſub Magiſtro peditum merebatur titulo *propugnatorum*, cœruleam parmam præferebat, purpureo margine, viridi autem vmbilico intra huiuſmodi pentagrammum contento. Hoc igitur ſalutis & ſanitatis

antiquum Hieroglyphicum (cui nihil commune esse volo cum Pentagono Paracelsi, exscripto à Godelmanno l. 1. de Magia c. 8. num. 51) Pierius non malè ad quinque Christi vulnera sanitatis nostræ veram causam accommodat. Patefactis enim manibus quæ deorsum à lateribus porrigantur, & modicè diuaricatis pedibus, quatuor existent puncta æquidistantia, & quintum in ipso pectore: à quibus punctis ductæ lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera alterius punctis se contingant, efficient pentagrammum. Duæ nimirum à pectore ad vtrumque pedem occurrent lineæ; item aliæ duæ in modum ferè chiasmi decussatæ à manu dextra ad pedem lætuum, & à læua manu ad pedem dextrum; quintâ ab alterutrâ manu ad alteram, vnde pentalpha quod quærebamus, vt in subjectâ figurâ apud autorem prædictum cernere licet.

Hoc pentalpha præferentes, contestamur Christum esse autorem salutis, & animarum nostrarum ab innumeris ægritudinibus quibus premebantur liberatorem. Vicissímque Deum commonemus, desponsæ nobis per Christum salutis, quam negare non possit, prolato diplomate in Christi carne notis purpureis exarato, & quinque signaculis sacrorum eius vulnerum obsignato. Quod si signaculum vnicum circumcisionis, in carne inquinatâ filiorum Abrahæ, valuit ad commonendum Deum fœderis sui, ne redemptorem & Medicum animarum ex eo semine dare prætermitteret, vt se daturum receperat: quantò magis misericordiæ memor erit, ostentato chirographo suo, tot communito sigillis? Elegans

est Ruperti ratiocinatio l. 12. de victor. verbi Dei c. vltimo, quam haud frustra adscribam. [Dicimus (inquit,) cum Apostolo, & dicentis Apostoli sensum intelligimus, quia pater Abraham accepit, & posteris suis tradidit signum circumcisionis, signaculum justitiæ fidei. Crediderat enim, vt fidelis, Deo dicenti; *In semine tuo benedicentur omnes gentes*, cùm non haberet filium, jámque esset senex ipse, & vxor eius anus & sterilis. Magnæ rei testimonium, magnum illa circumcisio erat fidei signaculum, & magnæ justitiæ palmam, ipsi & posteris eius declamabat ante Deum, suæ promissionis commonefaciens eum, ne vnquam offensus vndelibet, subterfugeret dare semen, in quo benedicerentur omnes gentes, dum signaculum illius promissi commonitorium videret, fidelémque ac veracem ipsum esse, diceret. Ecce autem plura hîc signacula, signacula justitiæ ac fidei, scilicet plagæ quinque, quas pro conditione salutis humanæ iste vir obediens suscepit, vir justus & fidelis. Pro conditione, inquam, salutis humanæ, quia profectò talem conditionem propositam sibi, Propheta non nesciebat dicens. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & saturabitur. In scientia sua justificabit ipse justus seruus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.* Nónne igitur nobis posteris eius, jure palmam justificationis & salutis, siue saluationis justa diuinitas concedit, cùm videat non vnum tantùm signaculum, aut signaculi justitiæ vulnus, vt fuit vulnus circumcisionis, sed

quinque vulnera iusti vapulantis, quicquid quinque sensibus suis nostra caro deliquit. Nam signacula hæc iustitiæ, vel fidei, nos in baptismo suauiter suscepimus, quæ ipse pœnaliter suscepit : & sicut cùm vnius signaculi, idest, circumcisionis testimonio, expectabatur ad redimendos homines venturus; ita nunc à nobis cum quinque plagarum, idest, crucis frontibus nostris impressæ signaculo, expectatur, ad judicandum viuos & mortuos rediturus.]

Multò plura agnoscit sigilla Rupertus munientia bullam imputribilem liberationis nostræ (vt loquar cum Arnoldo Tract. 1. de septem verbis Dom.) quàm agnouerit creditus Cyprianus serm. de passio. dom. qui plagam lateralem pro sigillo firmante chartam indulgentiæ nobis concessæ proponit. Videtur tamen Ruperto accedere Gaufridus Vindocinensis l. 1. episto. 7. admittens manus quoque Christi, atque adeò etiam pedes, chartam libertatis nostræ & salutis obsignâsse sigillis.

His pridem conscriptis atque recognitis, incidi in Opus Bartholomæi Amici de sacris Christi plagis, quo per tres libros piè & fructuosè de his sacris stigmatibus meditandi viam aperit. Eum adeat, si cui jejunior hâc in parte videatur ista tractatio, de fructu ex nidulatione in his petræ foraminibus. Ego abeo si Christum his stigmatis notatum & quinis confixum plagis, fuisse reipsa dixerim quod Ausonij Poetæ ingenioso commento *amor confixus & cruci conclauatus.* Reuera enim prodidit se Christus in horum stigmatum subitione Amorem nostrum. Ex quo vicissim Saluianus l. 4. de prouid.

egregiè infert cujusmodi magnes amoris nostri in his stigmatibus exhibeatur. Amor sanè Christum sic confixit, & frigidissimus sit qui sic amantem redamare saltem nolit. Amor Christum redegit in hunc statum.Id quod ex Christi ipsius personâ non ineleganter expressit Marcus Antonius Natta.

Huc me felici descendere jussit Olympo
Hic me non vno vulnere fixit amor.
Fecit amor, caput vt spinarum scinderet orbis,
Pectus vt hauriret lancea, fecit amor.
Solus amor de me potuit perferre triumphum:
Ille pedes clauis fixit, & ille manus.
Si cupis ergo animi mihi signa rependere grati;
Dilige: Pro tantis sat mihi solus amor.

Benè quod amorem de Deo triumphantem agnoscit. An respexit ad illud à Lactantio recitatum dè Ioue juxta Ethnicos per amorem catenato & in triumphum abducto? Sed hoc illi fabulosè. Nobis verus Deus ex amore intra Virginis vterum conceptus, inter homines pauperis specie diuersatus, in Cruce clauis confixus, & vt Diabolum carnemque, ac seculum triumpharet, triumphatus. O charitatem! ô amorem gratiam! exclamat jure Bernardus.

CAPVT VI.

De stigmatibus B. Pauli.

ROFESSVS Apostolus ad Galat. 6. nullam sibi esse gloriandi, præterquàm in Christo, materiam, subtexit; *De cætero nemo mihi molestus sit: Ego enim stigmata Domini IESV, in corpore meo porto.* Quæ, & cujusmodi sint hæc stigmata, considerandum est. Nimis enim generatim Iacobus Gretserus l. 1. de Cruce c. 40. ait hæc stigmata aliud non fuisse, quàm notas & symbola Christi crucifixi, cuius seruus erat Apostolus. Proferamus ergo aliquid distinctius.

Fuerunt qui S. Paulo tribuerent stigmata Christi, qualia postea accepit S. Franciscus, vt refert Molanus l. 3. de picturis c. 43. Sed hoc cum nullo idoneo fundamento dicitur, nec vt idem Autor conjectat, aliâ fortassis de causâ excogitatum, quàm ne decus sacrorum Christi stigmatum, esset B. Francisco singulare. Sanè verba prolata ex c. 6. ad Galat. non cogunt stigmata de quibus agimus in S. Paulo agnoscere, vt benè monuit S. Antoninus p. 3. hist. tit. 24. c. 1. §. 3. alioqui æquè dicendum esset, S Paulum fuisse crucifixum; cum ipse quoque ibidem, se crucifixum pronunciet. Aliud genus

verorum stigmatum in Apostolo, conjicit Gaspar Sancius in c. 44. Esaiæ num. 14. & fauet Cornelius Ezech. 9. ad vers. 4. nimirum quod in corpore inuritur impresso ferro, qualia erant stigmata militum, Imperatoris nomine notatorum. Sic enim Apostolus, ferro inustum in corpore suo nomen IESV, præferre potuit. Fateor præferre potuisse, sed quod reipsa prætulerit, vnde habetur? Alia ergo stigmatum Apostoli, expositio quærenda est.

Excludenda autem in primis videtur illorum sententia, qui stigmata Christi ab Apostolo in corpore suo portata, accipiunt de solis angustiis internis atque mœroribus, quos beata illius anima, immensis molibus excepit. *Portari* enim *in corpore*, innuit aliquid materiale, & extra animam. Ac ne ipsi quidem labores corpore excepti sed nullam relinquentes certam notam impressam, satis aptè exprimi possunt, nomine stigmatum ab Apostolo in corpore suo portatorum. Nam tametsi S. Paulus in tot itineribus quæ pedes confecerat, & in tam indefesso concionandi ac scribendi labore, corpus attriuerat; tamen nemo inde dixerit stigmata ab aliquo in corpore suo portari, quod talibus actionibus corpus attenuauerit. Earum siquidem actionum vi, malè afficitur corpus vniuersum indistinctè. At stigmata, certis tantùm partibus impressas notas sonant, vt apertè fert protrita notio vocabuli.

Itaque non video, vnde S. Augustinus in calce expositionis Epistolæ ad Galatas, hauserit eam stigmatum notionem, quâ perpessio quælibet ob culpam irrogata, vocatur *stigma*. Tractans enim

locum propositum, *De cætero nemo mihi molestus sit;* [Non vult (inquit,) per turbulentes contentiones tædium sibi fieri, de re, quantùm satis erat, expositâ, & in epistolâ, quam ad Romanos scripsit, & hâc ipsâ. *Ego enim stigmata Domini Iesu Christi in corpore meo porto* : idest, habeo alios conflictus & certamina cum carne meâ, quæ in persecutionibus quas patior, mecum dimicant. Stigmata enim dicuntur, notæ quædam pœnarum seruilium : vt si quis, verbi gratiâ, seruus in compedibus fuerit propter noxam; i lest, propter culpam, vel hujusmodi aliquid passus fuerit, stigmata habere dicatur : & ideò in jure manumissionis, inferioris est ordinis. Nunc ergò Apostolus stigmata voluit appellare, quasi notas pœnarum ex persecutionibus, quas patiebatur. Propter culpam enim persecutionis, quâ persecutus erat Ecclesias Christi, hæc sibi retribui cognouerat. Sicut ab ipso Domino dictum est Ananiæ, cùm idem illum Ananias tãquam persecutorem Christianorum formidaret. *Ego illi ostendam*, inquit, *quæ oportet eum pati pro nomine meo.* Veruntamen propter remissionem peccatorum in quâ baptizatus erat, omnes illæ tribulationes non ei valebant ad perniciem, sed ad coronam victoriæ proficiebant.] Non video (vt dixi,) vnde hæc stigmatis notio sit petita. Quis enim dixerit inusta esse seruo stigmata, si tantùm sit conjectus in carcerem ? Præterquàm quod Apostolus loco allegato, nulla sua peccata commemorat quibus suas vexationes attribuat; quæ tamen est notio stigmatibus Apostoli subjecta à S. Augustino. Neque tamen dissimulare velim,

videri Nyssenum eidem notioni suffragari hom. 12. in Cant. cum agens de Sponsæ plagis, ait ; [Paulus ipse hujusmodi plagis notatus verbero, exultans ob hæc vulnera, inquit : *Stigmata Christi meo in corpore circumfero*. Quibus verbis indicare voluit imbecillitatem in omni malo suam, per quam Christi vis in virtute perficitur.]

Occurrit alia eorundem Pauli stigmatum expositio, quæ videtur crediti Anselmi in c. 6. ad Galat. satis genuina, necdum tamen explens animum. Possit igitur quis existimare, Apostolum verbis propositis nihil aliud significare voluisse, quàm se profiteri seruum Christi. At seruorum proprium erat, notas aliquas inustas gestare, vnde *inscripti* & *literati* dicebantur. Eámque ob causam, qui se alterius seruum profiteri velit, non incommodè id præstiterit, si se inscriptum & stigmatibus eum præferentibus notatum dixerit, allusione factâ ad vsum antiquum, tametsi jam abierit in desuetudinem. Affine est quod notabam in Opere de Martyrio p. 3. c 6. n. 8. de nominibus quibusdam in Scriptura vsurpatis, etiam si procedente tempore, notio non quadret cortici vocis cui initio subjecta fuerat. Sic vox *Eunuchi*, quæ primò euiratis tantùm quadrabat, & idcirco ad designandos gynæceorum & regiarum ularum excubitores vsurpabatur : postea extensa est ad significandos quoscunque eodem munere distentos, etiamsi viros, & conjugio illigatos, vt videre est Genes. 39. Similiter quæ olim *excelsa* dicebantur, à situ in montibus, non desierunt *excelsa* appellari à primo vsu, quamuis postea

Iudaizantibus illi paſſim obſtrepentibus, ac quærentibus, Moſiſne an Chriſti partiarius ac ſeruus eſſet, reponere; Deinceps nemo tale quippiam à me exquirat. Plagæ enim quarum notæ corpori meo impreſſæ viſuntur, ſatis ſupérque teſtatum faciunt, cui adhæream; Chriſto nimirum in cuius gratiam inuſtus ſum tot vibicibus, relictis ex trinâ virgarum perpeſſione, & quinquies repetitâ vndequadraginta plagarum impactione. Quis enim dubitet, vibices & cicatrices, corpori Apoſtoli ex tot & tam acerbis flagellationibus inhæſiſſe? Oſtentabat ergo Apoſtolus ſuas illas pro Chriſto notas, in ſignum addictæ Chriſto ſeruitutis; quia vt benè perpendit Caietanus ad Galat.6. vibices benè reſpondent ſtigmatibus, in ſeruorum corpore ex ferro inuſto impreſſis: atque adeò benè exhibent profeſſam ſeruitutem: & qui tales notas pro Chriſto excepit, non minùs illis gloriari poteſt, quàm ſoleant probati milites gloriari apud Reges ſeculi, oſtentatis veſtigiis vulnerum in eorum gratiam exceptorum, etiamſi jam non hiantium & obductorum. Sic M. Manlius Capitolinus apud Liuium lib.6. prodiit in forum, oſtentans vulnera in Reipublicæ gratiam excepta. Et vt profanis exemplis in re ſacra addenſandis abſtineam, S. Theodorus Studita, vt Michael eiuſdem Studij Monachus in eius Actis prodidit, notas corporis ſui ab impiis Iconomachis irrogatas, oſtentabat in Domino, veluti triumphales coronas. Idem ergo de vibicibus relictis ex plagis toties exceptis, fecit Apoſtolus verbis allegatis. In quam interpretationem, dicebam conſentire pleroſque antiquorum,

ſed ferè adjungendo vibicibus & cicatricibus reſiduis ex plagarum impactione, tribulationes & præſſuras omnis generis, quarum ipſe Apoſtolus 2. Cor. 11. catalogum texit, eâ eloquentiæ majeſtate, vt S. Auguſtino admirationem mouerit l. 4. de doctr. Chriſt. c. 7. Atque ita vibices & cicatrices plagarum pro Chriſto irrogatarum, non eſſent niſi inadæquatè & ex parte, ſtigmata quæ Apoſtolus portari àbs ſe in corpore ſuo profitebatur. Sed verius videtur, ea Pauli ſtigmata prædictis vibicibus & cicatricibus adæquatè contineri, vt ex antedictis conſtare poteſt.

CAPVT VII.

Stigmata S S. Martyrum, & priſcorum in causâ fidei Confeſſorum.

NEMINEM latet, quàm multis Sanctorum, pro Chriſti nomine impreſſa ſint ſtigmata, ſiue per atroces flagellationes, ſiue per corporis inſulationē ab vngulis, ſimilibúſve inſtrumentis, aut per admotas illis ferreas ſubulas aut forcipes, vel exaratas candēti ferro facies, aliáſve partes ſeruili more notatas; ac denique per clauifixionem in cruce quæ mors pleriſque olim ſeruis propria, multis S S. Martyribus eſt irrogata.

Nam vt benè monuit Laurentius Pignorius l. de ſeruis *pag.* 15. omnia quæ priſci Chriſtiani dura & indigna patiebantur, à ſeruorum cruciatibus in illos trahebantur. At ſeruos ſtigmatis inuri ſolitos, indéque *ſtigmatias* dictos variis item modis transfixos notius eſt quàm vt moneri oporteat. Conſideranda ergo veniunt ſtígmata ſacris Chriſti Pugilibus impreſſa modis prædictis. De quibus hæc ſunt Sancti Ephrem verba orat. in omnes SS. Martyres. [Terga in lororum dederunt ſectiones, & in varias fibrarum atque medullarum conciſiones. Ideóque impij Tyrannorum miniſtri, quod ſanguinarij & parricidæ eſſent, arreptos ſanctos flagris diuellebant, vnguibus autem latera acriter dilacerabant, poſtea plumbatis dorſa ipſorum, atroci animo crudeliter contundebant; pectoris verò juncturam acutis veruculis, infrementes atque rugientes, truculentarum ferarum inſtar, diffindebant, & eorum axillis globos ignitos admouentes, magna eos crudelitate adurebant. Crura ac femora cum neruis, enſibus præcidebant, venarum autem fiſtulas cultris diſcindebant, & membrum vel vnum ſine tormento atque ſupplicio non relinquebant.] Satin' ſtigmatum ex tam multiplici perfoſſione corporum ſanctorum? Sed dicamus nonnulla diſtinctiùs.

Ac primùm quod dixi de notis ex diritate flagellationum atrocium, gloſſâ non eget: præſertim ſi recolantur certa quædam flagella, quorum quotidianus erat vſus in Chriſtianorum cruciatibus. Diſſerit de hujuſmodi & aliis cruciatoriis inſtrumentis, Galonius juſto opere, & variis occaſionibus

Baronius in Notis ad Romanas Sãctorum Tabulas, in quibus ſæpè occurrit mentio ſcorpionum, & plumbatarum, aliarúmque virgarum quibus dirè flagellati erant Chriſti Pugiles. Et ſcorpiones quidem, cum de cruciatibus agitur, alij ſunt ab iis quorum mentio eſt circa agrorum terminos, juxta illud Siculi Flacci de condit. agror. [Congeries lapidum pro terminis obſeruant, & *ſcorpiones* appellant.] Vtique quia prohibent vlteriore progreſſione. Quamuis autem plerique SS. Martyrum ſint lapidibus obruti, tamen alius fuit cruciatus eorum qui ſcorpionibus diuexati dicuntur. Audi de hoc cruciatu S. Iſidorum l. 5. Orig. c. 27. [Virga ſi eſt nodoſa vel aculeata, *ſcorpio* recentiſſimo nomine vocatur, quia arcuato vulnere in corpus infigitur.] Quomodò *recentiſſimo nomine*, cum 3. Reg. 12. mentio ſit hujuſmodi flagellorum, in illâ populi per fatuum Regem allocutione, *Pater meus cæcidit vos flagellis, ego autem cædam vos ſcorpionibus*? Prado Ezech. 2. in eundem ſenſum accipit illud. *Fili hominis, cum ſcorpionibus habitas.* Sed liquere puto, hunc locum, de ſcorpione animali, non de flagello eſſe intelligendum. Legendum ergo potiùs videtur apud Iſidorum vt in quibuſdam Codicibus habetur, *rectiſſimo*, ideſt appoſitiſſimo nomine. Vt vt verò ſit de *ſcorpionum* nomine, quoad rem ipſam virgæ quibus ſcorpionis nomen inditum eſt, multò ante S. Iſidorum adhibitæ ſunt ad cruciandum, éſtque genus flagelli quale S. Iſidorus deſcribebat, donatum *ſcorpionis* nomine, à figurâ quâ refert caudam ſcorpionis animalis, obliquo & inflexo ictu ferietem,

vt ait Plinius l. 11. c. 27. Quod exprimens ex Plinio, vt alia pleraque, Tertullianus ferè initio scorpiaci. [Vnus (inquit,) omnium violentiæ gestus de caudâ nocere : quæ cauda erit quodcunque de postremo propagatur & verberat. Proinde scorpij series illa nodorum, venenata intrinsecùs venula subtilis arcuato impetu insurgens, hamatile spiculum in summo tormenti ratione restringens. Vnde & bellicam machinam retractu tela vegetantem, de scorpio nominant. Id spiculum & fistula est, patula tenuitate in vulnus, & virus quâ figit, effundit.] Plinius l. 7. c. 56. teli militaris meminit à Cretensibus excogitati, quod *scorpionem* item dixerunt. Hinc flagelli de quo agimus, forma & vis ad stigmatis impressionem, perspicua esse potest. Videsis insuper Malonium ad c. 18. Paleoti de sacra sindone n. 8. & Aldrouandum l. 5. de insectis c. 11.

Æquè infigebantur corpori, & stigma imprimebant virgæ palmeæ, quibus sæuitum esse in Catholicos Alexandrinos, scribit S. Athanasius in Apologiâ de fugâ suâ. Et videntur hæ ipsæ fuisse virgæ, quibus Vandalos grassatos esse in Catholicos, scribit his verbis Victor Vticensis lib. 1. de persecut. Vandal. [Iubet (Geisericus,) in modum ferarum fustes robustos veluti palmatos cum stirpibus fieri, qui quatientibus tergis, non solùm ossa confringerent, sed etiam terebrantes aculei intrinsecùs remanerent.] Caue his palmatis fustibus correptos censeas, qui interdum palmatis cruciati referuntur. Est enim *palmata* aliud genus supplicij, quod Petrus

Damiani Epiſtolâ ad Petrum Monachum, exponit de violentâ manus ad terram alliſione. Baronius autem anno 1055. accipit de ſubjectione manus ad impactam ferulam. Quæ duo ſupplicia, longè differunt à flagellatione per virgas palmeas. Et longè etiam ab eo ſupplicio differt, verberatio per impactionem palmarum in genas, quæ nullum, vel breui diffluens ſtigma imprimit. Inde Bleſenſis ſerm. 3. & 18. *expalmatum*, & ſerm. 24 *palmatum* dixit, eum qui ſic verberatur. Nos hîc eam duntaxat flagellationem è palmeis virgis attendimus, quibus cæſi corpus conſcindebatur, & ſtigma ſtabile imprimebatur. Conſciſſum dixi flagellatum aſperiùs, imitatione Poëtæ, cuius illa ſunt Ode 4. Epodon.

Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad faſtidium.

Agit de Mæna, ſeruilibus verberibus publicè affecto, præcone ſuper ipſam flagellationem, cauſam pœnæ iterante, vt fuſiùs proſequitur Petrus Faber l. 2. ſemeſtr. c. 6. Ea ergo conſciſſio, ſtigma imprimebat minimè euanidum, niſi ſi interdum raro miraculo vt eſt in Actis S. Eraſmi Epiſcopi & Martyris, euaneſcebant diuino miraculo omnia ſtigmata & notæ omnes atque vibices è quantâuis diritate flagellorum. Ex naturâ rei tamen, ex hujuſmodi carnificinâ & conſciſſione imprimebatur ſtigma.

Perſpicuum eſt, idem feciſſe cauterem, quem *ſtridulum* dixit Prudentius in Romano, conferens febrem æſtuoſam, cum ignibus qui admouebantur

Martyribus, *Credas* (inquit) *cremari stridulis cauteribus* Et erant profectò valdè striduli; cum per se ex ignitione, tum ex adjunctâ salitâ aspergine, vel aruinæ fusæ superjectione. Audi Prudentium in Vincentio.

Subter crepante aspergine,
Scintillat excussus salis;
Punctisque feruens stridulis,
Sparsim per artus figitur.
Aruina post hinc igneum,
Impressa cauterem lauit:
Vis vnde roris fumidi
In membra sensim liquitur.

Imprimebat ergo stigma cauter impressus, cumulantibus dolorem feruentibus illis asperginibus, exquisitè cruciantibus. Idem præstabat vngula corpus sulcans. Describit hoc cruciantis instrumenti genus, Malonius ad c. 18. Palæoti de sacrâ sindone n. 8. existimátque fuisse instrumentum tortorium è duobus ferreis vectibus compactum, qui interuentu ferrei claui mediani, constringi ac dilatari poterant, non secus ac forcipes. Carnifex ergo vtroque hujuscemodi vngulæ manubrio prehenso manibus, & dentatam partem apertam membris admouens stringebat, sícque interceptam carnem dirè conscerpebat. Videri potest fauere S. Ephrem in laudat. S S. Martyr. memorans ferratarum vngularum dentes. Verùm hæc descriptio cadit reuera in forcipes, quo nomine Baronius ad Rom. Martyrologium 26. Iunij meritò donat instrumentum tortorium in

Basilicâ Vaticanâ asseruatum, cui Antonius Galonius l. de Cruciatibus Martyrum cap. 5. & Daniel Malonius nomen *Vngulæ* tribuunt, vterque secutus vulgi vsum, in eius nominis aptatione ad illud instrumentum. Sed habet hîc locum, quod in alio argumento fusè monstrans Bellonus l. 1. obseru. c. 2. ostendens quàm sint fallaces vulgi nomenclationes. Perperam igitur instrumentum de quo agimus, vulgo vngula vocatur. Cum tamen non sit vngulæ stringere & intercipere carnem ad modum forcipis, sed sulcare, aut radere, vel effodere. Quemadmodùm enim feræ quædam alites, quibus vngues sunt adunci, bino vel terno sulco exarant & effodiunt faciem, aliúdve membrum cui imprimunt vngues: ita fuscinula bisulca & in summo inunca, ducta violenter per corpus, exarabat illud sulco duplici,& à similitudine vnguis auium rapacium impacto vngue sæuientium, *vngula* denominabatur, & effodere, eradere, sulcare corpus, non stringere dicebatur. Appendo pauca testimonia. S. Cyprianus episto. ad Donatum. [Hasta illhic, & gladius, & carnifex præsto est: vngula effodiens latera & deradens.] Et l. de lapsis: [Sed cum durissimi Iudicis recrudescente sæuitiâ, jam fatigatum, nunc flagella scinderent, nunc contunderent fustes, nunc eculeus extenderet, nunc vngula effoderet.] Similiter Tertullianus c. 12. & 30. Apolog. vngulis deradi ac fodi dixit latera Christianorum. S. Hieronimus ep. 49. [Cum liuidas carnes vngula cruenta pulsaret, & sulcatis lateribus dolor quæreret veritatem.] Synesius episto. 44. [Spatalum illum minimè delicias

agere oportebit: sed & vincietur, & suspendetur, & latera fodietur. Mirifici enim ad conuincendam simulationem sunt carnifices, & vngues quidam ab illis excogitati sunt eâdem vi præditi, quâ scientiarum ratiocinationes ac syllogismi. Vnde quicquid præualentibus iis elicitum fuerit, idipsum certissima veritas est.] S. Augustinus episto. 158. [Quando tantorum scelerum confessionem, non extendente equuleo, non sulcantibus vngulis eruisti.] Prudentius in hymno de S. Vincentio.

Ridebat hæc miles Dei,
Manus cruentas increpans,
Quod fixa non profundiùs
Intraret artus vngula,

Et hymno de S. Romano.

Amor coronæ penè præuenit trucem
Lictoris artem, sponte nudas offerens
Costas bisulcis execandas vngulis.

Rursus ibidem inferiùs.

Scindunt vtrumque milites, teterrimi,
Mucrone hiulco pensilis latus viri
Sulcant per artus longa tractim vulnera
Obliqua rectis, recta transuersis secant.
Et jam retectis pectus albet ossibus.

Et inferius.

Non vngularum tanta vis latus fodit,
Mucrone quanta dira pullat pleuresis.

Tandem in Hippolito.

Vngula fixa canis costarum cratibus,
Altos tundere secessus & lacerare jecur.

Ex his ergo testimoniis satis liquere videtur, notionem quam vngulis subjecimus, esse genuinam, & verè per eas fuisse impressum stigma.

Multa in eiusdem notionis confirmationem adducunt Gotofredus ad l. *si virgis*, C. de emendat. seruor. & Iacobus Durantius lib. 1. variar. c. 15. qui eodem referunt quod ibi Constantinus edicit, reum censendum homicidij herum, si dilaniauerit pœnis publicis serui corpus, ferarum vnguibus latera persecando. Quod enim hic locus non pertineat ad eos qui damnabantur ad bestias, insinuatur ex laterum persectione quæ vngularum ferrearum est propria. Passim enim latera diuexari vngulis dicebantur, & persecari vel effodi, aut deradi, cum ij qui damnabantur ad bestias, quâ impetus ferebat & truculentia ferarum primùm impeterentur, tum vniuerso corpore lacerarentur. Dicebantur autem vngulæ ferreæ, *vngues ferarum*, vel vt alibi legitur, *vestigia ferarum* quia *vngula* ferrum erat in ferarum vestigium & vngues compactum, quo qui cruciabantur, mulcati vnguibus dicuntur ab Ammiano lib. 14. Ab hâc derasione laterum vngulas dictas

esse Prudentio rasiles scopulos, ait supra Durantius, qui de iisdem scopulis egisse censet Tertullianum l. de anima c. 33. vbi inter horrendorum criminum supplicia, numerat patibula, viuicomburia, culleos, vncos, scopulos. Ægrè tamen adducor vt credam, Tertullianum scopulos dixisse vngulas, cum possit facilè accipi de conjectione in marinos scopulos. De quibus etiam locutus videtur Prudentius cum in S. Eulaliæ hymno, inducit piam Virginem, increpantem Ethnicos, quod perderent præcipites animas, & malè prodiga corda sui, sternerent rasilibus scopulis, Omnipatrem negantes Deum. Si tamen adjuncta paterentur, non incongruè qui vexabatur vngulis, diceretur vexatus *rasilibus scopulis*, quia vngulæ radebant & veluti scopebant corpus cruciarij: ita vt sermo esset non de scopulis genere masculino, sed fœminino. A scopis enim *scopulas* diminutiuam vocem ducere, nihil prohiberet. De vngulis, pro instituto, satis.

Idem porrò erant cum vngulis *fidiculæ*, aliquoties in Actis S S. Martyrum ac Martyrologiis memoratæ. Sic dictæ quasi *fodiculæ* aut *findiculæ* quod vtrumque præstant vngulæ. Quamuis enim aliter de fidiculis statuant Turnebus lib. 4. aduers. c. 3. & Sigonius l. 3. de Iudic. c. 18. Lipsius ad Senecam l. 3. de ira c. 3. ac Petrus Alloix ad vitam S. Irenæi c. 5. tamen assentior S. Isidoro, cuius illa sunt l. 5. Orig. c. 27. [*Vngulæ* dictæ, quod effodiant. Hæc & *fidiculæ* quia iis rei in equuleo torquentur, vt fides inueniatur.] Ex hoc Isidori loco & ex veteri Glossario firmat nostram sententiam Durantius l. 1.

var. c. 15. Prudentius apertè videtur astipulari, hymno de S. Romano sic inducens loquentem Asclepiadem Iudicem.

Vertat istum carnifex
In os loquentis, inque maxillas manum,
Sulcósque acutos, & fidiculas transferat,
Verbositatis vt rumpatur locus.

Nec ita multò pòst, quas dixerat *fidiculas*, vocat *vngulas*. Ait enim de caraxatis, siue carassatis, aut exaratis genis.

Implet jubentis dicta lictor improbus;
Caraxat ambas vngulis scribentibus
Genas:

Fateor Suetonium in Tiberio, aliter videri sumpsisse *fidiculas* nec non Valerium Maximum lib. 3. titulo de patientiâ cum de Theodoro. Sed quæ S S. Martyribus admotæ sunt, non aliud fuere quàm vngulæ. Et ita latè Galonius l. de Cruciatibus Martyr. c. 3.

Ferreæ subulæ quarum posteà memini, stigma quoque apertè infigebant. Est earum mentio in Actis S. Benigni Diuionensium Apostoli 1. Nouemb. vbi asseritur Imperatorem jussisse pedes eius grandi saxo perforato immitti adhibito ad consertionem plumbo liquefacto, digitis autem manuum eius præcepisse infigi in longum calentes subulas acutissimas, atque ita factum esse. Sed & Tarinchæ sudes ferreæ erant, de quibus carni Martyrum infixis

mentio est in Actis S. Quintini. Veru adacto transfixos aliquos meminit Sozo. l. 5. c. 8. Affine est & æquè stigma imprimit supplicium graphij, cuius meminit Seneca lib. 1. de Clem. c. 14. & Sueto. in Caio c. 28. Nam graphium, siue pennarius culter corpori infixus, manifestè imprimebat notam excarnificantem vt S. Cassiano contigit à pueris quos erudierat. Et Marco Arethusio ab aliis pueris. Haud aliter Martyres stigmatizabat terebratio, quam passa est S. Fausta 12. Cal. Octobris, & idem insinuatur in Actis SS. Virginum Fidei, Spei, & Charitatis. Possit huc quoque referri *stimuleum*, sic dictum supplicium quo fodicabantur Martyres non secus ac boues ab agricolis. Mentio est huiusmodi cruciatus in Actis S. Iosephi Martyris, vbi dicitur persecutores obelisco longæ arundini alligato, Sanctum suppugisse. Prudentius quoque hymno de S. Hippolito.

Iliaque infestis perfodiunt stimulis.

Nec dubium quin aliquando impactio stimuli imprimeret stigma; nimirum cum erat eius penitior adactio, vel repetitio frequentior, juxta illud apud Comicum in Mostellar. act. 1. sce. 1. [O carnificium cribrum quod credo fore, ita te forabunt patibulatim per vias stimulis.] Et in Menoch. act 5. scena 5. continuatio stimuli fodientis intentatur, per dies triginta. Quis neget tam diuturna stimuli impactione impressum stigma. ?

Quæ apertissimè stigma imprimebat SS. Martyribus, erat pœna *inscriptionis*, quâ egregios Christi

Pugiles Theodorum ac Theophanem fratres, in odium Christi diuexauit Theophilus Iconomachus, renouans pœnam à Constantino Magno abolitam, eo rescripto ad Ecumelium quod legitur in Cod. Theodosiano l. 2. de pœnis. Ob eam namque aboliti jam supplicij renouationem, ea pœna in Actis prædictorum Sanctorum apud Metaphrastem 26. Decemb. vocatur *nouum inuentum.* Referuntur ibi duodecim Iambi, in facie Sanctorum prædictorum impresso ferro candente scripti, quorum Latinè hæc erat sententia.

Cunctis ad vrbem eam audire volentibus,
Stetêre vbi verbi Dei casti pedes,
Terrarum orbis, vt per id queat consistere,
Apparuerunt isti honorando in loco,
Erroris impij mala vasa & reproba.
Cùm multa fecissent ibi perturpia,
Grauiáque, quòd deesset eis recta fides,
Illinc abacti sunt sicut Apostatæ:
Confugientes autem ad vrbem imperij
Stultitiam haud reliquerunt nefariam.
Quare notati & inscripti vt malefici,
Damnantur, exiguntúrque improbi iterum.

Sed quos impius ille sic afflixit, simul & dehonestauit, solatus æquè est ac veneratus S. Methodius, è sepulchro in quod inclusus erat viuus; transmissis ad pios fratres per fidum internuncium his Iambis, quos refert Cedrenus in Theophilo.

Quorum libris scripta sunt in cœlestibus
Nomina, piaque frontes compuncta notis;
Hos qui sepultus ante funus est suum
Vinctos salutat, & ipse vinculis grauis.

Renouauit Satan hunc cruciatum in Christianos Iapones anno 1614. crucem ferro candenti inurendo frontibus eorum, id quod pictæ imagines docent. Agendum rursus de hoc stigmatismo sect. 2.

Eò autem interdum prorupit sæuitia, vt jam inscripti, secundâ inscriptione diuexarentur. Quo pertinet illud Pontij in actis S. Cypriani. [Quis tot Confessores, frontium notatarum secundâ inscriptione signatos, & ad exemplum Martyrij superstites reseruatos, incentiuo tubæ cœlestis animaret ?] Malè ibi Lippomanus, ad marginem adhibuit secundæ illius inscriptionis expositionem, de impressione characteris per confirmationem, supra eum characterem qui baptismo imprimitur. Malè quadrat Pontio hæc expositio; cum characteres Sacramentorum inscribantur inuisibiliter: Pontius autem ageret de iteratâ inscriptione corporeâ atque visibili, qualem subiisse referuntur S S. proximè laudati Theodorus & Theophanes, quatriduo post primam inscriptionem. Intentante enim nouam inscriptionem in ipsissimet oculis truculento Præfecto, nisi fidem Catholicam ejurarent, ventum est ad secundam vultus inscriptionem, quæ ad noctem vsque est prorogata. Digna verò est, quæ celte insculpatur in marmore, vel aureis literis exa-

retur in argento, egregia conteſtatio prædictorum ſanctorum, Præfectum & aſtantes ſic alloquentium, poſt hanc ſecundam inſcriptionem. [Sciatis, Cherubin quæ has viderunt litteras, eſſe ceſſura & flammeam rhompheam, verſis tergis, conceſſuram nobis ingreſſum in paradiſum, vt quæ ſit reueritura noſtros vultus, pro communi Domino tam ignominiosè inſculptos. Hoc enim à vobis ſolis factum eſt à ſeculo : & eſt hoc nouum inuentum, & reddidiſtis omnes benignos & clementes, qui aduersùs diuinum noſtrum dogma inſanierunt. In facie autem Chriſti, omninò agnoſcemini, & vobis exhibebuntur legendæ hæ literæ. Ipſe enim dixit; *Quæcunque feciſtis vni horum minimorum, mihi feciſtis.*] Nec id ſingulare fuit in hoc ſtigmatiſmo; nam alibi quoque ea iteratio ſupplicij ſtigma inurentis, in vſu fuit. Sic Prudentius hymno de S. Caſſiano.

Pungere puncta libet, ſulciſque intexere ſulcos;
Flexas catenis impedire virgulas.

Et hymno de S. Romano.

Illum recentes per cicatricum vias,
Denuò exarabant, quaque acutum traxerant
Paulo ante ferrum; mox recrudeſcentibus
Plagis, apertas perſequebantur notas.

Si cui lubeat, cicatricem ex truncato membro relictam ſtigma dicere, habebit in variis S S. Confeſſorum Actis, illuſtria hujuſmodi ſtigmatum monimenta.

monimenta. Eunapius in Ædesio de sacris reliquiis per Christianos Monachos circumlatis agens, ait eos quos vocamus Martyres *cicatrices scelerum & nequitiæ vestigia corporibus prætulisse*. Sed præsertim dignissima memoratu est in eo genere, narratio quæ est apud Gregorium Presbyterum in Oratione de rebus Nicænæ Synodi, & in Menæis 23. Decemb. nec non apud Theodoretum l. 1. histor. c. 11. [Erant quidem ex ipsis (ait supra Gregorius, describens S S. Confessores ad Synodum euocatos,) qui gratiis ornati erant Apostolicis : alij autem Christi stigmata circumferentes, in suis corporibus. Ex quibus vt lectores habeant majorem de sanctis certitudinem & animæ vtilitatem, aliquot adjiciam. Sanctus itaque Iacobus præsul Nisibenorum, multos quidem liberauit à morbis, & de eo etiam fertur testimonium, quòd suscitarit mortuos. Et Neocæsareæ Euphratesiæ Episcopus Sanctus Paulus, genitalia membra igne amisit, Liciprij insaniæ effectus ludibrium. Et Paphnutius Ægyptius vir signifer, & plures alij ex sanctis ; Alij quidem orbati sunt oculis ; Alijs incisi sunt juncturarum, crurum, & brachiorum nerui ; Aliis verò mutilati sunt pedes, & manus loreis vinculis.] Rursus inferiùs post descriptam Constantini allocutionem ad Patres in calce Concilij, hæc subdit de eodem Constantino. [Cùm hæc dixisset, & quæ sunt his similia; & aliis quidem vidisset effossos esse oculos, aliis autem graui cruciatu obtorpuisse manus, alios verò esse incuruatos neruorum conuulsione, alios demùm excisis sibi genitalibus strenuè decertasse : & cùm

didicisset, quòd cùm in persecutionibus pro Christo, in periculo confessionis se fortiter gessissent, impositorum sibi suppliciorum conseruarent eas quæ videntur, reliquias, adorauit athletarum cicatrices, membrorum amplexus est torpores, affectis membris, quandóque membra sui corporis, aliquando autem purpuram applicans Imperatoriam, eis se credens sanctificari. Quinetiam effossis oculis, suorum oculorum admouebat pupillas, sustinens, vt illinc illuminaretur eius mentis oculus.]

Nominatim verò de S. Confessore Paphnutio, cui Maximinus dextrum effoderat oculum, & sinistræ manus neruos in cubito præciderat, refertur; Constantinum insigni honore eum affecisse, nec vnquam potuisse satiari exosculatione oculi effossi. Ita habetur in Oratione Historica de rebus Synodi Nicænæ quæ est apud Metaphrastem 10. Iulij. De Paulo item Neocæsariensi, multis pro Christi causâ notis insigni; (gerebat enim virgarum labes, & manus ferro ambustas;) proditur, Constantinum Magnum viri illius sanctissimi manus sic violatas, manibus suis prehensas, suis ipsum oculis, & cœteris corporis partibus religiosè imposuisse, tãto sensu pietatis, quantum illæ eius voces sunt testatæ. [Has manus propter Christum emortuas & immotas, exosculando nunquam satior.] Solemne id semper fuit Christianis, figere oscula cruciatis Sanctorum membris. Vnde illud Prudentij hymno de S. Vincentio.

Coire toto ex oppido
Turbam fidelem cerneres;
Mollire præsultum totum
Siccare cruda vulnera.
Ille vngularum duplices
Sulcos pererrat osculis;
Hic purpurantem corporis
Gaudet cruorem lambere.

Restat clauifixio; quam in crucifixione propriè dicta habere locum, S. Augustinus in psal. 68. acutè notauit. Iuxta quem vocis rigorem, quotquot sancti leguntur crucifixi, stigmata hujus loci propria, excepisse dicendi essent. V. G. Decem mille Martyres, quos Romanæ tabulæ 22. Iunij crucifixos produnt in monte Ararath. & S. Sixtus Papa teste Prudentio, hymno de S. Laurentio, & plerique sancti impietati ac rabie posteriorum Iudæorum crucifixi in Christi similitudinem, vt rabida pectora eo spectaculo exsatiarent. Syllabum sanctorum Crucifixorum confecit Cornelius ad Galat. 2. versu 19. Sed obseruandi nominatim sunt, qui capitibus deorsum versis confixi crucibus leguntur; cujusmodi aliquos refert Eusebius l. 8. histor. c. 8. & 24. Et priore loco disertè meminit clauorum, quibus confixi crucibus fuerant, ne quis tricetur, & crucifixionem latè accipiat, pro actione in crucem absque clauifixione, quâ ratione non esset locus stigmatibus. Sed (vt dixi,) disertè Eusebius, in quibusdam adhibitos clauos testatur: & de S. Andrea cruci suæ

confixo idem habet S. Athanasius Orat. de S. Andrea, affirmans, eum clauis suis attestatum esse clauis Christi, & morte in cruce mortem Christi prædicasse. Non refrico hîc controuersiam alibi agitatam, cum in S. Latronis crucifixionem inquirerem c. 2. n. 8. & 9. an omnes cruciarij, quod aliqui ibi adducti affirmabant, clauis adhibitis figerentur in cruce; an nonnulli solâ ad Crucem alligatione, citra clauifixionem plecterentur. Verisimile enim videtur, vtrumque modum agendi in Crucem, fuisse aliquando vsurpatum, sejunctim ab alio: Sicut etiam aliquando, vterque conjunctim adhibebatur. Idest aliqui solâ clauifixione absque alligatione per funes, alij solâ per funes alligatione, vt hodie in Iaponia accedente interdum strangulatione cruciabantur, nullis clauis quibus cruci configerentur adhibitis. In quibusdam, & alligatio ad Crucem per funes, & clauifixio vsurpabatur. Cum ergo interueniebat clauifixio, imprimebantur sacris Martyribus stigmata huius loci propria, & sanctos illos Pugiles Christo in carne sua similiter confixo configurantia. Neque verò clauifixio tantùm adhibita est cum Martyres cruci configebantur, sed etiam aliquando vsurpata est per se (vt sic dicam) idest infixis intra corpus clauis absque ligni vllius interuentu. Sic enim S. Fausta de qua Romanæ tabulæ 12. Cal. Octob. cum Euilasio Idolorum prius Sacerdote, passa, dicitur. [Capite terebrata, & clauis toto corpore confixa fuisse.] Basiliscum quoque Martyrem sanctissimum sub Maximiano ignitis clauis confixum jussum esse impelli per viam du-

centem ad Comanos habet Menologium 11. Cal. Iunij quod etiam de S. Antimo habet Nicephorus l. 7. c. 6. Victorinus item ac Fuſcianus Martyres transfixi ſunt tempora igneis clauis vt eorum Acta à Mombritio t. 1. edita referunt.

CAPVT VIII.

Stigmata pia voluntaria.

VÆ hactenus adduximus ſtigmata, fuere inuoluntaria : id eſt ab impiis extrinſecùs per vim illata. Nunc addenda ſunt quædam vltronea ſtigmata, cùm in bello Eccleſiæ, tum pacatis jam rebus ſuſcepta.

Ac primùm Procopius in c. 44. Eſaiæ, ad illud, *iſte dicet Domini ego ſum, & ille vocabit in nomine Iacob, & hic ſcribet manu ſua Domino*, ita ſcribit in rem præſentem. [Sæuiente perſecutionis tempore, Ethnicos multos, ſanctorum hominum appellationes ſibi arripere vidimus. Se enim Iacobum alius, alius item Iſraëlem, alij etiam Ieremiam, & Iſaiam, & Danielem nuncupabant : quibus aſſumptis appellationibus, alacri & forti animo ad Martyria accedebant. Quod autem *manu* dixit ; ideo forſitan adjecit, quod Chriſti nomen permulti, vel crucis ſignum, in palmis aut brachiis inuri ſibi curarent.] Nimirum ſicut olim profani milites ſignabantur in

manu aut brachio, vt infra sect. 2. referemus: ita milites Christi meliori dicto Sacramento, similibus notis Deo autorari meritò gaudebant.

Ex hoc Christianorum quorundam vsu in illis turbinibus ab Ethnicis animaduerso, videtur manasse rumor inter Ethnicos sparsus, quod Christiani omnes, notam haberent impressam qua se inuicem agnoscerent, & ab aliis discernerent. Audi Cæcilium apud Minutium in Octauio, varias aduersus nomen Christianum querelas proponentem. [Vt fœcundiùs nequiora proueniunt, serpentibus in dies perditis moribus, per vniuersum orbem sacraria ista teterrima impiæ coitionis adolescunt. Eruenda prorsus hæc & execranda consensio. Se notis & insignibus noscunt, & amant mutuò penè antequàm nouerint.] Ac ne has occultas notas, quarum vsus erat in tantoperè sobolescente multitudine internoscendâ, interpretere tesseras seu signa, quali à S. Cecilia accepto, Valerianus inuenit S. Vrbanum; addendum est quod habet Octauius, resumens hoc argumentum de notis tantæ multitudini ad se internoscendum vsuatiis. [Quod in dies (inquit,) nostri numerus augetur, non est crimen erroris, sed testimonium laudis. Nam in pulchro genere viuendi, & perstat & perseuerat suus, & accrescit alienus. Sic nos denique non notaculo corporis, vt putatis sed innocentiæ ac modestiæ signo, facilè dignoscimus.] En *notaculo corporis* discretos, vt Ethnici putabant, ab aliis Christianos; quod haud dubiè ex aliquorum Christianorum pio vsu, pro more, de omnibus Christianis jactatum est. Quod

autem huiuſmodi vſus non eſſet vniuerſalis Chriſtianorum, Octauius notas corporeas viſus eſt in Chriſtianis non admittere, & potiores virtutum notas Chriſtianis ad ſe inuicem dignoſcendum adſcribere. Niſi ſi fortaſſis rumor ille de corporeis notaculis, jactatus eſt inter Gentiles, ex prauâ intellectione characteris, ſiue baptiſmalis ſiue confirmatiui, quem proinde rumorem, ſimplici inficiatione diluere maluerit, quàm ſecretum illud euulgando projicere margaritas ante porcos. Inaudiſſe porrò aliquid Ethnicos de Chriſtiano charactere Sacramentali, monſtrant illa Origenis de Celſo lib. 6. [Celſus ex diagrammate illo (Ophianorum,) nonnulla ſibi exponit quæ nec audita cuiquam ſunt, & de eo præcipuè quod apud nos ſignaculum dicitur, aliena quædam producit, & mutuas voces imponit, perinde ac Pater qui ſignaculum ingerit vocitetur; qui verò hoc obſignatur, filius nuncupetur, & rogatus illud reſpondeat, Vnctus ſum vnctione candidâ ligni vitæ : quæ ſanè nec ab ipſis hæreticis dicta accepimus.] Vbi obſcurè & veluti per nebulam, mentio fit ſuſceptoris ac ſuſcepti de ſacro fonte, aut confirmatione; Nec non ſignaculi Confirmationis & Baptiſmi. Quæ cum ſint ſignacula ſpiritualia, non ſunt admiſcenda cum notaculis corporeis, niſi ſi externa vnctio vocetur *inſcriptio*, aut *notaculum*, quod video feciſſe Prudentium, cum admonet Chriſtianum in hymno ante ſomnum, vt meminerit ſe Chriſmate innotatum. Et in Pſycomachiâ, in pugnâ luxuriæ & ſobrietatis, cum ſtomachatur quod Chriſtianus mollitiem ſectetur.

Post inscripta oleo frontis signacula, per quæ
Vnguentum Regale datum est, & Chrisma perenne.

Sed nos hîc talem inscriptionem atque notaculum, ob defectum impressionis stigmatis, non moramur hoc loco.

In pace Christianâ, passim Christianos sic e iussisse, impresso manibus Christi nomine, censet Sancius in c. 44. Isaiæ n. 15. existimans id voluisse Esaiam, verbis illis: *hic scribet manu sua Domino*, id quod etiam de mente Esaiæ, tradit ibi Adamus. An eòdem spectare dixerimus, quod ait S. Chrysostomus in demonstratione quod Christus sit Deus, celebrans Christum ex Crucis splendore per orbem totum? [Omnes eâ se signant, inscribendo in nobilissimum membrum nostrum.] Vbi illud *omnes*, pro *benè multis*, ac pro generibus singulorum videri possit dictum; & *signatio* pro *inscriptione*, quæ subnectitur. At quamuis signatio, & de transeunte Crucis formatione Christianis vsuaria dici possit, & de signatione per impressam crucem; certè inscriptio, magis propriè dicitur de impressione, quàm de ductu manus in formam crucis, citra omnem notæ duraturæ exarationem. Et hanc videri posse Chrysostomi mentem, confirmari potest ex eo quod mox ibidem subdit; crucem sicut in hominibus, ita in corporibus brutis malè affectis, esse conspicuam. Atqui vsus antiquus Christianorum ferebat, pecudes quoque notâ Crucis reipsa illis innustâ præmu-

nire, aduersus lucem aliáve mala, vt habetur ex carmine ſeueti Endeleichi Chriſtiani Poetæ S. Paulino laudati Epiſtola 9. *in fine*, de quo etiam Baronius anno 376. Eo carmine quod *de mortibus eorum* inſcribitur, mirante paſtore Ethnico, & ſodalem Chriſtianum interrogante vnde peſtis in omnes graſſata greges, Chriſtianorum caulæ pepercíſſet, reſponſum tulit in hæc verba.

Hoc ſignum (crucis) *mediis frontibus additum,*
Cunctarum pecudum certa ſalus fuit.

Vnde argumentum petens alter paſtor, ad immunitatem à lue ſibi ipſi exorandam, ita mox ibidem rogat.

Et me conſiliis jungite proſperis,
Nam cur addubitem, quin homini quoque,
Signum proſit idem, perpete ſeculo
Quo vis morbida vincitur?

Vides quàm non abs re, ex dicto S. Chryſoſtomi de inſcriptis & conſignatis cruce realiter impreſſâ pecudibus, de ſimili inſcriptione hominum accipi poſſe eius verba eodem loco, cenſuerim? Turcas ſanè à Chriſtianis edoctos vt Paulus Diaconus l. 17. prodidit, & ex eo Baronius anno 591. num. 1. Cruce fronti inuſtâ, immunitatem à peſte adeptos, compertum eſt. Verba Pauli aut Theophanis, de Baræ militibus à Narſete Byzantium tranſmiſſis, hæc ſunt. [Quotquot Turci erant, ad Imperatorem Byzantium miſit. Sanè cùm Turci ſignum haberent

in fronte ex cruce, interrogabantur ab Imperatore, quonam modo hoc signum in fronte portarent. At verò Turci, asserebant ante multos annos pestilentiam factam in Turcia, & quosdam Christianorum hoc adinuenisse, & hinc salutem in patriâ factam.] Consignati haud dubiè simili modo fuerant Christiani illi, quorum exemplo Turci frõtes suas Cruce inusserunt. Hodiéque in Africâ progenies illa veterum Christianorum separatim à Mauris degentium in montibus, quam Lusitani ad illas oras commeare soliti, vocant *Alarues*, ideſt *Afros genuitos*, crucem brachio impressam ostentant pro tesserâ Christianismi, cuius cœtera prorsus sunt rudes. Argumento, id esse poteſt, vnde Turcæ didecerint Crucem sibi inurere.

Generis alterius luem per inusta stigmata ab aliis deuitatam lego. Nam Abbatem Ammonium describit Palladius cap. 12. Lauſ. cum aliis plerisque dotibus clarum, tum nominatim studio castimoniæ: quod hoc, (vt vocat,) miraculo patefecit. [Nunquam turpis voluptatis caruncula *suæ insurrectio* eius corpus inuasit, *sed* ferrum candens suis membris admouebat, adeò vt esset totus vlcerosus.] Hæc admotio ferri candentis ad carnis frœnationem, monstrat Ammonium quidem non caruisse titillationibus carnis, quicquid sonent in contrarium priora verba adducta: ita tamen eis obstitisse impressione illâ stigmatum in corpore suo, vt non succumberet. Non me latet, hunc Ammonium de Origenismo notari Tomo 5. Annal. Eccleſ. Fuisse tamen sanctimoniæ fama, in vitâ & post mortem ce-

lebertimum, liquet. S. Athanaſio fuiſſe conjunctiſſimum & cum eo Romam profectum, Socrates autor eſt l. 4. c. 18. De eiuſdem neceſſitudine cum S. Chryſoſtomo, diſertè meminit Georgius Alexandrinus in vitâ S. Chryſoſtomi, vbi etiam de Ammonij dono prophetiæ, & miraculis poſt mortem. Ac proinde errores quorum inſimulatur, videntur, non fuiſſe formales hæreſes, ſed tantum materiales, quibus Sancti quoque interdum ſordent. Haud abs re igitur, ſtigmata Ammonij, piorum ſtigmatibus accenſuimus.

Ad alterius modi ſtigmata ſibi imprimenda, pleriſque injecta eſt voluntas, ſtudio flagrantiſſimo eiuſdem virtutis. Leguntur enim aliqui ſe truncaſſe aliquo membro in eum finem. Sic S. Eta & ſociæ, vt caſtitatem in tuto ponerent, ſe denaſarunt, & labro item ſuperiori ad dentes vſque priuauerunt, ne Danis Ethnicis Angliam dirè populantibus, ludibrio eſſet earum Deo addicta virginitas, vt ad annum 870. ſcribit Baronius. Nobilem item ſui temporis Virginem, naſum ſibi abſcidiſſe, ne nubere contra votum adigeretur, Galfridus apud Tilmannum autor eſt in allegoriis veteris Teſtam. ad c. 18. Eſaiæ. Odam Virginem ſanctiſſimam, ſcribit Philippus Abbas Bonæ-ſpei, in eius Actis, *gladiali faciem ſuam ſignaſſe cauterio.* Cum enim à patre per vim conjugio eſſet illiganda; arrepto gladio, nares ſibi obliquo vulnere abſcidit. Quod Philippus Abbas confert cum facto S. Agnetis, quæ de ſe dixit [poſui ſignum in faciem meam, vt nullum præter Chriſtum, amatorem admittam.] Innuens, Sanctam

quoque Agnetem, aliquo tali gladiali cauterio faciem suam signasse. De B. Lucia Virgine Ord. Prædicatorum, scribunt Conradus Zittardus, Iacobus de Vitriaco, & ex eis Radenus p. 3. Virid. SS. c. 3. n. 9. cùm à petulco quodam, pulchritudine oculorum eius capto, molestiam pateretur circa castitatem; expunxisse sibi oculos, & in disco ad procum transmisisse. Quod non aduertentes pictores, nec aliam B. Luciam quàm Siculam, Syracusis sub Diocletiano passam habentes perspectam; B. Luciæ Syracusanæ, immensâ locorum ac temporum capedine ab hâc Luciâ Dominicanâ disjunctæ, adscripserunt quod reuera est Luciæ posterioris. Et quanquam fuit qui dubitaret, an effossio oculorum hujus Luciæ Monialis, mysticè tantùm accipienda sit, vt videre est apud Bzouium anno 1198. num. 16. Tamen nihil esse in eâ narratione quod incredibile videri meritò debeat, liquet ex geminâ isti narratione quæ habetur apud Moschum c. 96. Limonarij, de sanctimoniali quæ oculos similiter sibi exsculpsit, vt materiam impuri amoris subduceret adolescenti, quem eo facto adduxit vt in Monachum probatissimum euaderet. Id quod æquè Lucia Dominicana proco suo præstitisse dicitur. Et idem similiter præstitit minore suo incommodo, alia sacra Virgo, quæ amasium pulchritudine comæ eius captum, reuocauit ad bonam frugem, abrasâ prorsus, & àd eum transmissâ comâ quæ tantos in eius pectore ignes succendebat, vt scribit. Isido. Pelus. l. 2. epist. 53. Alia exempla deformati vultus, perfossione aut truncatione aliquâ, studio tuendæ castitatis,

suppeditabit Spinellus Tract. de Virginibus nu. 46.
Miramur verò Christianas & Religiosas Virgines, cœlesti perfusas lumine, stigmatis voluntariis faciem dehonestasse studio castitatis, cùm idipsum inter Ethnicos fecerit Spurina? Ipse enim est, vt ex Valerio constat l. 4. tit. *de verecundia*, quem tacito nomine Mamertinus sub initium panegyrici Iuliani, à sauciato vultu, amore tuendæ pudicitiæ celebrat. Celebrauit item Tullius. Imo S. Ambrosius sub finem exhortationis ad Virgines, cum S. Sotere illum componit, & stigmata eius collaudat. Increpans enim pulchritudinis supra justum studiosas Virgines sacras, addit. [At non Soteris vt domesticum piæ parentis proferamus exemplum. Habemus enim nos Sacerdotes, nostram nobilitatem, præfecturis & consulatibus præferendam. Habemus inquam, fidei dignitates quæ perire non norunt. At non, vt dixi, Soteris vultus sui curam gerebat, quæ cùm esset decora facie valdè, & nobilis virgo majorum prosapia, Consulatus & præfecturas parentum, sacrâ posthabuit fide : & immolare jussa non acquieuit. Quam persecutor immanis palmis cœdi præcipit, vt tenera virgo dolori cederet, aut pudori. At illa vbi audiuit hanc vocem, vultum aperuit, soli inuelata atque intacta Martyrio: & volens injuriæ occurrit, vultum offerens, vt ibi Martyrij fieret sacrificium, vbi solet esse tentamentum pudoris. Gaudebat enim, dispendio pulchritudinis periculum integritatis auferri. Sed illi, potuerunt quidem vultum eius vulnerum vibicibus exarare; faciem tamen virtutis eius, & gratiam de-

coris interui, nequaquam exarare potuerunt. Hetruscum juuenem veteres fabulæ ferunt, cùm propter admirandam oris proprij pulchritudinem, in amorem accenderet fœminas, ſtigmatibus inaraſſe vultum ſuum, ne qua eum adamare poſſet. Videro vtrum caſtus fuerit illius animus, affectus tamen non innocens, propter quem in ſe ipſe animaduerteret. Ille tamen ſola excepit vulnera, ne noceret: hæc triumphales retulit martyrij cicatrices, vt imaginem Dei quam acceperat, reſeruaret.].

Non improbat S. Ambroſius, ſtigmata quæ in S. Sotere & in Sputina laudauit, cum negat alibi, virtutis loco ponendum eſſe, culpam ferro compeſcere; ideſt admoto ferro tutelam pudicitiæ parare. Agit enim contra tertium genus hominum, vt Alexander Seuerus referente Lampridio nominabat: qui ſcilicet juxta Herodotum in Vraniâ, cùm de Hermotimo, & juxta Lactantium l. 1. Inſtit. c. 21. atque Lucianum in Eunucho Dialogo nec viri ſunt, nec fœminæ. Eunúchos dico, ſiue Semiramidis inuento, vt voluit Ammianus lib. 14. ſiue Perſarum vt Claudianus l. 1. in Eutrop. memorat, virilitate deſectâ tutelam caſtimoniæ captantes; caſſo prorſus & abſurdo conſilio, vt monſtro l. 3. de virtut. num. 130. Valeſij enim Hæretici, latè à S. Epiphanio rejecti hær. 88. (non obſcurè autem collaudari ab Origene l. de ſingularit. Clerico. n. 107. & à Sexto Pythagoræo ſub nomine Sixti Papæ venditato à Ruffino ſententia 265.) ſtudio tuendæ caſtitatis, viro ſe priuabant. Sicut Democritus referente Tertulliano c. 46. Apolog. eâdem ex causâ, ſe eluci-

ficauit, effodiens sibi oculos. Hunc igitur duntaxat ferri vsum ad castitatis tuitionem, improbat S. Ambrosius eo alio loco quem indicabam, hoc est libro de Viduis *sub finem*: minimè tamen improbans, impressa vel ferro stigmata in eum finem, cùm peculiaris cœlestis afflatus eo impellit; vt sanè impulit Christianas illas Viragines, sacro stigmatismo quem retuli dehonestatas.

Non est prætereundus in hoc syllabo insignis seruus Dei Henricus Suso; Eum aliquando cœlesti amore flagrantem arrepto ferreo graphio pectus sibi pertudisse inscripto in illud sacrosancto IESV nomine, habent eius Acta. Nec ita multò pòst templum ingressus ad Christi confixi imaginem orans poposcit, vt quod ipse sibi in externo pectore efformauerat monimentum, penitiùs insculpere in corde dignaretur. Pauci exacti erant dies, cum residens in cellâ effulgere è pectore suo lucem vberrimam deprehendit. Causámque scrutatus auream crucem vnionibus pretiosissimis distinctam Sanctissimo IESV nomine inscriptam pectori suo inesse reperit, & micabat ea crux splendidiùs ac fortiùs quo sollicitiùs pius vir de eâ operiendâ satagebat. Idem crucem palmarem clauis triginta transfixam, nudis humeris diu noctuque per octennium appressit ingenti cum sensu doloris. Et vt Christi stigmatum pleniùs particeps fieret, anno postremo ad triginta clauos septem acus adjecit quarum in carnem nudam adactione excruciaretur, mirabili in seipsum sæuiendi ingenio. Affine aliquatenus est stigma voluntarium quod ab aliquo eiusdem Ordinis

alumno ex Nurimbergenſi cœnobio inuſtum ſibimetipſi, refert qui eum nouit Ioannes Nider l. 1. formicarij c. 10. Præter cœtera namque religioſæ ſæuitiæ inſtrumenta quæ Nider recenſet, vſurpabat aſſiduè ex collo pendentem & nudæ carni applicatam [torquem ferream appenſis de eâdem minerâ campanellarum nodis.] Hoc erat generosè ſibi imprimere pia ſtigmata & vt obduci ac obliterari nequirent, accuratè prouidere.

Mirandum magis auſam Virgunculam ſacram præ amore Sacrorum Chriſti ſtigmatum idem tentare. Florebat in Cartuſianarum Virginum Parthenone cui nomen *Permagine* ſub annum Chriſti 1305. piiſſima Virgo Beatrix quæ ardentiſſimo amore in Chriſti Domini vulnera ferebatur. Itaque vt in ſe aliquatenus exprimeret quod in Chriſto cruci confixo tam cupidè meditabatur támque aſſiduè reuoluebat,duos clauos ferreos furtim corripiens,vtramque manum adhibito malleo ampliſſima plaga transfixit, celans ſub longioribus manicis abſconſa vulnera : quæ ne fortè obducerentur, ſingulis ſextis feriis renouabat impreſſis denuò ac infixis clauis. Placuiſſe Deo candorem quo hæc alioqui labis non pura peragebantur, monſtrauit euentus. Immenſis enim ſuauitatibus diuinitùs perfundebatur & conſpicuo Chriſti objectu frequenter donabatur: Incertis verò & occultis ſapientiæ Dei ſibi manifeſtatis admirationem ſui concitauit eximiam.

CAPVT IX.

CAPVT IX.

Stigmata S. Hieronimi.

REI gestæ historia describenda primùm est ex ipso S. Hieronimo, tum de ea pronunciabimus; quia non defuit qui obstreperet.

Scribens igitur ad Eustochium S. Hieronimus episto. 22. dehortatur Sacram illam Virginem, à tunc vigente abusione, dandi operam profanæ literaturæ, ac studiis politioribus, præsertim iusto flagrantiùs, incumbendi. Et vt efficaciùs euincat quod intendit, proponit, quàm malè sibi iuniori cessisset æstus ille erga studia profana, & humaniores quas dicunt literas. [Nec tibi (inquit,) diserta multùm velis videri, aut Lyrici festiua carminis metro ludere. Non delumbem matronarum saliuam delicata secteris, quæ nunc strictis dentibus, nunc labiis dissolutis, balbutientium linguam in dimidiata verba moderantur, rusticum putantes omne quod nascitur. Adeò illis adulterium, etiam linguæ placet. *Quæ enim communicatio luci ad tenebras? Qui consensus Christo cum Belial?* Quid facit cum psalterio, Horatius? cum Euangeliis, Maro? cum Apostolis, Cicero? Nónne scandalizatur frater, si te viderit in idolio recumbentem? Et licet omnia munda mundis, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum

actione percipitur; tamen ſimul bibere non debemus calicem Chriſti, & calicem dæmoniorum. Referam tibi meæ infelicitatis hiſtoriam. Cùm ante annos plurimos, domo, parentibus, ſorore, cognatis, &, quod his difficilius eſt, conſuetudine lautioris cibi, propter cœlorum me regna caſtraſſem; & Hieroſolymam militaturus pergerem; bibliothecâ, quam mihi Romæ ſummo ſtudio ac labore confeceram, carere omnino non poteram. Itaque miſer ego, lecturus Tullium, jejunabam. Poſt noctium crebras vigilias, poſt lachrymas, quas mihi præteritorum recordatio peccatorum ex imis viſceribus eruebat, Plautus ſumebatur in manus. Si quando in memetipſum reuerſus, Prophetas legere cœpiſſem; ſermo horrebat incultus: & quia lumen cæcis oculis non videbam, non oculorum putabam culpam eſſe, ſed ſolis. Dum ita me antiquus ſerpens illuderet, in mediâ fermè quadrageſimâ, medullis infuſa febris, corpus inuaſit exhauſtum, & ſine vlla requie, quod dictu quoque incredibile ſit, ſic infelicia membra depaſta eſt, vt oſſibus vix hærerem. Interim parantur exequiæ; & vitalis animæ calor, toto frigeſcente jam corpore, in ſolo tantùm tepente pectuſculo palpitabat: cùm ſubitò raptus in ſpiritu, ad tribunal Iudicis pertrahor: vbi tantum luminis, & tantum erat ex circumſtantium claritate fulgoris, vt projectus in terram, ſurſum aſpicere non auderem. Interrogatus de conditione, Chriſtianum me eſſe reſpondi. Et ille qui præſidebat; mentiris, ait; Ciceronianus es, non Chriſtianus. Vbi enim theſaurus tuus, ibi & cor tuum. Illicò obmutui,

& inter verbera (nam cædi me jusserat,) conscientiæ magis igne torquebar, illum mecum versiculum reputans; *In inferno autem quis confitebitur tibi?* Clamare autem cœpi, & ejulans dicere: *Miserere mei Domine, miserere mei.* Hæc vox inter flagella resonabat. Tandem ad præsidentis genua prouoluti qui astabant, precabantur vt veniam tribueret adolescentiæ, & errori locum pœnitentiæ commodaret; exacturus deinde cruciatum, si Gentilium litterarum libros aliquando legissem. Ego qui in tanto constrictus articulo, vellem etiam majora promittere, dejerare cœpi, & nomen eius obtestans dicere: Domine si vnquam habuero codices sæculares, si legero, te negaui. In hæc Sacramenti verba dimissus, reuertor ad superos; & mirantibus cunctis oculos aperio, tanto lachrymarum imbre perfusos, vt etiam incredulis fidem facerem ex dolore. Nec verò sopor ille fuerat, aut vana somnia, quibus sæpè deludimur. Testis est tribunal illud, ante quod jacui: testis judicium triste, quod timui. Ita mihi nunquam in talem incidere quæstionem. Liuentes fateor habuisse me scapulas, plagas sensisse post somnum; & tanto dehinc studio diuina legisse, quanto non ante mortalia legerem.]

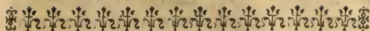
En hîc notas corpori S. Hieronimi impressas, & durantes plagarum vibices, atque adeò stigmata: quæ quamuis impressa dormienti, ac per visum increpito, fuerunt tamen verè impressa, vt soluto sopore fuit manifestum. Itaque non licet affirmare rem hinc non esse verè gestam, sed fuisse merum imaginationis ludibrium per somnum, vt contendunt

Erasmus in eam Hieronimi Epistolam, & Laurentius Valla l. 4. Elegant. in præfatione ; nec absque apparente ipsius S. Hieronimi suffragio. Nam in 2. contra Ruffinum libro, cum vrgeretur ex hac narratione, vocat eam *somnium* ac *deliramentum* ; negátque se fuisse perjurum, tametsi promisso illi in somnis emisso, non stetisset. Quod secundum iterat in Apologia *post medium*. Nihilominus sensus D. Hieronimi in citatâ epistolâ, expressior est, quàm vt liceat ad somnia & dormientis deliramenta, rem hanc referre. Nec quod Ruffino inde ipsum vrgenti respondet, eleuat fidem narrationis. Sensus enim duntaxat est mirari se quod adeò anxiè & exactè disquireret in rem gestam per somnum, & quæ veluti ægri somnium & febrientis deliramentum haberi possit apud plerosque, ita solitos pronunciare de quibusuis gestis per somnum : quamuis istud reuera & non merè imaginariè contigisset, vt verba Epistolæ adductæ perspicuè ferunt, agnoscúntque Ruffinus in Inuectiua, Rupertus lib. 12. in Matth. D. Bonauentura serm. 19. in Hexaëmeron, Lupus de Oliueto in Regulâ Monachorum à Martino V. approbatâ cap. de orat. & meditatione. Serarius in Prolegom. Bibliacis c. 28. quæst. 8. ad 6. Neque verò nouum est, vt alicui per somnum, nonnulla interuentu Dei & Angelorum physicè accidant, quæ postea discusso somno, vera fuisse deprehendantur. Cum ergo hîc habeamus testem omni exceptione majorem, in Epistolâ quæ in dubium vocari non potest, referentem quæ suomet ipse corpore excepit, quid tricabimur adhibere narranti fidē?

Non me latent posticæ Erasmi sannæ. Is prolatâ hâc S. Hieronimi narratione, dixit S. Hieronimum immeritò vapulasse, idcirco quod Ciceronianus esset. Quasi diceret, somnium à D. Hieronimo obtrusum esse, pro vera narratione: cum nullum fuerit justum & idoneum fundamentum, stigmatizandi S. Hieronimum, eâ ex causâ quod Ciceronianus esset: quandoquidem eius oratio præ Tulliana est plena scabritiei, abéstque plurimum à nitore & cultu styli Ciceroniani. Ita quidem Lucianus Atheus Batauus. Sic enim Lutherus Erasmum nominabat, referente Cochlæo in historia de Actis & scriptis Lutheri anno 1526. Sed impudenter omnino & prorsus indignè, Erasmus in S. Hieronimum, jocos & contemptionem effundere est aggressus. Nam juxta hunc somnionem, vel Deus injustè fecisset plectendo innoxium; vel impingenda esset mentitio S. Hieronimo, narranti gesta circa se esse diuinitùs, quæ reuera contigissent nunquam. Vt verò missam faciam styli Ciceroniani & Hieronymiani contentionem, haud grauatè concedo, scriptiones S. Hieronimi quas habemus, à Tullianæ dictionis vere & florulentia abesse. Falsum tamen assumit Erasmus, existimans S. Hieronimum idcirco vapulasse, & excepisse stigmata, quod Tullianæ dictionis nitorem ac cultum exprimeret. Reuera enim idcirco flagellatus est ac stigmatizatus, quod Tullio & Plauto vltra conuenientem mensuram esset addictus. Idque est, quod per visum audiuit *Ciceronianus es:* non autem quod in suis scriptionibus, Tulliano cultu ac nitore renideret.

Quidni enim possit quis vehementiùs affici, erga Tullij alteriúsve scriptoris lectionem; tametsi de excolendo similiter stylo, cogitationem non suscipiat? Ea porrò nimia addictio Tullio & Plauto, aliísque profanis scriptoribus euoluendis, vitiosa reuera erat, in homine qui jam à seculo secesserat, cujusmodi tunc erat S. Hieronimus. Sunt enim singulis institutis & ætatibus, sua studia accommodata Et quod in aliquo ratione status labe vacat & arridet; in alio ratione oppositi vitæ generis, meritissimò sordet ac displicet. Qua de re pleniùs in Opere de justa confixione librorum parte 1. Erotem 11. Facessant ergo impiæ sannæ ludionis Bataui, aduersùs S Hieronimum ejúsque stigmata.

Affinem narrationem suppeditat Eusebius 5. histor. c. vltimo, & Nicephorus l. 4. c. 21. De Natalio quondam Confessore qui persuasus ab Artemonis sectatoribus, vt inter eos Episcopum ageret grandi quæstu proposito, cùm à Victore Romano Pontifice idcirco excommunicatus, non cederet veritati; & à Deo per visum aliquoties admonitus obdurescerct in suscepta apud Ecclesiæ rebelles dignitate, ad extremum per noctem à sanctis Angelis, flagris egregiè concisus, manè ostentatis Zephyrino Victoris successori, & vniuersæ plebi Catholicæ plagarum vibicibus, exorauit restitutionem in Ecclesiam.

CAPVT X.

Stigmata S. Huberti.

NON dicuntur hæc ſtigmata S. Huberti, quod ipſemet ea ſuo corpore exceperit, ſed quod inuocato S. Huberti nomine inferantur, ad conciliandum curationis beneficium quibuſdam corpore malè affectis, præſertim rabioſis aut infeſſis à Satana.

Inſtrumentum quo hujuſmodi ſtigma imprimitur, paſſim vocant clauem S. Huberti, nomine ducto ab impreſſione & quaſi obſignatione, quod erat olim alterum munus annuli ſignatorij cùm ad claudendum adhibebatur vt eruditè monſtrat Lipſius ad 2. Annal. Taciti, & Georgius Longus tractatione de annulis ſignatoriis c. 11. nec non Aloyſius Nouarinus in Electis ſacris tit. de ſigillo ſpirituali. Quia ergo ſigilla olim eo quod ad claudendum adhiberentur, donabantur non rarò nomine *clauis*, idcirco, id quoque inſtrumentum quod veluti ad obſignandum imprimitur parti læſæ, nomine *clauis* eſt inſignitum, vt philoſophatur Ioannes Roberti in Notationibus ad partem ſecundam Actorum S. Huberti c. 3. Quanquam commodiùs fortaſſis repeteretur ea denominatio, ex eo quod vt eiuſdem ſancti viri Acta habent parte 1. c. 3. cum is ad altare Principis Apoſtolorum inauguratus eſſet Epiſ-

copus à Sergio Papa, [Cum ibidem Missam celebraret, apparuit ei B. Petrus Apostolus tradens ei clauem quasi auream in manu gestandam, in potestatem ligandi ac soluendi, & lunaticis furiosisque sanitatem conferendi. Clauis autem ipsa, vsque hodie seruatur in Ecclesia B. Petri, Leodij.] Ex eo itaque quod potestas & gratia S. Huberto gratis data ad sanationes, symbolo clauis expressa fuisset, opportunè instrumentum ad ejusdem gratiæ expromptionem accommodatum, nomine *clauis* donatum videtur, tametsi nequaquam formam clauis præfert, sed alicubi formam annuli aut Crucis, alibi aliam.

Quæ Andaini celeberrimo Arduennensis Syluæ cœnobio adhibetur & à Ioanne Robetti q.9. Hubertina *in fine*, subjectâ eius imagine est expressa, ferrum est teres atque rotundum, longè aliâ formâ quam clauis. Crassities illi, qualis cycni calamo, longitudo ferè quadripalmaris. Ad vnum extremum, cornu venatorium est duorum digitorum amplitudine, cum suis habenis omnia è ferro. Alterum extremum exacutum, inseritur manubrio ligneo ad faciliorem innoxiamque tractationem. Quod dixi cornu, igni candefactum, religiosè inuocato B. Huberto & eius potestate veluti interpellatâ, imprimitur vulneri hominis alteriúsve animalis ab alio animali rabie percito sauciati, si quidem vulnus pateat: si autem non pateat, fronti imprimitur. Dein fronti incisæ frustillum è sacrâ stolâ B. Huberto à Deiparâ transmissâ decerptum immittitur, cute tectâ adoperiendum, ibíque perpetuò includédum.

Et cùm tot & tanti à tanto tempore accurrant, & ſegmenta illius ſtolæ pro ſingulis carpantur; inconſumpta tamen ſemper ad hanc diem perſeuerat, miraculo ſanè inſigni, ſed non incredibili, vt poſtea monſtrabo. Meminerunt ſtolæ illius Acta S. Huberti parte 1. c. 3. & ex ſerico albo,atque auro contextam exhibent. Sic igitur multi Sacro hoc ſtigmate ſanantur interpellato B. Huberto & præſcriptis obſeruationibus non neglectis qui à rabido animali virus hauſerunt, aut eam virulentiam primi conceperunt. Quanquam idem beneficium per anteoccupationem obtinent, quibus ſtigma inuritur priuſquàm virus hauriant. Fiunt enim qui ſic notantur, innoxij, etiam ſi à rabidis animalibus mordeantur.

Trajecti, clauis S. Huberti, eſt alterius formæ. Eſt enim formata in Crucis modum. Sic enim lego in Epiſtolâ Nicolai Crüeſen Prioris Patrum S. Auguſtini in Trajectenſi cœnobio,ad Abbatem Andainenſem. [Sacra frequenter in honorem glorioſi S. Huberti petuntur, & celebrantur. Plures ex infirmitatibus variis, maximè à febribus ardentibus liberantur. Nonnunquam animalia infirma, & à canibus læſa, adducuntur ; & claui S. Huberti in modum Crucis factâ, & pane benedicto in honorem glorioſi Sãcti adhibito,juxta fidelium deuotionem curantur.] En igitur S. Huberti, clauem, ad modum Crucis.

Singularis eſt forma eius clauis S. Huberti, quam Nonueillerij adhiberi proditum eſt. Clauis eſt ſtipite ferreo, ei ferè gemina quod ad ſtipitem attinet

quam ſuperiùs, vſui Andaini eſſe præmiſimus. Sed extrema iſtius, ſunt longè alia. Nam excluſo cornu quod in illa exhibuimus, hæc tribus ante extremum digitis, ſinuato in circulum ferro inſtruitur. Crux decuſſatim ex eodem ferro per medium circulum, diametro trium ferè digitorum longum, producitur. Quatuor Crucis bracchia, à centro obliquè, non ad cuſpidem aut capulum, ſed ad orbis ſinum diffunduntur. Supra orbem ac crucem in ipſo prorſus extremo, procurrit cuſpis duorum circiter hordei granorum magnitudine, quæ cujuſnam ſit materiæ, quantumuis varij varia conjecerint, nullus certò videtur aſſecutus. Ea cuſpis in ignem injicitur, prorſúſque candefacta vulneri animalis demorſi ac læſi admouetur, protinúſque virus, ſpumæ inſtar cuſpidi candenti circumponitur, & cuſpide denuò in ignem conjecta abſumitur. Quod autem eſt obſeruatu digniſſimum, cùm cuſpidis illius exile corpuſculum, à pluribus jam ſeculis prunis candentibus immittatur, nulla præter ferri & chalybis ac hujuſmodi aliarum materiarum morem, detrimenta excipit; ſed aduersùs vehementiſſimúm & edaciſſimum elementum, integra prorſus ac imminuta perdurat.

Hæc ſunt quæ dicuntur S. Huberti ſtigmata, quorum jure hoc loco, inter religioſa ſtigmata meminimus, quia ex munere diuinitùs conceſſo S. Antiſtiti Huberto inuruntur, eodem Beato Antiſtite ritè inuocato; numine benignè ſuffragante, & acceptam ſibi eſſe ſancti ſui interpellationem tam multis miraculis prodente. Quod enim ex præmiſſis liquet, varia horum ſtigmata adjuncta, ſunt

miraculi pleniſſima. Vt inconſumptio ſtolæ, cujus fragmenta (vt retuli,) jam à tot ſeculis ad vſum curationum frequentiſſimè decerpuntur, & tamen perſtat inconſumpta. Firmitas item cuſpidis ſupra memoratæ, aduersùs ignis vehementiam, non vacat miraculo. Nam quilibet chalybs, aut ferrum, etiamſi decuplo majus, vi ignis jampridem exeſum atque abſumptum eſſet, ſi res naturæ finibus concluderetur. Curationes denique morborum alioqui inſanabilium, non poſſunt non tranſgredi naturæ fines, & ad aliam cauſam reuocari, quàm ad numinis beneficentiam, ſic ſe exerentem ſupra naturæ vires.

Et illa quidem anteriora miracula, ex quibus abundè horumq ſtigmatum ſanctitas innoteſcit, facillimè defenduntur, & certa præſtantur. Nam ſtolæ inconſumptio, quantumuis ex ea ſubinde aliquid carpatur, multis aliis indubitatis exemplis firmari poteſt. Omitto indeficientem farinæ hydriam, & olei lecythum ex Eliæ denunciatione, de qua 3. Reg. 17. Geminúmque eſt olei ab Eliſæo multiplicati miraculum, nec non paucorum panum è quibus centum viri comederunt, nec eos tamen conſumpſerunt, vt 4. Reg. 4 proditum eſt. Nota eſt in ſacris Euangeliis panum per Chriſti manum benedictorum inconſumptio, quantumuis è quinque panibus quinque millia hominum paſta & ſatiata eſſent, & è ſeptem panibus quatuor hominum millibus ſuperfuiſſet cibatio vt Matth. 16. memoratur. Crucis Chriſti lignum, narrante S. Paulino epiſtola 11. vim viuam tenens in materia inſenſata, cum innumeris penè quotidie hominum votis commo-

daretur, detrimenta non sentiebat, imputribili virtute & indetribili soliditate. Apud eundem S. Paulinum episto. illâ 11. & apud Sulpitium l. 2. histor. anno Christi 315. narratur de terrâ extremùm à Christo calcatâ : quæ cum jugiter à fidelibus sublegeretur, eadem tamen, & perinde ac si contacta non fuisset permanebat. Quod item apud Surium 27. Decemb. habet narratio de mannâ è S. Ioannis Euangelistæ sepulchro necnon de cineribus Amstelredamensibus, conjectâ in ignem diuinâ Eucharistiâ contactis narratio apud Molanum in Natalibus SS. Belgij 16.Martij. Innumera alia exempla prostant in Sanctorum Actis & Christianâ historiâ, multarum rerum diuino munere inconsumptarum, quantumuis aliquid inde ad vsum fideliũ subtraheretur. Quidni ergo idem in stolâ S. Huberti accidere potuerit, beati illius Antistitis meritis?

Multò frequentius est, vt perstiterint in igne illæsa Sanctorum meritis varia corpora : atque adeò quod de cuspide clauis S. Huberti intra ignes diutissimè intemerata referebam, manet à calumniâ immune. Apud Theodorum lectorem l. 2. Collectan. & Nicephorum l. 15. c. 23. nec non Cedrenum *in Anastasio*, subortâ inter duos Episcopos quorum vnus Arianus alter Catholicus erat, contentione; Orthodoxus pyram ingentem vehementissimè succensam subiit : & inde cum Ariano sermonem de fide protrahens, hæsit illæsus ad longum tempus; intactis etiam vestibus. Idem ex simili causâ cum Hæretico Seueriano certans Ephræmius Patriarcha Antiochenus, aggressus est exequi; ta-

mersi ignem subire impeditus, duntaxat suam stolam in eum conjecit quæ lignis planè consumptis sublata est prorsus integra, & nullo ignis indicio notata. Rem stuporis refertissimam describit Moschus c. 36. Limonarij. Annuli ex conjectu in ignem planè candentis, à Catholico prorsus illæso collectio, & diutissima in manu asseruatio, describitur à Gregorio Turonensi l. de glor. Confess. c. 14 & affine est exemplum quod recitat l. de gloria Martyr. c. 18. Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, Amstelredami ab ægro cum phlegmatibus ejectum, missúmque in ignem, anno 1345. ne candorem quidem exuuiarum panis amisit, vt Molanus in Natal. SS. Belgij scriptis prodidit 16. Martij. De libello S. Dominici in ignibus prorsus inuiolato, videndus Theodoricus ab Apoldia in sancti viri Actis c. 6. Ludo operam, accumulans exempla in re protritâ. Si quem plurium hujusmodi narrationum desiderium tenet, Rosuedium adeat, qui omnino multas collegit l. de fide hæret. seru. c. 12. Quibus perpensis, non poterit mirum videri, quod de clauis Hubertinæ cuspide toties in igne candefactâ, semper tamen illæsâ, referebam.

Quamuis autem duo illa quæ priùs proponebam miracula, adjunctorum impressionis stigmatis S. Huberti, facilè propugnentur ad modum prædictum: Tamen curatio morborum consequens stigmatis inustionem, videtur obnoxia calumniæ, spectatis nonnullis quæ variis locis varia obseruari jubentur ab eo qui S. Huberti meritis post exceptum eius stigma curationem expectat. V. G. Andaini jubetur

ſacram Euchariſtiam nouem deinceps diebus acci-
pere, interímque ſolus dormire; ídque vel in linteis recens lotis, vel non depoſitis veſtibus. Vetatur item caput fontibus fluuijſve acclinare ad bibendum, & jubetur ſolus bibere, vel aquam puram vel vinum album, admiſtâ aquâ, aut heluolum quod paſſim *Claretum* appellatur. Interdicitur ei eſu carnis ex animali infra anniculum, itémque eſu ouorum niſi ſint durata, & piſcium præterquàm ſquamatorum, ac denique cujuſvis edulij calentis, ſed frigidum eſſe oportet, quicquid aſſumit in cibum. Vetatur totos quadraginta dies à vulneris inflictione, caput pectere. Hæc Andaini ſeruari ferunt. Alibi alia præſcribuntur, non minùs obnoxia calumniæ. Nam Flinis in Belgio, qui ad S. Huberti memoriam curandus eſt, accipit imprimis clauum nouum, qui S. Huberti reliquiarum contactu ſanctificationem hauſerit. Eo clauo, nouem deinceps diebus, tantillum ſanguinis è vulnere morſu rabidi animalis illato, prolicitur: & poſt nonum diem, clauus eò abjicitur, vbi à nemine reperiri queat. Illis verò ſolemnibus nouem diebus, qui curandus eſt, vetatur induſium lodicéſue mutare, & pectinem vel ſpeculum adhibere, itémque porcinam carnem edere, & de cujuſuis animalis capite deguſtare, vel panem niſi die vno antiquiorem, aut piſces non ſquamatos, porros, allia, cepas, & quicquid grauem creat anhelitum. Iubetur ſolus è ſuo ſibi vaſculo bibere, & ſolus cubitare. Non Vvellerij nouendiali illo curationis, præſcribitur ægro recitatio Orationis Dominicæ, & ſalutationis Angelicæ; ſed ita vt

primo die nouies eam recitationem expleat, ſecundo octies, tertio ſepties, & ſic deniceps: numero quot diebus minuto. Atreij, qui curandus eſt, jubetur totos quadraginta dies, locum vbi ſint capræ, defugere: & caprinâ carne, lacte, caſeo, ſtudioſè abſtinere. Hæc omnia nonnihil difficultatis ingerunt circa curationem interuentu ſtigmatum aut cæſuræ interpellato B. Huberto factam. Redolent enim ſuperſtitionem.

Probauit diligentia in his ab omni labe purgandis Ioannes Roberti q. 9. Hubertinâ;eáque imprimi profert, quæ à Renato Benedicto altero de S S. volumine traduntur in vita S. Marculphi, cujus meritis Renatus curationem à ſcrophularum ægritudine tribuit, variis obſeruationibus præſcriptis, quæ in eas quas curatio per S. Hubertum exorata depoſcit, ferè recurrunt. Nam ſcrophulis laborantes, nouem dies ad S. Marculphi corpus, certo ritu exigere neceſſe eſt, nominatímque ſeruâtâ à quibuſdam cibis abſtinentia,vt ab alliis, piſis,carne bubulâ, anguillâ; quorum etiam quædam, per totam deinceps vitam non ſunt attingenda. Sunt hæc (vt dixi,) iis quæ in curatione per S. Hubertum expetitâ præſcribuntur, propè gemina. Nihilominus quia hoc eſt duntaxat clauum clauo trudere, & de ſimilibus obſeruationibus ad ſanitatem à S. Marculpho exorandam præſcriptis, poſſet eſſe par controuerſia, non videtur expleri Lectorũ animus,& omnis ſcrupulus ſuperſtitioſæ notæ, jure his obſeruationibus vtrobique præſcriptis inflictæ, reuelli. Itaque idem Autor totâ q. 9. citatâ, multus eſt in comprobando

sigillatim, nitore obseruationum illarum omnium, earúmque elongatione à superstitione: præstátque il non incommodè, circa obseruationem nouenarij numeri; quem in tribus sacris obeundis citra labem vsurpari, monstrare memini in Heteroclitis spiritualibus lib. 1. sect. 2. puncto 2. n. 16. Non incommodè quoque assumit, etiamsi curatio per S. Huberti stigma miraculo obtineatur, posse tamen voluntate Dei creaturam suam velut honestantis, adjungi ad miraculi causationem, admotiones rerum naturalium. Sic enim aquæ pessimæ & steriles 4. Reg. 2. sanatæ sunt, & fœcunditate donatæ, immisso sale. Colocynthides item, farinæ in ollam immissione, liberatæ sunt natiuâ malignitate, ex 4. Reg. 4. non quod defuerit miraculum, & effectus in farinæ vim natiuam sit referendus omnino, quo pacto molliendus est Vallesius c. 36. Hieroph. sed quod placuerit Deo, vti naturæ ministerio in iis quoque, quæ operatur supra naturam: & nominatim in curatione miraculosâ morborum; quod docet exemplum Tobiæ Senioris, cuius cœci oculi, felle piscis liti, sanantur miraculo: & exemplum Naaman leprosi septies in Iordane lauare jussi, ad exorandam miraculo curationem: nec non exemplum Regis Ezechiæ, positâ super vlcus eius massâ ficorum ab Isaia, persanati. Potuit ergo similiter Deus, in curatione per S. Huberti merita ægris concedendâ, similem corporearum rerum adhibitionem admittere, etiam si curatio ipsa miraculosum quid esset, nec illarum rerum naturalium nudâ admotione præstanda foret: imo vix vllis merè natura-

libus

libus remediis ſperanda eſſet, vt experimenta faciunt teſtatiſſimum.

Valeant iſta, quoad magnam partem obſeruationum iis præſcriptarum, qui beneficio ſtigmatis S. Huberti plenam ſanitatem captant. Secluſo tamen omni præjudicio, fortaſſis nihil eſt quod adigat, ad omnes illas obſeruationes immunes à materialis ſuperſtitionis notâ præſtandas. Nequè enim vbiuis ſunt ſtatæ, aut eædem; ſed variis locis variæ; & potuit accidere, vt alicubi pari accuratione non excuterentur & aliqua adhiberentur, quibus prætermiſſis, negotium puriùs nec infructuoſiùs perageretur. Neque ſi illis adhibitis, optatus effectus ſubjungitur, argumentum idoneum eſt, puritatis omnimodæ atque nitoris illimis, omnium obſeruationum adhibitarum: quia Deus in corda hominum intentus pluſqnàm in facta, potuit rependere optatum effectum, piæ ſimplicitati intermiſcentium aliquid reipſa ſuperſtitioſum, materialiter (vt ſic dicam,) non formaliter. Conſtat ſæpè orationes incongruentiſſimas, Deo piam ſimplicitatem remunerante & vocum corticem negligente, eſſe auditas, & optato effectu donatas. Idem ergo pro obſeruationibus aliquibus piis, ſi fortè à materialis ſuperſtitionis illuuie expurgari ſatis non poſſent, perfugium reliquum eſſet. Nihil tamen præjudico.

CAPVT XI.

Stigmata S. Francisci.

MINVS sollicitus sum pro eâ S. Francisci stigmatizatione per crucem rubram in dextro humero, quæ facta in eo proditur priusquàm baptizaretur; cum ab Angelo specie peregrini aduentante exceptus sinu, & amplexu est honestatus, vt ex multis Autoribus recitat Saluator Vitalis in Floreto Aluernino Lilio. 1. ratione 4. *pag. mihi* 132. Tametsi enim non sollicito fidem illius narrationis, quæ S. Bonauenturam præteriit; habemus tamen in S. Francisco, longè illustriora stigmata, in quæ paulò diligentiùs inquirendum sequitur; duobus quæ apud aliquos malè feriatos nunc in controuersiam vocantur, ritè discussis atque firmatis. Primum spectat existentiam & veritatem stigmatum S. Francisci. Alterum rationem & formam eorundem stigmatum.

Circa primum punctum, Theodorus Beza in c. 6. ad Galat. tractans illud Apostoli, *Ego stigmata Domini IESV, in corpore meo porto*, obiter infigit genuinum S. Francisco, dicens. [Vocat igitur (Apostolus) stigmata, non horrendi illius stigmatici idoli, seu vera seu fictitia vulnera: nihil enim interest, quanquam fictitia esse satis constet; sed ea quæ commemorat 2. Corinth. 11.] Hæc spurcus Beza

omnibus terris notis inustus, cui S. Franciscus est *idolum stigmaticum horrendum*; eius verò vulnera, *figmenta*. Si percontere Bezam, vnde habeat hæc esse fictitia vulnera, déque eorum figmento satis constare; nihil habebit quod alleget; non autoritatem, non rationem, non indecentiam, multò minùs impossibilitatem. Itaque satis constat hæc esse fictitia vulnera; quia id sibi fingit Beza: cuius impietatis ac petulantiæ in virum sanctissimum, hæres ex asse euasit Philippus Mornæus in tetro Opere quod inscripsit *Mysterium iniquitatis* pag. 545. Narrationem hanc de S. Francisci stigmatibus *fabulosum portentum* appellat Balæus Scriptorum omnium vt miserrimus, ita & impudentissimus in Catalogo Scriptorum Angliæ in Appendice ad num 37. Centuriæ tertiæ. Extra apertè hæreticos ac impios, Pomponatius l. de Incantat. c. 6. *in propositione Octaui dubij*, hæret anceps, an S. Franciscus sacris hisce stigmatibus sit insignitus. Nuperrimè quoque, fortia quædam ingenia sub nomine Catholico occulentia indignam Ecclesiæ filiis capitositatem, sacris B. Francisci stigmatibus obstrepuerunt, vt refero in Antemurali ad historiam S. Ioannis Benedicti. Præiuerat his omnibus quidam F. Euechardus Ord. Prædicatorum, quem Gregorius 9. in rescripto dato anno 1237. testatur Opaniæ in Morauia pro concione dixisse, quæ de S. Francisci stigmatibus iactabantur, commenta esse quæstuariorum, cùm reuera nihil tale fuisset in S. Francisci corpore,

Contrarium piis Catholicis est vsquequaque cer-

tum, ita vt sine horrenda temeritate reuocari in dubium nequeat. Nam ita explicatissimè tradiderunt, & contradicentes multandos decreuerunt Gregorius 9. dicto rescripto dato Viterbij anno 1237. affirmans veritatem sacrorum S. Francisci stigmatum, à se esse comprobatam, per testes omni exceptione majores. In alio item diplomate ibidem Viterbij conscripto 2. Cal. Aprilis Pontificatus sui anno 11. præfatus merita S. Fräcisci adeò fuisse perspicua, vt neminem fidelium laterent, addit. [Veruntamen grande ac singulare miraculum quo ipsum Sanctorum splendor & gloria Dominus IESVS Christus mirabiliter decorauit, Vniuersitati vestræ tenore præsentium non indignè duximus exprimendum: Videlicet, quod idem Sanctus cum adhuc spatium præsentis vitæ percurreret, & postquàm illud feliciter consummauit, manibus, latere, ac pedibus, specie stigmatum diuinitùs extitit insignitus: quo ad nostram & Fratrum nostrorum deducto notitiam, & cum cœteris eiusdem miraculis per testes fide dignissimos probato solemniter, ex ipso specialem causam habuimus quod Confessorem eundem de dictorum Fratrum & omnium Prælatorum consilio qui tunc apud Sedem Apostolicam existebant, Sanctorum Catalogo duximus adscribendum. Igitur cùm id ab vniuersis fidelibus & vobis præcipuè, credi firmiter cupiamus, deuotiones vestras rogamus & hortamur in Domino IESV Christo, in remissionem vestrorum peccatorum injungendo, quatenus ab assertione contrarij, aures de cœtero penitùs auertentes, Confessorem eundem apud Do-

minum,pia vobis reddatis veneratione propitium.} Sic ille ad vniuersos Christi fideles per Teutoniam constitutos. Idem in alio diplomate cuius initium est *Seraphim volabant juxta prophetiam*, interminatur anathema oblocutoribus, hæc sacra stigmata carpentibus. Explicatiùs etiam, eiusdem Gregorij tunc domesticis obsequiis addictus, & ipsi S. Francisco familiaritate coniunctus Alexander 4. constitutione edita anno 1255. cuius exordium est *Benigna operatio* multa prælocutus de S. Francisci virtutibus & prærogatiuis ac miraculis; per Gregorium 9. solemnissimis inquisitionibus, (sic enim loquitur,) ritè debitéque comprobatis, subdit quæ intersit audire ad huius prodigij introspectionem [signanter (inquit,) vobis ante oculos proponere volumus, recolenda frequentiùs, & vehementiùs admiranda illa satis jucunda dominicæ passionis insignia, quæ in eiusdem Sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foueretur, manus cœlestis operationis impressit. Viderunt namque oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectantium digiti palpauerunt, quod in manibus eius & pedibus, expressâ vndique similitudine clauorum, de subiecto propriæ carnis excreuit, vel de materiâ nouæ creationis accreuit. Quæ equidem idem Sanctus, studiosè ab oculis hominum quorum refugiebat gloriam, dum viueret, abscondebat. Inuenta est patentiùs in ipsius defuncti corpore non inflicta humanitùs, nec facta plaga vulneris lateralis, quasi aliquod instar lateris Saluatoris, quod redemptionis & regenerationis humanæ in Redemptore nostro protulit Sacramentum. Quæ

quidem plaga, ſicut quoſdam ex Fratribus ſibi familiariter adhærentibus latere non potuit, propter defluxum humoris, diu antea viruerat in viuente.] Ita Alexander Pontifex, ſibi comperta referens.

Sed & Lucas Tudenſis Epiſcopus, qui altero vel tertio à S. Franciſci obitu anno ſcribebat l. 2. contra Albigenſes c. 11. S. Franciſco immenſum pangens præconium, eius ſtigmatibus egregiè atteſtatur; & ex eis, nonnulla improbata placita de latere Chriſti vulnerato, & numero clauorum refellit. Iuuerit eius plagulam attexere. [Illud (inquit) Beatiſſimi Patris Franciſci, cuius humilitate & ſimplicitate ſanctiſſimâ, Deus noſtris temporibus mundi contriuit ſuperbiam, & ſcientiam reprobauit, qui ſtigmata IESV Chriſti in ſuo geſtauit corpore, ſpecialiùs ad fulciendum teſtimonium veritatis in medium proferamus, *&c.* Enimverò vt in eius ſacrâ reperitur legendâ, &. multorum Religioſorum, Clericorum, Laicorum, & ſecularium qui manibus contrectare meruerunt, vel corporeis oculis ante quinquennium aſpexerunt, pium perhibet teſtimonium; in manibus & pedibus B. Franciſci, quatuor apparuerunt ſigna clauorum; in Chriſti milite, demonſtrantia perfectam de luctamine mundi victoriam, & ſui Regis IESV Chriſti ſequelam.] Alia multa ibidem in hanc rem habet, ad formam potiùs ſtigmatum ſpectantia.

F. Elias qui S. Franciſco ſucceſſit, literis ad Miniſtrum Franciæ datis anno 1226. ſtatim à S. Franciſci obitu ſic ſcribit. [Non diu ante mortem; Frater, & Pater noſter apparuit crucifixus, quinque

plagas, quæ verè sunt stigmata Christi, portans in corpore suo. Nam manus eius & pedes, quasi puncturas clauorum habuerunt ex vtrâque parte confixas, reseruantes cicatrices, & clauorum nigredinem ostendentes; latus verò eius lanceatum apparuit, & sæpè sanguinem euapotauit.]

S. Bonauentura, domesticus quidem testis, tamē omni exceptione major, ea profert pro veritate stigmatum S. Francisci, quibus ineluctabiliter firmentur. Ita enim habet c. 13. vitæ. [B. Francisci stigmata, viderunt dum viueret, fratres plurimi, qui licèt essent propter sanctitatem præcipuam, viri per omnia fide digni, tamen ad omne dubium amouendum, sic esse, ac se vidisse tactis sacrosanctis, juramento firmarunt. Viderunt etiam ex familiaritate quam cum viro sancto habebant, aliqui Cardinales, laudes sacrorum stigmatum prosis, & hymnis, & antiphonis, quas ad ipsius ediderunt honorem, veraciter inserentes; qui tam verbo quàm scripto, perhibuerunt testimonium veritati. Summus etiam Pontifex Dominus Alexander, cùm populo prædicaret, coram multis fratribus & meipso, affirmauit, se, dum sanctus viueret, stigmata illa sacra, suis oculis conspexisse. Viderunt in morte plusquàm quinquaginta fratres, virgóque Dei deuotissima Clara cum cæteris sororibus suis, & seculares innumeri, ex quibus (quemadmodum suo loco dicetur,) quamplurimi & osculati sunt ex deuotionis affectu, & contrectauerunt manibus ad testimonij firmitatem.]

Quid quod longè ante quàm S. Franciscus sacris

ſtigmatibus inſigniretur, ac etiam priùs, quàm ordinem Minorum conſtitueret; & vt aliqui volunt, antequàm hauſiſſet hunc aërem, ſacris ſtigmatibus impreſſis inſignitus, ac habitum Minorum indutus, Venetiis in æde S. Marci exhibitus eſt à pictore, ductu Ioachimi Abbatis, vt ſcribitur in Menologio Ciſtercienſi 20. Auguſti, vbi autor Ioachimum facit Ciſtercienſem. Curatij Abbatem, quamuis Trithemius faciat Benedictinum & Abbatem Florenſem, qualis etiam agnoſcitur ab Innocentio 3. cap. *damnamus* de ſumma Trinit. & fide Catholica. Et quamuis eo capite *damnamus*, ſaluo honore perſonæ, improbantur quæ Ioachimus ſcripſerat contra Petrum Lombardum; tamen non videtur negandum, quin Ioachimus & vir admodùm pius, & ſpiritu prophetico donatus in pleriſque fuerit, vt agnoſcit Gulielmus Pariſ. l. de legibus c. 11. & Arnoldus Vvion in ligno vitæ lib. 5. c. 86. ac Biuarius in Appendice ad Fl. Dextrum. Quod ergo Ioachimus, ſpiritu prophetico S. Franciſcum nondum tunc orbi agnitum, nec ſtigmatis notatum, pingi curauerit cum ſtigmatibus, argumentum eſt non leue, pro ſacrorum eius ſtigmatum veritate.

Refert quoque Baptiſta Mantuanus, in Apologia pro Carmelitanis, F. Angelum ſui Ordinis Martyrem, ſpiritu prophetico illuſtrem, cùm Romæ incidiſſet in B. Franciſcum, à quo ad pedes accidente audiuit futurum ſuum Martyrium, viciſſim ei repoſuiſſe: *Beatus tu Franciſce, qui Chriſti ſtigmatibus es decorandus*. Affuiſſe huic colloquio B. Dominicum affirmat idem Mantuanus, addens non habere F F.

Minores pro B. Francisci stigmatibus, testimonium aliud magis idoneum. Mihi sufficit dicere, esse testimonium apprimè idoneum & efficax.

Cui hæc satis supérque ad horum stigmatum assertionem stabiliendam non fuerint, eâdem ceruicositate & duritiâ animi, plura repudiabit. Itáque abstineo cumulatione plurium, quæ legere licet apud Leonardum Cocquæum in Antimornæo, in antidoto contra progressum quinquagesimum, ac etiam apud Vvadinghum t. 1. Annal. Minor. anno 1224. à numero 15. & apud Arturum à Monasterio, in Martyrologio Franciscanorum ad 17. Septemb. Itaque haud abs re Leo X. in Bulla quæ dicitur *vnionis*, dixit S. Franciscum esse alterum Angelum, ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei viui. Et præiuerat S. Bonau. in prologo Legendæ Majoris, aliíque longo agmine adducti in Floreto Aluernino Fratris Saluatoris Vitalis Hyacintho 4. Quod autem hunc sensum loci Apocalypseos, Eymericus 2. p. Director. q. 11. damnare videtur hæreseos, floccifaciendum est; cum saltem in sensu accommodatitio locus ille, post tot Doctores Catholicos, ipsúmque Pontificem, ad eum modum accipi possit.

Nunc forma sacrorum B. Francisci stigmatum, attingenda est, Iis additis ad jam prolata ex Alexandro quarto oculato teste, quæ habet S. Bonauentura in vitâ S. Francisci c. 13. Narratâ enim visione Christi, specie Seraphini B. Francisco objecti, subdit S. Bonauentura. [Disparens igitur visio, mirabilem in corde ipsius reliquit ardorem: sed & in carne

non minùs mirabilem ſignorum impreſſit effigiem. Statim namque, in manibus eius & pedibus, apparere cœperunt ſigna clauorum; quemadmodùm, paulò antè, in effigie illâ viri crucifixi conſpexerat. Manus enim & pedes in ipſo medio clauis confixæ videbantur, clauorum capitibus in interiori parte manuum, & ſuperiori pedum apparentibus, & eorum acuminibus exiſtentibus ex aduerſo. Erántque clauorum capita in manibus & pedibus rotunda & nigra. Ipſa verò acumina, oblonga, retorta, & quaſi repercuſſa, quæ de ipsâ carne ſurgentia, carnem reliquam excedebant. Dextrum quoquè latus quaſi lancea transfixum, rubrâ cicatrice obductum erat, quod ſæpè ſanguinem ſacrum effundens, tunicam & femoralia reſpergebat.] Affinia ante S. Bonauenturam ſcripſerat, eiuſdem cum S. Franciſco temporis Scriptor, Lucas Tudenſis l. 2. contra Albigenſes c. 11. Rurſus verò idem S. Bonauentura ibidem c. 15. [Cernebantur quidem in membris illis felicibus, claui ex eius carne virtute diuinâ mirificè fabrefacti; ſícque carni eidem innati, quòd dum à parte quâlibet premerentur, protinùs quaſi nerui continui & duri, ad partem appoſitam reſultabant. Inuenta quoquè fuit patentiùs, in ipſius corpore non inflicta humanitùs, neque facta plaga vulneris lateralis, inſtar vulnerati lateris Saluatoris, quod redemptionis & regenerationis humanæ in ipſo Redemptore noſtro protulit Sacramentum. Erat autem ſimilitudo clauorum, nigra quaſi ferrum; vulnus autem lateris rubeum, & ad orbicularitatem quandam, carnis conciſione redu-

ctum; rosa quædam pulcherrima videbatur.]

Neque illud circa formam stigmatum S. Francisci prætereundum videtur, quod à S. Antonino scriptum memini 3. p. chron. tit. 24. c. 7. §. 9. inter carneos illos aut nerueos clauos & carnem, quotidie præterquàm sextâ feriâ, apposita fuisse linteola, ad sistendum & combibendum manantem assiduè sanguinem, ac leniendum viri Sancti cruciatum. Tradunt idipsum varij Scriptores Ordinis minorum appensi à Vvadingho anno 1224. num. 17. malè refragantibus Baltazare Corderio in additamentis ad Catenam Græcorum Ioan. 20. & Vincentio Iustiniano Antistio libello de Imag. B. Catharinæ Senensis §. 8. quorum ille existimat S. Francisci stigmata fuisse tantùm cicatrices obductas, non fissuras, quales in Christo confixo fuerunt. Hic verò pictorum licentiæ tribuit, quod exhibeant in S. Francisco, quasi excauata foramina. Et vterque labitur; cùm ex omnibus adductis constet, stigmata S. Francisci, similia fuisse stigmatibus Christi confixi; ita vt claui carnei aut neruei, intra cauitatem manuum ac pedum, ab illis clauis discontinuam, reperirentur. Tolerabilius est, quod idem Iustinianus tradit, ex manibus ac pedibus nunquam fluxisse sanguinem. Hoc dico esse tolerabilius; quia quamuis graues plerique DD. memorati, contrarium affirmant; tamen Alexander 4. & F. Elias S. Francisci successor, ac S. Bonauentura, nunquam meminerunt sanguinis aliunde in B. Francisco stillantis, quàm è plagâ lateris. Nihil tamen muto, cùm hoc argumentum sit tantùm ab autoritate negatiuâ paucorum.

Pergo ad cauſam efficientem ſtigmatum S. Franciſci, in quâ variatum eſt ſententiis. Michaël Montanus l. 1. ſpeciminum c. 21. refert fuiſſe qui dicerent, S. Franciſci ſtigmata, obtigiſſe illi ex validâ imaginatione. Idipſum Monſpelij non ita pridem docuit Medicus cœteroqui non imperitus rubricarum Galeni, ſed ex eo Medicorum genere, quibus ſi Deus eſt, decernitur colendus, ſin minùs, prætereundus. Sanè hic ipſe *Saporta* (id viro nomen,) non erubuit chartis illinere luculentam blaſphemiam, de Lazaro non defuncto, ſed tantùm lethargico ; quod fuit mentitionem Chriſto ipſi impingere, qui Lazarum fuiſſe mortuum, eſt conteſtatus. Sed ſic habent ingenia Synagogæ libertinorum. Et juſto Dei judicio , haud ita multò poſt lethargo oppreſſus obiit, qui illuſtriſſimum Chriſti miraculum, lethargico ſymptomate quod Chriſtus diſcuſſerit, obſcuratum voluit, vt retuli in Prato ſpirit. §. Meliore haud dubiè mente, idem de causâ ſtigmatum S. Franciſci, pronunciauit Franciſcus Petrarcha. Meliorem in iſto mentem agnoſco, quia lib. 2. de vitâ ſolitar. c. 11. vocat ſtigmata S. Franciſci, *ſtupendum inſigne ſacrorum ſtigmatum.* Scribit etiam Vvadinghus anno 1224. n. 20. penes ſe eſſe Manuſcriptum præconium metricum ſtigmatum S. Franciſci ab eodem Petrarcha exaratum. Hic tamen tantus laudum S. Franciſci & ſtigmatum eius buccinator libro 8. Epiſtolarum ſenilium in tertiâ quæ eſt ad Thomam de Garbo Medicum Florentinum, agens de viribus imaginationis, aut (vt ipſe loquitur,) *opinionis.* [Profectò (inquit) Franciſci

ſtigmata, hinc principium habuere, Chriſti mortem tam jugi & validâ meditatione complexi vt cùm eam in ſe jamdudum animo tranſtuliſſet, & cruci affixus ipſe ſibi ſuo cum Domino videretur, tandem ab animo in corpus veram rei effigiem, pia transferret opinio.] Pomponatius item l. de Incantat. c. 6. ad. 8. fatetur ſtigmata S. Franciſci, poſſe ad vim naturalem imaginationis reuocari, & ita eſſe affirmandum, niſi Eccleſia aliud ſtatuat.

Hæc tamen imaginatio, prorſus friuola eſt & exſibilanda. Nam quamuis verum eſt, imaginatione nonnulla interdum per ſympathiam effici in nobis, quæ à temperie pendent; eáque etiam ex cauſa fœtus maternâ aluo conclûſus, qui matri intimus eſt, & vnum quid cum eâ facit, variè plerunque afficiatur, & notis corporeis imaginante matre conſignetur: Tamen fixo ſapientum omnium conſenſu, & manifeſtâ ratione, prohibemur cum quibuſdam erronibus adeò delirare, vt imaginationi adſcribamus effectus planè extraordinarios; cujuſmodi ſunt tempeſtates & pluuias profuſas ciere, faſcinare, ſanare, loco dimouere, & hujuſmodi alia præſtare, quæ per imaginationem effici, nonnulli malè feriati effutiuerunt, jure exploſi à Delrio l. 1. Magic. c. 3. q. 3 & à Condrincho l. 2. de morbis veneficis c. 1. Similia adducam contra blaterones illos, qui notas maleficorum Satanicas, ad imaginationem referunt, cum ſagarum patrono Vviero. Multò magis ergo prohibemur, ſtigmata S. Franciſci, opus adeò excelſum ac ſtupendum, in vires naturales imaginationis referre. Et multi ſanè, contentiſſimè & feruentiſſi-

mè ſacra Chriſti vulnera ſunt meditati, quibus tamen ſtigmata qualia S. Franciſcus habuit, minimè obtigerunt. Quod ſi reuera S. Franciſcus, ſtigmata ab imaginatione validâ paſſionis Chriſti habuiſſet, certè Deiparam, & S. Ioannem, ac B. Magdalenam, quibus vulnera Chriſti è propinquo ſpectare, & validè imaginari datum eſt, inſigniri ſimilibus ſtigmatibus oportuiſſet.

Extra omne igitur dubium ſtatuamus; ſtigmata S. Franciſci fuiſſe opus Dei ſupra naturam. Quanquam controuerti poteſt, fuerintne hæc ſtigmata immediatum Dei opus; an verò juſſu ac decreto Dei per Angelum quempiam ſint impreſſa, juxta modum agendi diuinum, adhibendi Angelos tanquam admiſtratorios Spiritus; ad ea quæ per illos effici poſſunt; etiam ſi plerunque, quia operantur in perſonâ Dei, aut Chriſti, dicatur Chriſtus aut Deus, talia operatus. Hanc autem ſacrorum ſtigmatum impreſſionem, in B. Franciſco factam; non excedere vim Angelicam, motu locali & actiuorum idoneorum applicatione ad paſſiua operantem, pono vt perſpicuum. Itaque Angelum Michaelem S. Franciſco ſtigmata impreſſiſſe, affirmat Blaſius Viegas in c. 12. Apocal. comment. 1. ſect. 18. n. 8. Tunc enim cum S. Franciſcus ſtigmata excepit, fuerat cultui S. Michaelis impensè addictus, ejúſque quadrageſimam piè obiuerat. Veriſimile ergo eſt, S. Michaelem in perſona Crucifixi, & ipſius Chriſti nomine, apparuiſſe S. Franciſco, & illi impreſſiſſe ſacra ſtigmata. In contrarium vrget Lucas Vadinghus t. 1. annal. Minor. anno 1224. n. 16. officium

Ecclesiasticum de S. Francisci stigmatibus, quo disertè asseritur, Christum stigmata impressisse S. Francisco. Vrget item ipsiusmet S. Francisci reuelationem, qui prodidit Christum sibi stigmata benedictis suis manibus impressisse, primùm manibus, tum pedibus, ac denique lateri. De eâ reuelatione latè Pisanus l. 3. conformit. parte 2. fructu 3. & benè multi apud Saluatorem Vitalem in Floreto Aluernino rosa 33.

Cœterùm vltrò concedo, piè asseri Christum ipsum immediatè suismet manibus, S. Franciscum signis hisce redemptionis nostræ honestasse. Pro neutra tamen parte, stat liquida veritas. Nam Deus in Officio Ecclesiastico dicitur dedisse legem Moysi: & tamen Apostolus, docet legem *ordinatam*, idest *traditam* esse per Angelos. Et sexcenta occurrunt alia, in quibus Angelus in personâ Dei pleraque obit, quæ Deo tribuuntur, quamuis immediatam causam physicam effectricem habeant Angelum. Potuit ergo in hoc item negotio, Angelus stigmata imprimere B. Francisco: & tamen dici Christum ea impressisse, quia Angelus nomine Christi & in eius personâ operabatur. Vtrumuis dixeris, nihil de sacrorum hujusmodi stigmatum venerabilitate, nihil de terrestris hujus Seraphini gloriâ decedit.

Finem impressorum S. Francisco sacrorum stigmatum, piæ commentationi fidelium à Deo permissum, assignare liceret multiplicem. Nimirum vt hoc esset pignus exquisitæ similitudinis, quam vir hic sanctissimus cum Christo cruci confixo viuens habuit. Item vt hoc veluti sigillo, obsignetur ad

fidem omnibus faciendam, quàm magna ſint erga ſanctos ſuos opera Domini, exquiſita in omnes voluntates eius. Eccleſia in Oratione diei qua horum ſacrorum ſtigmatum impreſſionem recolit, cum aſſignat impreſſionis illius finem, vt frigeſcente mundo, corda mortalium diuini amoris igne inflammarentur. Quam cauſam pulchrè attigit in Stauroſticho Franciſcus Picus. Deſcribit enim Chriſtum & Satanam, contrariis ſtudiis circa genus humanum actos. Et illum quidem conantem cœleſtes ardores excitare; hunc verò de iiſdem reſtinguendis ſatagentem. Tum ſubdit.

———— Placuit concire fideles,
Sæpiùs atque magis, quo frixit inertia mundi.
Propterea Aſſiſius nimio calefactus amore
Retulit effoſſis flammantia ſtigmata membris,
Franciſcus: pauper terris, ditiſſimus aula
Principis ætherij, perrari ſignifer Agni.

Quàm porrò Chriſtus hâc benignitate ſanctum ſuum mirificauerit; quò inquam decora S. Franciſci per ſtigmatum Chriſti impreſſionem ſint prouecta, nemo ſatis explicet. Ego adſcribere vnius & alterius recentiorum Poetarum pium ſenſum contentus, cœtera ſacris cogitationibus benè erga cœlitem Sanctiſſimum affectorum, permittam. Franciſcus Benciùs Societatis IESV, patronum ſuum his vocibus metricè eſt affatus, vt eſt apud Boſium 15. de ſignis c. 3.

Sancte

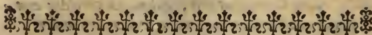
Sancte Patrum spirans Christi expirantis imago,
Tempore quam nullò deleat vlla dies.
Quas etenim fers ipse manus, fers ipse, pedésque,
Has tulit ille manus, hos tulit ille pedes.
Nec minùs & teli transfixum cuspide pectus
Quale tibi patulo pectore vulnus hiat.
Cuncta estis similes; Illum qui fortè verentur
Reddere, te similem cur imitentur habent.

Scitè quoque piè Horatius Tursellinus adductus ab Antonio Posseuino Tract. de Poësi c. 18.

Exue Franciscum tunica, laceróque cucullo,
Qui Franciscus erat, jam tibi Christus erit.
Francisci exuuiis si quâ licet, indue Christum;
Iam Franciscus erit, qui modò Christus erat.
Quid cœlestis amor non audet? Fingis amantes
Arte nouâ, effigies vt sit amantis, amans.

Hæc tamen non eò pertinent, vt cum aliquibus ineptiamus, asserentes B. Franciscum receptis stigmatibus tam similem Christo euasisse, vt si vterque Deiparæ occurrisset, vix ac ne vix quidem primo aspectu fuisset ab eâ internoscendus. Ita ex vulgaribus quibusdam (vt ait,) Poëtis, refert Vincentius Iustinianus Antistius in disputatione pro imaginibus B. Catharinæ Senensis §. 10. Et addit aliam non minùs insulsam hyperbolem, cujusdam alterius improuidi buccinatoris laudum S. Francisci, quem asseruisse ait, tantam esse similitudinem corporis

Christi & corporis S. Francisci stigmatibus insigniti, vt nisi lumen gloriæ auertisset errorem, anima S. Francisci cœlum subiens, insinuatura se fuisset in Christi corpus, rata esse corpus suum, ob summam vtriusque similitudinem. Nugæ, nugæ, ne plus addam. Non fuit timendus error ille, in tantâ adhuc vtriusque corporis dissimilitudine, & quidem vnius viuentis ac dotibus gloriæ cumulati in cœlo; alterius (quod S. Francisci animam non latebat,) expectantis in tumulo beatam spem & aduentum gloriæ magni Dei, qui suscitabit mortua corpora nostra. Itaque sobriè sapiendum est, & ita celebrandus omni elogio superior S. Franciscus, vt tamen meminerimus, honorem Sanctorum judicium diligere.

CAPVT XII.

Stigmata B. Catharinæ Senensis.

HORVM stigmatum assertio, nititur suffragatione Raymundi Capuani, viri sanctitate & doctrinâ præstantis, qui Diuæ Catharinæ, pro conscientiæ arbitro, & in spirituali vitâ moderatore, diu fuit. Refert ergo Raymundus, B. Cathatinam cum Pisis esset, & ante Christi de cruce pendentis imaginem precaretur, sumptâ communione ab ipso Raymundo,

raptam in extasim; vbi ad se reuersa est, aduocato ad se eidem Raymundo, dixisse. [Noueris, quod ego stigmata Domini mei IESV, in corpore meo porto.] Interroganti autem Raymundo, quomodò id factum esset, respondit Virgo. [Dominum meum vidi Crucifixum, super me magno lumine descendentem. Propter quod ex impetu mentis volentis suo Creatori occurrere; corpusculum coactum est sese erigere. Tunc ex cicatricibus sacratissimorum suorum quinque vulnerum, vidi radios sanguineos in me descendere; qui ad manus, pedes, ac latus, mei tendebant corpusculi. Aduertens mysterium, continuò exclamaui. Ah Domine Deus meus, non appareant cicatrices in corpore meo exteriùs. Sufficit mihi eas interiùs habere. Adhuc me loquente, antequàm dicti radij peruenissent, colorem sanguineum mutauerunt in splendidum; & in formâ puræ lucis ad quinque loca corporis mei, scilicet manus, pedes, & cor ad latus sinistrum peruenerunt.] Interrogante rursus Raymundo, & Virginem sciscitante, an aliquo dolore in locis illis cruciaretur; respondit post grande suspirium pia Virgo. [Tantus est dolor quem in omnibus quinque locis, ac præsertim circa cor perpetior, vt nisi Deus nouum miraculum efficeret, iampridem è vitâ abiissem.] Itaque stigmata B. Catharinæ, aliorum obtutibus planè imperuia fuerunt, vt iuxta votum suum cruciatibus Christi participaret, absque discrimine fumi vanitatis.

Quod autem non modicè firmat veritatem stigmatum huius Diuæ; Senenses etiamnum, religiosè

asseruant simulachrum illud Christi de cruce pendentis, ante quod B. Catharina precabatur, cum est inusta stigmatibus: & vexillum ejusdem imagine decorum cui sacra stigmata sunt appicta, in publicis supplicationibus circumferunt. Ibidem Senis in templo S. Dominici cui à *Campo regio* nomen, habetur imago B. Catharinæ stigmatibus insignitæ, astante Pio 2. Romano Pontifice Senis oriundo; qui Virginem digito monstrans, his eam versibus affatur.

Quem latet virtus facinúsque clarum,
Quo nequit dici sanctius per orbem,
Vulnerum formam miserata Christi
Exprimis ipsa.

Idem Pontifex, in alio huius ciuis suæ elogio metrico, sic canit.

Pane refecta sacro, cœlesti pane salutis
Illa Crucem memori portans sub pectore semper
Stigmata passa fuit, dictu mirabile Christi.

Astipulantur iisdem B. Catharinæ stigmatibus, Antonius à Pegna, Ioannes Micon, Vincentius Iustinianus Antistius, omnes Ordinis Prædicatorum, libris de hoc argumento conscriptis; nec non Ambrosius Lancelotus Catharinus cognomento *Politus*, in notis ad opus Raymundi Capuani de vita B. Catharinæ, Thomas Truxillo sermone de eâ, Nicolaus Manerbius in vitâ eiusdem, Ioannes Pinus

in illuſtrium fœminarum Catalogo, Conſtantius Felix in Ephemeride hiſtoricâ, Robertus de Licio Ord. Minor. Epiſcopus Aquinas ſerm. de hac S. Virgine, Alphonſus Villegas parte 2. hiſtoriæ ſanctorum, Franciſquinus Vicecomes ſerm. in Paraſceue, Gulielmus Pepin Ebroicenſis Ord. Prædic. Oratione de B. Catharinâ, qui diuinum quoque ſuffragium pro hâc veritate profert, ex infelici & repentino obitu, variorum qui aduersùs hæc ſacra ſtigmata oblatrarant: quos inter vnum memorat, cùm ad declamitandum aduersùs hæc ſtigmata procederet, priuſquàm ſuggeſtum iniret, fulmine obtritum eſſe. Duos item juuenes refert, Lutetiæ cùm imaginem B. Catharinæ in D. Euſtachij templo proſtantem, eraſis ſtigmatibus dehoneſtaſſent, ante quàm diei illi nox ſuccederet, in Sequanâ amne, diuino judicio extinctos eſſe. Alios in eadem ſtigmata verbis petulantibus bacchatos, priuſquàm annus euolueretur, infeliciter è vitâ exceſſiſſe, confirmat idem Pepinus, eâ quam retuli oratione, habitâ anno 1529. Ioannes item Micon laudato Opuſculo de imagine B. Catharinæ ad Sangeneſium Cartuſianum anno 1552. conſcripto, teſtatur, Lutetiæ anno 1514. Monachum quendam ſtigmatum B. Catharinæ allatratorem ac eraſorem, malè periiſſe, adeò manifeſtâ Dei vltione, vt continuò Regius Senatus ſeuerè interdicendum cenſuerit, quâcunque ſacrorum illorum ſtigmatum violatione. Nuper denique in Breuiario Romano, cum Sacræ huius Virginis feſtiuus cultus ſub ritu Officij ſemiduplicis præſcriptus eſſet, in lectionibus ſecundi No-

cturni, mentio est facta sacrorum huiuscemodi stigmatum.

Aduersùs adeò testatam stigmatum B. Catharinæ veritatem, insurrexere nonnulli; vt Frater Samuel à Cassinis, cuius Opusculum hoc titulo prænotatum, refertur à Ioanne Neuizano l. 1. Syluæ Nuptialis num. 166. [Quod non est possibile, aliquam mulierem, licet sanctissimam, recipere stigmata, prout habuit S. Franciscus.] Sed iste profectò non sapiebat. Quæ enim vel vmbra repugnantiæ adduci potest, quominùs idem cœlestis fauor qui B. Franciscum stigmatis Christi insigniuit, piæ cuipiam fœminæ, Dei benignitate obtingat? Apud Deum, ex Apostolo ad Gal. 3. non est masculus aut fœmina. Apage ergo solidam exerratiqnem, iura diuinæ beneficentiæ & potentiæ minuentem, dum extimescit ne violentur iura S. Francisci: & quod in eo tanquam singulare prædicatur, commune cum aliis fiat. Neque tamen assertione stigmatum B. Catharinæ, decus quod re vera fuit S. Francisco singulare eum ea communicatur. Nemo enim affirmat, B. Catharinam fuisse insignitam stigmatibus conspicuis sanguine manantibus, & clauos nerueos aut carneos manibus ac pedibus immissos habuisse, quales in S. Francisco supra descripsimus. Vnde S. Antoninus 3. p. Chronic. tit. 24. c. 1. §. 3. hoc recenset tanquam singulare S. Francisci decus, nemini Sanctorum concessum; quamuis fateatur referri de quibusdam deuotis personis, quod absque corporali impressione vulnerum, magnum dolorem quasi vulnerum, senserint in manibus, & pedibus,

ac latere. Quòd an cum plerisque narrationibus c. sequenti referendis consentiat, viderint alij. Nunc satis esto, stigmata quibus insignitam B. Catharinam docent, qui pro eis sobriè satagunt, longè alterius fuisse rationis, quàm stigmata impressa S. Francisco, atque adeò vniuersam Fratris illius Samuelis arietationem contra B. Catharinæ stigmata, cassam concidere.

Apparentiùs aliqui aduersùs ea, intentarunt decreta quorundam Pontificum, vt Sixti quarti, & Innocentij Octaui. Nam Sixtus anno 1475. in Bullâ cuius initiûm est, *licet dum militans*, sub anathemate vetuit, vllius cœlitis imaginem præterquàm S. Francisci, pingi appositis stigmatibus: & quotquot ad eam diem sic depictæ essent, intentato similiter anathemate, vt intra annum eraderentur, mandauit. Item multandos anathemate sanxit, quotquot scriberent, aut pro concione affirmarent, decus illud sacrorum stigmatum, alteri cuipiam Diuorum, aut Diuarum cum S. Francisco fuisse commune. Postmodùm quidem idem Sixtus, in rescripto ad Leonardum de Perusio Generalem Prædicat. pœnas omnes priori diplomati adhibitas, irritas fecit anno 1478. decretum tamen ante latum, mansit incolume. Alio item decreto Innocentius 8. anno 1490. dato ad Ioachimum Turrianum Generalem Prædicatorum, sub anathemate vetuit, ne deinceps stigmata B. Catharinæ appingerentur. Quid quod Generale Capitulum Ord. Prædicatorum Perusiæ habitum, maturo & longo habito consilio, (sic enim Patres illi testantur,) sub gra-

uiſſimis cenſuris ac pœnis interdixerunt, *Ne de cætero S. Catharina cum ſtigmatibus depingatur*; *néve de eius ſtigmatibus fiat verbum, aut ſermo, vel prædicatio, ad tollendam omnem ſcandali occaſionem.* Quam Patrum illorum obedientiam, valdè commendat Sixtus IV. ex cuius reſcripto allegato, prædictum Capituli Dominicanorum decretum deſcripſi. Videntur igitur conclamata B. Catharinæ ſacra ſtigmata; quandoquidem & judicio Eccleſiæ proſcribuntur, & authoritate domeſticorum eiuſdem Diuæ, quorum maximè interfuit pro hâc eius prærogatiuâ ſatagere.

Hunc nodum, quoad Pontificum dicta circa hoc negotium pugnantia, Melchior Canus l. 5. de locis c. 5. *pag. mihi* 320 ita expediuit, vt in aduerſarios, ac in ipſos etiam Pontifices difficultatem retorſerit. Dixit enim, ſtigmata B. Catharinæ quæ Sixtus 4. ex Ordine Minorum aſſumptus rejecit, ab alio Pontifice eſſe comprobata. Haud dubiè à Pio 2. Senenſi, atque adeò ciue B. Catharinæ, vt ſupra vidimus. Poſt Canum quoque, Clemens 8. anno 1599. edito hâc de re diplomate, Franciſcanos in B. Catharinæ ſtigmata malè animatos, repreſſiſſe narratur. Nam diploma eâ de re datum, in vulgaribus Bullarum Pontificiarum collectionibus non comparet. Videri igitur poſſunt, Pontifices in hâc cauſâ colliſi: Atque adeò etiamſi vnus aut alter Pontifex, ſtigmata B. Catharinæ abrogauerit, ſalua manent hujus Diuæ jura, ob aſſertionem aliorum Pontificum, quos in re facti & ad fidem non pertinente, inuicem fuiſſe contrarios, nihil vetat.

Nihilominus hanc expeditionem nodi propositi, probare non possum; nec vt puto satis consulitur causæ pro quâ inducitur ea Pontificum collisio, sic retorquendo argumentum: cùm omnium Catholicorum intersit, prospicere Pontificum Ecclesiæ Rectorum honori, ac ne eorum alter in alterum incurrere videatur, anniti. Quâ ex causâ, hoc est quia minus consulit honori summorum Antistitum, displicet quoque responsio Vincentij Iustiniani, ad decreta Sixti quarti & Innocentij octaui. Nam §. 5.6. & 8. affirmat illa decreta euiguisse, & omnes antiquatæ alicuius legis causas, circa ea decreta locum habere. Nec aliter §. 8. statuit de Patrum suorum statuto Perusino; Mihi quòd ad Pontifices attinet, dicendum potiùs videtur, displicuisse tantùm illis plenas scandali concertationes: nec alia vetuisse appingi stigmata huic Diuæ, quàm quæ cum veritate pugnarent; hoc est patentia & cruenta, qualia in S. Francisco fuerunt, non in Sanctâ Catharinâ, vt præmisimus.

Non videtur dissimulanda alia objectio, quæ aduersùs veritatem stigmatum Diuæ Catharinæ, pugnare videtur. Constat enim, hæc stigmata agnosci ab omnibus tanquam expressam effigiem stigmatum Christi in artubus ac pectore. Atqui latus Christi lanceâ confixum, fuit latus dextrum vt supra c. 4. monstratum est, & in eodem latere plagam quintam excepit S. Franciscus, vt supra quoque est annotatum. Quomodò igitur stigma laterale Diuæ Catharinæ, in sinistro latere fuisse dicitur, vt supra ex Raymundo Capuano adduxi? Non

valet quidem hæc argumentatio contra ſacram ſindonem Taurinenſem, quam eſſe verè ſindonem Euangelicam, inficiati ſunt ſectarij, eo nixi fundamento, quod cùm Chriſtus lanceam in dextro latere exceperit, ſindon tamen quæ nunc aſſeruatur, exhibet perfoſſionem à lanceâ in ſiniſtro Chriſti latere. Refert hoc ſectariorum argumentum Molanius ad caput 20. Palæoti de ſacrâ ſindone n. 2. & meritò explodit, quia ſacra ſindon corpori Chriſti ſuperpoſita, Chriſti effigiem excepit, ſitu obuerſo; ad inſtar ſpeculi ea exhibens à ſiniſtris, quæ in Chriſti corpore erant à dextris. At quoad ſtigma laterale B. Catharinæ, quia directè à Chriſto impreſſum eſt in ſimilitudinem & expreſſionem ſui vulneris lateralis, demptâ conſpicuitate externâ, argumentum vrgere videtur, & probare debuiſſe eam plagam imprimi dextro lateri, vt factum eſt in S. Franciſco. Sed quis legem Deo ponet, & modum definiet exprimendi erga ſanctos ſuos fauorem ſuum? Si igitur ſtatuamus, placuiſſe Deo ſtigma laterale in B. Catharinâ ex parte ſiniſtrâ reperiri, vt antiſtropha lateri ſiniſtro viri, è quo, plerique contendunt, decerptam eſſe coſtam fabricatam à Deo in mulierem, quis dicet Deo cur ita facis? Addi poteſt, vulnera ſeu ſtigmata in B. Catharinâ, non fuiſſe exteriùs conſpicua. Cruciatum autem ex ſtigmate eius laterali, idcirco perceptum potiùs fuiſſe verſus partem ſiniſtram; quia illi inſidet cor, ad quod vſque pernaſit vulnus, lanceæ adactione Chriſto inflictum; vt affirmat cum pleriſque aliis Malonius ad c. 20. citatum. Itaque quamuis in Chriſto, & S. Fran-

ciſco, ſtigma laterale quia erat exteriùs conſpicuum, cerni debuit in latere dextro, quia inde infixa eſt Chriſto lancea: Tamen in S. Catharinâ quæ externa ſtigmatis impreſſione caruit, ſtigma internum & cruciatus ei reſpondens ibi locum habuit, vbi deſiit lanceæ in Chriſti corpus adactio; & vbi maximè viguiſſet dolor ſi Chriſtus fuiſſet ſuperſtes, hoc eſt in parte ſiniſtra circa cor, aut etiam in ipſo corde, de ſententia grauium Doctorum.

Ex ſtigmatibus quibus B. Catharinam inſignitam admiſimus, eximia eius decora & præcellentes apud Chriſtum prærogatiuæ, abundè patent. Hiſque permotus nuperus Poeta, nomine ipſius Diuæ Chriſtum alloquens, dixit,

Parce hominum ſuperúmque Pater, tibi turpia miles,
Nobiliora mihi vulnera fecit amor.

Qui verſiculi quantumcumque Vincentius Iuſtinianus libello de imaginibus S. Catharinæ §. 10. reclamat, non modò impietate vacant, ſed etiam omni labe. Senſus enim eſt, vulnera ſeu ſtigmata B. Catharinæ, ab ipſo Chriſto beneuolentiſſimè impreſſa, non ſordere penes cauſam efficientem impiam, & penes motiuum inferendi, nempe virulentum odium; penes quæ capita, ſordere & turpia eſſe videri poſſunt Chriſti ſtigmata, à trucibus Brutiis maligniſſimè impreſſa: quamuis ex parte ſubjecti ſeu corporis Chriſti, eſſent vndecunque ſanctiſſima. Itaque ſugillare ea carmina, & notare

impietatis, quod fecit Iustinianus, est quærere nodum in scirpo.

In calce huius capitis placet annotare, renouatum esse fauorem Sanctæ Catharinæ collatum, proximis annis in corpore Mariæ ab Incarnatione, vt in eius rebus gestis scribit locuples testis Andreas Duuallius cap. 7. ex relatione iurata P. Petri Cottoni, qui eidem Moniali fuerat à Confessionibus. Non erant ea stigmata conspicua exteriùs; sed interiùs tantum inferebant cruciatum, quantum ex perfossis reipsa artubus, & vulnerato latere, extare potuisset. Caput etiam, cruciatu vehementissimo veluti transfixum, laborabat. Neque hos dolores pia mulier vniformiter tolerauit quotidie, sed feria 6. & Sabbatho, & per totam quadragenam sacram, discruciabatur ad modum prædictum; ita vt quamuis nihil esset oculis peruium in corpore sic laborante, quod de stigmatum impressione fidem faceret; interiùs tamen sæuiret dolor acutissimus. Qui est ille ipse modus, quo B. Catharinæ impressa fuisse stigmata, proditum est.

CAPVT XIII.

Quibus aliis, stigmata Christi impressa diuinitùs prodantur, per Satyram.

PRÆTER SS. Franciſcum & Catharinam, de quibus proximè, varij eximio & planè ſingulari Dei fauore, produntur notati quinario ſtigmatum Chriſti Domini; quos hîc in vnum veluti faſcem congerere, operæ-pretium videtur. Subnectemus verò eos, qui ex parte duntaxat potiti ſunt eo diuino fauore, puta in pedibus tantùm, aut duntaxat in latere.

Extraordinario prorſus prodigio, Chriſti ſtigmata in puerulo demonſtrata, refert his verbis Petrus Bizarus in Epitome mirabilium Europæ *pag.* 302. [Lintzij, dum ibi à Carolo Auſtrio conuentus celebrabatur, cuidam ruſtico natus eſt infans, in quo nihil ſanè deſiderabatur. Vixit dies quatuordecim, & triduo ante obitum, ſudauit; atque ita ſudans extinctus eſt. In mortuo infante, ſtatim cœperunt apparere ſtigmata, in manibus, pedibus, & latere; ſicut Chriſti vulnera pinguntur. In capite etiam, ex ipſo cranio, nata eſt corona ſpinea. Cæſar cum hoc audiret, miſit quoſdam ex ſuis, qui hoc prodigium contemplati, cum de totâ re pleniùs

edocerent, rémque ita se prorsùs habere, intellexit.]

Anonymus Minorita, Nozerethi apud Sequanos quiescens, stigmatibus Christi Domini insignitus refertur in Martyrologio Franciscano 12. Iulij. Autor tamen illius Operis 17. Septemb. §. 12. quasi retexens quæ retulerat priore loco, negat quod de illo Minoritâ refertur, accipiendum esse de stigmatibus corporalibus & visibilibus, sed tantùm admittit, Fratrem illum dolorem aliquem in illis partibus interdum sensisse; & idcirco dictum esse habere stigmata. Sicut B. Catharina Senensis (hoc enim exemplo vtitur,) dicta est insignita stigmatibus, quia dolorem in illis partibus sentiebat, citra vllam impressionem externi signi. Sed hoc reuera est euertere secundo loco, quod primùm de stigmatibus prædicti Minoritæ, dictum fuerat. Nam cùm eius res adeò obscuræ sint, vt ne nomen quidem ad posteros sit transmissum; quis scire potuit dolorem ab eo fuisse perceptum in talibus partibus, si nullum stigma post mortem deprehensum est in eius corpore? Itaque simpliciter admitto, quod simpliciter ab hoc Autore dictum est priore loco. Neque idcirco (quod ipse timuit,) deteritur decus S. Francisci, etiamsi alius quispiam, cœlesti fauore stigmata diuinitus acceperit: Præsertim quia nemo alius fortassis, stigmata sanguine assiduè manantia vel saltem cum clauis carneis aut nerueis accepit, præter S. Franciscum.

Elisabetha de Spalbeck Monialis Cisterciensis, cujus est in Menologio Cisterciensi perhonorifica mentio 19. Octobris, excepit diuinitus sacra

ſtigmata : quod cùm fusè in eius vitâ à Philippo Claræ-Vallis conſcriptâ referatur, adducam pauca iſta duntaxat, ex Ludouico Bloſio in Monili ſpirituali c. 2. [Sanctiſſima Virgo Elizabeth de Spalbeck, ingenti deuotione quotidie paſſionem Dominicam recolere conſueuerat. Vnde & Chriſtus, ſtigmata quinque vulnerum ſuorum, manibus ac pedibus & lateri eius, veriſſimè impreſſit : adeò vt ex ipſis, tanquam è recentibus plagis copioſus ſanguis plerumque efflueret, præſertim feriis ſextis. Quæ quidem Virgo puriſſima, ſepties quotidie ita rapiebatur in Deum, vt nullus ſenſus, nullus motus, nullus flatus, in eâ appareret : totum enim corpuſculum illius, prorſus obrigeſcebat ; nec vlla pars eiuſdem ſacri corporis tunc moueri poterat, quin totum corpus moueretur.] Hinc Bloſius, ad imitandam hanc Sanctam Virginem hortatur in recolendâ Chriſti paſſione, cuius aſſidua recogitatio tantos in eâ Virgine effectus operabatur. Notat verò Arnoldus de Raiſſe, in Auctario ad Molanum 19. Nouembris, piæ huius Virginis ſtigmata adeò fuiſſe ſimilia Chriſti ſtigmatibus, vt ſtigmata & fiſſuræ manuum ac pedum, rotunditatem clauorum quibus Chriſtus confixus eſt, vulnus verò laterale, oblongam lanceæ cuſpidem, exquiſitè repræſentarent.

De B. Lidauinâ, ita ſcribit Ioannes Brugmanus l. 3. vitæ eius c. 3. aliàs parte 2. c. 8. Chriſtus in formâ ſpecioſiſſimi pueruli, & in lectulo illo ſe reponens blandiſſimè Virginem aſpiciebat. Mox verò in perfectum mutatus virum, inſtar Crucifixi,

totus rubicundus, & ſanguinolentus apparuit, coronatus ſpineâ coronâ, & colore affectus, quo ſolent mortui. In eum ergò intuens Virgo planè vigil, merè obſtupuit, commixtímque & gaudio & mœrore affecta eſt. Cùm autem in lucem mentis illius abſorpta eſſet, Chriſtus lumen pariter & ardorem diffundens, in medio immenſi luminis, Virginis corpuſculo, quinque vulnerum ſuorum ſigna luculenter impreſſit, impreſſáque reliquit. Cernens autem Virgo, ea tam aperta vulnera homines latere non poſſe, timens concurſum & applauſum hominum, orauit Dominum, ita dicens: Maneat, obſecro Domine, hoc dignationis tuæ Sacramentum, inter me & te. Sufficit enim mihi gratia tua. Mira res. Confeſtìm cutis texit vulnera illa, ſed dolor atque liuor, perpetuò permanſit. His ità geſtis, vidit Beatiſſimam Virginem arma paſſionis Chriſti, quæ ferebant Angeli, reuerenter ex illorum manibus accipere; eíque deoſculanda exhibere, ac deinde auferri ab oculis ſuis. Sentiens autem Lyduuina ſe ſenſibiliter confixam, reſpexit ad pedes lectuli ſui, vidítque illic crucem ſtantem eâ magnitudine, quâ ſunt illæ, quæ ad morituros deferuntur: ſimul etiam paruulum ab eâ pendentem, & ex eius vulneribus profluentem ſanguinem. Eo ſpectaculo liquefacta anima eius, ait ad Dominum: Gratias tibi ago, Domine, qui me indignam ancillam tuam, ſic viſitare dignatus es.]

B. Ida de Louanio Ordinis Ciſtercienſis, cuius ab ipſa infantia vitam piiſſimam, varij ſcripſerunt, annotati in Menologio Ciſtercienſi 13. Aprilis,

præter

præter cæteras cœlestes prærogatiuas, factis Christi stigmatibus est insignita, vt his verbis scribit Ioannes Gilemannus parte 2. Hagiologij SS. Brabantiæ c. 6. [Et quoniam, vt jam diximus, totam in memoria Dominicæ passionis, summam intentionis & considerationis suæ locauerat, ad quam tanquam ad præcipuum & singulare præsidium, in omni necessitatis articulo, meditationis & affectionis aciem dirigebat, volens pius misericordiarum Dominus, electæ suæ vicissitudine gratissimæ retributionis occurrere, suáque mysteria passionis, ad sibi compatiendum nouo quodam & satis inusitato rerum ordine viciniùs commendare, sanctorum vulnerum suorum stigmata manibus, pedibus, nec non & lateri Sanctæ Virginis, his diebus impressit; & quæ dudum in cruce pro totius mundi redemptione Saluator noster Iesus Christus ex clauorum confixione sustinuit, horum venerabili sponsæ suæ, gratissima monumenta, non tam in memoriâ retinenda, quàm in suo corpore præferenda, jucundo satis & insigni miraculo commendauit. Siquidem in locis manuum ac pedum, illis scilicet, vbi manus, pedésue Dominici arcebantur, quasi circuli quidam diuersi coloris, repræsentationes quædam stigmatum intrinsecùs simul & extrinsecùs excreuerunt; quæ paruorum instar vulnerum, illarum partium totam superficiem occupantes, miraculosum valdè de se, cunctis ad quorum peruenerunt notitiam & aspectum, eo tempore spectaculum præbuerunt. Quid enim miraculosius, aut quid jucundius excogitari, vel humanis valet aspectibus præsentari,

quàm hoc ? Lateris etiam aperturam tam hiantem & patulam aliquo tempore, loco quo Christi latus transfossum extiterat, hæc Christi passionis æmulatrix & socia, persensisse dicitur, quòd in eodem ad instar oblongi vulneris,itinere patefacto ad hepar vsque progrediens halitus per ipsa corporis intestina laberetur. Quo nimirum loco, tam anxiam & acerbam doloris, & passionis sustinuit punctionem, vt ex propinquis quidam, eius dolori compatientes, indumenta quibus operiebatur, ad nudam vsque carnem extraherent,& ad ejusdem leuigationem doloris, ab omni vestimentorum obstaculo, non sine pœnali tamen molestia, totam lateris superficiem expeditent. Nullius enim rei materialis,attactum in eo loco, sine graui læsione sustinuit. Manus etiam & pedes in locis prædictis, tam vehementis læsionis angustia prçmebatur, vt vel leuiter his locis, aut digitum supponere, vel rem aliquam corporalem, absqne dolore grauissimo non valuisset aliquomodo contrectare. Capitis quoque circumferentiam ex omni parte tam vehemens læsio comprimebat; vt nihil minùs quàm spineam coronam portare videretur, quæ sanctissimæ passionis tempore, pungendo simul & cruentando, caput Dominicum ambiebat.]

B. Gertrudis Oostensis, Delphis Batauorum, inter Beghinas insigni sanctitate claruit, & ab Autore Fasciculi temporum anno 1344. celebratur. De ea supplementum Surij 6. Ianuarij c.6.sic scribit. [Erat in Delphensi Beghinagio etiam Lielta illa, cuius suprà meminimus, virgo Deo deuota. Ea plena Spiritu Sancto, prædixit Gertrudi, anno elapso

fore, vt vulnera Christi, eius manibus, pedibus, & lateri imprimerentur. Sed illa verè humilis, tantâ se gratiâ indignam censens, sic respondit: Vnde hoc mihi, vt tanto Dei munere afficiar? Agnosco me magnam peccatricem, & omni virtute vacuam. Itaque oro te, soror mea, nè eiusmodi sermonibus occupes os tuum, & aures meas. Sum jam tot affecta Dei beneficiis, vt ei nunquàm possim pro dignitate gratias agere. At tamen anno euoluto, nocte Parasceues aduentante, cùm se Gertrudis in cubiculo suo coram Crucifixi imagine, corde attentissimo prostrauisset, & prolixiùs orans, immensam illam Christi charitatem cogitaret, quâ voluit propter nos crudelissimum teterrimúmque Crucis perferre supplicium: totísque viribus eum laudaret, eíque gratias ageret; mirificâ animi deuotione & pietate perfusa: singulari eáque stupendâ gratiâ, in manibus, & pedibus, & latere, sibi sensit vulnerum Christi notas siue stigmata impressa. A diuina igitur contemplatione ad se reuersa, inclamauit voce magna Dieuueram beghinam. Veni, & vide, inquiens, quantam gratiam præstitit Deus mihi indignæ; non meritis meis, sed abundanti benignitate sua. Aduolat Dieuuera, videt & obstupescit, Deum laudat, & prædicat. Neque solùm illa nocte, sed etiam clara jam die, atque deinceps diebus non paucis, vt minimum vsque ad Ascensionem Domini, ex illis vulneribus profluxit sanguis gratissimi coloris, idque quotidiè septies ad singulas horas Canonicas. Eum verò sanguinem, excepit Gertrudis linteolis, in eum vsum ab ipsa præparatis. Non potuit autem tam

insigne miraculum latere diù. Itaque non solùm Delphenses, sed & vicini circunquaquè aduolârunt, rei visendæ valdè cupidi. Verum id Gertrudi molestum fuit, quòd illi hominum concursus, nimiùm impedirent eam à spiritualibus exercitiis & piis meditationibus, quibus rapiebatur in Deum, & mentis excessum patiebatur. Sciens igitur omni homini necessarium esse timorem Dei, & nisi contineat se quisque in timore Dei, citò subuersum iri domum illius, domum, (inquit,) conscientiæ; ídque vel à carne propriâ, vel à mundo, vel à Satana: simúlque reformidans, ne forte placeret sibi, & hoc ipso, Deo jam displiceret: nec non animaduertens turbas ipsam visitantium, medium quoddam inter Deum & ipsam efficere, sic Dominum deprecata est. Si placet tibi, bone Iesu, oro vt hæc vulnerum stigmata aboleantur in corpore meo, nè fortè separer à te, si incipiam indè placere mihi, aut aliis inimici insidiis appetar. Exaudiuit verò eam Dominus, ita vt sanguis quidem ex vulneribus non manaret, sed tamen vulnerum notæ remanerent vsque ad supremum eius vitæ diem. At verò posteà circa cor, ex omni parte magnos sensit dolores. Cogebatur enim jam carere suauitate illâ, quam senserat cùm sanguis ex eius vulneribus efflueret. Magno igitur cœpit ardere desiderio, illa vulnera recuperandi; prorupítque in ejusmodi voces: O si mihi dulcissimus sponsus meus Iesus Christus, velit restituere vulnera sua. O si contingat mihi, cruenta eius vulnera visibiliter ferre in corpore meo, non rogabo, vt ea tollat à me. Mallem enim in sublimi

loco ab omnibus conspicienda reponi, vt cuncti ea vulnera cernerent, & præpotentem Deum collaudarent. Acceperat autem hæc vulnera Gertrudis, anno millesimo trecentesimo quadragesimo.]

B. Christina, non illa cognomento mirabilis à Thoma Cantipratano celebrata, quæ viuebat anno 1224. sed alia Dyonisij Cartusiani æqualis, ab eodem Dyonisio Cartusiano refertur insignita sacris Christi stigmatibus, vt videre apud eum est sermone quodam de Euchor.

B. Helena Hungarica Ordinis Prædicatorum, S. Margaretæ, filiæ Regis Hungariæ Magistra, impressione Sacrorum Christi stigmatum est illustrata diuinitùs, teste Leandro, ac Felice Castelfranco.

B. Stephania Soncinas, Sacra Christi stigmata diuino munere in corpore suo portauit, vt scribit Seraphinus Caualli, Magister Generalis Ordinis Prædicatorum, justo de eâ Opusculo.

B. Osanna Mantuana, Sacris Christi stigmatibus, insupérque carneâ coronâ spineam Christi coronam referente, donata diuinitùs proditur à Francisco de Syluestris Ferrariensi Ordinis Prædicatorum Magistro Generali, Interprete Summæ S. Thomæ contra Gentes, & à Hieronimo Montoliuetano, eiusdem æui.

B. Lucia Narniensis, quæ obiit anno 1546. & Ferrariæ elato sacro eius corpore, in veneratione habetur, stigmata Christi accepit tempore Alexandri sexti: quem in eam rem diligentissimè inquiri jussisse, séque acta tunc perscripta Romæ vidisse, testatur Thomas Bosius l. 15. de signis c. 3. Eius in

extasim actæ stigmata, attentè contemplatos fecerunt, Cardinalem Ferrariensem, & Herculem Estensem Ferrariæ Ducem; ac profluentem è stigmatibus sanguinem collegisse, eúmque absque tabe esse asseruatum. Quod verò mirabile admodùm fuit, pia hæc Virgo, justo sed arcano Dei consilio, stetit inglorià, deficientibus eam stigmatibus atque miraculis quibus ante abundarat: vt proinde tanquam amens aut falsaria, vel etiam venefica, sermonibus omnium proscinderetur: Tamen sex circiter ante obitum mensibus, reuixit in eâ donum miraculorum, & stigmata obsoleta reuenerunt; ínque eo statu obiit sanctissimè. Meminit quoque huius stigmatismi longè ante obitum huius Virginis, Trithemius in Chron. Spanheimensi sub annum 1500.

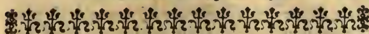
B. Ioanna à Cruce, Tertij Ordinis S. Francisci, vt scribit in eius historiâ Antonius Daca cap. 16. jam quadragenaria anno 1524. feriâ Sextâ in parasceuâ, orans protensis brachiis, signata est redemptionis nostræ signis: erántque ea stigmata rotunda, magnitudine nummi quem Hispani vocant *real.* roseò colore, vnde odor suauissimus afflabatur. Dolorem inde percipiebat pia mulier omnino magnum; ita vt pedibus nequiret incedere, absque ingenti cruciatu, sed minimè continuo, vt neque stigmata perpetua erant. Sed cùm ab eâ die, ad diem vsque Ascēsionis Domini, perstitissent stigmata, non fuere tamen conspicua, nec dolorem inferebant, nisi diebus Veneris ac Sabbathi, ad matutinam vsque horam Dominicæ, quâ cessabat cruciatus, & stigmatum externa conspicuitas euanesce-

bat. Tandem verò longâ Christi fatigatione, exorauit B. Ioanna, vt notæ illæ stigmatum, ne vanam gloriam alerent, prorsus obliterarentur. Et ita factum est in die Ascensionis Dominicæ; stigmatum doloribus in alios acerbiores, nec vulgi fauoribus & humanis plausibus obnoxios, commutatis.

Ioanna Rodrigues, ex conjugatâ primùm Teresianis Virginibus adscripta, tum Clarissa, Christi sacra stigmata excepisse nuper proditur, grauibus omnino testimoniis. Est penes me eius rei historia, descripta à R. P. Chrysostomo Gaufridi, Ordinis S. Francisci de Obseruantiâ Strictioris Instituti, quam in angustum huius syllabi cogere non placet, quod digna sit quæ justo opere expassa legatur, eius calamo exarata.

Plenam quinarij stigmatum Christi expressionem, per pauca de multis exempla, hactenus monstrauimus. Nunc attingenda strictìm sunt nonnulla exempla, eorum quibus diuinus ille fauor, non nisi ex parte obtigit. Sic enim Cantipratanus lib. 1. Apum c. 25. n. 7. de puellâ sui temporis habet. [Noui secretiùs in Brabantiæ partibus, prærogatiuæ sanctitatis puellam, de quâ per veridicos Fratres Ordinis Prædicatorum manifestè probatum est, quod per assiduam meditationem passionis & vulnerum Christi, in latere eius vulnus ingens per plures annos apparuerit; & de ipso vulnere sanguis ferè continuè in magnâ quantitate profluxerit. Cuius quoque sanguinis particulam, ad euidentiam tanti miraculi, vidimus, diu in vitreo vase reseruatam, nec coloris mutasse speciem, nec odoris.]

Quod ait hoc vulnus apparuisse per assiduam vulnerum Christi meditationem, non est accipiendum de exortu physico vulneris illius lateralis à meditatione vulnerum Christi, sed de exortu meritorio. Digna quippè fuit ea Virgo, cui ob affectum erga Christi vulnera, hoc passionis Christi monimentum rependeretur diuinitùs. Thomas Bonchitus Ordinis Minorum, Anglus, scribit Ioanni Grayo Scoto, ejusdem Ordinis alumno, qui pro fide Catholicâ cæsus obiit, sacra stigmata in pedibus tantùm fuisse concessa. Mariam ab Aiostrin Toletanam, solâ plagâ laterali in sinistro latere fuisse insignitam, autor est Alfonsus Villegas Tomo 3. florilegij Sanctorum, & Gratianus à Berlangâ, Reginæ Catholicæ Isabellæ à Sacello. Eustochium virgo, referente Alano Copo dialo. 3. c. 29. sub mammillâ tantùm, fuit insignita. In vicinia ante annos viginti, Paternis Cauarum oppido, Masrona S. Francisci Tertiaria, Sanctorum operum & omnium virtutum fœmina, post mortem piissimè obitam, cùm ad sepulturam à piis sororibus ablueretur, deprehensa est stigma habere in regione cordis: quod aduocati Medici ac Chirurgi, vires naturæ transcendere, pronunciauerunt. Apparebant in eo vno stigmate, quinque Christi vulnera, ita disposita, vt medium occuparet quasi rosa vernans coloris purpurascentis; quatuor verò alia ad medium cicatricum, in oblongo quadrangulo efformata viserentur,

CAPVT XIV.

Cautiones circa cœlestes fauores proximè propositos.

VIA in medio laqueorum ambulamus, & iuxta parœmiam, virtutum fores, vitiorum aditui sunt continentes; vt nihil facilius sit, dum adiri virtutes putantur, vitia adiri: iuuat hoc loco; geminam cautionem huic negotio pernecessariam adhibere, ad informationem duplicis generis personarum; Nempe & earum quibus hi fauores obtingunt, & earum quæ talia aliis diuinitùs obtingere audiunt, Vtrisque enim, aliquid in hoc negotio est cauendum.

Et priores quidem, infixum maximè habeant necesse est, Apostoli monitum nunquam satis commendatum, Satanam transfigurare plerumque se in Angelum lucis. Quod oraculum, egregiè illustrat Nicolaus Remigius l. 1. dæmonolatriæ toto c. 9. quanquam vix necessaria est illustratio, in tam frequenti experimento illius veritatis, & suppositâ quæ neminem latere potest, Diaboli calliditate atque potentiâ, veteratoriis artibus mistâ, vt S. Fulgentius Epistolâ 3. Probam docet. Quia ergo cibus Satanæ electus est, idcirco personis spiritualibus quas diuini fauores cumulant, cauendum stu-

diosè est, ne circumueniantur à Satana; & iis vitæ spiritualis discriminibus subjaceant, quæ Cassianus collat. 23. c. 9. & S. Gregorius 1. Moral. c. 38. annotarunt: ac nominatim ne deludantur in re de quâ agimus, circa quam tam multis constat impositum. Dum enim ambulant in magnis & mirabilibus super se, affectantes eminere, & captantes apud mortales fumum gloriæ oculos obcœcantem, justo Dei judicio permittuntur hostili ludibrio: & qui putabant se Christi stigmatis honestatos, deprehenduntur veteratoris antiqui artificio implanati. Testes mulieres duæ Olissiponenses, mutuum sibi testimonium perhibentes, quas in hos Satanæ casses incidisse scribit Vincentius Iustinianus Opusc. de imag. B. Catharinæ Senensis c. 9. Ex eâ regione fœminam scribit Horosco l. 1. de falsa prophet. c. 24. & Torreblanca l. 1. Dæmonologiæ c. 29. n. 7. miræ in speciem sanctimoniæ, sub annum 1546. fictis miraculis ac reuelationibus implanatam, & ab ipso quoque Præsule inter sanctas annumeratam, cum adhuc superstes esset; quinarium plagarum Christi finxisse, & idcirco pro alterâ D. Catharinâ Senensi habitam: donec tempus, cuius filia est veritas, stropham detexit.

Testis illa quoque, Bononiensis Monialis, cui quinarius stigmatum Christi artificio Satanæ obtigit anno 1553. & caput sanguine plerunque manans, spinis confixum apparuit, vt scribit qui aderat Petrus Ribadeneira l. 2. de Tribunal. c. 15. confirmans, breui deprehensum esse Satanæ in vniuersâ hâc mangoniâ, artificium. Magdalenæ de la Crux

implanationem, non Corduba modò, vbi res contigit, sed vniuersus Christianus orbis audiuit. Quanquam autem Cassiodorus Remius Maioli Continuator, qui eam Tragœdiam fusè descripsit t. 2. collo. 3. illusionis circa stigmata non meminit; vt neque Simancas in Cathol. Institut. titulo 21. numero 24. tamen eorum quoque meminit qui tunc viuebat Petrus Ribadeneira l. 2. de tribul. c. 15. & fusè Vvierus l. 6. de præstigiis c. item 6. De muliercula quæ Ludouico Granatensi viro per omnia summo imposuisse in hoc genere deprehensa est, delusa à Satana anno 1586. res est vulgatior, quàm vt hîc refricanda sit. Insinuatur autem à Didaco in Vitâ Ludouici Granat. c. 13. Similia multa addensat Petrus Salazar Ord. Minorum in Chronico Prouinciæ Castellæ l. 1. c. 21.

Hæc igitur ludibria per Satanam infelicibus illudentem diuino permissu euenientia, ferè contingunt ob arrogantiam eorum quibus sic illuditur. Nam si veræ & solidæ humilitatis saburra firmarentur, facilè possent illucente Deo omnes Satanæ fraudes retegere ac declinare. Sicut videmus varios sanctos quibus Satan præstigiis suis ac spectris inanibus imponere tentabat, euasisse incolumes & indemnes, beneficio humilitatis, quâ extraordinariis fauoribus cœlestibus indignos se prædicabant, priusquàm de eorum origine liquidò constaret: vt habetur ex S. Bonauentura l. de profectu religios. c. 19. Tantùm abest, vt prærogatiuas illas cœlestes, vel captarent, vel ad aucupandam vapoream hominum gloriam prædicarent. Eadem in hoc genere

commendat Ioannes Nider l. 3. Formicarij c. 11. recitans implanationem cuiusdam inclusæ quæ tempore Concilij Constantiensis in Galliæ oppido Cellis post multos (vt fama erat) raptus & omnino miras extases, certâ quâdam die quæ distinctè signabatur, quinque vulnerum Christi stigmata in manibus, pedibúsque, & latere exceptura diuinitùs jactabatur: Sed Deus superbiam confudit, & pro captatâ gloriâ contemptionem apud innumeros qui in eum finem conuenerant miseræ mulierculæ eiusque fautoribus & patronis refudit.

Qui ergo diuinum hoc munus adeptum se putat, si tutus esse vult, & Diaboli pedicas vbiuis tensas declinare, muniat se humilitate, juxta cœleste oraculum B. Antonio datum, apud Dorotheum doctr. 2. Non ambiat aut captet huiusmodi gratiam gratis datam, quâ longè vtilior subiecto suo est, & nulli prorsus obnoxia discrimini, quantulacumque sanctificantis gratiæ portio. Ne confidat sibi, nec suo judicio innitatur, sed majorum ductui per humilem demissionem animi se conformet: quam subjectionem, exosam habet qui est Rex super omnes filios superbiæ; ideóque refugit amplectentes humilitatem. Id quod tanquam fundamentarium monitum statuunt, qui disputant de discretione Spirituum.

Ad ipsum verò apicem exosi Deo meteorismi, (sic enim Christi verbum Lucæ 12. aduersùs se tollentes in sublime, accipit Turrianus ad c. 94. sancti Diadochi:) ad ipsum inquam verticem fatuitatis, superbiam semper comitantis, juxta doctrinam S. Chrysostomi homil. de superbiâ & despera-

tione, pertigisse dicendus esset, qui huiusmodi cœleste stigmatum Christi munus, artificiosè ementiretur. Quod tentauit impostor quidam, damnatus in Concilio Oxoniensi anno 1222. præside Stephano de Longathona, siue de Langtono Archiepiscopo Cantuariensi, illo ipso, cui sectio Bibliorum in capita qualia nunc habemus, accepta refertur. Nam olim Sacra Biblia capitulis breuissimis secabantur, ita vt in solo D. Marci Euangelio 225. capitula numerarentur, vt prodit Marianus Victorius in Indice Hieronimi V. *Capitulum.* Hic ergo Stephanus, impostorem in Concilio damnauit, de quo varij recensent varia scelerum monstra. Nam Ranulphus l. 7. c. 34. ait eum iactasse, se Christum Regem esse. Vvalsinghanus in hypodigm. Neustr. ait fuisse Rusticum, cui socius factus sit Diaconus Apostata. At Matthæus Vvestmonasteriensis in Chronico anno 1222. socium quidem Hermaphroditum esse ait, qui impostori de quo dicere cœperam fauerit, & errorum disseminandorum coadiutor extiterit. Impostorem autem testatur, latus sibi pedésque ac manus, forasse in speciem quinque vulnerum primariorum Christi passi. Vtrumque sceleris conuictum, & publicè noxam fassum, judicio Ecclesiæ punitum esse. Punitionem stigmatici, Vvalsinghanus ait fuisse, vt p rpetuò immuraretur, id est vt intra quatuor parietes conclusus, vitam exigeret vniuersam: Diaconum verò (fortè ob apostasiam & alia tetriora,) gradu Ecclesiastico motum, & seculari potestati permissum flammis vltricibus esse consumptum. Ranulphus, stigmaticum cruci affixum tradit,

& habuisse eiusdem surfuris Mariam prodit. Hic exitus infelicis stigmatiæ, sacra Christi stigmata ementiti. Idem tentasse Camerini in Biceno mulierculam oneratam peccatis, & dementatam à nescio quo Bambalione, manus sibi ac pedes forasse ad cœlestis prærogatiuæ sibi collatæ famam colligendam, scribit Petrus Ribadeneira l. 2. de tribul. c. 15. addens stropham denique fuisse detectam sub annum 1553. & mulierculam quidem autoritate publica mulctatam esse; autorem verò imposturæ, dum ad exprimendam veritatem in equuleo torqueretur, obiisse in tormentis. Nolim videri paucorum vesanum consilium totius Ordinis injuriam & labem interpretari, si prudens pressero quod habet Appendix supplementi Chronicorum Iacobi Bergomatis l. 17. ad annum 1509. his verbis. [Bernæ Monachi quidam infeliciter comburuntur, quod ex quodam fraterculo quem Nouitium vocant, Diuum quendam sibi confinxisse viderentur, ad Franciscanorum imitationem. Eum enim miseris modis vulnerarunt, vt stigmatibus insignitus appareret.] Surius in Commentariis rerum in Orbe gestarum ad annum 1509. hanc stropham recensens, simplicem Fratrem laicum ait fuisse, quo ad falsa miracula & commentitias visiones cudendas & alia religiosis indigna contra nitorem Deiparæ disseminanda abusi erant quatuor illa, quos judicium Lausanensis Antistitis, viuicomburio addixit. Quid dicemus? Etiam in vinea (juxta Nazianzeni parœmiam rubus nascitur: nec plurimis omni sanctitatis ac pietatis laude illustribus, fraudi esse potest noxa pau-

corum. De cautione priore satis.

Posterior cautio eos spectat, qui cœlestes hos fauores aliis collatos accipiunt. Hos imprimis non esse adeò credulos oportet, vt illicò bibula aure excipiant omne quod jactatur in hoc genere, præsertim circa mulierculas, quæ imposturæ, ob cordis inopiam, faciliùs patent. Est verò etiam hæc cautio, eidem sexui molliori maximè necessaria; ob judicij namque imbecillitatem, & cordis leuitatem, credendi facilitate laborant, & faciliùs etiam implanantur. Ipse sanè Spiritus Sanctus, citam credulitatem leuitati cordis adscribit Prouerb. 19. Non est quidem adeò obdurandum pectus, vt nihil prorsus velit admittere narratum in hoc genere, etiam quod æuo nostro accidisse feratur. Deus quippè, etiam nunc adest Ecclesiæ suæ, habétque in ea sub modio variis locis, personas nitentissimas, quibus cum pignora beneuolentiæ suæ & sanctimoniæ argumenta, cœlestes hoscè fauores communicare haud indignè potest, si ita ferat eius beneplacitum. Itaque non est putandum, cœlum nostrum vsquequaque æneum esse, nec posse in aliquas æui huius personas, depluere cœlestia munera, qualia in anteriores sanctos defluxere. Remouendum igitur est robur & æs triplex, quod nonnullorum pectoribus insedit, ad respuenda omnia hujusmodi charismata, tanquam ab his seculorum finibus aliena. Fortiùs etiam repellenda sunt ea fortia ingenia, quibus fortitudo censetur, inficiari anteriores vllos sanctos (ne sancto quidem Francisco dempto,) insignitos esse sacris stigmatibus. Proh brutam & brutiam

fortitudinem; imo verissimam debilitatem ingenij, inficiantis Solem ipsum de meridie lucere: Repello hanc nouitiam pumilorum ingeniorum de granditate Senecionum more sibi blandientium, in Antemurali ad historiam S. Ioannis Benedicti. Omnia igitur hæc extrema, studiosè sunt declinanda. Tamen alterum quoque extremum nimiæ in credendo facilitatis, cauendum est in hoc negotio; & quidem sollicitiùs, cùm ex hoc extremo, grande omnino immineat discrimen. Qui enim citò, & omnia quæ pia & ex Deo videntur, credere adducuntur nec morosè nec attentè ac cautè probant Spiritus si ex Deo sunt, juxta Apostoli monitum, facillimè impingunt, & hallucinationum alienarum participes fiunt, bibentes de calice erroris qui est calix Dæmoniorum, ac propinatâ alteri per Satanam falsitate, improuidè inebriantur.

Mediâ igitur viâ, itur tutissimè; si nimirum neque omnibus in hoc genere temerè in vulgus sparsis fides citò adhibeatur, neque ad omnia credenda quæ nostrâ quoque ætate in hoc negotio vulgari contigerit, obdurescamus; sed tardè ac lentè habeatur fides talibus narrationibus; admittantur tamen, cùm ex regulis prudentiæ videbuntur non aspernandæ.

CAPVT XV.

CAPVT XV.

Stigmata piorum Moralia.

EGIMVS hactenus, de ſtigmatibus phyſicis ac realibus viatorum: & circa ſtigmata ementita quæ veris aduerſantur, cautiones congruas ſuggeſſimus. Nunc vt vndecunque plena ſit tractatio, de moralibus piorum ſtigmatibus, pauca ſunt ſubjicienda. Sicut enim impij apud Eucherium hom. 10. de Paſch. circumferunt peccatorum notas quibus moraliter inuruntur, ita & pij, moralibus notis per bonos actus impreſſis, coram Deo & Angelis honeſtantur.

Agnouit hæc myſtica piorum ſtigmata S. Macarius homil. 12. agens de cauterio quo hîc ſignantur & inuruntur oues Chriſti. Agnouit item ea ſtigmata piorum Petrus Bleſenſis ſerm. 36. *ſub finem.* Tractans enim inſcriptionem quam Epiſcopus Eccleſiam conſecrans jubetur facere, & præfatus eam inſcriptionem myſticè in cordis tabulis & in pauimento templi animati eſſe faciendam; ſubdit. [Hæc etiam inſcriptio, facta eſt in corporibus veſtris. Stigmata enim Domini Ieſu portatis in corpore veſtro. Characteris enim inſigne vobis impreſſum eſt, quo de facili, ordinis veſtri diſtinctio, etiam viſibus patet. Tonſura enim capitis,

vestium vilitas & munditiès, ciborum arida sobrietas, metus, incessus, gestus, & habitus compositus, & cætera in hunc modum, inscriptiones sunt vobis impressæ, & signa Dei vestri; vt dicere possitis, *Posuit signum in faciem meam, vt nullum præter eum amatorem admittam.* Hæc autem signa sunt, ab angulo corporis in angulum, id est, à capite vsque ad pedes, vt nulla enormitas à planta pedis vsque ad verticem, in vobis habere locum videatur; vel ab initio professionis vestræ, vsque in finem vitæ: quia citra veritatem sacrificij est, caudam hostiæ non offerre.]

Benè ista & commodè. Meliùs tamen & commodiùs philosophari videbimur, si statuamus, piam quamcunque sed maximè religiosam personam, referre Christum crucifixum, juxta doctrinam Abbatis Pinufij apud Cassianum l. 4. de instit. c. 34. & 35. benè ex professionis Monasticæ ritibus illustratam à Ruperto lib. 4. in regulam S. Benedicti à c. 9. Egregiè item in eam rem Petrus Blesensis serm. 9. *sub finem* vbi contemplatiuos, (sic enim appellat Religiosos,) esse Christo cruci confixo maximè affines, ita demonstrat, declarans mysteria Cerei, manibus gestati in die Hypapantes. [Ponitur exemplum gestantibus, maximè verò contemplatiuo. Proponitur exemplum patientiæ vsque ad mortem, mortem autem crucis. Non erat Iesus missus nisi ad oues, quæ perierant domus Israël. Eleuatus ergò Iesus in crucem, cùm coram starent filij Israël, & dicerent, *Descendat nunc de cruce & credimus ei*; Audiens de facili se posse implere, ad quod venerat,

quare non descendit? Quare Domine Iesu per facilem descensum de cruce, non intrauit plenitudo Iudæorum; vt sine eorum cæcitate, plenitudo gentium intraret? Aliquid est, etsi nos lateat. Quare non audisti eos? Aliquid est clausum Sed tu Domine aperi nobis, vt & vos similiter faciatis. Vos, inquam, viri contemplationis, cruci affixi estis cum Domino, quia vultis ire post eum; Tollitis crucem vestram, supple, obedientiæ, & pœnitentiæ; vt dicat quisque, en colligo duo ligna, ex quibus scilicet, compaginatur crux nostra. Audeo ego, & dico. In districtiori cruce pendet vir contemplatiuus, quàm Christus: quia & diuturnior, & in pluribus coërcens eum. Conferamus crucem Christi, & crucem contemplatiui, liquidum fiet, quod dicimus. Christi membra sic clauis confixa sunt, vt officiis suis vti non valerent, lingua tamen libera à crucifixione, loquebatur. Orauit enim ibidem pro crucifixoribus. In manibus Patris commendauit spiritum suum. Vir autem contemplatiuus, sic omnia membra sua clauis obedientiæ arctauit, vt nec etiam lingua loqui valeat. Sed etiam in necessariis manus innuens mutæ subueniat sorori. Quid itaque in hac cruce nobis faciendum? Vtique quod Christus fecit in sua. Moriendum est in ea, quia Christus mortuus est in sua. Si perstrepat mundus, si Dæmones, si caro propria, & dicat, Descende de cruce iuuenis es, circa senium ascendere poteris. Dic ei: nihil certius morte, nihil incertius hora mortis. Vigilabo & stabo in cruce, donec inclinato capite tradam spiritum.]

Poteſt ergo Religioſus quiſque de ſe dicere cum Apoſtolo, *Chriſto confixus ſum Cruci.* Hoc Cæſarius l. 8. exemplor. c 19. ſic enucleat, cum in illud Apoſtoli incidiſſet, *qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt.* [Qui ſunt Chriſti ? Qui cum Apoſtolo dicere poſſunt, Chriſto confixi ſumus Cruci, Carnem ſuam crucifixerunt, id eſt Cruci affixerunt, cum vitiis operum & concupiſcentiis deſideriorum pugnantes. Nec ponuntur illi duo genitiui plurales, (*operum*, & *deſideriorum*,) inſtrumentaliter, ſed paſſiuè: eo quod per virtutes, in carnis maceratione mortificentur. Tres claui quibus corpus Monachi, cruci debet eſſe affixum, tres ſunt virtutes, per quas teſte Hieronimo martyres efficiuntur, ſcilicet obedientia, patientia, humilitas. Manum Monachi dexteram, configat obedientia ſine murmuratione: ſiniſtram, patientia ſine ſimulatione. Clauum obedientiæ, impellat amor ſupernæ libertatis ; clauum patientiæ, timor pœnæ gehennalis. Pedes illius, vera humilitas configat; vt non ſolùm Prælatis, ſed & fratribus, ſe propter Chriſtum ſubjiciat, vt dicere poſſit cum Pſalmiſta ; *Humiliatus ſum vſquequaque Domine.* Et in alio loco. *Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra.* Duo pedes, duplex eſt ſuperbia, mentis ſcilicet & corporis. Et licet ſuperbia caput ſit omnium vitiorum, non tamen incongruè per pedes qui infimæ ſunt partes corporis, quandoque deſignatur. Quod enim valdè odimus & deſpicimus, hoc pedibus conculcamus. Vnde Ioſue, filiis Iſraël vt colla Regum calcarent, præcepit.]

Ex hac doctrina perſpicuè ſequitur, Religioſum

quemcunque, esse moraliter stigmatibus Christi Domini insignitum: Nam si Christo confixus est Cruci, seu vt Græca distinctiùs ferunt, *concrucifixus*; iisdem profectò clauis tenebratur quibus Christus, atque adeò eadem sacra stigmata sortitur, & easdem passionis Domini notas. Vnde meritò Asceticæ vitæ Magistri, nihil studiosiùs insigunt Religiosis quibus ad omnem perfectionem stimulos admouent, quàm vt recogitent quibus se votorum quasi clauis, cum Christo cruci suffixerint: atque adeò quæ sacra stigmata præferre debeant, si id reuera sint quod profitentur. Debent enim Christi clauos in corpus suum & animam adigere, nihil asperum in Dei obsequio refugere, & Crucis statum, atque adeò Crucifixi stigmata, vndecunque præferre. [Hæc stigmata (inquit Petrus Damiani ad Nepotem suum l. 6. epist. 22.) corpus tuum vndique, sicut Apostolus de se testatur, inurant. *Ego* (inquit,) *stigmata IESV, in corpore meo porto.* Frange jejuniis corpus, propriis voluntatibus abstine, alienæ te jussionis imperio promptissima deuotione substerne, procacis linguæ petulantias modesta silentij censura cohibeat, jocosi sermonis lenocinia non erumpant; illices carnalium passionum motus, districtæ continentiæ rigor elidat; vt qui nunc Christo sponte commoreris, quanto grauior Crux eius in tua conuersatione conspicitur, tanto tibi plenior resurrectionis eius gloria cumuletur.] Sunt igitur Religiosi cum Christo crucifixi, & eius stigmatibus notati; quod ad quàm magnum eorum decus pertineat, egregiè de more demonstrat Hieroni-

mus Platus l. 2. de bono status Relig. c. 11.

Et quia multi sunt in seculo veste tenus seculares, reipsa autem Religiosi; sicut è contrario multi sunt veste tenus Religiosi, qui reipsa versantur in seculo: idcirco sicut hoc decus stigmatum Christi moralium, nonnullis externa specie Religiosis est abrogandum; ita non paucis habitu secularibus, est concedendum. Nam Religiosum veste tenus, non esse reuera Religiosum, ac proinde esse huius stigmatismi expertem, pulchrè tradit Richardus Victorinus l. de Incarn. verbi c. 3. & habetur etiam ex S. Bernardo homil. 3. super Missus est, *ad finem* ac ex Saluiano libro 4. ad Eccles. *sub medium.* E contrario S. Martinus adhuc miles, jam erat vita Monachus, vt loquitur Sulpitius in eius vita c. 1. & Nebridius sub habitu alterius, alteri militabat, ait Hieronimus scribens ad Saluinam; hoc est sub habitu seculari, erat reipsa Religiosus. Quod aliter de Exuperantio dicit Episto. 35. [Sub paludamento & habitu militari, agit opera Prophetarum; & exteriorem hominem aliud promittentem, vincit interiori homine qui formatus est ad imaginem Creatoris.] Hæc igitur causa est, cur dixerim, sicut plerique veste tenus Religiosi, carent his Christi stigmatibus moralibus, ita plerosque veste tenus seculares, præferre stigmata Christi mystica, Christo confixos cruci. Tota sanè vita Christiani, eo digni nomine, & ad Euangelij rubricam opera sua dirigentis, crux est, judice D. Augustino serm. 32. de sanctis. In ea Cruce, timore Domini juxta votum Dauidis, Christianus tanquam clauis configitur; & Christo per stigmata Sacra configuratur.

Reducitur ad stigmata clauifixione morali impressa, illud aliud stigma, quod Ezech. 9. super piorum frontes notandum decernitur. Sic enim ibi loquitur Deus. *Signa Tau, super frontes virorum gementium abominationes terræ.* Quod signum *Tau*, de cruce accipiunt varij Patres quos retuli in libello de hieroglyphicis S. Antonio appictis §. 11. & multos item in eam rem laudant Alcazar in c. 7. Apocal. Notatione 3. & Pradus ad c. 9. Ezech. ac Hermannus Hugo de Script. c. 22. Et quia Ioannes eo c. 7. Apocalypsis, referens Angelum de signandis seruis Dei in frontibus admonentem, jure censetur ad eum locum Ezechielis allusisse; rectè conjicitur, signum quod ibi frontibus seruorum Dei imprimendum decernitur, fuisse signum T. siue Crucem. Quod enim nuperus Interpres ibi, signum impressum frontibus, accipit de gratia qua sancti signantur vt dicitur 2 Cor. 1. & Ephes. 1. & 4. nec respondet cum allusione ad locum Ezechielis, quem ipse fatetur ad signum quod diximus pertinere; nec quadrat loco Ioannis, in quo Angelus communi opera signandos abs se ac sociis, seruos Dei, profitetur: cum tamen gratiam & gloriam det Dominus, non autem Angelus quantumuis sublimis, ac eminens. Signantur ergo serui Dei, & apud Ezechielem, & apud Ioannem, signo crucis vt rectè Amphilochius in calce homiliæ de Hypapante, quod dicebam reduci ad stigmata clauifixionis; quia crux fronti impressa, aliud notare non potest, quàm hominem sic notatum, esse mundo Cruxifixum; ac Christi crucifixi, non seruum modò, sed & æmulum. Quod

attigit Rupertus l. 12. de victor. verbi Dei c. 19. vocans crucem frontibus nostris impressam signaculum quinque Christi plagarum.

CAPVT XVI.

De stigmatibus in patria.

AD plenam & vndecunque absolutam de Sacris stigmatibus tractationem, videndum restat, an huiusmodi stigmata, locum sint habitura in patria. Hactenus enim, de Sacris viatorum duntaxat stigmatibus est disputatum. Duo ergo de stigmatibus in corporibus beatorum quæri posse video. Primum est, an stigmata hîc impressa, retineantur in rediuiuis corporibus beatorum; an verò cum reliquis infirmitatibus obliterentur. Alterum est, an quod sonare videntur quædam Scripturæ, noua aliqua stigmata corporibus rediuiuis beatorum sint imprimenda, quibus caruerint in via.

Ad priorem difficultatem, quæ est de stigmatibus Sacris per tempus viæ, impressis corporibus Beatorum; siue agatur de Sacris notis antiquis, vt circumcisione, siue de sacris stigmatibus purorum hominum nouæ legis, idem pronunciandum est quod de stigmatibus corporis Christi rediuiuis. Nam cum Christi corpus rediuiuum, sit causa Idealis omnium corporum beatorum, vt ex multis Scrip-

turis monstrat Suares t. 2. 3. p. d. 50. sect. 5. meritò (nisi sicubi vrgebit peculiaris aliqua ratio,) quod de stigmatibus corporis Christi rediuiui statuemus, ad stigmata cœterorum corporum beatorum similiter hîc affecta, erit extendendum. Agnouimus autem in Christo superiùs varia stigmata, quæ excepit viator: nimirum stigma circumcisionis, flagellorum atrocium notas, & fixuras clauorum, ac lanceæ.

Quoad stigma circumcisionis, an fuerit in corpore Christi rediuiuo, controuersia esse potest; inde decidenda, an Christus in resurrectione caruerit præputio. Si enim præputio instructus resurrexit, abfuit stigma circumcisionis, vt notum est. An ergo Christus cum præputio resurrexerit, ambiguus est Origenes, quem adducit Eusebius in Apologia t. 9. Hieronimi *pag. mihi* 329. Sed Christum resurrexisse præputiatum, affirmat Titus Bostrenus in c. 2. Lucæ. Et idem habet satis communis sententia, apud Suarem t. 2. 3. p. d. 47. s. 1. à qua non recessit Collius l. 5. de sanguine Christi disp. 1. c. 5. ad 5. Exponit enim se disp. 7. c. 2. Et meritò. Nam debita integritas corporis Christi resurgentis, postulauit vt præputio non careret: quod facilè fuit Deo præstare, restituendo Christo eam partem corporis, vel certè supplendo illam de nouo.

Loquor sub disjunctione, propter multas narrationes, de superstite nunc quoque, in terris Christi præputio: vt videre est apud Toletum Lucæ 2. annot. 31. & apud Odonem Gissæum in historia Aniciensi l. 1. c. 17. vbi signantur varia loca eo

thesauro gloriantia. Si ergo narrationes illas de quibus Innocentius 3. lib. 4. de mysteriis dubitat, admittamus: facile erit asserere, vel Christi præputium quod infanti abscissum est, reproductum vi diuina Christo esse redonatum: vel quod verisimilius est, ex noua materia, aut ex aliquibus partibus è Christi corpore resolutis, fuisse efformatum, & Christi corpori rediuiuo adjunctum nouum præputium. Neque enim censendum est, eam noui præputij consertionem, pugnare cum identitate corporis; quæ moraliter salua manet, dummodò principales corporis partes sint eædem, tantúmque fiat mutatio in vna aliqua exili particula, cujusmodi est præputium infantis. Quid quod præputium quod Christo infanti resectum est, ineptum fuisset, vt aptaretur corpori Christi juuenili, quale fuit cum resurrexit? Ob augmentum enim factum in parte è qua decisum est præputium, necessarium fuisset eam particulam cumulari accessu quantitatis, quæ illi reliquo vitæ progressu per nutritionem aduenisset: alioqui non potuisset coaptari membro jam grandiori, è quo desecta fuerat cum medium esset. Igitur etiamsi illudmet præputium quod Circumcisione recisum est, restitueretur Christo rediuiuo; admittendus tamen in eo esset accessus nouæ alicuius materiæ, qui æquè pugnaret cum identitate corporis resurgentis, ac appositio noui præputij.

Verius igitur videtur, non præputium quod hîc Christus infans habuerat fuisse eidem rediuiuo reconcinnatum, posito quod idem supersit in terris;

ſed nouum planè præputium fuiſſe Chriſto conſertum diuinitùs. Alia tamen eſt ratio cœterorum corporum beatorum, quibus hîc per circumciſionem reſectum fuerit præputium. His enim idem numero præputium, neceſſaria ad coaptationem quantitate cumulatum, reſtituendum fore, cenſendum eſt. De his quippè non eſt vlla ratio quærendi, an præputium illis ex alia materia concinnetur, ſicut fuit ratio dubitandi circa Chriſtum, ob narrationes de ſuperſtite pleriſque locis eius præputio. Reſumpto autem præputio, non eſt quod de ſtigmate, aut de cicatrice reſidua ex anteriore ſectione ſimus ſolliciti; ſed omnes hujuſmodi notæ, cenſendæ ſunt obliterari, nec perſeuerare in corporibus beatorum: cum aliquam potiùs deformationem, à corporis beati dignitate abhorrentem redoleant. Et idem dicendum eſt de ſtigmate auris ſubula foratæ, ſi quæ talia corpora reſurgant ad gloriam, & donentur in cœlo beatitate.

Fuere præterea in mortali Chriſti corpore, ac etiam in plurimorum ſanctorum corporibus, ſtigmata flagellorum atrocium, perſeuerantia in eis vſque ad mortem. Ineptè enim quoad Chriſtum creditus Anſelmus l. de paſſione Dom. cap. 16. affirmauit, Chriſti corpus ante reſurrectionem, fuiſſe planè liberum hiſce ſtigmatibus ac cicatricibus. Vnde inducit Deiparam ſic loquentem. [Filius meus ad conſolationem meam & diſcipulorum, glorificatus fuit ibi coram nobis: ita quod nulla plaga aut liuor, in corpore ſuo apparuit, præter quinque vulnerum cicatrices, quas reſeruatutus eſt

vsque ad diem judicij; & adeò sanus apparuit in corpore, ac si nunquam passus fuisset. De quo ego & discipuli immensam consolationem recipimus.]

Hoc Dyonisius Richelius Tract. de passione Dom. artic. 14. in longa disquisitione ineptiarum libelli prædicti; nec apertè improbat, nec apertè admittit. Exploditur autem (quamuis justo molliùs,) à Molano l. 4. de imag. c. 12. Supposito igitur quod liuores & cicatrices è flagellis, in de mortuo Christi corpore hæserint; addendum est, corpus Christi gloriosum ea stigmata præferre, absque vlla indecentia, imo cum multa gloria & venustate.

Quale manus addunt ebori decus, aut vbi fuluo,
Argentum Pariúsve lapis, circumdatur auro.

Res hæc perspectior fiet, ex dicendis circa punctum sequens. Hinc verò efficitur, similia sanctorum stigmata non obliterata ante mortem, comparitura in eorum corporibus rediuiuis, cum illo speciali & eximio decore, qui merito sanctorum respondeat.

Primaria Christi stigmata, sunt quatuor illa per quæ veluti per tubos, pretium redemptionis nostræ è manibns pedibúsque foratis profluxit; nec non quintum in latere perfosso post Christi obitum, vnde juxta Patres manarunt Sacramenta, in sensu quem latè vestigat Sayrus Tract. de Sacram. in genere, & Malonius ad c. 20. Palæoti de sacra sindone num. 9. Hæc stigmata fuisse in Christi

corpore rediuiuo, negauit Caluinus, quem latè rejicit Feuardentius in Appendice ad Castrum V. *Christus* hæresi 12. Multa etiam ad eam vulnerum in Christo rediuiuo perseuerantiam confirmandam, habent Suares t. 2. 3. p. d. 47. sect. 2. & Malonius ad c. 16. libri prædicti q. 1. & 2. Statuendum ergo est tanquam ex fide certum, stigmata quinque prædicta, hæsisse in glorioso Christi corpore. Ita enim apertè habetur de manuum laterísque stigmatibus Ioan. 20. nec obscurè idem insinuatur Lucæ 24. de stigmatibus pedum. Traditio item Ecclesiastica perspicuè suffragatur, ex qua passim videmus, Christi corpus jam gloriosum exhiberi cum eo plagarum quinario. Idem docent Patres; siue tractantes dicta Loca Euangeliorum, vt Chrisologus serm. 76. & 81. Siue per alias occasiones, ac nominatim agentes de aduentu Christi ad generale judicium: in quo aiunt, mirè suffundendos Iudæos, aspicientes in eum quem confixerunt, juxta Zachariam c. 12. Insigniter id tradunt Hippolitus orat. de mundi consummat. Chrysostomus hom.77. in Matth. & homil. 1. de Cruce & latrone. Augustinus l. 2. de symbo. c. 8. Creditus Cyprianus in calce Tractatus de baptismo Christi. Cæsarius homil. 23. & Eucherius in calce homiliæ quartæ ad Monachos; quem hinc fructuosissimè mores informantem, juuat adducere. [Cogitemus (inquit) illius Iudicis incessanter aduentum, qui vtinam sic nos paratos inueniat, quomodo nemo potest dubitare quòd veniat. Quod si requiras, quomodò veniat? illo vtique corpore, quod pro

nostra salute susceptum, pro nostris criminibus addictum, pro nostra absolutione damnatum, & pro nostrorum vulnerum medicina, lanceâ, clauísque confixum est. Prima enim erit in reos intoleranda sententia, reuerendarum præsentia cicatricum. Quid igitur illo tempore facturi sumus, quando contra illos, crucifixi Domini liuores, notæ peccatorum nostrorum, ac maculæ libídinum proferentur? Aut quo putas vultu, respicit redemptio nostra perditionem nostram? Tanto grauiora erunt humana delicta, quanto majora se ostenderunt diuina beneficia. Verendum est autem, ne illam vocem resurrectionis, preciosa Christi vestigia protestantem, etiam judicio suo ad vasa iniquitatis prolaturus, atque dicturus sit; *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum*; & agnosce quæ pro te, & à te, impietas humana pertulerim. Illa vtique clauorum signa bonis salutaria, malis terribilia, quæ vsque ad diem judicij non delentur, sine dubio objicienda seruantur: & quid post hæc sequitur, nisi illud interpositum inter viuos ac mortuos expauescendum chaos, vastúmque discrimen, exclusæ à natura viuentium tenebræ exteriores, dura separatio à dulci intuitu Sanctorum, & à societate fidelium? & è contrario inter lachrymabiles gemitus, planctúsque lugentium, collegium triste miserorum & à beata patria æternum teterrimæ noctis exilium? Quàm lugubre erit homini, Deum videre & perdere, & ante pretij sui perire conspectum? Et ideò Charissimi, ista dum tempus est cogitantes, ita

indefesso studio laboremus, vt quod nobis contulit judicatus, integrum in nobis inueniat judicaturus.]

Quare perseuerantia sacrorum quinque stigmatum in glorioso Christi corpore, rata esto, non modò quoad tempus quo Christus post resurrectionem hæsit in terris, vel tantùm quoad tempus decurrendum vsque ad finem mundi ; sed etiam per totam æternitatem. Ita enim disertè tradunt S. Ambrosius lib. 10. in Lucam & S. Augustinus 22. Ciuit. cap. 19. & 20. & alij, qui agnoscunt hæc vulnera esse monumenta æterna, & perpetua Christi de hostibus trophea. Bellè omnino Rupertus l. 12. de victor. verbi Dei c. 28 has esse æternas voces victoriarum Christi, his verbis docet. [Vir iste, numquid est ille de quo Sapientia dicit, *Vir obediens loquetur victorias* ? Denique & si sunt vel fuerunt viri multi, obedientiæ filij, iste vnus vir, vnus & singularis, cui non fuit, nec est, nec erit alius similis, aut obediens in re simili, vel pari : hic solus in eo vir obediens est, quòd nullum omnino habens peccatum, humiliauit seipsum per voluntatem Patris propter peccata aliorum, & vsque ad mortem se humiliauit, mortem autem crucis. Proinde decet eum jam obedientem virum, loqui victorias, & ecce loquitur eas in locutione incessabili, locutione sempiterna. Cuiusmodi est locutio illa ? Profectò valdè clara, valdè sonora, quia ipsa est demonstratio plagarum suarum, quas in ipsa suscepit obedientia. Quinque plagæ eius, quasi quinque linguæ sunt. Plagarum suarum cicatrices, idcircò in corpore suo retinuit & reseruauit, vt victorias suas semper lo-

quatur, illis quasi linguis. Cui loquitur? Reuerà primùm Deo Patri, deinde Angelis & hominibus, sanctis omnibus, electis omnibus. Videt Pater Deus, & pulchris victoriarum testimoniis delectatur. Vident Angeli, & ad laudem & gloriam excitantur. Vident homines redempti, & in gratiarum actiones, irremissibiliter extenduntur.]

Perseuerabunt ergo vltra judicij diem, & per totam æternitatem, sacra quinque stigmata in glorioso Christi corpore: & quod Cæsarius homilia 23. ait, clauorum signa non esse delenda vsque ad diem judicij, non est accipiendum de Sacrorum horum stigmatum obliteratione post judicium, sed de permanentia illhuc vsque, absque exclusione vlterioris durationis. Sicut cum dicitur, *non cognoscebat eam donec peperit*, non est sensus; Deiparam post Christi puerperium fuisse cognitam, juxta Heluidij blasphemum spurciloquium: sed sensus est, quod Deipara vsque ad partum Virgo fuisset, quamuis vlteriùs quoque, id est semper omnino, fuerit Virgo. Sicut etiam cum Christus dixit, se vsque ad seculi consummationem cum suis futurum; non est sensus, quod tunc sit eos deserturus vt rectè notauit S. Basilius hom. de humana Christi generat. Et de coruo nunquam postea regresso, dicitur Genes. 8. *non reuertebatur, donec siccarentur aquæ super terram.* Psalmo item 109. dicit dominus domino, vt sedeat ad dexteram, donec inimici pedibus eius substernantur; tametsi hostibus jam substratis, continuaturus sit sessionem ad Patris dexteram. Quæ exempla ad illustrationem huius

modi

modi loquendi, profert Theodorus Metochita in Historiæ Romanæ Breuiculo *pag. 9.* Idem ergo debet esse sensus Cæsarij, cùm dixit, signa clauorum vsque ad diem Iudicij non esse delenda è rediuiuo Christi corpore, quæ verè in eo perseueratura sunt in æternum. Nimirum vt ratiocinatur S. Thomas 3. p. q. 54. artic. 4. ad 3. post S. Gregorium 14. moral. c. 31. Christi corpus, per resurrectionem statutum super petram immobilem, transgressum est Lunam: quæ ab Ocello l. de vniuerso, scitè dicitur *Isthmus mortalitatis & immortalitatis, nec non mutationum ac vicissitudinum, & prorsus immotæ stabilitatis.* Quare eundem semper statum retinebit, & illa quinque primaria vulnera quæ habuit hærens cum Apostolis post resurrectionem, vltra omnia seculorum volumina conseruabit. Itaque non sunt adæquatæ rationes quædam à nonnullis Patribus adductæ, cur Christus cum stigmatibus resurrexerit. Vt ratio quam creditus Cyprianus serm. de baptismo Christi, & creditus Anselmus Hebr. 9. petunt ex efficaci interpellatione pro nobis, ostentatis Patri Filij vulneribus, quæ interpellatio cessabit post mundi clausulam. Item non erit post mundi metam necessaria erectio fidei ac spei mortalium, cui seruitum hâc vulnerum reseruatione, volunt S. Ambrosius l. 10. in Lucam, & Eucherius homil. 10. de Paschate Verbis illis. [Præfert piissimus liberator per vulnerum signa, celebranda redemptionis insignia. Præfert clauorum confixione corpus insertum, & lanceæ illisione confossum. Quid hoc est? Expoliata est fragilitas, exinanita mortalitas,

ſola in cicatricibus permanent reuerendæ teſtimonia paſſionis. Nimirum illud ſolum reſurrectio, vnde erat credenda non abſtulit. Oſtendit ergo manus & latus, ne ſubitò non eadem caro crederetur reſurrexiſſe quæ paſſa eſt; ne cauſam ipſam gloriæ obſcuraret fortaſsè lux gloriæ, ne ſplendor reſurrectionis fidem obduceret veritatis. Oſtendit eis manus & latus vt qui paulo ante in tuo Deum corpore inſpexeras,nũc in Dei lumine ſuum corpus agnoſceres; vt tantùm de ſpe caperes gaudium, quantùm de nouitate miraculum.] Erit qui aduersùs quamcunque horum ſtigmatum patentium & hiantium perſeuerentiam, vrgeat neceſſariam in Chriſto continuitatem partium, præſertímque venarum, arteriarum, atque neruorum; cui continuitati obeſt vulnerum hiantium perſeuerantia, cum non exiguo incommodo continentiæ ſanguinis, & ſpirituum ad motum & organicarũ partium fomentum neceſſariorum. Verùm non eſt quod ratiunculæ humanæ, diuino imperio auſint obſtrepere. Non obſtante enim exiguâ illâ vacuitate, corpus non deſinit eſſe moraliter continuum, & tale appellari: nec idcirco incommodatur tranſuectioni ſanguinis & ſpirituum; quia foramina orbicularia (cujuſmodi iſta erànt,) non tollunt continuitatem circelli carnei circumjacentis, & circumpoſitarum arteriarum, venarúmque, & neruorum. Vnde illa diſcontinuitas quam admittimus, probè cohæret cum vſu debito partium organicarum. Poſſet quidem aliquis ingeniosè commentari, loca vulnerum fuiſſe planè continua; ſed

Christum dotibus gloriæ vtentem, fecisse ea peruia digitis ac manibus Apostolorum contrectantium: partes item opplentes foramina per clauos & lanceam causata, fecisse inuisibiles, impedito effluxu specierum visibilium ab illis partibus: quod vtrumque subest arbitrio beati rediuiui, & multò magis erat in Christi jam gloriosi potestate. Hæc tamen commentatio, plus ingenij habet quàm soliditatis: Est enim contra perluciditatem narrationis Euangelicæ: quæ omnino fert, vt stigmata corporis Christi rediuiui palpata à S. Thoma, non sint meræ notæ anteriorum vulnerum, aut eorum jam obductorum cicatrices; sed verè sint patentia & aperta vulnera, in quæ posset inferri digitus, & mitti manus. Vnde Chrysologus serm. 76. vocat *clauorum foramina*. Et S. Leo serm. 1. de Ascens. c. 3. vocat *manentia in manibus & pedibus Crucis signa, ac strutata clauorum & lanceæ vestigia*. Rupertus l. 12. de victor. verbi Dei c. 28. & 29. nunc appellat *plagas*, nunc *vulnera justi*, *vapulantis quicquid sensibus suis caro nostra deliquit*. Vnde quod capite illo 28. vocat *cicatrices*, id quod etiam facit Eucherius homil. 10. de Pasch. non est accipiendum de cicatricibus propriè dictis; siue de notis post vulnus curatum & obductum; sed omnino accipiendum est de vulneribus hiantibus & apertis, vt fert vox *plagarum*, quâ vterque ille Autor vtitur iisdem locis. Similiter cicatrices nominat, quas tamen apertas statuit his verbis S. Augustinus (si tamen ipse) serm. 138. de tempo. [Vtitur pij & fortissimi Regis officio, dum cicatrices quas pro salute populi sui excepit,

ostendit. Aspicite Pharisæi vacuum monumentum, & impietatis vestræ cognoscite sacrilegium. Clauos quos fixeratis agnoscimus, & quem occidistis, adoramus. Videte quem compunxistis: Poterat fixuras clauorum Dominus resurrectione suâ componere; sed ideò reseruantur, vt qui hoc sacrilegium commiserant, videant & confundantur.] En cicatrices in rediuiuo Christi corpore agnoscit, & tamen fixuras non compositas, ideft non obductas admittit. Non est igitur audiendus Collius qui l. 5. de sanguine Christi disp. 7. c. 1. aliter de Christi vulneribus post resurrectionem philosophatur, quàm hactenus fecerimus.

Quod circa primarias quinque Christi plagas constitutum hactenus est, extendi posse ad plagas & stigmata SS. Martyrum, negat Euthymius Lucæ 24. statuens esse solius Christi proprium, habere in statu gloriæ vulnerum cicatrices, idest vulnera perfossa, qualia habuerat in statu mortali. Et videtur idem velle Eucherius hom. 10. de Pasch. *ad finem.* Ait enim, [Reparandum me in corpore meo, & circundandum me pelle meâ, credo quidem sermonibus annunciantis; sed plus credo cicatricibus resurgentis, quas quidem in resurrectione Domini, ad confirmandam vniuersitatis fidem, speciales fuisse manifestum est, vt per testes crucifixi corporis plagas, definitissimè nouerimus, omnes sub reparationis die animas, ad corpus proprium reuersuras. In nostrâ verò resurrectione, nulla alicuius remanebunt indicia læsuræ, nulla penitùs apparebunt vestigia vlceris, aut debilitatis in carne,

vtinam non inueniantur in corde.] En nullas læſuras,nulla penitus veſtigia illatorum hîc vulnerum, in corporibus beatorum admittit. Idem tribuit Soto Suares t. 2. 3. p. d. 47. ſ. 2. Quanquam Soto in 4. d. 44. q. vnica art. 3. tantùm ait, membrum vulneratum, in reſurrectione rutilaturum immenſo ſplendore, vt rectè aſſerunt Cartuſianus in 4. d. 49. q. 8. & Ioſephus Angles q. de beatitud. *in fine*, & preiuerat Cæſarius l. 12. exemplor c. 50. Imo præiuerant Patres, vt Ambroſius l. 10. in Luc. & Auguſt. 22. Ciuit. c. 19. & 20. nec repugnat S. Cyrillus 12. in Ioan. c. 58. qui tantùm intendit negare, defectum aliquem aut probrum inde exoriturum: quæ fortaſſis etiam eſt mens Eucherij loco allegato. Ea autem ſpecialis gloria partis hîc vulneratæ, quam ſolam inducit Soto, non pugnat cum vacuitate in membro perfoſſo: Vnde qui eam ſpecialem gloriam membri malè vexati admittit, non excludit eius ſtigmata. Neque huiuſmodi ſtigmata vacua & hiantia, pugnant cum verâ reſurrectione, dummodò non ſint eiuſmodi vt vitam excludant, quemadmodùm accidit in capitis reſectione, vel in corporis interciſione vitam remouente, quali multatus eſt S. Iacobus Interciſus.

Stigmata igitur aperta,cujuſmodi ſunt transfixorum, dummodò non ſint naturaliter incompoſſibilia cum reſurrectione & vitâ, ſed poſſint cohærere cum naturali permanentiâ animæ in corpore; (eſto effectiuè mortem eſſent illatura intra breue aliquod tempus,) perſtabunt in Martyrum corporibus glorioſis, quicquid dicat Euthymius, vt

probaui in Tractatione de Martyrio p. 2. c. 6. n. 33. annuúntque Malonius ad c. 16. Palæoti de sacrâ ſindone q. 1. & Pineda in c. 19. Iobi verſu 26. n. 5. & Petrus Reginaldetus in ſpeculo finalis retributionis parte 2. §. de primâ gloriâ corporis, qui argumentantur ex debitâ conformatione corporum SS. Martyrum rediuiuorum & glorioſorum, cum corpore Christi glorioſo. Nam corpus Christi eſt metrum & exemplar corporum omnium beatorum; éſtque dignum ac juſtum, vt corpora eidem complantata in ſimilitudinem mortis eius, aſſimilentur eidem in ſtatu reſurrectionis & gloriæ. Vnde non benè Euthymius, volebat hanc ſtigmatum perſeuerantiam in corpore glorioſo, eſſe ſpeciale Christi corporis decus, negatum glorioſis corporibus Sanctorum. Quod autem de SS. Martyribus dixi, extendendum eſt ad ſtigmata SS. Confeſſorum ac Virginum, quæ illis ad mortem vſque inhæſerint. Nominatim verò de permanentiâ ſtigmatum S. Franciſci in patriâ, latè diſſerit Saluator Vitalis in calce Floreti Aluernini.

Poſterior difficultas initio propoſita, nempe ſintne aliqua ſtigmata corporibus beatorum imprimenda in cœlo, fundatur in quibuſdam Scripturis, aſſerentibus, electos habituros nomen Chriſti & nomen Patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. Ita habetur de 144. millibus Apocal. 14. & eiuſdem libri c. 7. Angelus aſcendens ab ortu Solis habens ſignum Dei viui, ſignandos monet ſeruos Dei in frontibus eorum; quod ad ſtatum beatitudinis pertinere, inde haberi videtur, quod poſt conſumma-

tam signi impressionem, obuersata dicitur Ioanni turba magna, amictorum stolis albis, ex omnibus gentibus, & tribubus, populísque & linguis, stantium ante thronum, & in conspectu Agni, palmas manibus præferentium. Itaque videntur in cœlo imprimenda electis noua stigmata, gloriæ & decoris refertissima, quibus in Dei populum consignentur. Hæc stigmata, aliqui asseruerunt esse crucem frontibus electorum imprimendam in cœlo. Ita aliqui apud Salmeronem in c. 24. Matth. tomo 3. parte 3. tract. 40. nec improbat Cornelius in c. 9 Ezech. ad versum 5. *in fine.* Non video tamen sufficiens fundamentum inuehendi noua stigmata; beatorum corporibus in cœlo impressa. Nam loca Apocalypsis allegata, juxta optimos quosque Interpretes, pertinent ad mysticum stigmatismum quo iusti serui Dei, fiunt immunes à plagis ibidem recensitis, quibus liquet non fore in cœlo locum.

SECTIO II.

STIGMATISMVS HVMAnus, profanus.

Triplici ſtigmatiſmo propoſito, primum hactenus, executi ſumus. Nunc progredimur ad ſecundum, quo profana ſtigmata ab hominibus impreſſa continentur. Hæc verò diſtribui poſſunt, in nobilia & ignobilia. *Nobilia* dicimus quæ probri expertia, vel etiam cum honore vſurpata. *Ignobilia* verò, quorum impreſſio non caret dedecore ſecundùm humanam æſtimationem: quibus adjungemus, quæ *lugubria & ſuperſtitioſa* nuncupabimus. Non eſt autem viſum, de ſtigmatizandi ratione artificioſâ, aliquid generatim præmittere, quia de ſubjecto ſiue parte notatâ, & notandi inſtrumento, ac modo notandi vario, nec non de obliteratione ſtigmatis impreſſi, vix aliquid ſtatui vniuersè poteſt, omnibus humanis ſtigmatiſmis commune. In ſingulis autem, quæ ad ea capita pertinent, commodiùs attingemus.

CAPVT I.

Stigmata nobilia.

HÆC stigmata, tripertitò diuidi possunt. Nimirum primò in ea signa corpori impressa, quæ apud varias gentes fuerunt indicia nobilitatis. Secundò, in stigmata militum, quæ iure reponuntur inter nobilia: quia militia apud omnes gentes, nobile quid semper est habita, & vnus è primariis fontibus nobilitatis politicæ, vt videre est apud Tiraquellum in Opere de nobilit. cap. 8. Tertiò in stigmata eximiis aliquibus artificibus impressa, in argumentum insignis peritiæ ad aliquod eximium artificium, vnde claritas atque nobilitas. Ex horum stigmatum, citra probrum, imo cum laude & nobilitate impressorum declaratione, liquebit quanta sit varietas humanorum judiciorum; dum quod alicubi seruile est, & probrosum, vt infra de stigmatibus monstrabimus, alibi vel probro ac dedecore caret, vel etiam tessera est nobilitatis; & quod vno loco indecorum est, alibi ingenuum est ac gloriosum. Sic nobis honorificum est aperire capita; cum apud Sinas, non nisi capitis damnatis sit proprium. Alicubi dextra honoratior est, alibi sinistra.

In primo ordine, numerantur notæ Thracum. Ita nominatim de eis Herodotus l. 5. sed quoad

fœminas duntaxat. Ait enim nobilis fœminæ insigne fuisse, habere faciem stigmatis compunctam; quæ autem ignobiles erant purâ facie fuisse, & nullis notis impressis deformatâ. Æquè fœminarum Thracum in facie notatarum ad ingenuitatis & nobilitatis significationem, meminit Dio Prusæus orat. 14. Vt non videam quomodò Plutarchus l. de serâ numinis vindictâ, Thracias fœminas viris fuisse exosas dicat, ob discerptum Orpheum; & idcirco compunctas fuisse notis in facie. An quæ Orpheum discerpserunt nobiles erant, indéque primùm ex odio inductum, vt tales notarentur stigmatis, quod postea restinctis licet odiis, versum est in vsum, & pro argumento nobilitatis in muliere habitum? Quæ de stigmatibus in Thraciis mulieribus ad nobilitatem spectantibus dicta sunt, Artemidorus l. 1. Onirocrit. extendit ad paruulos Thracum; quos in facie, & aliis corporis partibus, stigmata prætulisse testatur. Apud Tullium 3. Offic. mentio est Threiciarum notarum, cum agit de Alexandro Pheræo, quem ait ex epulis in cubiculum venientem, ad vxorem Theben; barbarum, & eum quidem (vt scriptum est) compunctum notis Thraciis, districto gladio anteire jussisse. Subdit verò. [O miserum, qui fideliorem & barbarum & stigmaticum putaret, quàm conjugem.] Hæc Tullij verba Nonius Marcellus ad seruilem compunctionem refert V. *Stigmatia*. c. 1. num. 104. & idem habet ad eum locum Tullij, Beruleius, ex Alciato l. 1. parerg. c. 26. & Alexandro Neapol. l. 5. genial. c. 18. Rectè tamen censuisse videtur Franciscus Connanus l. 2. Com-

mentat. Iuris ciuilis num. 4. tametsi Tullius de eo quem Alexander præmittebat ad conjugem, contemptim meminerit: tamen reuera fuisse stipatorem eo loco nobilem, nec è fœce domesticorum, sed aulicum: ac proinde stigmata quæ præferebat, ad significandam nobilitatem pertinuisse.

Annumerat Thracibus Gelonos, Vibius Sequester. Ait enim. [Geloni Thraciæ populi, picti corporis parte.] Sed vt notauit Turnebus l. 29. Aduersar. c. 26. vel locus est mendosus, & expungenda est vox *Thraciæ*: vel fallitur Vibius. Gelonos enim, Scythiæ populos esse, constat ex Herodoto l. 4. & ex Philone l. de temul. cum de Tarando animali. Geloni igitur quamuis non Thraces, tamen æquè ac Thraces, argumentum nobilitatis habebant stigmata, vt insinuat Claudianus l. 1. in Ruffin. cum ait,

Membráque qui ferro gaudet pinxisse Gelonus.

Optimè, membra ferro pinxisse dixit. Imprimebant enim Geloni stigma, immisso corpori ferro, tum superfundebant picturam, vt notauit Seruius 2. Georg. ad illud,

Eoásque domos Arabum, pictósque Gelonos.

Vbi & Gelonos, & Agathyrsos qui item *picti* appellantur 4. Æneid: censet Seruius sic dictos, à figuris ad signum nobilitatis corpori inustis, interuentu ferri, quæ inducto colore expressiores fierent.

Ea cum differentia, (vt Mela l. 2. c. 1. & Solinus c. 20. affirmant,) quod quantò quis nobilior haberi vellet, tantò protenſiore notâ tingeretur, vt eſſet indicium humilitatis minùs tingi. Non benè quiſpiam apud Solinum legit *propenſiore nota.* Nec idonea eſt correctio eius qui legendum cenſuit *potiore nota*; ſed genuina lectio eſt, *protenſiore nota.* Quod ergo Geloni, & his collimitantes Agathyrſi, cæruleo picti colore ſtigmatibus affuſo, *pictorum* denominationem à ſtigmatibus colore inductis retulerint, rectè poſitum eſt. Nec benè Seruius ad 4. Æneidos, pictos Agathyrſos non à ſtigmatibus affuſo colore expreſſionibus, vt 2. Georg. dixerat, ſed à comis Cyaneis denominatos affirmat. Hoc non admitto ſi excludantur ſtigmata picta. Vtraque verò in Agathyrſis jungit Ammianus lib. 31. [Gelonis (inquit,) Agathyrſi collimitant, interſtincti colore cæruleo, corpora ſimul & crines.] Et eodem modo repudiandus erit Feſtus Auienus in orbis terræ deſcriptione, ſi Agathyrſorum picturam ad ſagum reſtringat cum ait, *Precinctique, ſagis ſemper pictis, Agathyrſi.* Verè enim non ſagis tantùm ſed etiam corporibus pingebantur. Glaſto factam à Gelonis eam ſtigmatum infectionem, aliqui referunt. Quod excutiam mox circa Britannos. Agit haud dubiè de his populis ſub nomine Dacorum & Sarmatarum Plinius l. 22. c. 1. cum ait. [Equidem & formæ gratiâ ritúſque perpetui, in corporibus ſuis, aliquas exterarum gentium vti herbis quibuſdam, aduerto animum. Illinunt certè aliis, aliæ faciem, in populis Barbarorum fœminæ,

maréſque etiam apud Dacos & Sarmatas, corpora ſua inſcribunt.] Gelonus enim apud Stephanum, vrbs eſt Sarmatiæ, à Gelono Herculis filio ædificata. Notam à Gelonis & Agathyrſis ac Sarmatis corpori impreſſam, fuiſſe ſerpentem, eſt qui inde eruat, quod juxtá Herodotum l. 4. Hercules in Hyliâ regione tres liberos ſuſceperit, vnde populi prædicti ſint prognati; Agathyrſum, Gelonum, Scytham; omnes ex eâdem matre, quæ humanæ ſimul ac ſerpentinæ eſſet naturæ juxta fabulas de Gigantibus anguipedibus, cœterà hominibus. Inde igitur factum volunt, & ad teſtandam generis nobilitatem, quam & Hercules pater & ſerpentinis pedibus diuinum quid olim innuentibus mater præferret, eam notam hi populi inuſtam corporibus voluerint. Benè iſta, ſi alicubi haberetur pictos ſerpentibus fuiſſe hos populos. Mihi igitur ſat eſto, aſſerere populos illos certas notas impreſſiſſe vultibus, graphio aut ferro adhibito, tum infectionem ex ſucco herbaceo cuius Plinius meminit, fuiſſe ſuperadditam. Nimirum cauſticis ſulcis infundebatur ſuccus coloratus, vt Zonaras 3. Annal. monſtrat, agens de S S. Theophane ac Theodoro, Theophili Imperatoris Iconoclaſtæ crudelitate inſcriptis. Factum id imitatione pictorum, qui per artem cauſticam ſiue vſtoriam, quam Callixen. apud Athenæum l. 5. vocat κηρογραφίαν ceram omnicolorem liquefactam in ſtrias infundunt inter pingendum; quod picturæ genus nec ſole, nec ſale, nec vento in nauibus corrumpi, ſcribit ad Martialem Raderus l. 4. epigr. 36. Meminit huius pictorum artificij Plinius

l. 35. c. 11. & Varro l. 3. de re rusticâ c. 17. Turnebus 8. Aduers. c. 9. & l. 24. c. 17. & lib. 29. c. 13. Huius artis imitatione, vt multus succus coloratus in partibus corporis perfossis combiberetur, satagebant prædictæ gentes, *pictæ* idcirco denominatæ.

Britones, siue Britannos, in signum nobilitatis eodem modo stigmata excepisse, Tertullianus tradit l. de vel. virg. c. 10. vbi inter ea quæ varios fecere illustres, numerat pennas Garamantum, crobylos Barbarorum, cicadas Atheniensium, cirros Germanorum, stigmata Britonum. Neque stigmati infectio ab affuso colore deerat. [Regionem (inquit de Britanniâ Solinus c. 25. *in fine*,) partim tenent Barbari, quibus per artifices plagarum figuras, jam inde à pueris variæ animalium effigies incorporantur; inscriptísque visceribus, hominis incremento, pigmenti notæ crescunt. Neque quicquam magis patientiæ loco nationes feræ ducunt, quàm vt per memores cicatrices, plurimum fuci artus bibant.] Hinc Oppianus l. 1. Cyneg. v. 469 vocat Britannos *αἰολονώτους terga pictos.* Verùm Herodianus multò diffusiora facit Britonum stigmata l. 3. dicens. [Britanni, ipsa notant corpora picturâ variâ, & omnifariam formis animalium; quocirca nec induuntur quidem; videlicet picturam corporis ne adoperiant.] Plinius item l. 22. c. 1. [Simile plantagini glastum in Gallia vocatur, quo Britannorum conjuges nurúsque, toto corpore oblitæ, quibusdam in Sacris nudæ incedunt, Æthiopum colorem imitantes.] Est enim cæruleus color nigrans, satúrue, & vt dicunt obscurus, ex Philandro ad l. 7. Vitruuij

c. 10. Nisi malis esse proportionem duntaxat infe-ctionis ascititiæ & natiui coloris Æthiopum. Vt scilicet quemadmodùm Æthiopes toto corpore præ-ferunt nigrum colorem, ita illæ præferant cæruleum qui glasto efficitur, vt ex Cæsare habetur l. 5. de bello Gallico, verbis illis. [Omnes se Britanni, glasto infi-ciunt quod cæruleũ efficit colorẽ, atque hoc horribi-liore sunt in pugnâ aspectu. [Petr. Victorius l. 19. var. lection. c. 3. legendũ voluit *luteo*, expũctâ voce *glasto*. Fuluius verò Vrsinus ad dictum Cæsaris locum num. 115. vocem *glasto*, nusquam penitus inueniri testatu, sed irreposisse ex corrupto Plinij loco existimans, monet alicubi legi *vltrò se inficiunt* vt etiam apud Melam lib. 3. cum de hâc corporum in-fectione agit: Alibi autem legi *vitro*. Vnde anceps hæret, quam veram lectionem retineat: quamuis expungendum esse illud *glasto*, ponat extra dubium. Sed nihil mutandum videtur. Nam quod ea vox alibi apud Latinos Scriptores non legatur, mirum non est: cum sit vox Gallis vernacula; leui apud posteros oblæsione (vt fit) *Gualdum* siue *Guadum* appellatur; aut *pastellum* teste Tiraquello ad l. 3. connub. Glossæ 1. parte 3. n. 11. Philander quoque ad 7 Vitruuij c. 10. tametsi vocem *glasti* suppositio-nis suspectam habet, eo quod in plerisque MM. S S. Codicibus desideretur apud Cæsarem & Plinium: tamen ait suo tempore, Isatrin satiuam, cui olim *Glasto* nomen, *guesdam* nonnullis appellatam, aliis *pastellum*. Esse porrò herbam, etsi insignibus vitore cauliculis notatam, succo tamen inficientem cæru-leo, quam trusatilibus molis premant ad herbaceæ

ſaniei excluſionem ; deinde exuctam digerant, & poſt tinctos pannos cæruleam illam feruentibus cortinis exemptam ſiccent pictorum vſibus, Indum vocantes. Inficiebantur igitur eo ſuo Glaſto, vel Gualdo, Britanni & vicini populi. Vnde Propertius *Belgicum colorem* dixit. Nam l. 2. eleg. 19. ſuccenſens Cynthiæ ſuæ, cum dixiſſet;

Nunc etiam infectos demens imitere Britannos ;
Ludis & externo tincta colore caput.

Hoc eſt faciem, quæ vtique in capite ; ac etiam comas, ſubdit.

Vt natura dedit, ſic omnis recta figura.
Turpis Romano Belgicus ore color.

Sed quod vſus à Britannis primùm manaſſet, inde maximè in Britannis celebrata apud Scriptores hæc pictura. Sic Martialis in Apophoretis

Barbara depictis veni biſcauda Britannis.

Et lib. 11. Epigr. 54.

Claudia cæruleis cum ſit Ruffina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet?

Aliis quibuſdam populis, vſurpata olim proditur ſtigmatizatio corporum, vt Moſſynis in Themiſcyrâ regione, apud Plinium lib. 6. c. 4. Affirmat enim

eos notis

eos notis ſignare corpora : quod de his notis im-preſſis nec euanidis, eſt accipiendum. Syros omnes, in ceruice aut vola manus ſtigmata habuiſſe, Lucianus teſtatur l. de Syria Dea *in fine*. Sed hæ Syrorum notæ, ad ſtigmata ſuperſtitioſa ſunt referenda; vt infra dicam. In Ptolemæi Ægyptiorum Regis corpore, impreſſas liliorum ac tympanorum notas, memorat Plutarchus l. de amici & adul. diſcrimine. Et videtur eodem modo accipienda pictura illa corporum, cuius eſt in Ptolemæi pompâ mentio apud Athenæum libro. 5. cum de quadraginta Satyris; conchylio aut minio, aut aliis coloribus corpora depictis. Ad nobilitatem quoque ſuam teſtandam, Libyes, vt ſe à Troianis oriundos comprobarent, inurebant ſtigmatis corpora, teſte Herodoto lib. 4. vnde colligitur, Troianis quoque vſuaria fuiſſe corporum ſtigmata. Parthos per omnia quæque ſua membra forata, inſerere grana pretioſa Tertullianus teſtatur l. de cultu fœmin. c. 10. Nihil in Indiarum Occiduarum hiſtoriis frequentius occurrit, hujuſmodi notis & perfoſſionibus corporum, ſuperadditâ infectione per colores appoſitos. Vſque hodie, quoſdam Inſulanos ad Inſulas fortunatas degentes & Arabas, & Saracenos, habere pectora & brachia inuſtis notis inſcripta, tradit Oleaſter in c. 19. Leuit. ad illud *neque figuras aliquas, aut ſtigmata facietis vobis*: obſeruans, vocem Hebræam, ſignificare ſcripturam profundè cauatam & cauterio inuſtam. Fuiſſeque id nobilium proprium, intelligitur ex Hebræâ voce *Kòahb* virum inſignem & honoratum, & quibuſdam notis inſignitum, atque notabi-

lem significante. Vnde Babylonniis, quorum sub eo nomine meminit Ezechiel. c. 23. versu 23. mos erat, viros principes notis in carne impressis insignire.

Plerisque gentibus jam olim, ac nominatim. Orientalibus Indis, Persis, Athenienſibus, nota nobilitatis erat stigma in aure, ad appendendum aurum vel gemmam. Ita de Indis Curtius & Arrianus, vterque l. 8. de gestis Alexandri. Posterior sic habet. [Inaures Indi gestant ex ebore, qui locupletiores sunt tantùm. Neque enim vulgò, id genus ornamenti ferunt.] De Athenienſibus Apuleius l. de dogmate Platonis, cuius illa sunt verba. [Qui aurum tantùm reliquit, quantùm puer nobilitatis insigne in auricula gestauit.] De Persis, vnam hanc esse omnium sententiam, quod nobilitatis insigne habuerint fossas aures, ait Tiraquellus ad calcem libri de Nobilit. & ex Diodoro Siculo l. 6. ac Xenophonte l. 3. expedit. docet Brissonius l. 2. de regno Persar. *pag. mihi* 320. Arabas similiter aures forasse in signum nobilitatis scribit S. Isidorus l. 19. Orig. Vnde illud Gnitonis apud Petronium. [Pertunde aures, vt imitemur Arabes.] Ad quem locum Georgius Erhardus in Symbolis, Dionem Cassium ex lib.88. adducit, cum de Macrino Mauro. Tertullianus de cultu fœmin. c. 10. Parthis idem tribuit, verbis illis. [Scrupulosa Deus auribus vulnera intulit; & tanti habuit vexationem operis sui & cruciatus infantiæ tunc primùm dolentis, vt ex illis ad ferrum nati corporis cicatricibus, grana nescio quæ penderent; quæ plenè Parthi per omnia

quæque sua, bullarum vice inserunt.] Insinuat, eos non auribus tantùm pertusis, sed & aliis membris, pendentia grana ostentasse. Toto denique Oriente, inaurium vsus ingenuis ac nobilibus jam olim frequens fuit. In quam rem nonnulla retulit Serarius in c. 8. libri Iudicum quæst. 14. & multa ex sacris literis coaceruauit Martinus à Roa Tomo 1. singularium lib. 1. cap. 7. Plinij item verba sunt in eam rem expressissima, l. 11. c. 32. cum agit de auribus. [Non aliâ (inquit) parte, fœminis majus impendium, quàm in lapillis. In Oriente quidem, & viris aurum gestare auribus, decus existimatur.] Quod *de impendio* ait, pertinet ad prætiosissimas gemmas, quas mulieribus Romanis, ex quo externus hic cultus ad eas peruasit, auribus appendere, studium ardentissimum fuit. Horatius lib. 2. Saty. 3.

Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet vt decies solidum exsorberet aceto,
Diluit insignem baccam.

Iuuenalis Saty. 6.

Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extentis magnos commisit elenchos.

Hanc profusionem sæpè exagitat Seneca, nominatímque l. de vitâ beatâ c. 17. conlatratorem philosophiæ inducit dicẽtem .[Quare vxor tua, locupletis domus censum auribus gerit ?] Et l. 7. de benefic.

c. 9. [Video vniones, non singulos singulis auribus comparatos: jam enim exercitatæ aures oneri ferendo sunt. Iunguntur inter se, & insuper alij binis superponuntur. Non satis muliebris insania viros subiecerat, nisi bina ac terna patrimonia, auribus singulis perpendissent,] Et l. de remediis fortuit. qui è variis Senecæ plagulis est contextus, admonetur de connubio cogitans, vt benè institutam ducat, nec maternis inquinatam vitiis, aut cuius auribus bina vtrinque patrimonia dependeant. Tertullianus l. de hab. mulieb. c. 9. Senecam imitatus, ita conclamat in immundum hunc mundum. [Breuissimis loculis, patrimonium grande profertur. Vno lino, decies sestertium inseritur. Saltus & insulas, tenera ceruix fert. Graciles aurium cutes, Kalendarium expendunt.] Tertullianum expressit de more S. Cyprianus l. de bono pudicit. Inaurium item pretia, ad quæ ardent & insaniunt studia matronarum, auersatur S. Hieronimus Episto. 8. Foratæ igitur aures, aut vt Plautus in Pænulo dixit, *annulatæ*, nota erant nobilitatis: ideóque à mulierculis, ad gradus sui ostentationem, ac etiam ad conciliationem pulchritudinis, tanto studio captabantur. Puellis jam ab infantiâ, binas aures forari solitas, maribus solam dextram, scribit S. Isido. l. 19. orig. c. . Aliter tamen habet Macrobius l. 7. c. 3. referens scomma Tullij in Octauium, qui orante Cicerone, negauerat se audisse quæ is dixerat. Ille respondit. Certè solebas benè foratas habere aures: alludens ad genus Octauij, qui Lybis oriundus dicebatur, vbi forare aures ex vsu erat.

Xenophon item apud Laërtium, Apollonidi objicit, quod perforatis esset auribus. Iuuenalis præterea Saty. 1. idem videtur admittere, cum ait;

Cur timeam dubitémve, locum descendere, quamuis
Natus ad Euphratem: molli quod in aure fenestra
Arguerint.

En *fenestræ* plurali numero, *in aure molli*, idest in vtraque aure. Tandem S. Matrona, cuius acta retulit Metaphrastes 8. Nou. cùm ementito sexu & habitu, in virorum cœnobio, sub nomine *Babylæ* cooptata esset, & Barnabas nuperus ex scenâ monachus, animaduersâ ambarum aurium eius foratione viris insolitâ; miraretur eius inter viros commorationem: responsum tulit, præ magnâ matris & educatricis beneuolentiâ in ipsam, vtrasque aures pertusas fuisse, ad aureorum ornamentorum consertionem, ex aurium foraminibus. Ex quo liquet, etiam viris aliquando binas aures fuisse foratas; sed veluti præter communem vsum, qui vnicam in viro pertundi aurem ferebat. Vt propterea singuli amici & cognati, Iobo rediuiuo, vnicam inaurem donarint, vt habetur in calce historiæ Iobi. Et Gedeon Iudic. 8. qui immensi pretij inaures aureas ex prædâ de Ismaëlitis coacervauit, vnicam à singulis inaurem petiit, vt cum Ariâ ex textu Hebraico obseruat Serarius ibi q. 8.

Ex dictis itaque liquet, stigma aurium vnius aut plurium, pro vario vsu regionis, fuisse numeratum inter stigmata nobilitatem prodentia; quamuis

teuera vanitatem potiùs & ſtultam carnis vexationem prodat. Plinius ſanè in præfatione libri 12. ſimplicitatem primam demiratus, quâ arbores ſyluæque, alimentum homini & veſtem, congruámque mollitudinem ſuppeditabant, ſubdit. [Quò magis ac magis admirari ſubit, ab iis principiis, cædi montes in marmora, veſtes ad ſeras peti, vnionem in rubri maris profundo, ſmaragdum in imâ tellure quæri. Ad hoc excogitata ſunt aurium vulnera. Nimirum quoniam parum erat collo crinibuſque geſtari, niſi infoderentur etiam corpori.] Noſtri fortiùs ac juſtiùs in hæc Chriſtianarum aurium dehoneſtamenta conclamant. Clemens Alexandrinus l. 3. pædago. c. 11. *ſub initium.* [Prohibet Verbum ne auriculas ſaucientes, vim naturæ afferentes. Cur non enim itidem narem: Vt illud etiam impleatur quod dictum eſt, *quemadmodum inauris in aure ſuis, ita improba fœmina pulchritudo.* In ſummâ enim ſi quis auro ornari exiſtimet, is eſt auro inferior. Qui autem eſt auro inferior, is non eſt eius Dominus. Se autem Lydio ramento minùs eſſe honeſtum & inferiorem fateri, quomodò non eſt abſurdiſſimum?]

Tertullianus l. de habitu mulieb. c. 6. [Sed & lapillos iſtos, qui cum auro ſuperbiam jungunt, quid aliud interpreter, quàm lapillos & calculos, ejuſdem terræ minutalia? nec tamen aut fundamentis demandandis, aut parietibus moliendis, aut faſtigiis ſuſtinendis, aut tectis denſandis neceſſaria? Solùm hunc mulierum ſtuporem ædificare nouerunt; quia tardè teruntur, vt niteant; & ſubdolè

ſubſtruuntur, vt floreant; & anxiè forantur, vt pendeant; & auro lenocinium mutuum præſtant.] Diceres alluſiſſe ad illud Silij.l. 12.

Quale micat, ſempérque nouum eſt, quod Tiberis auro
Paſcit ebur, vel qui miro candoris honore
Lucet in aure lapis, rubris aduectus ab oris.

S. Cyprianus l. de diſcipl. & habitu Virg. in eandem vanitatem forandi aures, ſic concitatur [An voluit Deus vulnera, quibus innocens adhuc infantia, & mali ſæcularis ignara crucietur, vt poſtea de aurium cicatricibus & cauernis, precioſa grana dependeant, & ſi non ſuo pondere mercium quantitate?]

S. Ambroſius l. de Nabuch c. 5. [Delectantur & compedibus mulieres, dummodò auro ligentur. Non putant onera eſſe ſi pretioſa ſint, non putant vincula eſſe ſi in his theſauri coruſcent. Delectant & vulnera, vt aurum auribus inſeratur & margaritæ dependeant. Habent & gemmæ pondera ſua.]

Prudentius in Hamartigenia, inter ea quæ ſexus malè fortis agit, cui pectore in arcto, mens fragilis, facili vitiorum fluctuat æſtu, numerat

Colla vel ignitis ſincera incingere ſertis,
Auribus aut grauidis virides ſuſpendere baccas.

Alcimus Auitus ad Fuſcinam Sororem de conſolatione caſtitatis, laudans eius inculcu ſimplicitatem;

Ergo vbi vitalis fouit te lympha lauacrê,
Atque suum peperit cœlestis gratia pignus;
Non tibi gemmato pesuere monilia collo,
Nec te contexit sparso quæ fulgurat auro
Vestis ductilibus concludens fila talentis:
Nec te sindonium bis cocti muricis ostrum
Induit, aut rutilo perlucens purpura cocco;
Mollia vel tactu quæ mittunt vellera Seres.
Nec tibi transfossis fixerunt auribus aurum,
Quæ compensarent pendentes vulnera baccæ;
Dum pretiosa grauant, sed saxea pondera malas.

Sed plus satis de hoc fœmineo stigmatismo, ad mares indignè progresso, vt propterea Tertullianus c. 4. Apolog. Achillem, etiam aurium foratu effœminatum, quod illi tunc apud Sigæum statua seruabat, ludibrio habeat.

An aliquibus, affectata quoque nobilitatis manifestatio & cultus ex narium stigmate, agitatum nuper memini. Referebat siquidem D. Ludouicus à Vento, vir omnium virtutum, auditum abs se Ecclesiastem, cui id præferri visum, eo loco Prouerbiorum; *Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua.* Nares enim suas, à muliere pulchrâ & fatuâ pertusas, & circulo aureo decoratas, interpretabatur. Sed hoc est in gradu superlatiuo ineptire: Cum ibi *nares suis*, sint nares porcinæ; quas ineptus ille Orator, in nares muliebres, per summam insulsitatem transformabat. Sensus autem sapientis est, mulierem pulchram & fatuam, non

ſecus dehoneſtare ſuam pulchritudinem, inquinatione peccatorum; quàm amica luto ſus, circulum aureum, ſi naribus eius circumponatur. Mox enim nares in lutum demittens, conſpurcabit circulum. S. Gregorius 30. Moral. c. 1. myſticè ad hæreſim accommodat. Caſſianus coll. 14. c. 16. ad ſapientiam improuidam. Sed genuinus ſenſus, eſt quem dixi.

Sunt verò qui magnæ inſulſitatis damnent, eam ſtigmatis in naribus impreſſionem, ad oſtentationem nobilitatis, vel pulchritudinis conciliationem. Sic Pineda in c. 42. Iob ad v. 9. n. 11. tractans inaurem Iobo datam poſt infelicitatem, perſuaderi non poteſt adhibitum eſſe monile naſo perfoſſo, quem ad muci exterſionem ſæpiùs contrectari, & expeditum ac liberum eſſe, oporteat. Et idcirco obſeruat, vulgatum Interpretem vbi Hebræa Iſaiæ 3. habent, *monilia naſi*; tranſtuliſſe per periphraſim, *gemmas in fronte pendentes*, vt ſignificaret, quomodò ea monilia *circa naſum* dicerentur. Notat etiam, Ezech. 16. vbi Hebræa habent *ſuper naſum*, vulgatum vertiſſe *inaurem ſuper os*; vbi *inauris* non poteſt referri ad aures, quarum ornamentum ſtatim diſtinguitur; ſed pertinet ad naſum, ante quem appenſum erat ornamentum, in fronte fixum. Verba S. Hieronimi in eum locum Ezechielis, ſunt huic loco percommoda. [Verbum (inquit,) Hebraicum *Nezen*, excepto Symmacho, qui interpretatus eſt *ἐπιῤῥίνιον ſuper naſum*, omnes *inaures* tranſtulerunt; non quod inaures ponantur in naribus, quæ ex eo quod de auribus pendeant *inaures* vocantur: ſed

quod circulus in similitudinem factus inaurium, eodem vocabulo nuncupetur : & vsque hodie, inter cœtera ornamenta mulierum, Solent aurei circuli in os ex fronte pendere, & imminere naribus.] Ratam habent hanc Hieronimi expositionem Pradus & Sancius ibi.

Nihilominus stigma narium, & ipsius carnis imæ, vel etiam cartilaginis mediæ nasum efformantis, terebrationem ad monile insigendum alicubi inualuisse, negari non licet. Idque Oleaster Genes. 35. à fœminis Orientalibus vsurpatum tradit, non secus de extremo naso perfosso, suspendentibus monilia, quàm passim ab aliis suspenderetur ex auribus. Et quia hoc ornamentum nasi, erat circulus instar annuli vel inautium, propterea aliquando dicitur *circulus poni in naribus.* Aliàs verò inaures naso aptari dicuntur, juxta Hebræum contextum. Theodoretus quidem Ezech. 16. hunc circulum haud aliter infixum censuit naso fœmineo, quàm inseri soleat bubalis aut juuencis, quibus non aliter quam equo frœnum apponitur, vt circumducantur. Ad quod alludens Deus Isaiæ 37. dixit Sennacheribo, *ponam circulum in naribus tuis.* Quâ ratione hoc ornamentum adhiberetur naso, citra stigma & pertusionem vllam, siue carnis, siue cartilaginis. Et ex hoc antiquo more, manauit ad Africanas puellas ex Hebræorum gente, vsus gestandi ad nasum circulos aureos, & quasi Lunulas, eâdem ratione naso applicitas, quâ perspicilia in naso collocantur. Hoc tamen modo nasum ornandi non excluso, foratum quoque alicubi esse nasum ad orna-

tum, & citra probrum, rectè affirmat Martinus à Roa t. 2. singular. l. 1. c. 7. asserens visos abs se Æthiopas, foratâ nasi cartilagine, ad monilia appendenda. De plerisque regionibus vltra Oceanum apertis, idem notauit Sancius Ezech. 16. ad vers. 12. Ibi enim ex narium mediâ cartilagine, gemmeum aliquid ad os vsque dependens, & labiis ac dentibus alludens, gestare ex vsu est. Ticoric Regem Mexicanorum, in suâ inauguratione solemni, stigma in naribus excepisse ad insignem Smaragdum inde appendendam, scribit Iosephus à Costa l. 7. histor. c. 17. De Peruanis idem produnt qui eorum instituta mandarunt literis. Hæc verò non tam insana gloriatio, quàm justa excruciatio censeri debet. Quid enim vel magis molestum, vel magis incommodum; siue ad loquelæ efformationem, siue ad cerebri necessariam expurgationem, excogitari potuit, quàm huiusmodi ornamentum cum nasi terebratione?

Molestius etiam & incommodius, cum ad cibi sumptionem, tum ad efformationem vocis, ac sputorum dejectionem, agnosci debet genus ornamenti labiis infixi, quale in fœminis Æthiopum versùs Arabiam sitorum, memorat his verbis Diodorus Siculus l. 4. c. 1. [Armant vsque ad certam ætatem fœminas; quibus vt plurimùm moris est, æreum circulum in labiis ferre.] Non ait *ad labia*, sed *in labiis*, quod infixionem sonat. Ac ne gratis cõficta ea verborum Diodori interpretatio videatur, præterquàm quod illam apertè præfert cortex verborum; habemus geminum exemplum in Brasilis, de

quibus in hunc modum ſcribit Maffæus l. 2. hiſtor. [Aëneâ ipſi cute,atro inſuper ſucco pomi *Genipapi*, totum ſubinde corpus inficiunt. Præterea inſertos habent jam inde à prima ætate, deliciarum cauſa; quidam inferiore duntaxat labro, quidam etiam facie totâ, prælongos nullius pretij lapillos, tetro ſanè ſpectaculo.]

Aliud genus ſtigmatis nobilis & probro vacantis, proponebam, ſtigma militare, cuius meminere Aëtius Medicus l. 8. c. 12. & Vegetius l. 2. c. 5. & l. 1. c. 8. ad quæ loca Steuechius item Gabriel Naudæus ſyntagmate de ſtudio militari lib. 1. *pag.* 43. nec non Lipſius l. 1. de milit. Rom. dialo. 9. adducens D. Auguſtinum epiſt. 1. & Chryſoſtomum hom. 3. in 2. Cor. Addo locum perelegantem ex eodem Auguſtino l. 2. contra Parmenia. c. 13. Agens enim de non repetendo baptiſmo illicitè adminiſtrato, adhibet hanc ex milite ſimilitudinem, qui ſi inſignitus illicitè fuerit, manet tamen notatus. [Neque vllo modo per deuotum militem, quod à priuatis vſurpatum eſt, ſignum Regale violabitur. Si enim aliqui, furtim & extraordinariè, non in monetis publicis, aurum vel argentum, ſed æs percutiendo ſignauerint, cùm fuerit deprehenſum; nónne illis punitis,aut indulgentiâ liberatis, cognitum Regale ſignum,theſauris Regalibus cogetur inferri? Aut ſi quiſquam eſt, ſiue deſertor, ſiue qui nunquam omnino militauit, qui notâ militari Priuatum aliquem ſignet, nónne vbi fuerit deprehenſus, ille ſignatus pro deſertore punietur; & eò grauiùs, quò probari potuerit, nunquam omninò

ſe militaſſe, ſimul ſécum punito, ſi eum prodiderit, audaciſſimo ſignatore ? Aut ſi fortè illum militiæ characterem in corpore ſuo, non militans pauidus exhorruerit, & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fusâ, & impetratâ jam veniâ, militare cœperit, numquid homine liberato atque correcto, character ille repetitur, ac non potiùs agnitus approbatur ? An fortè minùs hærent Sacramenta Christiana, quàm corporalis hæc nota ?]

Eodem argumento vtitur S. Cyrillus l. 6. de ador. cum ait : [Militem qui clypeum abjecerit, ac de prælio fugerit, ſecundis inſigniri characteribus non oportet, ſed puniri.] Retulit eum morem ſignandi milites, S. Gregorius l. 2. Epiſto. 61. & 64. referens hanc Mauritij Auguſti legem, [Vt nulli qui in manu ſignatus eſt, conuerti liceat.] [Ecce (inquit S. Gregorius, apertâ voce dicitur, vt ei qui ſemel in terrenâ militiâ ſignatus fuerit, niſi aut expletâ militiâ, aut pro debilitate corporis repulſus, Domino noſtro IESV Chriſto militare non liceat.] Ex verbis legis adductæ, liquet manum fuiſſe inſcriptam. Sicut hodiéque milites Abyſſinorum Imperatoris, cui nomen *Preſteianni*, brachium inuruntur, admoto ferro candenti, & impreſſo Crucis ſigno. Romanis militibus, quæ nota in manu imprimeretur, conjectura ducitur à Lipſio proximè laudato, ex Epiſtola 1. Diui Auguſtini, inſinuantis, inſcriptum manui Tyronis, nomen Imperatoris. Idem habent Turnebus l. 24. Aduerſ. c. 12. & Valtrinus l. 2. de re milit. c. 7. Diſertè verò idipſum tradit S. Ambroſius Orat. de

obitu Valentin. verbis illis. [Charactere Domini inſcribuntur ſeruuli : Et nomine Imperatoris, ſignantur milites.] Ex his liquet, quam inſulsè Lucas de Penna ad l. 3. C. de Fabric. allegato Archidiacono in c. *quod quidam* 1. q. 1. aſſeruerit, ſtigma militare de quo hactenus egimus, fuiſſe cingulum. Meritò hoc explodit Petrinus Bellinus in Opere de bello parte 1. titulo 6. n. 4. addens, ne ipſum quidem Accurſium, qui truculentus Latinitatis lanius eſſe ſolet, adeò fœdè in hâc parte eſſe hallucinatum.

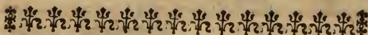
Fabricenſium ſtigmata, ad imitationem militarium ſtigmatum imprimebantur, vt conſtat ex Arcadij & Honorij Imperatorum decreto, quod extat his verbis l. 3. C. de Fabric. [Stigmata, hoc eſt notæ publicæ, Fabricenſium brachiis, ad imitationem Tyronum infligantur; vt hoc ſaltem modo, poſſint latitantes agnoſci.] Dicebantur *Fabricenſes*, periti fabricandorum armorum; quibus proinde ſolis, fas erat arma fabricare. Nam ſicut non erat omnium, arma portare; ſic neque erat omnium arma cudere, ſed peritorum duntaxat artificum, vt edicitur Authent. *de Armis*. Præcellentes ergo in eo opificij genere, vocabant *Fabricenſes*; quos vt extaret peritorum ab imperitis diſcrimen, nec periti ſubducerent ſe labori, ſignari placuit ad eum modum.

Aquarij, ſiue Hydrophylaces, jubentur ſtigmatis impreſſis ſignari l. penult. C. *de aquæductu*, vbi ita edicitur. [Aquarios ſingulis manibus, nomine pietatis noſtræ impreſſo, ſignari decernimus, vt

huiuſmodi annotatione, manifeſti ſint omnibus.] Erant hi aquarij, cuſtodes aquarum, longè diſtincti ab aliis item dictis *aquariis*, aquam ad balnea conuehentibus, qui impudicis mulieribus ſæpè fœdorum commerciorum internuncij erant, vnde illud Iuuenalis Saty. 6.

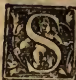
Veniet conductus Aquarius.

Peſſimè audiunt Feſto. V. *Aquarioli*; cùm tamen munus eorum, quod erat importandi aquam ad lauandum vel potandum, eſſet abſque labe. Sed Aquarij qui ſignari ſtigmate impreſſo jubebantur, cuſtodiæ aquarum erant addicti, & longè diſcrepabant ab his aliis Feſto proſciſſis Aquariis.

CAPVT II.

Stigmata ſeruilia.

SERVORVM inuſtio erat olim perfamiliaris, vt propterea paſſim audirent *literati*, & *inſcripti*, ac *ſtigmatiæ*; & *nota* pro ſeruitute vſurparentur, vt apud Senecam videre eſt l. de tranquillit. animi c. 11. Ea nota dicebatur ἔγκαυμα: ſicut qui ita notati erant, vocabantur ἐγκαυστοὶ vt videre eſt apud Athenæum ſub finem libri tertij, cum de Cniſolæco claudo, notis

compuncto & inusto. Ipsum instrumentum quo stigma imprimebatur, Palladius & Hippocration vocant καυτῆρα; Lucianus & Plutarchus καυτήριον. Quanquam aliqui, cum impressio stigmatis à Domino impotente fiebat, adhibitum volunt graphium. Meminit enim Galenus l. de dignosc. & cur. animi morbis c. 4. famulos à Dominis effrenibus calcibus appetitos, graphiis compunctos, oculis stylo & calamo immisso priuatos, gladióque percussos: Ancillas quoque Dominorum morsu cruentatas. Defectu ferri, alteriúsve instrumenti signatorij, adhibitus interdum ad hunc vsum titio sopitus, idest extinctus, vt Ascylto factum apud Petronium. Quanquam ea non tam inustio stigmatis, & caustica impressio fuit, quàm tinctio & pictura fuliginosa, facta sopitionibus idest *sopitis titionibus*, duabus vocibus in vnam conflatis, vt alibi non semel: quod benè monuit sublatâ aliarum corruptarum lectionum varietate, Fernandius à Corduba in Didascalia multiplici cap. 23. At nos his de seruili inscriptione stigmaticâ agimus, non de sublitione jocosâ.

Subjectum partiale huius inscriptionis, multiplex erat, sed maximè frons, vt sæpè infra dicemus, cum de inscriptione seruorum fugitiuorum, & epigrammate inscripto sermo erit. Signatos in pedibus seruos, vult Scaliger ad 4. Propertij circa illud,

At quorum titulus per barbara colla pependit,
Cælati medio cum saliere foro.

Vbi

Vbi serui qui venales prostabant, & interea saltabant in circuitum per coronam circumstantium in auctione, dicuntur *calati*, idest signari pedes cretâ; siquidem priuati hominis essent heri sigillo; vel Reipublicæ sigillo, si essent mancipia publica, vt idem Autor tradit ex Xenophonte περὶ πρoσόδων. Et hoc est quod ait Poeta Saty. 1.

Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.

Innuens, non ita pridem fuisse seruum venalem, qui tunc gloriosiore sorte esset. Verùm tametsi creta notatos fuisse, vel respersos (*cretatos* dixit Plinius l. 35 c. 18.) pedes venalium seruorum, sit extrà dubium; hoc tamen non videtur esse quod Propertius dixit, *calatos*. Nam nota illa per cretam adhibitam, fluxa erat, & ad vsum duntaxat auctionis, vt passim agnoscunt cœteri. Videsis Pulmannum ad Satyram 1. Iuuen. Nos autem hîc cælaturam attendimus, idest stigma stabile, quod inustione, aliáve perfossione membri fiebat. Itaque *calati*, idest compuncti, vel inusti, dicti sunt serui, à cælaturâ in fronte, aliáve quâpiam corporis parte, quàm in pedibus cretatis. Plerique tamen, & in vnâ eâdémque parte sæpiùs, & in variis partibus, notati leguntur. De iteratâ inscriptiône, est locus apud Pontium in vitâ S. Cypriani; & nominatim iteratam esse in facie inscriptionem, liquet ex Actis SS. Theodori ac Theophanis fratrum. Quæ enim sancti illi Martyres sunt passi, repetenda sunt ex stigmatismo seruorum, qui ab Ethnicis ad S S.

Martyres extensus est, vt supra sect. 1. c. 6. cum Pignorio obseruabam. De variis partibus in eodem homine signatis, liquet ex Aristophane in Auibus, idcirco seruos nominante *varios attageres.*

Hactenus de subjecto partiali & immediato stigmatis seruilis. Circa totale verò eiusdem subjectum, est nonnullum dissidium. Est enim qui omnes seruos publicos, etiamsi innoxios, velit fuisse notatos; at seruos priuatorum non item, sed tantùm si fugam tentassent, aliúdve quidpiam Domino molestum admisissent. Ita Heraldus ad l. 8. Martialis Epigram. 75. *aliàs* 70. vbi Poëta loquens de publicis mancipiis vespillones agentibus, qui Domitiani funus cum dedecore exportarant, vt apud Eutropium lib. 7. videre est, vocat eos *quatuor inscriptos.* Nimirum ob stigmata, his Sandapilariis publico muneri addictis, impressa; etiamsi innoxij essent. At seruos priuatorum, nisi quid deliquissent, inustos fuisse, negat Autor prædictus. Fauet Clem. Alex. 3. pæd. c. 2. verbis illis. [Sicut notæ inustæ fugitiuum; ita etiam floridi colores, adulteram indicant.] Hoc tamen vniuersaliter dictum, probare non possum. Constat enim seruos priuatorum, etiamsi planè insontes, plerumque fuisse notatos, vt rectè tradit Franciscus Conanus l. 2. Commentar. Iuris num. 4. qui addit, tales seruos non fuisse notatos in fronte, vt fiebat circa criminosos, sed in parte occultâ. Quanquam ne id quidem vniuersaliter verum puto. Abundamus enim exemplis seruorum innoxiorum, nunc in fronte, nunc alibi notatorum: parum curantibus heris famæ eorum con-

ſulere, dummodò ſuæ ſecuritati proſpicerent, quod maximè faciebant interuentu notæ conſpicuæ, ſeruos ſi fortè fugam tentarent, propalaturæ. Apud Syracuſios, ingenuæ ac ſeruilis perſonæ diſcrimen, penes notas ſtatuebatur. Nam qui ſeruus erat, tametſi nihil peccaſſet, inuſto equi typo notabatur ab hero, teſte Plutarcho in Niciâ. Idem in Peride, poſt Herodotum l. 4. ſcribit, Samios ſi quem ex Athenienſibus cepiſſent, ſeruituti ſubjectum, inuſtâ fronti noctuâ, quod erat teſſeratium Athenienſium Symbolum,deformaſſe. Viciſſim verò Athenienſes, punctis Simænam referentibus, notabant in facie captiuos Samios. Erat Simæna, genus nauigij, quod erat Samiorum pſephiſma ex Æliano l. 2. variæ hiſtor. c. 9. Et ab his notis. Ariſtophanes juxta Plutarchum ſupra, pronunciauit populum Samiorum eſſe valdè literatum, hoc eſt ſeruilem. Serui quippè ab inuſto literario ſtigmate, paſſim dicti *literati* : nimirum ſeruilibus literis, vt vocat Seneca l. de tranquill.animi c. 1. Sic apud Plautum in Caſina, ſeruus conſeruo conuitians ait, *ſi hic literatus me ſinat*. Et inde, *ſcribere* Vlpiano tit. 1. Inſtit. idem quod *notam inurere*. Samij ergo citra noxam, tantùm quia captiui, notati ; & inde dicti *literati*. Quanquam non me latet Paroemiaſten V. *Samij literati*, ex Ariſtotele quem adducit, aliò id de Samiis dictnm referre. Præterea Claudianus l. 2. in Eutrop. querelas mouens de peruerſione jurium omnium, Eutropio cuncta moderante per ignauiam Imperatorum, querebatur; ſeruos etiamſi inſontes, tamen ſeruili ſtigmate notatos, omnia jura regere,

quod erat reuera indignissimum. Eius illæ voces.

Pars humili de plebe Duces: Pars compede suras
Cruráque signati nigro liuentia ferro
Iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet,
Séque suo prodat titulo.

Insonti seruo, Histiæus ad vsum arcanæ epistolæ, caput inscripsit, merâ Domini, seruili capite abutentis licentiâ, vt est apud Herodotum l. 5. & his verbis apud Gellium l. 17. c. 9. [Histiæus nomine fuit, loco natus in terrâ Asiâ, non ignobili. Asiam tunc tenebat imperio Rex Darius. Is Histiæus, cùm in Persis apud Darium esset, Aristagoræ cuipiam, res quasdam occultas nunciare furtiuq; scripto volebat. Comminiscitur opertum hoc literarum admirandum: Seruo suo diù oculos ægros habenti, capillum ex capite omni, tanquam medendi gratiâ, deradit: capútque eius læue in literarum formas compingit. His literis, quæ voluerat, perscripsit. Hominem postea, quoad capillus adolesceret, domi continuit. Vbi id factum est, ire ad Aristagoram iubet. Et cùm ad eum (inquit,) veneris, mandasse me dicito, vt caput tuum (sicut nuper egomet feci,) deradat. Seruus vt imperatum erat, ad Aristagoram venit, mandatúmque domini affert. Atque ille id non esse frustra ratus, quod erat mandatum fecit. Ita literæ perlatæ sunt.] Ex Artemisiæ apud Rhodios trophæo, de quo Vitruuius l. 2. c. 8. habemus potitam Rhodo vrbe, Reginam, duas statuas fecisse; vnam Rhodiorum Ciuitatis, alteram suæ

imaginis & iſtam figuraſſe, Rhodiorum ciuitati ſtigmata imponentem, non ob aliam Rhodiorum labem, quam quod captiui eſſent. Denique quod paſſim heri ſtigmata inurerent mancipiis, etiam & innoxiis; factum eſt, vt Phocyllides lenitatem heris inſigens, vetaret ſeruos inſcribi.

Στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.

Nimirum vix alio loco erant olim ſerui, quàm pecora. Propterea enim Florus l. 3. c. 20. vocat eos *ſecundum hominum genus.* Nec niſi *dimidius homo*, vocatur mancipium Odyſſ. 10. Ne hominis quidem nomine, eum dignatur Iuuenalis Saty. 6. Cum enim impotens iræ herus, mandaſſet poni crucem ſeruo; repoſitúmque eſſet, nullam vnquam de morte hominis longam eſſe cunctationem, è contrario herus ait;

O demens. Ita ſeruus homo eſt? Nil fecerit eſto.
Sic volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas.

Habiti igitur ſerui heris, extra homines, ac inter pecora. At inuri ſolita pecodibus ſtigmata, diximus initio, & multis illuſtrat Hermannus Hugo l. de primâ ſcrib. orig. c. 20. Arrogabant ſanè ſibi Domini in ſeruos pro libidine, jus vitæ & necis, quantò magis compunctionis ac inuſtionis, etiamſi eſſent innoxij? Verum eſt, ſeruos qui non erant inuſti ob crimen, potuiſſe manumitti & plenâ libertate donari; quod non contingebat inuſtis ob

crimen : nam hi non erant nisi libertini dedititij, nec poterant esses ciues, vt probat Politianus c. 84. Miscellan. Tamen passim, & noxij, & innoxij, signabantur impresso stigmate.

Quanquam nemo inficias eat, tunc præsertim fuisse seruis impressa stigmata, cum aliquid peccarant, & maximè si fugam tentassent. Hanc ob caussam S. Augustinus sub finem expositionis in Epistolam ad Galatas, vocat stigmata, *notas pœnarum seruilium*. Ludit in Pergamum scriptorem pigrum, & ab hero suo fugitiuum, Ausonius Epigr. 15. expostulans quod manus pigra, fronti nocuisset.

Tam segnis scriptor, quàm lentus Pergame cursor,
Fugisti; & primo captus es in stadio:
Ergo notas scripto tolerasti Pergame vultu,
Et quas neglexit dextera, frons patitur.

Et rursus subsequenti epigrammate.

Pergame non rectè punitus fronte subisti
Supplicium; lentæ quod meruere manus:
At tu qui dominus, peccantia membra coërce
Injustum falsos excruciare reos.
Aut inscribe istam quæ non vult scribere dextram
Aut profugos ferri pondere, necte pedes.

Et interdum quidem, profugi serui multabantur pedis præcisione, vt notat Cujacius l. 7. obseruat. c. 13. sæpè tamen signabantur in fronte, vt idem docet ex l. 2. ff. de fugitiuis, & ex Petronio ac

Fabio, & Clemente Alexandrino. Hinc notum fugitiuorum epigramma, memoratum à Petronio: ideſt epigraphe inſcripta fronti fugitiuorum. Eam Laurentius Pignorius l. de ſeruis, refert ex antiquis collaribus, quorum vſus inſcriptioni eſt ſubrogatus, fuiſſe eiuſmodi. *Tene me, quia fugi, & reuoca me domino meo, Bonifacio Linario.* Lucianus, fugitiuos neſcio quos Philoſophos, inurendos in fronte, typo vulpis aut ſimiæ decernebat. Lenes tamen aliqui Domini, etiam ante abrogatam edicto Conſtantini inuſtionem faciei, abſtinebant eâ fugitiuorum vexatione, collare eis aptantes, vt liquet ex illis Lucilij l. 29. apud Nonium.

Cum manicis, catulo, collarique vt fugitiuum deportent.

Vnde collare, quid ſeruile & ignominioſum habebatur, vt eſt apud Metaphraſtem in Actis S S. Martyrum, Carpi, Papili, Agathodori & Agathonicæ. Nimirum erat collare loco ſtigmatis, atque adeò ſeruilis nota; qualem etſi non ſemper præ heri lenitate, tamen vt plurimùm ſubibant fugitiui. Celebratur inter eos ſtigmatias fugitiuos, ſeruus Reſtionis, quem is idcirco vinculis coërcuit, & [inexpiabili literarum notâ, per ſummam oris contumeliam inuſſit :] Verba ſunt Valerij Maximi l. 6. c. 8. Seruus tamen domino damnato perſtitit fidelis, quod valdè commendant Appianus l. 4. Martialis l. 3. epigr. 16. aliàs 21. Macrobius 1. Saturnal. cap. 11. Incertum an fugere tentaſſent,

an timeretur ne fugam tentarent serui illi pistrinenses apud Apuleium l. 9. Milesia. [Vibicibus liuedinis totam cutem depicti, dorsúmque plagosum scissili centunculo magis inumbrati quàm obtecti, nonnulli exiguo tegili pubem tantummodò injecti, cuncti tamen sic tunicati, vt essent per pannulos manifesti; frontes literati, & capillum semirasi, & pedes annulati.] Idest *compediti*, juxta illud Martialis.

Annulus iste tuis fuerat modò cruribus aptus.

Erant enim compedes, instar annulorum, nonnihil laxæ, ad motum aliquem & incessum opportunæ *Pictas* autem dixit Apuleius non eodem sensu quo Maro Gelonos & Agathyrsos appellauit *pictos*, à colore stigmatis affuso, sed à stigmatibus atrocium flagellorum; sicut literatos fronte, ab impressione cauterij. Satis illustrata ex dictis videntur stigmata, ob tentatam cum scelere fugam.

Alias item ob culpas, inustos stigmatis seruos, est extra dubium. Sic apud Athenæum lib. 6. Diphilus proscindit nescio quem, specie Religionis comæ nutritorem: cum reuera tantùm quæreret obtegere capillis promissis, seruilem front[e] notis ob flagitia inustam. Æquè Martiali[s] epigr. 29. aliàs 25. quendam Sardonych[...] subsellia prima tenentem, & lacernis [...] potis illustrem, omni denique fr[...] insignem, deridet extremo ill[...]

Et numerosa linunt stellantem splenia frontem.
Ignoras quid sit? splenia tolle, leges.

Obduxerat ille frontem candidâ & splendente fasciâ, cui emplastrum splenis figura suppofuerat. Splenium enim apud Plinium lib. 6. epistola ad Arrianum, apertè sumitur pro emplastro siue splenis siue alterius rei figura, vt monstrat Philander ad 1. Vitru. c. 4. & eodem modo apud ipsum Martialem l. 3. epigr. 22. *spleniatum mentum*, dicitur pro emplastris delibuto. Vt & l. 8. epigr. 33. *splenium lunatorum fronte sedentium* meminit: idest obducentium frontem emplastrorum. Is igitur seruus olim stigmaticus, tunc sorte mutata sublimis Dominus, vt inscriptas olim ob flagitia literas tegeret, operiebat eas obductis emplastris, queis amotis, legendas fore literas aiebat sannio Poëta, exprobans illi & seruitutem pristinam, & flagitia notis pluribus impressis testata. Sic item Eunolpum Petronius, ait Encolpij & Gytonis frontes notas[illegible] ipti[illegible] solerti, ingentibus literis per tot[illegible] [illegible]i manu ductis, vt viderentur sti[illegible] [illegible], tanquam flagitiosi serui. C[illegible] [illegible]erius pro[illegible] adductus, no[illegible] [illegible]ne inu[illegible] cauit *inexpia*[illegible] [illegible] ob f[illegible] [illegible]tam vel ini[illegible] [illegible]a, co[illegible] [illegible]l inusti essent [illegible] om[illegible] [illegible], excogitata [illegible] stig[illegible] [illegible]m obliterandi, [illegible] [illegible]uterium, aut

peculiaris affectio subjecti, obliteratione prohiberet: vt factum videtur illi copioso & magnis honoribus claro, qui ad obtegendam inscriptionis infamiam, cogebatur splenia faciei aut fronti adhibere. Aliàs tamen (vt dixi,) non frustra laboratum in stigmatis obliterationem; vt patet ex Columella lib. 10. Vbi Lipidium circumscribens, sic canit.

Ponitur & lactis gustum quæ condiat herba
Deletura quidem fronti data signa fugarum
Vimque suam idcirco profitetur nomine Graio.

Aliqui legunt *signa focorum*, & putant respici ad ferrum candens, quo stigma imprimitur. Et ita legi in vetere Codice testatur Scaliger l. 1. Ausonia. lect. c. 21. Columbino fimo deleri stigmata, docet Plinius lib. 29. c. 6. Meminit item huius stigmatum deletionis, Dioscorides l. 1. c. 116. & lib. 4. c. 76. Locus insignis Scribonij Largi perantiqui Medici c. 231. restitutus à Lipsio 2. Electo. c. 15. & ex Lipsio sublectus à Prospero Stellartio l. 1. de coronis c. 13. egregiè hanc rem illustrat. Sic ergo habet Scribonius. [Quatenus acrium & exulceratorum medicamentorum habita est mentio, ponemus quo stigmata tolluntur indignis. Etenim multis hæc calamitas ex transuerso accidit; vt dispensatori Sabini Caluisij naufragio in ergastulo deprehenso: quem Tryphon multis delusum, & ne casu quidem notas confusas habentem, vno medicamento liberauit.]

Vafram hanc artem, (sic enim nominat Mar-

tialis,) duo apud eum professi referuntur, Cinnamus & Eros. De priore sic lib. 6. epigram. 45. *aliàs* 64.

At si quid nostra tibi bilis inusserit ardor,
Viuet & harebit, totóque legetur in orbe,
Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte.

De posteriore est apud eundem Poëtam mentio lib. 7. epigr. 50. alias 57. eo versu.

Tristia seruorum stigmata, delet Eros.

Corruptè aliqui codices legunt *saxorum stigmata.* Syncera lectio, vt omnia adjuncta docent, est *seruorum stigmata*, quibus obliterandis Eros ille, operam haud inanem nauabat. Itaque non erant vsquequaque inexpiabilia seruorum stigmata, saltem vbiuis, ac semper. Hactenus de seruili stigmatismo. Eruditè de eo Laurentius Pignorius l. de seruis *à pag.* 19. Lipsius 2. Elector. c. 15. Vvouerus ad Petronium *pagina ipsi* 125. Hieronimus Aleander ad Institut. Caij.

CAPVT III.

Stigmata reliqua criminoſorum, per Satyram.

RELIQVA inquam; quia proximè actum eſt de ſtigmatibus quæ ſeruis noxiis ac flagitioſis inurebantur. Nunc igitur recenſendæ ſunt aliæ ſtigmatum impreſſiones ob ſcelera, in aliis factæ. Antiquum enim fuiſſe hunc vſum exempla docebunt. Et ex eo vſu, Lucianus in Piſcatore, Philoſophum hypocritam decernit ab obuio multandum dilaceratâ veſte, barbâque abraſa tragicâ nouaculâ; impreſſis item fronti ſtigmatibus, vel inuſtis ſuperciliis intermediis, inſculpta figura vulpis vel ſimiæ. Hodie quoque, ſi quis infra mortem plectendus videatur; inſignibus principalibus, vt in Gallia liliis, in ditione Pontificia clauibus è ferro candente, dorſo impreſſis plerunque notatur.

Inuſtum hac ratione Nouioduni Caluini dorſum, conſtat. Cum enim ob nefandas ſpurcitias viuicomburio fuiſſet addicendus; per lenitatem toti Eccleſiæ damnoſam, & erga Hæreticos, maximè verò erga Hæreticorum capita ſemper improbandam, vt ait Hieron. Epiſtola ad Theophilum, multatus duntaxat eſt, impreſſione liliorum è candente

ferro in dorſo eius factâ ; vt ex illius æui Hiſtoricis, & ex Actis publicis confirmat Leſſius diſputatione de hoc argumento, ſubtextâ Conſultationi de religione capeſſendâ ; vbi fraude fratrum reformatorum hoc autoris & Ducis ſui propudium horreſcentium, labem factam in archiuio Nouiodunenſi, conuincit. Videndus etiam in hanc rem in Appendice de Caluino ad calcem Tractatus de Antichriſto, vbi propugnat quod priore loco ſcripſerat. Aliunde item, liliatum Caluini dorſum confirmat Nicolaus Romæus, in Caluini Confeſſione, articulo ſexto. Fuere hæc Caluini lilia, non alba, ſed nigra, vt ſcitè luſit Petrus Aloix Centuriâ 3. ſic canens.

Veris honos roſa, natiuo quæ purpurat œſtro,
Autore exeruit te Cytheræa comas.
Æmulus & conjux tibi Cypria, Mulciber idem
Autor ipſe noui germinis eſſe capit.
Hinc dextra ignipotens, ferrum molitus & ignem
Lilia Caluini tergore nigra dedit.

Sicut ergo facinoroſis quibuſdam, hodiéque inuritur ſtigmatibus dorſum ; ita olim in pleriſque nequam, idem ſeruatum. Niſi quod olim frequens erat reorum inſcriptio in facie, quod pridem lege Conſtantini Magni abrogatum eſt. Noluit enim Optimus Princeps, partem humani corporis ad cœleſtis (vt ait,) pulchritudinis ſimilitudinem, figuratam, dehoneſtari eâ deformatione. Decretum hoc Conſtantini attigi in ſcalis à viſibili creaturâ ad Deum Gradu 11. §. *os & facies.* Habetur verò

l. 11. Cod. Theodoſ. *de pœnis*. Alias ergo quorundam reorum inſcriptiones, nunc vſurpant Chriſtiani Iudices quanquam in Galliâ ſuo tempore id non ſeruatum, & frontem quibuſdam reis inuſtam, ſcribit Petrus Gregor. l. 31. Syntag. c. 35. Nobis pauca de quibuſuis criminoſorum ſtigmatibus ſunt hîc attingenda per Satyram.

Sacrilegos notari ſtigmate, mandabat his verbis Plato lib. 8. de leg. [Si quis ſacrilegium commiſerit, ſi quidem ſeruus aut hoſpes fuerit, in facie manibúſque crimen inſcriptus, & flagellatus, extra fines patrios projicitor.]

Eminent inter ſacrilegos blaſphemi, & in perjurias temerè procliues, quales multi juratores aſſidui. Eos S. Ludouicus Rex Francorum, ſtigmate inuri voluit, vt ſcribit Ionuillæus in Actis ſancti Regis c. 83. & pleniùs ac luculentiùs Gaufridus à Bello loco ſancti Regis Confeſſarius, in eâ deſcriptione vitæ eius quam Gregorij 10. juſſu edidit, componens illum cum piiſſimo Rege Ioſia. Ibi num. 32. ſic habet. [Plurimùm anxiabatur & compatiebatur cor eius, ſuper peſtem illam quæ ab antiquo noxia, occupauerat ſpecialiter regnum ſuum; videlicet vitium jurationum turpium, & blaſphemiarum in Dominum & in ſanctos ipſius. Zelo igitur diuino permotus, & ſolerter cogitans qualiter hæc execrabilis noxa poſſet ad honorem Dei de regno ſuo radicitùs extirpari, habito priùs conſilio diligenti, cum D. Simone S. Ceciliæ Presbytero Cardinali, tunc Apoſtolicæ ſedis Legato in Franciâ; autoritate ipſius Legati, & ſuâ, conuo-

cati ſunt Pariſiis Maiores de Regno, tam Principes, quàm Prælati, vt ſuper hoc damnabili vitio refrenando, vel potiùs deſtruendo, apponeretur conſilium & remedium ſalutare. Igitur à Domino Legato, facto ſuper hac materia, ſermone ſolemni plurimùm efficace, Rex Catholicus Zelo ſancto ſuccenſus, ore proprio fecit ſuper hoc exhortationem deuotam, & rationibus validis & apertis ſubnixam. Igitur de communi conſilio & aſſenſu, edidit pius Rex generale ſtatutum, quod per totum regnum ſeruari & promulgari voluit.] Lacunam eſſe hoc loco, in Codice abs ſe edito, ait Claudius Menardus annotans, ſtatutum in ſuo Codice deſideratum, extare apud Ionuillæum; Apud eum tamen nihil inuenio. Nam ſtatutum quod refert c. 86. tametſi juramenta illicita & blaſphemias vetat Regiis Officialibus, de aliis tamen nihil habet; neque pœnæ quam in eo ſtatuto latam volunt, mentio vlla eſt eo capite 86. Pergit ergo Gaufridus, nullâ (vt mox dicam) interjacente lacunâ in eius Codice. [Igitur poſt Edictum huiuſmodi publicatum, quidam Ciuis Pariſienſis, conditionis mediocris, inhoneſtè valdè jurando, blaſphemauit in Deum. Quem Rex juſtus, abſque miſericordiâ cauterizari præcepit in labiis, ferro candenti, in peccati ſui memoriam ſempiternam, & ad aliorum exemplum. Super quo cum multi, ſecundùm ſeculum ſapientes, propter hoc contra Regem, verbis maledicis murmurarent, audiens ſæpè Rex Magnus, & ſciens eſſe ſcriptum, *Beati eritis cum maledixerint vobis homines*, juxta illud, *Maledicent illi, & tu benedices*, dixit verbum

Catholicum ; videlicet quod desiderabat potiùs simile cauterium sibi in labiis esse factum, & quoad viueret, talem indecentiam sustinere, dummodò huiusmodi perniciosum vitium de regno suo penitus tolleretur. Prætereą cum tunc temporis, ipse Dominus Rex, quoddam opus fieri præcepisset, quod communi vtilitati conferre non modicum videbatur, super quo Parisiis à beneficia habentibus, multas benedictiones habebat, dixit ; quod maiorem mercedem à Domino expectabat, pro maledictionibus quas occasione illius cauterij incurrerat quàm pro benedictionibus quas habebat pro illo beneficio generali.] Hæc æquè leguntur apud Gulielmum de Nangis Monachum Sandyonisianum Gestorum S. Ludouici scriptorem; ex quo Regis ex partibus Vltramarinis regressum describente, liquet Generale statutum cuius meminit Gaufridus non ad Regios tantùm ministros, (quanquam ad eos præsertim) sed etiam ad omnes Regis subditos extensum esse, nec pœnam cauterij fuisse pœnam in blasphemos eo generali statuto latam, sed arbitrariam & ex occasione delicti à pio Rege impositam. Itaque nulla est apud Gaufridum lacuna vt Menardus suspicabatur, tametsi vltrò omisit Gaufridus statutum illud prolixum referre quod Ionuillæus & Nangiacus retulerunt.

Ingratum inustione frontis multandum, edixit Philippus Macedo, referente in hunc modum Senecâ lib. 4. de benef. c. 37. [Philippus Macedonum Rex, habebat militem manu fortem, cuius in multis expeditionibus vtilem expertus operam, subinde

ſubinde ex præda aliquid illi virtutis causâ donauerat, & hominem venalis animæ crebris auctoramentis accendebat. Hic naufragus in poſſeſſiones cuiuſdam Macedonis expulſus eſt. Quod vt Macedoni illi nunciatum eſt, accurrit, ſpiritum eius recollegit, in villam illum ſuam tranſtulit, lectulo ſuo ceſſit, affectum ſemianimemque recreauit, diebus triginta impenſâ ſuâ curauit, refecit, viatico inſtruxit, ſubinde dicentem; Gratiam tibi referam. Videre tantùm Imperatorem meum contingat. Narrauit Philippo naufragium ſuum; auxilium tacuit & protinùs petiit, vt ſibi prædia cuiuſdam donaret. Ille quidam, erat hoſpes eius; is ipſe, à quo receptus erat, à quo ſanatus. Multa interim Reges, in bello præſertim, opertis oculis donant. Non ſufficit homo juſtus vnus, tot armatis cupiditatibus. Non poteſt quiſquam eodem tempore, & bonum virum & bonum ducem agere. Quomodò tot millia hominum inſatiabilia ſatiabuntur? Quid habemus, ſi ſuum quiſque habuerit? Hoc Philippus ſibi dixit, cùm illum induci in bona quæ petebat juſſit. Expulſus bonis ſuis ille, non vt ruſticus injuriam tacitus tulit, contentus quòd non & ipſe donatus eſſet: ſed Philippo epiſtolam ſtrictam, ac liberam ſcripſit: quâ acceptâ tam exarſit, vt ſtatim Pauſaniæ mandaret, vt bona priori domino reſtitueret. Cæterùm improbiſſimo militi, ingratiſſimo hoſpiti, auidiſſimo naufrago, ſtigmata inſcriberet, ingratum hoſpitem teſtantia. Dignus quidem fuit, cui non inſcriberentur illæ litteræ, ſed inſculperentur, qui hoſpitem ſuum, nudo & naufrago

similem, in id in quo jacuerat, ipse littus expulerat.]

Proditorem exercitum Armeniacum, Constantinus filius Irenes, matre abdicatâ regnare aggressus, multauit ex parte, inscriptione faciei. Cogitarat exercitus; pro Constantino Alexium obtrudere. Itaque mouit in eos Constantinus, ac vicit; deuictorum autem millenos, hâc in vultu inscriptione dehonestauit, *Armeniacus insidiator.* Æquè Thebanos qui à Græcis ad Xerxem defecerant, *compunctos* fuisse *notis Regiis*, scribit Herodotus l. 7. De Iudæis sic S. Chrysostomus hom. 2. contra Iudæos cum dixisset eos sub Adriano rebellasse & grauissimè multatos esse. [Post hæc sub Constantino rursus eadem aggressi sunt. At ille amputatis eorum auriculis, ac rebellionis signo, impresso corpori illorum per omnia loca circumferebat illos, ceu fugitiua mancipia ac verberones, corporibus mutilatis, conspicuos illos faciens omnibus, ac eos qui per omnes regiones erant sparsi erudiens ne in posterum eadem conarentur.] Signum impressum corpori, est stigma ferro candente inustum in rebellionis notam, quam S. Chrysostomus subdit, conspectam fuisse à plerisque inter eos qui aderant, ætate prouectioribus. Ex prætenso, proditionis, vel attentatæ defectionis crimine, Theodoricus Gotthus Arrianus, viris clarissimis Opilioni & Gaudentio, frontium inscriptionem est comminatus teste Boëtio l. 1. de Consolat. Prosa 4. Nouum verò genus stigmatis excogitatum est Lutetiæ, sub Innocentio 6. vt scribit Autor operis de Pontificibus qui in

Galliâ sederunt *pag. mihi* 126. Defecerant à Rege suo Parisienses, Duce quodam cui nomen *Iacobo Bonhomme*, qui se *Regem Lacqueorum* nuncupauit. Is captus à Delphino, coronatus est; imposito capiti tripode ferreo candenti.

Germani proditorum sunt delatores, ex l. fin. C. de delator. Itaque eos quoque stigmatibus inustos, docet in Panegyrico Plinius, laudans Traianum, quòd delatores nauigiis impositos exturbasset, [ne vt antea exanguem illam & ferream frontem, nequicquam conuulnerandam præberent punctis, & notas suas riderent.] Idipsum post Traianum præstitit M. Antoninus, referente Capitolino. Nam de hâc notâ accipiendum videtur, quod ait Capitolinus: [Calumniis quadruplatorum intercessit (Antoninus,) appositâ falsis delatoribus notâ.] Erat ea nota, stigma figurâ literæ K, impressa fronti. Latini enim sæpè K vsurpabant pro C.: vnde designaturi calomniatorem, inurebant cauterio fronti eius literam K, additâ interdum literâ C, ad significandum, *calumniæ causâ.* Aliàs geminato K in eundem finem, vt videre est apud Petrum Diaconum libro de Notis, & Manutium in eiusdem argumenti Opusculo. Inustionem huiusmodi literæ in fronte calumniatoris referunt ad l. Memmiam (vt legi vult Hotomanus ad orationem Tullij pro S. Roscio) vel Rhemiam, siue Rhemmiam l. 1. ff. ad S. C. Turpilianum. Eóque respexit Tullius Orat. pro Roscio Amerino, cum dixit: [Crura quidem nemo vobis suffringet, sed si ego hos benè noui, literam eam cui vos vsque eò inimici estis, vt etiam

omnes oderitis, ita vehementer ad caput affigent, vt postea neminem alium nisi fortunas vestras accusare possitis.] Eam namque literam fronti affigendam, non esse literam condemnationis, sed esse literam fronti inustam, rectè censuit Turnebus l. 8. aduers. c. 22. Hinc l. 13. ff. de testibus, homo frontis integræ, & homo calumniæ damnatus opponuntur.

Pertinet huc quoque quod scribit Ioannes Antonius Menauinus lib. 2. cap. 6. & ex eo Petrus Follerius Tract. de Contract. Censuar. V. *Nicolaus* num. 124. Nimirum lege Mahumetis calumniatorem falsi testimonij reuictum, hâc ratione mulctandum decerni. Nudus & facie atramento vel fuligine tinctâ auersus asino imponitur, ac pro habenis caudam manibus tenens, putridâ pelle equinâ aut bouina amictus,& ita quidem vt pellis interiora nunc faciem nunc tergum diuerberent, totâ vrbe omnium ludibriis expositus oberrare adigitur, pueris in miserum conuitia cœnúmque jactantibus. Aselli vectoris fronti apponitur inscriptio seu titulus, præferens calumniatoris probrum; Ipsius autem calumniatoris fronti & vtrique malæ, admoto cautere ignito inuruntur notæ, monimenta calumniæ addito interdicto ne sic inustus, deinceps ad testificandum admittatur.

Non erat calumniatus aut falsi testimonij labe maculatus, sed mendacio duntaxat se inquinauerat, miser duos ex hostibus se adducturum pollicitus: quod cum non præstitisset, mendacij compertus, tribus clauis in linguam adactis mãdante Artaxerce

confixus eſt, vt refert in eius vitâ Plutarchus.

Fures ſtigmate ſignatos, docet illud Iuuenalis Saty. 14.

—— Gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam Seirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris ac Polyphemus
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.

Immanem ac truculentum herum, ait tum demum ſibi viſum felicem, cum propter reculas ſublectas, ferro candenti ſtigmatizaſſet miſerum ſeruum. Et idcirco ſubdit eum inſcriptis ergaſtulis mirè affectum, & catenæ ſtridore lætum fuiſſe. Ad eum locum Ioannes Britannicus, ſtigmata ſeruorum (quos ex Apuleio 9. Mileſia. Supra exibuimus, frontes literatos, capillum ſemiraſum, & pedes annulatos,) furti cauſa inuſta tradit. Inurebatur furibus in fronte hoc Epigramma; *Caue à fure.* Apud Anglos vt ſcribit Polydorus Virgilius l. 26. hiſtor. Anglor. ex lege Henrici ſeptimi, furibus quos *Theefs* vocant, litera T. initialis vocis apud eos vernaculæ furem deſignantis, inuritur in palmâ ſiniſtræ manus, ſub pollice.

Homicidas, iidem Angli, *Murdure* appellant & idcirco inſculpunt illis ſtigma, in figuram literæ initiantis eam vocem, nimirum M. vt ſcribit Polydorus Virgilius l. 26. hiſtor. Anglor. quem vſum à Gallis hauſtum affirmat.

Falſariis Clericis qui regium ſigillum corrupe-

rant, Vrbanus 3. c. *ad audientiam* de crim. falsi, mandat imprimi characterem aliquem & exilio mulctari. Eam inscriptionem characteris Ioannes Franciscus Pauinis Tract. de visitation. 1. p. q. 6. num. 30. ex l. *si quis in metallum* C. de pœnis, ait non esse faciendam in facie quæ est instar cœlestis pulchritudinis & fœdari non debet ex Constantini decreto. Addit etiam in aliâ parte stigma debere ita inuri, vt sola cutis superficies deformetur citra sanguinis effusionem, vt ait notari d. cap. *ad audientiam*. Pontifex tamen nihil tale ibi decernit, sed tantùm vt punitio sit citra mortem. Et Petrus Gregorius supponens hanc pœnam non posse non esse pœnam sanguinis, obseruat eam esse Clerico infligendam per Iudicem temporalis Iurisdictionis.

Obsigno hoc caput, rabioso impotentis animi facto, in reum non reum. Non erat reum mare, & tamen insanus Rex Xerxes, in illud veluti flagitio sordens, præ rabie, sæuiit stigmatibus. Visus est id non admittere Iuuenalis Saty. 10. de eo dicens,

Ille tamen qualis rediit Salamine relictâ
In Corum atque Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos
Ipsim compedibus qui vinxerat Ennosigæum.
Mitius id sanè quod non & stigmate dignum
Credidit.

At credidit, tametsi insanissimè, vt apud Herodotum legere est libro 7. Ex eo enim discimus, insanum Regem, mari quod *Ennosigæum* à concussione

terræ vocauit Poëta, stigmata inussisse tanquam noxio.

CAPVT IV.

Artificilia planorum stigmata falsò dicta genitiua.

VBIQVE veteratorum fraudes & imposturæ deprehenduntur, non in mercibus tantùm & negotiatione, sed etiam in rebus maximè sacris, ipsáque pietate. Nihil igitur mirum, irrepsisse quoque imposturas in stigmata; ita vt quamuis reipsa sint impressa, tamen fingantur genitiua, attributa iisdem efficacitate ad certos effectus; quæ verè non à stigmatibus prodit sed aliunde: quamuis ab impostoribus, referatur ad stigmata quæ falsò jactantur genitiua. Hoc quid sit, ante omnia est exponendum.

Dicuntur *nota genitiua*, quæ non extrinsecùs per artem imprimuntur, sed ab vtero matris exportantur, siue impressæ fœtui per matris imaginationem, siue ex peculiari temperie resultantes. Sic Augustus à Suetonio] c. 80. [Corpore traditur maculoso, dispersis per pectus atque aluum genitiuis notis in modum & ordinem ac numerum stellarum cœlestis Vrsæ.] Collidit cum Suetonio Sidonium,

Casaubonus ratus Sidonium in Anthemij Panegyrico, affirmasse notas illas genitiuas Augusti, non Vrsam cœlestem; sed Draconem Epidaurium exhibuisse. Ait enim Sidonius, de Augusto.

Alter Phœbigenam sese gaudebat haberi,
Pœonij jactans Epidauria signa Draconis.

Verùm hæc *signa Epidauria*, non sunt illæ notæ genitiuæ de quibus ex Suetonio diximus; sed aliæ non ipsius Augusti corpore deprehensæ, sed in corpore matris Acciæ, quæ se ab Epidaurio dracone (scilicet,) compressam mentiebatur; vnde diuinum suum ortum stultè jactabat Augustus. Videndus de his signis Epidauriis, Suetonius in Augusto c. 94. Itaque non colliduntur Suetonius & Sidonius, quoad figuram notarum illarum genitiuarum, quas ex Suetonio in ipsomet Augusto admisimus. Notum præterea quod ferunt de Seleuci fatali annulo, in quo anchora efficta videbatur; cuius figura in femore posterorum illius familiæ, conspicua erat. Meminit huius notæ Seleucidarum Iustinus l. 15. & Ausonius de claris vrbibus in Alexandriâ sic canens.

——— ——— Illa Seleucum
Nuncupat ingenuum cuius fuit anchora signum
(Qualis inusta solet generis nota) certa, per omnem
Nam sobolis seriem natiua cucurrit imago.

Vocat eam notam *signum ingenuum*, & à naturâ

impreſſum, vt rectè Scaligar l. 1. Auſon. lectionum c. 23. quod comparat cum ſigno inuſto, ideſt factitio, & immiſſo per artem, vt arbitratur Hermannus Hugo l. de primâ ſcrib. orig. c. 20. Neque enim illud ipſum genitiuum ſignum vocat *inuſtum*, ſed quod natiuum eſt, confert cum eo quod pecudibus inuritur, juxta illud Maronis.

Continuóque notas & nomina gentis inurunt.
3. Geor.

Thebis, lancea erat nonnullis nota genitiua, vt memorat Ariſtoteles l. 1. Poëtices, dicens γηγενεῖς, ideſt è terra natos, & è ſerpentis dentibus per Cadmum diſſeminatis exortos, notam lanceæ prætuliſſe. Victorius l. 8. var. lectio. c. 17. putat hos γηγενεῖς Ariſtotelicos, eoſdem eſſe cum iis quos Plutarchus l. de ſerâ num. vindictâ, appellat σπαρτοὺς. Et eodem modo eos appellat Dio Pruſæus Orat. de regno. Si Luna & Saturnus & Mars fuerint in ſignis æquinoctialibus, hominem tunc genitum ſortiturum corpus notis quibuſdam maculatum, ſcribit Iulius Firmicus lib. 6. Aſtronom. An tamen ad poſteros ſint tranſmittendæ, non dicit. In Lepidorum gente membranula oculum dextrum tegens, erat inſigne ſymphitum & gentilitium. Thieſti eiúſque poſteris, cancrum, Lentulis lentem, Ciceronibus figuram ciceris, ab ortu adhæſiſſe tanquam notam familiæ, ſcribit Andr. Laurentius l. 1. de ſtrumarum curat. c. 4. ſed hæc tranſmiſſio quoad Cicerones & Lentulos, non videtur vera. Tametſi enim ab aliquo ex eâ gente cui nota illa fuerit natiua, ducta eſt in poſteros ſimilis appellatio, vt de variis calibus cog-

nominibus monstrat Sigonius lib de Nominibus Romanorum c. 5. similis tamen figura non est in omnes posteros deriuata. Id tamen in Conzanorum Regibus accidisse, scribit Marcus Venetus in Itiner. Omnes enim qui ex eâ essent familiâ, aquilæ nigræ insigni in humero notatos, testatur: Id quod etiam habet Felix Malleolus Tract. de Nobilit. c. 26. Videsis item Tiraquellum in Opere de eodem argumento c. 36. Charicleæa Hydaspiis Æthiopum Regis filia, quod ex aspectu crebro pulcherrimæ imaginis in cubiculo suspensæ, candida & pulchra præter gentis indolem à matre concepta esset; ab eadem adulterij suspicionem verita, procul amandata; in regressu denique agnita est, ex nota genitiua majorum, brachio inserta; quæ erat orbiculus niger forma lapidis Hebeni; vt Heliodorus l. 10. recitat. Si tamen non est ingeniosum commentum, vt alia pleraque in ea Historiâ. Et quale etiam est, quod de humero eburneo, Pelopidarum signo perpetuo, Græcia fabulositatis semper amans jactauit; quod prouerbij loco, non autem tanquam veritatis asserendæ gratia, relatum est à Nazianzeno Epistolâ ad Themistium, cum dixit; [vt Spartiatas lancea, vt Pelopidas humerus, ita magnum Themistium, erudita prodit facundia.]

Quæ sit huiusmodi genitiuorum signorum causa physica, obscurissimum expositu est: vixque negari potest, crucem ea in re omnibus Philosophis fixam esse. Quis enim percipiat, quomodò imaginatio materna, quæ est facultas immanenter tantùm operatiua, pingat fœtum imagine eius rei in quam

fuerit defixa ? Et tamen frequentissimum est, vt matre leporem imaginante, fœtus edatur labello superiore bifido. Mulier vrsineis vnguibus fœtum edidit, quia vrsus, erat in aduerso pariete depictus; quem inter concipiendum imaginata acriter erat. Alia ex objectu imaginis Baptistæ, puellam prorsus hirsutam est enixa. Puellum geminâ facie Lutetiæ editum, eo quod mater solita esset speculum fractum omnia geminata repræsentans intueri, scribit Laurentius l. 1. de Curat. strum. c. 7. vbi multa alia in hanc rem profert. Nec desunt similes notæ in brutis. Scribunt enim Auicenna & Magnus Albertus, gallinam viso accipitre, timore correptam inter incubandum ouis, exclusisse pullum facie accipitrinâ; Pauonem ouis suis incubantem, pullos omninò albos edere; non gemmantis de more coloris, si linteis albis circumtegatur, experimento est compertissimum. Columbas pullos edere variegatos, objectu tapetum varij coloris, scribit Oppianus l. 1. Cyneget. v. 350. vbi similem modum stigmatizandi equos in materno vtero proponit; monstrátque idem in hominibus accidere. Varios colores ouium Iacobi, hâc arte enatos, est longè verius. Quis ergo adeò miram, colorum, figurarum, formarum, varietatem, ad meram matris imaginationem in fœtu tam frequentibus experimentis deprehensam, satis explicet ? Et adhuc ago de simplici affectu, & ad posteros non transmisso.

Quantò verò est admirabilius, & humano ingenio propè imperuium, quomodò eadem nota quæ in vno fuit exorta, transmittatur deinceps ad eius

posteros, id quod plerisque exemplis testatùm fecimus? Quod porrò longè auget admirationem, interdum notæ illæ in vno aliquo è posteris euanescunt, tum in nepote reuiuiscunt. Vt Aristoteles 7. hist. animal. c. disertè tradit [habentis iusti puncti notam in brachio filius, absque eâ notâ natus est. Ex eo verò nepos, eodem in loco brachij, nigritiem quandam confusam retulit.] Appendo etiam Plutarchi verba l. de serâ num. vindictâ. [Quemadmodùm progenitorum acrochordones ac lenticulæ, quandoque in filiis haud apparent, attamen in nepotum corporibus inde erumpunt; (Nam & mulier quædam Græca cum nigrum enixa esset infantem, ob idque adulterij damnata, progenies Æthiopis quarta inuenta est. In corporibus quoque liberorum Pithonis Nisibensis qui nuper vitâ functus est, hastæ figura signum Spartanis conueniens, post tanti reuolutionem temporis, tanquam ex altissimâ generis emicuit similitudine;) ita plerumque mores animæque passiones, quas priores celabant & occultabant generationes, natura longo post tempore producit.] Apud Plinium l. 7. c. 11. & 12. sunt in hanc rem nonnulla exempla. De Dacis enim dicitur. [Quarto partu, Dacorum originis nota, in brachio redditur.] Et de Lepidis. [In Lepidorum gente, tres intermisso ordine, obducto membrana oculo, genitos accepimus.]

His genitiuis notis, siue singularibus, idest non gentilitiis, ac familiæ perpetuis, & hæreditate quasi transcriptis, siue genti vniuersæ communibus, efficacitas aliqua ad certos effectus quandoque nexa,

variis experimentis est deprehensa. [Noui hominem probum & in magnâ dignitate constitutum; qui natus cum angue, (idest anguis effigie ;) in humero, omnes à serpentibus demorsos, vel saliuâ tantùm sanitati restituit.] Verba sunt Ananiæ l. 4. de natur. dæmonum c. 11. In corpore septimi masculi, nullâ per exortum fœminæ intercisione, à partubus aliis masculinis euulsi, extare signum Lilij, experimenta docent, & nuperum Leodiense exemplum confirmat. Ferunt verò, addi ei signo efficacitatem curandi strumas per septimi illius maris contactum.

Hinc exorta est ambiguitas, circa stigmata aliquorum qui se de genere S. Pauli, vel S. Catharinæ profitentur; habentes illi quidem, serpentem impressum in corpore suo; hi autem figuram rotæ; quas notas affirmant esse genitiuas. Et priori quidem notæ, adjunctam esse dicunt vim inhibitiuam veneni, à serpentibus tametsi contrectatis, immittendi. Rotæ autem, adjunctam volunt vim attrectandi impune carbones, & immittendi manus in feruentis aquæ aut olei dolium, vel etiam subeundi fornacem succensam, citra vllum damnum. Alicubi vocantur *Salutatores.* Apud Belgas dicuntur *filij feria sexta in Parasceue:* sed nomen vulgatius est *Gentilium S. Pauli, & S. Catharinæ,* quorum efficacitas ad varias curationes celebratur. Eius porrò efficacitatis quasi tessera, aut signaculum certum, esse videtur stigma illud quod in horum corpore ab ortu cernitur, vnde ab eis dicitur esse rota genitiua.

Video porrò ab iis quibus hoc Salutatorum genus probatur, & beneficia quæ præstant labe eximunt, vnam è duabus viis iniri. Quidam enim aiunt, esse gratiam gratis datam: qui idem consequenter videntur debere dicere, de notâ seu stigmate in his personis apparente. Agnoscunt eam gratiam gratis datam, Nauarrus in summa c. 11. n. 36. Palacius in summa V. *incantationes.* Azor t. 1. l. 9. c. 25. q. 2. Sanches l. 2. in decalo. c. 40. num. 49. Delrio 1. Mag. c. 3. q. 4. Zacutus Lusitanus l. 1. de Medicorum Principum historia q. 53. conferens hanc gratiam gratis datam cum eâ quâ Reges Galliæ solo contactu curant strumas; & negans attendendum esse, cuiusmodi sit vita Salutatorum. Nam etiamsi sint pessimæ vitæ, possunt tamen potiri gratuito hoc munere; non ad sanctificationem propriam, sed ad aliorum vtilitatem concesso. Alij quibus Salutatorum gesta probantur, non putant vim quâ perficiuntur esse gratiam gratis datam: sed aiunt esse naturalem proprietatem indiuidualem aliquorum hominum: quæ est sententia Pomponatij in Opere de Incantationibus cap. 4. Ait enim sicut in herbis, lapidibus, & animantibus, inueniuntur variæ virtutes, quibus morbi depelluntur & varia beneficia homini præstantur; ita nihil repugnare, quominus in humana specie alicubi inueniantur tales vires & efficacitates per inferiores creaturas à naturâ dispersæ. [Cùm enim homo sit omnia per participationem tam superiorum quàm inferiorum; non inconuenit aliquem reperiri similem animali habenti talem proprieta-

tem ? alterum verò tali herbæ, habenti aliam. Alium alteri lapidi, in aliâ proprietate. Hoc enim apparet manifestum in moribus animalium. Aliqui enim ſicut Dij vt heroës & ſancti viri: aliqui vt leones, aliqui vt lupi, vt ſerpentes, & ſic de cœteris. Quare nihil vetat, etiam in proprietatibus aſſimilari.] Exſcripſi Pomponatium, qui ſubdit varia exempla proprietatum occultarum, quæ in quibuſdam hominibus ſunt deprehenſæ, ex fide probatiſſimorum Scriptorum, ac nominatim D. Auguſtini l. 14. de Ciuit. c. 24. Sic exponit Pomponatius, quod à Plutarcho in Catone Vticenſi, ſcribitur de Pſyllis: & quod de Marſis jactatur tanquam donatis gratiâ S. Pauli, cùm tamen judice Pomponatio cui præiuit Agellius lib. 16. c. 11. & adhæſit Matthiolus 6. in Dioſcor. c. 40. ſit naturalis proprietas indiuidualis. Id quod etiam affirmat de Regibus Gallorum, curantibus ſtrumas. Similiter ergo Salutatores, dici poſſunt naturali proprietate indiuiduali, præſtare ſanationes & alia opera ob quæ celebrantur. Et ita habet Zacutus l. 3. de Medicorum Principum hiſtoriâ q. 31. ad 5. quamuis alibi (vt vidimus,) ad donum gratuitum, hos Salutatorum effectus referat.

Verùm non pauci graues ſcriptores, planè in contrarium abierunt: & quæ de Salutatoribus dicuntur, neque ad gratiam gratis datam referri patiuntur, neque ad proprietatem naturalem indiuidualem, ſed eos habent pro impoſtoribus: quos aiunt, ſibi artificioſè imprimere, ſiue rotæ, ſiue ſerpentis figuras, eáſque pro notis genitiuis obtrudere.

Effectus autem si quos præstant, beneficio actiuorum naturalium, aut Satanæ edere. Ita Leonardus Vairus l. 2. de fascino c. 11. Ancoranus l. 5. discursu. 1. n. 11. Andreas Laurentius l. 1. de strumis c. 4. Ciruelus in Opere de superstitione 3. p. c. 7. Thomas Fien. de viribus imaginat. q. 24. Mercado t. 1. l. 2. classe 3. q. 168. art. 4. Gabriel Naudæus l. 1. de studio militari *pagina mihi* 466. Quibus ratio videtur suffragari. Neutrum enim ex capitibus propositis, sufficiens videtur ad eximendos labe Salutatores. Vis enim quâ pollent, non potest referri ad gratiam gratis datam: non tam quia plerumque pessimi sunt; (id enim non obstaret, cum gratiæ gratis datæ, etiam improbis tribuantur, vt patet ex Balaami & Caiphæ prophetiis;) quàm quia hæc vis dicitur hæreditaria, & adhærere verbis ac signis determinatis; inquinatúrque variis adjunctis superstitiosis aut impiis, latè recensitis à Delrio 1. Magic. c. 3. q. 4. Vt quod dicunt, ad huius virtutis vsum, exigi nimirum vini potum: & quod vnum Salutatorem alteri perspectum esse contendunt, etiamsi nunquam mutuo viderint: & quod rabidorum canum morsu vexatos, ne aliis noceant, halitu suo interimunt; nec non quod dicunt, eam vim transfundi ab vno ad alium per solam generationem ex tali familiâ, cùm tamen gratiæ gratis datæ sint personales, nec consequantur generationem. Frustrà autem in contrarium obtenditur, exemplum Regum Gallorum. Neque enim familiæ, vel etiam personæ fauor est, curatio strumarum, sed Regij muneris; quod qui legitimè init, donatur diuinitùs eâ curandi

potestate,

potestate, quæ in illis Regibus est verè gratia gratis data, vt omnibus aliis dispendi modis excussis meritò concludit Andreas Laurentius l. 1. de strumarum curatione c. 10. Non potest item vis quâ pollent Salutatores, referri ad proprietatem indiuidualem; quia ea proprietas non posset oriri nisi ex tali temperamento; Atqui nullum est temperamentum hominis, quod queat illum in igne indemnem seruare, id quod isti Salutatores jactant sibi contingere. Enecandus enim esset homo præ frigore, si in talem humorum complexionem incideret. Nullum item humanum temperamentum, potest esse accommodatum ad graues ægritudines solo contactu depellendas. Ad id quippe exigitur immutatio temperiei læsæ, quæ lentam actiuorum idoneorum in huiusmodi passiuis operationem deposcit. Accedit, quod passim ab istis admiscentur nonnulla, quæ satis monstrant, effectum non oriri à causâ merè naturali, vt videre est in curatione vulnerum, Ipsis discussa à Petro Simonis Antistite, quem illam improbasse vt superstitiosam, scribit Delrio l. 3. Magic. parte 2. q. 4. s. 7. Adhibebatur enim certa formula, farta verbis consecrationis. Aiunt præterea hi Salutatores, inhiberi vim suam, si alius adsit Salutator, habens vim sanandi maiorem: quod liquet non cohærere cum vi naturali ad sanandum, quæ potiùs esset roboranda per accessum potentioris causæ. Quare exempla quæ ad specialem aliquorum hominum proprietatem indiuidualem ad miros effectus præstandos, præsertim sanationum, à Pomponatio addensantur; vel fabulosa sunt, vel Magica, vt

Andreas Laurentius capite illo 4. contendit. Ridiculè autem Zacutus dicta q. 53. inter *magnos autores quibus fidem abrogasse piaculum propè esse dicit*, numerat Pomponatium in Opere de Incantationibus, exempla illa recensentem. Quanti enim esse debeat in illo Opere Pomponatius, monstrare memini in Natur. Theol. dist. 3. n. 139. & addenda sunt quæ habet Mirandul. l. 29. euers. singul. certam. sect. 6. Nam quæ ibi dicuntur, spectare ad illud Pomponatij opus, liquet ex s. 4.

1 Est tertia quædam sententia, cuius autores in hoc negotio ancipites hærent; ac etiam si agatur de agyrtis & circulatoribus vitæ deprauatæ, aut admodùm dubiæ, cujusmodi ferè sũt qui de S. Pauli aut S. Catharinæ genere gloriãtur, tamen non censent eos prorsus improbandos. Itaque hærent ambigui. Est in hoc ordine Victoria in Relectione de Magiâ n. 16. & Suares l. de superstit. c. 15. n. 25. ac Torreblanca l. 1. Dæmonologiæ c. 49. à num. 35. Veracrux l. 2. de Animâ specular. 2. & alij: qui *Salutatores* vel *Ensalmadores*, hodiéque certis in oris vigentes, tametsi habent valdè suspectos, & velint attentissimè ac diligentissimè excuti, tamen non audent improbare; præsertim cùm vt referunt, tolerentur ab Ecclesiâ, & passim munus suum obire sinantur.

2 Hæc sententia, si de jure (vt sic dicam,) sit sermo, est verisimillima. Nihil quippè proferri potest, quod suadeat non potuisse Deum hanc facultatem concedere Salutatoribus, tanquam gratiam gratis datam, quam ad posteros quoque eorum, transfusam velit, eo ipso duntaxat quod è tali gene-

re sunt oriundi. Nam tametsi pessimi sunt, tamen gratia gratis data cadit in peccatores, vt patet de Balaami propheriâ. Et quamuis non sit in potestate recipientis, eam liberè transferre in alium; tamen liberum semper est Deo, illam conferre cui visum fuerit; atque adeò posteris primi recipientis, eo ipso tantùm quod genus ex illo ducunt. Itaque ne vmbra quidem repugnantiæ cerni potest, quâ negare liceat, potuisse istis agyrtis obringere hoc munus. Neque in hoc sensu, autores secundæ sententiæ refragantur.

Agendo tamen de facto, aliter videtur statuendum. Nimirum quoad simplices aliquos aut probos, præsertim quibus nihil minùs cogitantibus stigma obtigit, quod solet tessera censeri diuinæ illius beneficentiæ de quâ agimus; itémque à quibus sic consignatis, vel etiam citra omnem externam consignationem, contingerit edi effectus insolitos de quibus est sermo. Quoad tales inquam, fatendum est, piè credi sortitos esse à Deo gratiam istam gratis datam, nec fore prudentis omnia quæ de beneficiis sanationum ac similium bonorum per eos collatis vulgabuntur, prorsus abjicere, cum nullæ occurrent circunstantiæ judicium istud immutantes; sicut interdum non occurrunt. V G. quoad illum quem ex Anania supra retulimus. Idem dixerim de septimo masculo, nullâ per fœmellas sorores interruptione, procreato ex legitimis nuptiis. Quamuis enim id esse ridiculum dicat Delrio 1. Mag. c. 3. q. 4. conclus. 3. & videatur annuere Sanchez l. 2. in decalo. c. 40. n. 47. tamen experimenta indubi-

tata nec infrequentia, id astruunt, in adjunctis quæ excludunt omnem prudentem occasionem, reuocandi siue stigma siue effectus insolitos, ad causam dæmoniacam. Ejusmodi masculos vim sanandi strumas habere scribit Renatus Benedictus tanquam rem testatissimam adhibitis quibusdam adjunctis de quibus idem Autor in S. Marculphi vitâ. Et annuit Ioannes Roberti 2. p. Notarum ad Acta S. Huberti c. 10. n. 9. nullâ tamen apud alterutrum factâ mentione stigmatis.

At si sermo sit de vulgaribus illis jactatoribus generis S. Pauli, vel S. Catharinæ, statuendum est, tametsi metaphysicè verum esse posset, quod asserunt de suo stigmate & illi adjunctâ efficacitate; tamen moraliter rem attendendo, prudenter fieri, cum exploduntur vt impostores, & stigma eorum arte humanâ inductum asseritur: quæ causa fuit, cur hoc caput inscripserim de stigmatis planorum & impostorum. Reipsa enim aliquando deprehensum est, huiusmodi stigmata esse humano artificio inducta, vt notaui in Natur. Theologiâ dist. 4. n. 317. post Vairum l. 2. de fascino c. 11. & idem habet Andreas Laurentius l. 1. de strumis c. 4. Qui rectè obseruant, qui ex eis serpentes contrectant, non priùs id facere, quàm alexiteriis se præmuniuerint, & aliquos priùs dentes serpentum euellere. Quid quod interdum, vel quia ista amuleta non præmiserunt, vel quia non fuerunt satis efficacia, aut Deo justè vlciscente duplicitatem atque vafritiem, pereunt eâ attrectatione venenatorum? Scribit sanè Pomponatius l. de Incantat. c. 4. quo anno

ipse opus illud exarabat, fuisse Mutinæ, ex his circulatoribus serpentes contrectantibus, & genus S. Pauli jactantibus vnum, qui cum non secus serpentes manu prehendere soleret, quàm mulier soleat manibus captare pullos gallinaceos; tamen incidens in serpentem aspectu horridum, vbi manus illi admouit, prout aliis solebat admouere, morsus à serpente est, & crudelissimo interitu sublatus è medio. Similiter alios qui prunas impunè contingunt, constat priùs manus, vel partem contingendam, succo quopiam frigidissimo illinere, puta succo mucilaginoso altheæ, portulacæ, maluæ, mercurialis. Ligni item oui candido perfusi, restitiuam ignibus vim, celebrat Plinius l. 29. cap. 3. atque adeò similiter perfusa manus, poterit ad tempus prunas innoxia attrectare. Ligna præterea alumine illita, perstare ignibus indomabilia produnt, vt deprehensum est in lignea turri, Archelao Mithridatis præfecto contra Syllam depugnante. Tali ergo quopiam malagmate, præmuniunt sese huiusmodi circulatores. Et tamen interdum, sapientiâ vincente malitiam, & amuleto minùs efficaci adhibito, contigit vnum de his jactatis D. Catharinæ Gentilibus, flammis absumi in furno conclusum quem imprudens subierat, vt Vairus testatur l. illo 2. c. 11. Atqui semel mendax, semper præsumitur mendax. Prudenter igitur abrogatur fides huiusmodi nugiuendis, quæstum æstimantibus pietatem, hoc est genus Sacrum, falsò jactatum. Prudenter item, stigma quod aliquando compertum est fuisse humano artificio veteratorio inductum, pro-

nunciatur in istis tale esse. Et vix quoad istos, occurrent vnquam circumstantiæ quæ aliud suadeant. In moralibus autem, judicium quod conformatur iis quæ semper aut ferè semper eueniunt, habetur pro moraliter vero ac prudenti. Iure igitur (vt præmisi;) admisi esse quædam artificialia planorum stigmata, quia & reipsa quædam deprehensa sunt talia, & quæ ab his circulatoribus ostentantur, semper præsumi possunt esse eiusdem rationis.

CAPVT. V.

Stigmata lugubria.

QVÆ dicam *stigmata lugubria*, intelligetur ex præcepto lato Leuit. 19. versu 28. his verbis. *Super mortuo non incidetis carnem vestram, neque figuras aliquas, aut stigmata facietis vobis. Ego dominus.* Simile mandatum sic concipitur Deuter. 14. *Filij estote Domini Dei vestri. Non vos incidetis, nec facietis caluitium super mortuo, quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, & te elegit vt sis ei in populum peculiarem, de cunctis gentibus quæ sunt super terram.*

Scopus Dei in horum stigmatum & incisionum vetatione, non vno modo ab omnibus exponitur. Mysticum est, sed à cortice literæ alienum, quod Radulphus Flauiacensis his verbis tradit lib. 14.

in Leuit. c. 4. [Stigmata dicebantur, quædam signa quæ in manibus militum fiebant, vt de militiâ Imperatoris esse cognoscerentur. Prohibet ergo ne huiusmodi characteres faciant sibi, quibus humanam videantur profiteri subiectionem, qui diuinam professi sunt potiùs seruitutem. Nam etsi hominibus seruiunt electi, & ibi tamen Deum attendunt, iuxta illud Apostoli, *in hoc ipso, Domino seruientes.* Vnde & idem nos admonet, dicens, *pretio empti estis, nolite fieri serui hominum.* Cur autem non debeant humanæ seruitutis testimonium ferre, reddit causam dicens, *Ego Dominus.* Ipse namque verus Dominus est, de quo per Psalmistam dicitur, *Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Ipse enim nobis subtractis, minor non est: Nobis verò sine ipso, benè esse non potest. Sicut ergo docemur in nouo Testamento, vt nec Magistrum, nec Patrem vocemus nobis super terram, eo quod vnus sit Magister noster Christus, vnus & Pater noster qui in cœlis est; sic & illi sub lege adhuc positi, prohibentur alium dicere Dominum, præter Adonai suum.] Verè quidem ista dicuntur, sed non congruunt cum scopo Dei, interdicentis impressione stigmatum super mortuo; idest occasione mortui. Nam in totâ vitâ nostrâ, curandum est vt Deum solum hebeamus Dominum, & illi soli seruiamus. Interdictum autem de quo agimus, spectat tempus funebre.

Propiùs ergo rem attigit Hesychius in c. 19. Leuit. causam diuini huius interdicti, repetens ab vsu Idololatrarum: quos spem non habentes, & in

funeribus charorum in seipsos per desperationem sæuientes, nolebat Deus, imitatione à suis exprimi. Sæuisse in sua corpora Ethnicos in morte charorum, exempla monstrant. [Barbarorum nonnulli, (inquit Plutarchus in Consol. ad Appollon.) corporis partes abscindunt, nares scilicet & aures, reliquum quoque corpus plectentes.] Idest incidentes & compungentes. Scythas Regibus suis parentantes, aurem sibi abscidisse, brachia circumcidisse, sinistram manum sagittis trajecisse, affirmat lib. 4. Herodotus. Est qui genuum quoque cruentationem, in eo euentu factam prodat, allegato Luciano in libro de luctu, atque Plutarcho in Consolat. ad Apollonium; à quibus tradi ait, Græcos in funeribus mulctam corpori suo inferentes, eam vel maximè genibus infligere solitos; eo quòd eam corporis partem veteres religiosè obseruarent, & in eâ miserationis & condolentiæ sedem locarent, vt docet in Plautum, Lambinus. Trahunt verò ad hunc sensum, illud Prouerb. 26. v. 6. *Claudus pedibus & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.* Ex Hebræo illud *Claudus pedibus*, vertitur à nonnullis quos approbant Caietanus & Iansenius, *incidens pedes*, quod in grauibus quibusuis infortuniis, sed maximè in luctu charorum, factum voluit, incisis nominatim & cruentatis genibus, Luciano & Plutarcho auctoribus. Apud Lucianum tamen *genarum* non *genuum* cruentatio, in luctu charorum frequentata memoratur. Neque apud Plutarchum loco qui profertur, plus occurrit quod ad rem faciat. Itaque genuum perfossionem

aut cruentationem, in luctu, vnde sigillatim confirmem, non habeo: tametsi solitos Ethnicos se incidere, & stigmatis corpora in luctu fœdare, sit extra dubium. Nam præ impatientiâ, homines spem non habentes, in eam erga seipsos crudelitatem ferebantur: idque in honorem defunctorum ab aliquibus nimium mœrentibus factum, autor est Theodoretus q. 28. in Leuit. Et hoc fuisse in causâ, cur Deus vetuerit populo suo, stigmata & concisiones in luctu, pronunciat Hesychius. Quanquam Hieremiæ 16. non obscurè insinuatur, Hebræos in vetitum semper nitentes, & consuetudine cum Gentilibus corruptos, vsurpasse in luctu de morte charorum, incisionem. Ait enim Hieremias. *Morientur grandes & parui in terrâ istâ; non sepelientur, neque plangentur; & non se incident, neque caluitium fiet pro eis.* Quibus verbis, videtur alludi ad vsum peruersum lugendi mortuos eo tempore vsurpatum, saltem à quibusdam; (tametsi vetante Deo,) superuacuum pro defunctis suis luctum, eâ carnis concisione & stigmatizatione testantibus.

Putentius quippiam in eâ stigmatum lugubrium impressione, subolfecit Gulielmus Paris. l. de legibus c. 14. incidens enim in propositum Leuitici locum, ait [Nec in tomâ, nec in barbâ, voluit apparere speciem Idololatriæ. Illa enim (attonsiones comæ in rotundum, & barbæ rasuram,) faciebant Idololatræ, sicut incisiones super mortuos, propter placandum Deum inferorum, & tunc erat Idololatria. Vel vt vehementiam doloris de morte charorum suorum exprimerent, quod adhuc multi

faciunt in morte charorum suorum, quod vtique est de reliquiis sacrorum & Idololatriæ Plutonis. Stigmata verò & figuras, adhuc etiam Christiani faciunt, & deferunt; & vocant eas *breuia*, & in propriis corporibus, & in chartis, & in rebus aliis, videlicet metallis: Quæ omnia aut Idololatria vna sunt, aut Idololatriæ species, aut ipsius reliquiæ detestandæ, & Christianæ Religioni aduersæ. Non video quàm aptè Gulielmus, quæ vulgo dicuntur *breuia*, affirmet esse stigmata, & figuras corpori inustas: cum reuera aliud non sint, quàm philacteria appensa homini. Quod tamen dixit Gulielmus, stigmata pro mortuis impressa, spectare placationem Dei Inferorum, agnoscitur à Seruio ad illud tertij Æneidos

Vnguibus ora soror, fœdans, & pectora pugnis.

Sic enim ibi scribit Seruius. [Varrò dicit, mulieres in exequiis & luctu, ideò solitas ora lacerare, vt sanguine ostenso Inferis satisfaciant.] Idquè fortè est quod ait Theodoretus q. 28. in Leuit. [Quosdam Græcos aliquas corporis partes perforasse, & nigro vestitos esse ad reuerentiam Dæmonum. Idem ergo erat consilium compungentium aut concidentium vel stigmatis deformantium corpora sua, in gratiam defuncti: qui erat ritus sordens teterrimâ labe Idololatriæ, ac proinde meritò à Deo improbabatur in populo suo.

CAPVT VI.

Stigmata superstitiosa Iudæorum, Ethnicorum, Hæreticorum, Antichristi.

QVÆ proximè attigimus stigmata, iuxta non inuerisimilem Gulielmi Parisiensis sententiam, fuere superstitiosa; sin minùs vniuersaliter & vbinis, at saltem apud aliquos. Nunc subdenda sunt nonnulla, quæ indubitatò & directè erant professiones Idololatriæ; cuiusmodi in vsu fuere apud Iudæos & Ethnicos, itémque nonnulla sordentia superstitione apud falsi nominis Christianos, ipsúmque eorum caput Antichristum.

Inter Iudæos ergo, quidam discolæ, hoc fœdo stigmatum genere notati leguntur. Audiendus Philo l. 1. de Monarch. *sub finem.* [Non desunt tamen quidam prolapsi eò insaniæ, vt ne receptum quidem ad pœnitentiam sibi reliquum faciant, ad cultum simulacrorum præcipites; confirmantes eam seruitutem literis, non in carthulâ scriptis, sicut mos est mancipiorum, sed inustis in corpus ferro ignito, ne deleri queant postea. Nam hæ non obscurantur vllo tempore.] Sorduisse hâc labe Iudæos in Idolorum studio feruentiores, refert ex Iudæorum traditione Abulensis in c. 19. Deuter.

dicuntur enim habuisse laminam auream, Idoli cui addicti erant nomine inscriptam, eámque candefactam, carni suæ impressisse, vt nomẽ Idoli profundè inscriptum gestarent. Nec dubium quin huc pertineant illa de Ioachim, pronunciata 2. Paralip. 36. versu 8. *Reliqua verborum Ioachim, & abominationum eius quas operatus est, & quæ inuenta sunt in eo, continentur in libro Regum Iuda & Israel.* Quid sonet illud *quæ inuenta sunt in eo* accipe ex S. Hieronimo, in calce Traditionum in Paralipom. [Inter cœtera mala quæ gessit, etiam hoc fecit in corpore suo, quod Dominus prohibuit dum diceret, *non tondebitis capita vestra in rotundum, neque super mortuum, neque stigmata facietis in corporibus vestris:* quæ postquàm mortuus est, in corpore eius inuenta sunt.] Subscribunt Comestor in histor. Scholast. 4. Reg. 39. & Lyranus 2. Paral. 36. Nec abhorret Abulensis 4. Reg. 25. q. 39. Continebant hæc stigmata, expressissimam Idololatriæ professionem, vt benè declarat in hunc modum Gulielmus Paris. l. de legibus cap. .monstrans diuini edicti aduersus hæc stigmata Iudæis propositi sanctitatem [Contra stigmata & impressiones, euidenter dici possunt quæ contra characteres & figuras diximus quia & ipsa expresse vergunt ad Idololatriam. Ista enim in propriis corporibus & membris faciebant Idololatræ, propter quod euidenter cultores eius Idololatriæ ad quam insignia illa pertinebant, eo ipso se profitebantur: quemadmodùm equi, certo insignio cognoscuntur esse Hongari siue Hongarici: & falsarij deprehensi atque puniti, eo signo apparent

esse falsarij: videlicet impressione Apostolicæ bullæ. Sic Diabolicorũ illorum characterum & sigillorum impressionibus, consignatos se cultui Diabolico, atque addictos ostendebant. Sicut Iudæi signaculo circumcisionis, pacto Abrahæ, & legi Mosaycæ astrictos se confitentur: & suscipiendo huiusmodi signaculum, ad ea se obligant obseruanda. Non igitur est mirum, si huiusmodi Dæmoniorum cultores, ab ipsis per istas execrationes interdum obtinebant, videlicet quod & ipsi Dæmones poterant naturali virtute suâ, permittebantur justissimâ Dei altissimi voluntate. Ex his igitur omnibus apparet, justitia diuinæ legis, quæ ista omnia nefaria prohibuit, vt potè & humani generis pollutiones abominabilissimas, & Creatoris intolerabiles injurias. Quemadmodùm enim Christiano nefas est circumcidi; sic ei huiusmodi stigmatibus incidi & characteribus imprimi, & multò amplius: videlicet, quantò execratio idololatriæ detestabilior est quàm ritus Iudaicus.] Itaque Iudæi illi qui huiusmodi stigmatibus corpora sua dehonestabant, deficiebant à verò Deo, vertebantúrque in Idololatras. Quales etiam illi euaserant qui 3 Reg. 18. Baali sacrificantes, *incidebant se juxta ritum suum, cultris & lanceolis, donec perfunderentur sanguine.*

Aliud genus stigmatis superstitiosi in Iudæis exlegibus, considerarunt varij Patres, expendentes quædam Scripturæ loca, in quibus fit mentio inaurium improbatarum. Petrus quidem Nannius in Expositionem Exodi per B. Ambrosium ad Romulum, fassus sibi sæpè difficilè fuisse intelligere,

quomodò inaures ad cultum Idololatriæ pertinere dicerentur; subdit Andream Balæum Hebræum, hærenti in eâ difficultate respondisse, inaures in Scripturis illis quibus ad Idololatriam pertinere significantur, non esse vulgatas inaures: Sed aurium tegmina, quibus Sacerdotes Idolorum sacrificando vtebantur, quales fuere apud Romanos infulæ. Verùm hæc expositio *inaurium*, insolens nimirum & violenta videtur. Itaque retinenda est simplex notio vocis; secundùm quam nihilominus *inaures* ad Idololatriam pertinere potuerunt: quatenus videlicet inauribus inscriptæ erant Idolorum figuræ, vel eorum nomina. Attigit hunc sensum inaurium illarum D. Augustinus q. 111. in Genes. expendens illud Genesis 35. *dederunt ergo ei omnes Deos alienos quos habebant, & inaures quæ erant in auribus eorum.* [Quæritur (ait D. Augustinus,) quare & inaures dederint, quæ si ornamenta erant, ad Idololatriam non pertinebant; nisi quia intelligendum est phylacteria fuisse Deorum alienorum. Non Rebeccam à seruo Abrahæ inaures accepisse, Scriptura testatur: quod non ferret, si eis inaures habere ornamenti gratiâ non liceret. Ergò illæ inaures quæ cum Idolis datæ sunt, (vt dictum est,) Idolorum phylacteria fuerunt.] Hoc est erant periapta, consignata notis Idolorum. Idipsum conjectat S. Chrysostomus hom. 35. in Genes. & Lyranus, passímque Interpretes ad caput citatum Geneseos. Sanè Gentiles, in annulis, & ad pectus in bullis, consignata gestabant Idolorum nomina: hoc enim est peccatum (idest Idolum,) Iudæ

scriptum stylo ferreo in vngue adamantino, (idest in gemmâ annulo inclusâ.) Hæc item sunt adulteria, (idest Idololatriæ,) in medio vberum, appensa scilicet per modum bullarum ad pectus pendentium in quibus Idola erant cælata, eorúmve nomina, aut symbola. Nihil igitur mirum est, quod in auribus quoque insculperent imagines idolorum, eorúmve nomina. Atque ita habemus alterum stigma, inter Hebræos dyscolas vsu peruerso receptum, & pertinens ad Idololatriam.

Inter Ethnicos, stigmata superstitiosa fuere omnino multa. Nec tamen inter ea recensere placet, turpem exsectionem & euirationem obscœnorum Sacerdotum, in quam latè conclamat S. Augustinus L. 7. Ciuit. c. 26. & multi adducti lib. 4. de virtut. à num. 287. Sed dimissâ eâ fœdâ vexatione humani corporis, fuerunt aliquæ prætereà per eosdem magnæ Matris ministros exsectiones, seu potiùs perfossiones, ad stigmatismi membrorum, in honorem eiusdem falsi numinis, de quibus sunt illa Nasonis

Attonitúsque secat, vt quos Cybeleïa mater,
Incitat ad Phygios vilia membra modos.

Idem de iisdem Sacrificulis.

Cadunt iactatis vilia membra modis.

Horum Gallorum incisiones in cubitis, Lucianus describit l. de Syriâ Deâ. Huc pertinent incisiones

illæ, quarum meminit S. Cyprianus carmine in Senatorem Apostatam, qui Magnam matrem colebat.

Mente fremunt, lacerãt corpus, fundúntque cruorem:
Quale sacrum est verò, quod fertur nomine sanguis?

Nec mitior in sibi addictos Bellona Dea, cui ritu cruento ac diro, mulieres ipsæ Sacrificantes, hâc se perfossione notabant, vt docent illa Tibulli l. 1. eleg. 7.

Ipsa bipenne suos cædit violenta lacertos,
Sanguinéque effuso spargit inepta Deam.
Státque latus præfixa veru, stat saucia pectus,
Et canit euentus quos Dea magna monet.

Hoc est præter cœtera, cur Flacus l. 2. Satyra 3. dixit,

——— *Gaudet Bellona cruentis.*

Lactantius has in sacris Bellonæ, perfossiones membrorum, non omisit, ita scribens l. 1. Instit. c. 21. [Sunt publica sacra virtutis quam eandem Bellonam vocant, in quibus ipsi Sacerdotes, non alieno, sed suo cruore sacrificant. Sectis namque humeris, & vtrâque manu districtos gladios exerentes, currunt, efferantur, insaniunt.] Peculiare quiddam notat de his sacris Tertullianus c. 9. Apolog. dicens. [Hodie isthic (Romæ,) Bellonæ sacratus

sacratus sanguis, de femore proscisso in palmulam exceptus, suis datur signatis.] Zephyrus ibi in paraphrasi, ait, *Bellonarios*, (sic enim nominantur ab Vlpiano l. 7. ff. de Offic. Procons.) eum ritum proliciendi sibi è femore sanguinem, adhibuisse in suorum lancinatorum & stigmaticorum initiatione. Quod & propositis Tertulliani verbis insinuatur, & illis Minutij. [Hodie ab ipsis, Latiaris Iupiter homicidio colitur, *&c.* Ipsum credo docuisse, sanguinis fœdere conjurare Catilinam, & Bellonem seruum suum haustu humani cruoris imbuere.]

Dianæ addictos, eadem sibi stigmata impressisse, autor est Athenagoras in legat. pro Christ. num. 33. Tametsi enim tantùm ait, eos ipsa hominum corpora in Dianæ honorem vulnerare ac incidere; tamen mox addit, alicubi eiusdem Deæ Sacerdotes litare illi aliorum sanguine, Priora ergo verba, cadunt in ipsos Sacerdotes, suimet incisione ac vulneratione litantes. Subjungit etiam alios fuisse, qui cultris & flagellis nodatis seipsos compungerent ac stigmatizarent.

Erant Syri omnes, addicti impensè Deæ Syriæ Atergatim Reginam eo nomine designatam, à Græcis *Dercetum* dictam, proditum est. Non pauca de eâ sunt apud Athenæum lib. 8. Scripsit de eius cultu & honoribus, librum Lucianus, & ipse Syrus, in cuius propè fine, sic habet, de addictis illi Deæ. [Certis notis compunguntur omnes, alij quidem in volâ manus, alij autem in ceruice. Et inde est, quod cuncti Assyrij notas inustas habent.] Nempe

quia omnes, sunt illi suæ Deæ addictissimi. Erant ergo hæc stigmata superstitiosa.

Mithriaci in suâ initiatione signabantur, excipientes καύσεις τὰς μυστικὰς, vt loquitur Nazianzenus orat. 1. in Iul. n. 29. Signatos fuisse in fronte, habet Tertullianus l. de præscr. c. 40. & superfuisse cùm ea scriberet, qui ita initiarentur, monstrant ea verba. [Et sic adhuc initiat Mithræ, Signat illhic in frontibus milites suos.]

Quod Apostolus Rom. 1. reprehendit Ethnicos qui euanuerant in cogitationibus suis, vnde à Deo punitos subdit, & traditos in desideria cordis eorum, in immunditiam; vt contumeliis afficiant corpora sua; Primasius ibi ita glossat, vt contumeliis affecerint corpora; [Dum sibi characteres & vstiones infligunt, in consecrationibus Idolorum.] Hoc non est ad mentem Apostoli, qui clarè agit de contumeliis per fœdationes libidinum horrendarum. Quod tamen ait Primasius, de vstionibus in consecratione alicuius in Sacerdotem Idolorum, verissimum est: & optimè illustratur ex Prudentio, hymno de S. Romano, illis sub finem versibus.

Quid cum sacrandus accipit sphragitidas?
Acus minutas ingerunt fornacibus,
His membra pergunt vrere, vtque igniuerint,
Quamcunque partem corporis, feruens nota
Stigmarit, hanc sic consecratam prædicant.
Functum deinde quum relinquit spiritus,
Et ad sepulchrum pompa fertur funeris,
Partes per ipsas imprimuntur bractea;

Insignis auri lamina obducit cutem,
Tegitur metallo, quod perustum est ignibus.

Sic de Ethnico illo ritu, Prudentius: quem tamen non aduerto, dicere quod ei tribuit Georgius Fabricius in Commentario ad Poëtas Christianos V. *Nota.* Nimirum quod huiusmodi membra stigmatis notata, post mortem non vnà cum reliquo cadauere sepelirentur, sed amputata haberentur pro sacris; eáque aut ornarentur bracteis aureis, aut tota includerentur vitris & metallis. Vnde idem Sectarius, censet eum morem peruasisse in Ecclesiam, vt digiti, brachia, articuli Sanctorum, includerentur vasis, & osculanda porrigerentur, aut proponerentur spectanda. Nugæ meræ. Ecclesia pium & sanctum vsum sacras reliquias venerandi & exornandi, non hausit ex Gentilium profanis ritibus: sed agnoscens hæc corpora fuisse receptacula animæ jam sanctæ, & fuisse Spiritus Sancti animam inhabitantis organa, ad eximias & operationes & perpessiones; cultum illis ac venerationem, vt sacris pignoribus exhibet, vt optimè aduersùs Vigilantium docuit S. Hieronimus, & discipuli S. Polycarpi apud Euseb ium 4. histor. c. 15. Quod si idipsum prælucente Spiritu Sancto facit Ecclesia, quod Ethnici ex mero naturæ lumine, supponentes corpora Diis suis consecrata verè sancta esse præstiterunt, reprehensione profectò vacat: id quod in multis aliis, proportionaliter apud nos & apud Ethnicos vsurpatis, æquè locum habet. Sed de his alibi. Non ergo ait Prudentius, (vt præmittebam,)

membra stigmate notata, fuisse resecta à reliquo corpore, sicut affirmat Fabricius, eum proximè recitatis versibus dicere: Id inquam Prudentius non dicit, neque docet ea membra fuisse ab Ethnicis asseruata, vti nos Sacras reliquias asseruamus: sed tantùm ait, inter efferendum funus, honestata ad modum prædictum fuisse membra stigmate notata, siue consepultis, siue post funeris pompam detractis ante illationem in tumulum, huiusmodi ornamentis.

Mexicani Ascetæ, vt scribit Iosephus à Costa l. 5. histor. Indicæ c. 16. & 17. mediâ nocte surgebant, & thus numini falso adolebant: Tum arreptis subulis aut lanceolis vel nouaculis, pulpam tibiarum pertundebant, prolicientes plurimum sanguinem; quo cruentati, abluebantur, in lacu cui nomen *Ezapanguè*, idest *aqua sanguinea*. Subulæ verò quas iteratò ad eum vsum adhibere nefas erat, asseruabantur, & ostentabantur magno numero, ad ludificandum eâ specie populum.

Philopator, desertores legis Iudæos, inuri per ignem mandauit initians Libero Patri, per candens hederæ folium analogum, è ferro alióue metallo confectum. Ita refertur in Apocriph. l. 3. Machab. cap. 2.

Subtexendi sunt Ethnicis & Iudæis, Turcæ & Saraceni: quod quanquam vnum Deum videntur colere, quo ipso ad Iudæos accedunt, tamen & primâ Origine Ethnici sunt, vt S. Hieronimus docet; & mixturas habent ex Ethnicismo non paucas, vitámque viuunt prorsus Ethnicam, & iis qui

Deum non nouerunt, congruentem. Saraceni ergo, siue Turcæ eorum successores, varia stigmata superstitiosa frequentarunt. Georgius Vvernerus in Hyponemmatico de admirandis Hungariæ aquis, hæc habet de Poppis eorum. [Sunt Deruisæ Turcis, quod nobis Monachi, qui mendicato viuunt, quibus ex Religionis quam affectant instituto, vsitatum est, sæuire in corpus proprium; quod alij per inustionem stigmatum ferro candente, alij per incisionem quæ fit nouaculâ acutissimâ, quidam vtroque modo faciunt; hoc crebriùs & crudeliùs, quo quisque sanctior & Religiosior esse & haberi cupit.] Bartholomeus Georgieuiz libro de Turcarum moribus c. 1. Primum Monachorum Ordinem apud Turcas, vocari ait *Deruislar* : & post nonnulla de eorum asperitate vitæ, subdit. [Hi deuoratâ herbâ, *Maslach* vocatâ, in rabiem aguntur ; adeò vt per pectus totum in transuersum, vulnus ducant; itidem per brachium, vel nullo dolore, vel dissimulato. Et fungum arborum incensum, capiti, pectori, manui superpositum, non remouent, donec in cineres resoluatur.] Petrus Bellonius l. 3. obseru. cap. 21. de iisdem sic habet. [Nudi plerumque obambulant isti Deruis, æstate & hyeme, brachiaque & pectus, obliquis & transuersis cicatricibus fœdata habent ex incisuris quas ipsimet suis cultellis corpori inflixerunt, in longitudinem potiùs, quàm in latitudinem ductas, vt musculi minùs offendantur. Cum verò nullo adhibito emplastro vulnera consolidentur, cicatrices parui digiti crassitudine turgentes, remanent. Plerosque videre est,

huiusmodi cicatricibus adeò fœdatos, vt horrorem incutiant. Quo furore prophetico siue maniâ agantur, sese ita concidentes & adurentes, ignoramus.]

Nec Poppis duntaxat & quasi Monachis, Turcarum siue Saracenorum, proprium fuit signari stigmatibus impressis; sed cœteri quoque, saltem qui religiosiores videri affectarunt, idem factitasse videntur. Sanè Habdalla Princeps Sarracenorum anno 32. Imperij Constantini Copronymi, (ait Paulus Diaconus l. 22. rerum Rom.) abiens Hierosolimam, jejunauit, & præcepit Christianos & Hebræos inscribi in manibus.] Vtique ex ritu Mahumetano, vt ea inscriptio esset transcriptio in religionem Mahumetanam. Non enim videtur inusturus vel inscripturus Hebræos ac Christianos, nisi ex ritu in gente suâ recepto, sic consignari addictos impiæ Sectæ, in more fuisset.

Hæreticorum superstitiosa stigmata, jam olim sunt decantata. De quibusdam Gnosticis sic S. Irenæus. [Signant cauteriantes suos discipulos, in posterioribus partibus extantiæ dextræ auris.] Tribuit id signatim Carpocratianis, S. Epiphanius hæresi 27. [Signaculum (inquit,) per cauterium, aut nouaculam, aut subulam, immittunt ac incutiunt Carpocrationi, in dexteram inferiorem auriculam, iis qui ab ipsis decepti sunt.] Existimat Feüardentius ad citatum S. Irenæi caput n. 13. hæc stigmata fuisse Sacramentum perpetuæ deuotionis, & prorsus interclusæ defectionis: allusione ab illis factâ ad ritum Hebræum, quo seruus septennis nolens excutere domini seruitutem, adhibitâ ubulâ perforabatur in aure.

Basilidiani, consignationem in fronte quam à Mithriacis vsurpatam vidimus, adhibuisse videntur. Nam Basilidiani colebant Abraxam, vt latè tradit S. Epiphanius hær. 24. Atqui Abraxas juxta S. Hieronimum l. 2. in Amos, erat idem cum Mithra. Et fortassis eam ob causam Tertullianus l. de præscr. c. 40. dixit, superfuisse suo tempore, qui vsum stigmatizationis in fronte, ritu Mithriaco vsurparent. Quanquam potuit id quoque in Ethnicos cadere.

Cataphrygarum horrenda stigmata, puero annicolo minutis punctiunculis illata, quibus sanguinem ad vsum execramentorum suorum, (non enim Sacramentorum,) ex eius corpore prolicerent, refert S. Philastrius c. 50. & S. Hieron. Epistola 54. & S. Augustinus ad Quoduultd. c. 26.

Iacobitas, Iacobi Syri heretici, infausta genimina, circumferre inustum candenti ferro in frontibus signum Crucis, testatur Ioachimus Abbas in Appendice nationum Christianarum. Idque esse videtur, quod Prateolus in Elencho V. *Iacobitæ* num. 2. ex Bernardo Luxemburgensi tradit, Iacobitas baptizasse inustis frontibus ferro candenti, nixos verbis illis Baptistæ de Christo, *Ille vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* An idem quoque fecerant Seleuciani & Hermiani, quos S. Philastrius ait, ob ea verba Baptistæ respuisse baptismum aquæ, & ei suffecisse baptismum ignis? Latè in eos agit Castro V. *baptismus* hær. 1.

Manichæi, (saltem qui superstitiosiores erant,) stigmatibus insigniebantur. Apertè id docet Victor

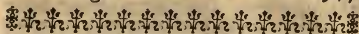
Vticensis l. 2. histor. Vandal. *initio*. Agens enim de Hunerico ad clauum tum primùm sedente, ait: [Et vt se religiosum ostenderet, statuit sollicitiùs requirendos hæreticos Manichæos, ex quibus multos incendit, plurimos autem distraxit nauibus transmarinis; quos penè omnes Manichæos, suæ religionis inuenit; & præcipuè Presbyteros & Diaconos Arianæ hæreseos. Vnde magis erubescens, ampliùs in illos exarsit. De quibus repertus est vnus, nomine Clementianus, monachus illorum, scriptum habens in femore, *Manichæus, discipulus Christi Iesu.*]

Antichristum in extremo mundi senio, signum bestiæ, id est Diaboli impressurum affeclis suis, prodit his verbis S. Ioannes c. 13. Apocal. v. 16. & 17. *Et faciet omnes pusillos & magnos, & diuites, & pauperes, & liberos, & seruos habere characterem in dexterâ manu suâ, aut in frontibus suis; & ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestiæ, aut numerum nominis eius.* Idem repetitur c. 14. & 16. & 20. Neque hoc signum spectaturum duntaxat ad subjectionem politicam, sed fore quoque professionem falsi cultus, euincit Suares t. 2. 3. p. d. 54. s. 6. Itaque meritò annumeratur stigmatibus superstitiosis. Quid hoc charactere seu stigmate sit exprimendum, variant sententiæ, quarum multas perstringit Gretserus l. 4. de Cruce c. 6. & pleniùs excutiuntur à Viega in c. 13. Apocal. comment. 1. sect. 7. & à Maluenda l. 8. de Antichr. c. 18. Ambrosius Ansbertus ex reuelatione sibi factâ, ait fore X, inserto P. quæ

erat Christi nota in labaro Constantini. Ita ille in c. 13. Apoc. subscribit Ribera ibi & Cornelius Z. Thessalo. 2. ad vers. 10. q. 4. Hostem tamen Christi professum, initiales nominis Christi literas, ipsúmque nomen eius, pro tesserâ assumpturum, minùs congruum videtur. Nugas præterea sectariorum de hoc Antichristi charactere, refert & meritò explodit Bellarminus l. 3. de Romano Pontif. cap. 11. ac Lessius disputatione de Antichristo à numero 31. sunt enim reuera commenta insulsissima, & ad jocandum veriùs quàm ad rem exponendam excogitata.

Mihi dimissis aliis, quæ Hæreseologi, & quotquot de Antichristo disputant, de hoc charactere proponunt, satis est hoc loco statuere, illum non fore aliquid merè extrinsecùs & citra inustionem impressum: quâ ratione imprimitur frontibus nostris signum Crucis, quo eodem modo de hoc Antichristi charactere, pronunciare videtur Lactantius 7. instit. c. 17. ac Philippus Abbas libro de Continentiâ Clericorum cap. 117. & inclinat Suares t. 2. 3. p. d. 54. s. 6. sed verè fore stigma realiter impressum, & physicè inexistens, ac immissum corpori consignato, vt rectè agnoscit S. Hippolitus orat. de mundi consumm. & ad c. 13. Apocal. varij Interpretes, vt ex Antiquis Primasius & Ansbertus. Ex recentioribus Alcazar, Ribera, Viegas, Vatablus. Nec non Sanchez 4. Reg. 23. *in fine*, Sebastianus Michaëlis in sententiam Aueniónensem contra Magos Scholio S. Florimondus l. de Antichr. c. 40. Imprimendum porrò esse hoc stigma,

fronti, aut dexteræ manui, ait disjunctiuè S. Ioannes. Quo ſenſu accipiendum eſt quod copulatiuè de vtrâque illâ parte videtur dicere S. Ephrem Tract. de conſummatione ſæculi & Antichriſto, verbis illis. [Dabit ſuum ſignum ſceleſtus ille, non quidem promiſcuè pro quolibet corporis membro, ne hoc graue ſit, atque moleſtum; ſed in dexterâ manu, ac fronte inſculpturus eſt huiuſmodi characterem ſuum, ne ſcilicet facultas ſit homini ſe ſignandi ſigno Chriſti; Neque versùs in fronte vllatenus tremendum, ſanctúmque Domini nomen imprimere queat; Neque etiam glorioſam, atque formidabilem Saluatoris crucem inſculpere. Nouit quippè infelix ille, per impreſſionem crucis Domini, poteſtatem ſibi omnem auferendam: Quam ob rem, ſignat hominis dexteram, quod eâ cuncta noſtra membra ſignamus: ſimilitérque frontem, quòd illâ ſignum Saluatoris noſtri in altum præfert in modum candelabri.]

CAPVT VII.

Stigmata humana moralia.

Ro coronide Tractationis ſtigmatum humanorum phyſicorum, juuat non prætermittere huius ordinis ſtigma morale, cuius eſt mentio apud Ioannem Michaëlem Pariſienſem Theologum l. cui titulus eſt, *Anatome corporis Politici* c. 41. Scribit ibi Michaël, defuncto Ludouico 12. miſſos eſſe ad ſalutandum ſucceſſorem Franciſcum 1. quoſdam Doctores, duce verbi Thoma Bricoto, facultatis Theologicæ tunc Decano, vt nomine Academiæ benè Regi precarentur, & ſalutem dicerent. Bricotus collaudato à multiplicibus naturæ & gratiæ dotibus Franciſco, extulit nominatim eius magnificentiam & liberalitatem, dicens, eum inſtar Diui Franciſci cuius nomen ferebat, videri ſtigmata gerere in manibus, è quibus veluti foratis, omnia effluebant. Erat enim Franciſcus Rex, mirificè liberalis atque munificus, adeò vt nullæ vnquam profuſiones, ſatiarent eius ad largiendum propenſiſſimam voluntatem. Meritò tamen timebat Bricotus, referente Michaële qui aderat, & fideliter allocutionem illius annotauit, ne ea manuum perforatio, ſi jugis eſſet atque perpetua, multo plures ad pauperiem adduceret, quàm fecerat ſtigmatibus ſuis S. Franciſcus, qui tamen

ad voluntariam & à Deo remunerandam paupertatem, ſtigmatibus ſuis mortales traxerat; cum Rex ſi porrò pergeret innumeros adducturus eſſet ad inuoluntariam & exoſam paupertatem. Itaque hortabatur Regem Bricotus, vt ſtigmata manuum aliquando obſtrueret, imitatione ſoceri ſui Ludouici 12. qui Pater populi audierat: quia reciſis profuſionibus, in eo totus erat, vt populi grauationi parceret, eáque de cauſâ ſuo tempore, neque Magiſtrum Equitum habere voluerat, neque Cancellarium; contentus ſigillorum Cuſtode, quod munus eſt minoris impenſæ: nec ſemel conſilium inierat, tributa popularibus indicta abrogandi; perfeciſſétque reipſa, niſi qui eum ſtipabant Conſiliarij, planè reſtitiſſent optimo Regi, reditus ſuos ad omnes impenſas ſibi ſufficere confirmanti. Illi è contrario opponebant, plebem ablato ſemel jugo, ægrè illud reſumpturam, ſi ſuperueniret reſumendi neceſſitas. Quæ ratio, conſilium Regis populo commodum diſturbauit. Suadebat igitur Regi Bricotus, vt ſoceri imitatione, ad glorioſum illud *Patris populi* cognomen aſpiraret, obſtructione ſtigmatum quibus foratas & pertuſas habebat manus. Sed non applauſere dicenti, qui frequentes aderant Aulici, in quorum vtilitatem vniuerſa illa Regis profuſio per manus foratas cedebat. Neque Rex occludi ſua illa ſtigmata eſt paſſus, vt ſcribit loco allegato, Ioannes Michaël.

Ex hâc narratione perſpicitur dari genus vnum ſtigmatis moralis humani, quo plerunque Magni qui ſunt in terrâ, in perniciem minorum, inuruntur.

Tametſi enim pauci aliqui minorum ex majorum profuſione lucrum faciunt, tamen cæteri minores non poſſunt indemnes euadere, Majoribus in eos graſſantibus, vt poſſint ſemper ſuppetere quæ effundant in illos paucos inde diteſcentes.

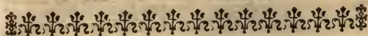
SECTIO III.

STIGMATISMVS DÆMONIACUS.

VANQVAM ſunt varia ſtigmata Dæmoniaca de quibus hoc loco agendum erit, præcipuè tamen inſtituenda eſt diſputatio, de ſtigmatibus quibus Dæmon electa vaſa ſua plerunque conſignat; Sortilegos dico & Sagas, quibus ſuis mancipiis, Satan præter plura alia perpetuò deuoti obſequij pignora, vt ejurationem Dei, ac æternæ ſeruitutis promiſſionem annuâ tributi penſitatione firmandam, teſte Nicolao Remigio l. 1. dæmonolatr. c. 11. ſtigmata non raro imprimit, de quibus multa jactantur, quæ intereſt excutere. Com-

modè verò id præstiturus videor, si præmissâ horum stigmatum existentiâ, singulas eorum causas externas & internas inuestigauero.

CAPVT I.

Dari verè aliqua Magorum & Sagarum stigmata, à Satana impressa.

NEGANT hæc stigmata, Nouatores duo, Godelmannus & Vvierus. Ille lib. 3. de Magis c. 3. num. 28. explodit hæc stigmata, allegatâ lege Carolinâ, quæ insimulatos Magiæ, jubet esse innoxios; eorum verò criminatores, subjicit mulctæ. Vvierus verò Sagarum patronus l. 6. de præstig. c. 24. *ad quartam objectionem*, imprimis statuit, omnia ista esse ludibria imaginationis vitiatæ, nec vllum reuera eiusmodi stigma aliquando impressum esse à Satana, vt vt fallente imaginatione, aliqui in tormentis, vel apud Iudicem, aut etiam extra judicium, fateantur stigma sibi à Satana impressum esse. Quod si omnino euincatur, vel potiùs euinci supponatur, aliquod tale stigma reperiri in nonnullis, vnde constare poterit, eam notam esse dæmoniacam, & Satana inurente impressam? Quare pro comperto

habet Vvierus, & iteratò confirmat, omnia quæ de stigmate Sagarum janctantur, commenta esse, & illusiones imaginationis deprauatæ, juxta ea quæ fusissimè disputat l. 3. eiusdem operis à c. 7. de facili læsione phantasiæ, & frequentibus erroribus ex vitio imaginationis, præsertim in sexu molliore, ob imbecillitatem judicij, vt statuit toto c. 6. Pacta porrò maleficorum cum Satana, quibus subjungi supponitur impressio stigmatis; ab eodem Vviero exploduntur vt commentitia, de quo idem plenè l. 3. de præstig. c. 6. 7. & 8.

Nihilominus Vvierus, eandem hâc in parte fidem meretur, quàm in omnibus quæ ad Sagas pertinent, hoc est nullam: Homo enim insulsissimus, causam Sagarum quas tegendas suscepit, adeò vanè ac mendaciter agit, vt planè liqueat eum stare à partibus patris mendacij, & ab eo submissum esse, ad stabiliendam immunitatem ac impunitatem maleficiorum dæmoniacorum. Itaque quicquid Vvierus blateret, pro comperto habendum est, dari stigmata dæmoniaca, impressa Sagis & Magis à Satana, indefinitè saltem loquendo. Nam postea videndum erit, an omnes Magi, omnésque Sagæ, insigniantur huiusmodi stigmate. Agnoscunt has notas Scriptores omnes, in Maleficorum & Sagarum disquisitione versati, ac præter cœteros Nider lib. 5. Fornicarij, Nicolaus Remigius l. 1. dæmonolat. c. 5. Delrio 2. Mag. q. 4. §. *decimò corporis*. Sebastianus Michaëlis scholio 5. in sententiam Auenionensem, Henricus Boguetus disput. de Sortiariis c. 44. Fontanus justo Opusculo, Crespetus de odio Satanæ discursu 15.

Leloyer l. 7. de ſpectris c. 3. Petrus Ancoranus l. 2. de Inconſtantiâ dæmonum, diſcurſu 2. Torreblanca lib. 2. dæmonologiæ cap. 7. n. 10. adducens Tertullianum l. de præſcript. nullo ſignato loco. Et fortaſſis reſpexit ad ea quæ de Mithriacorum ſtigmate, habet eo libro Tertullianus: quorum tamen ſtigmatum alia reuera eſt ratio, quàm Magicorum. Ex ipſis Nouatoribus, ſtigmata Magica agnoſcunt Lambertus Danæus dialo. de Sortiariis, Bodinus l. 2. dæmon. c. 4. Thomas Eraſtus l. de Lamiis *pag. mihi* 523. Sennertus l. 6. Medicinæ practicæ parte 9. c. 5.

Probatio huius veritatis, non eſt quærenda alia, quàm quæ ducitur ex frequentiſſimo experimento. Quotidianum enim eſt, vt Malefici, & Sagæ, vel ſuâmet confeſſione, vel participum accuſatione, vel diligentiâ Iudicum, deprehendantur notati huiuſmodi ſigno, inuſto per Satanam, affectantem peruersâ imitatione, exprimere quod à Deo in animâ fidelium fieri perſpectum habet. Conſignantur enim fideles in Baptiſmo, charactere indelebili, quo tranſcribuntur in Dei familiam, eiúſque æterno obſequio mancipantur. At Satan eſt verè ſimius Dei vt optimè aſſumunt Tertullianus l. de præſcrip. c. 40. & l. de Coro. milit. c. 14. Nyſſenus homil. 14. in Cant. & palpabilibus pleriſque experimentis prolatis Ioſephus à Coſta l. 5. hiſtoriæ noui orbis, *propè toto.* Congerit in hanc rem plurima Henricus à Monte acuto, in Opere cui titulus eſt, *Dæmonis Mimica.* Satan itaque, nequam Dei æmulator, mancipiis ſuis infami abigeatu à Deo abductis, proportionalem

proportionalem consignatis à Deo notam imprimit; sin minùs in animâ quæ eius viribus subducitur, at in corpore, vt magis sibi deuinciat miseros stigmatias: quibus etiam teste Bodino loco allegato, autor est, vt eluendo Christiano baptismo, denuò baptizentur in nomine Diaboli, & nouo donentur nomine. Vnde plerunque contingit, vt huiusmodi homines sint binomij. Confirmatur 1. ex dictis superiùs, de consignatione militum & seruorum. Hos enim habet Satan pro militibus, eisdémque vt seruis vtitur. Confirmatur 2. ex dictis suprâ, de superstitiosis notis quas vani homines in quibus non suberat scientia Dei, imprimebant sibi autore Satana, vt se ei autorarent, & nexu æterno addicerent. Nam non contenti externâ professione superstitionis, inurebant sibi stigmata, ad expressiorem & firmiorem deuotionem. Et idipsum Antichristus curabit fieri, per eos quos ad Satanæ obsequium, intentatis minis ac vi illatâ, adiget. Non debet igitur absurdum videri, si dicamus, Satanam in lectissimis organis suis idem præstare.

Neque tamen idcirco contendo, stigma esse judicium planè ineluctabile, ad reos prorsus conuincendos, & indeclinabiliter vrgendos ad informe lethum; aut etiam subjiciendos tormentis. De quo saluâ existentiâ stigmatum, controuersia est inter D.D. ex iis enim qui contra Vvierium agnoscunt imprimi à Satana stigmata suis hisce mancipiis, plerique nihilominus nolunt Iudices admodum inniti huic indicio Magiæ, & pacti cum morte: quia neque fortassis est signum vniuersale, cùm

rumor sit plerosque Magos esse eius expertes; neque est eiusdem modi in omnibus signatis, & aliquando confunditur cum nota genitiua, nec raró post impressionem obliteratur à Satana. Hinc ergo graues D D. colligunt, deprehensionem stigmatis in aliquo, non esse certum indicium addictionis ad Satanæ obsequium: neque defectum stigmatis, esse certum indicium innocentiæ, & nitoris ab hoc scelere. Ita Binsfeldius Comment. ad titulum Codicis de Malef. & Mathem. indicio 14. Federicus Spée in Cautione Criminali de processibus contra Sagas, dubio 43. & Delrio 5. Mag. sect. 4. n. 28. Nec refragaretur Fontanus, qui Opusculo vernaculo de his notis Sagarum, testatur molitorem quendam San-Maximitanum, cui nomen *Germano*, periclitatum esse judicij capitalis, eo quod à plerisque pro Mago haberetur, ob notam genitiuam ei in humero sinistro impressam in materno vtero, cùm mater hepar porcinum expetiisset, & eius imaginem tenero fœtui impressisset. Vnde liquet, notam genitiuam, aut næuum naturalem, cum stigmate Magico ob nonnullam similitudinem confundi interdum posse; atque adeò indicium ex tali nota petitum, non videri planè euidens, ac indeclinabile, etiam ad torquendum. Est penes me dissertatio erudita & fortis in hanc rem, conscripta à Viro Clarissimo, Petro Tonduti S. Leodegarij Toparcha, qua Papinianus ille Christianus, & verè viua juris penus, omni generè juridicæ probationis confirmat quod dico. Alij autem quidam DD. habent stigma pro indicio Magiæ omnium vrgentissimo, ita vt

personam in quâ stigma sit deprehensum, habeant pro compertâ huius sceleris, & addictionis ad Satanæ obsequium. Ita Henricus Boguetus opusculo de Sortiariis c. 50. & Petrus Ancoranus lib. 2. discursu 2.

Ego tametsi simpliciter & absolutè loquendo, existimo priores admodùm prudenter agere, lubens tamen concesserim; quando constanti ipsorum maleficorum confessione, nota deprehenditur; & in Satanam autorem refertur, accedítque insensibilitas partis notatæ, adeò vt penitissimè transfixa, neque emittat cruorem, neque sensum doloris inferat; argumentum esse moraliter certum, ad pronunciandum impressionem esse Satanicam, & reum hac nota se obstrinxisse Diabolo, strictiore & firmiore nexu, quàm alterius generis peccatores. Vt vt verò res habeat, quoad vim huius indicij ad pœnam malefico decernendam, ipsúmque subjiciendum tormentis; satis in præsentia est, poni extra dubium ab vtriusque partis Doctoribus, quod verè dentur stigmata Magica; & sicut Deus in animâ, ita Diabolus in corpore habeat signatos suos.

Quæ in contrarium effutiebat Vvierus, sunt planè inania. Quod enim pro certo assumebat, stigmata si quando à Magis, præsertímque à Sagis, in suum exitium produntur, & ad Satanam autorem referuntur, esse attribuenda deprauatæ personarum illarum imaginationi; vel eo sensu dicitur, vt stigma quidem sit reale & physicum, sed à forti imaginatione causatum, juxta Pomponatij & aliorum quorundam delirium, quos non puduit S.

Francisci stigmata ad imaginationem fortem tanquam ad physicam causam referre: Vel certè dicitur eo sensu, vt significetur nulla reapse imprimi stigmata Magis & Sagis, tametsi per delusæ imaginationis ludibrium somniantibus frequens, videantur sibi à Satana recipere impressionem, quam reuera non recipiunt. Et hic peruersus sensus placiti à Vviero jactati, solus est huius loci proprius. Nam alius, excutiendus erit inferiùs, tractando effectricem stigmatis causam. Aio ergo, ridiculum æquè ac delirum esse, jactare notas tam constanti multorum confessione sensibus deprehensas, esse somnia vigilantium. Nec ista stropha est primùm à Vviero cusa, sed in incude Vulcani Tartarei est fabricata, longè ante. Scribunt enim Petrus Mamoris in flagello maleficorum c. 17. & Nicolaus Iacquerius in flagello fascinariorum c. 3. *in fine*, anno 1453. Theologum quendàm Pictauiensem Ordinis S. Benedicti, cui nomen *Gulielmo de Lure*, aliàs *Hameline*, (Iacquerius qui ait eum sibi fuisse notissimum, vocat *Gulielmum Adelme*,) 12. Septembris, in Tribunali Episcopali Ebroicensi, publicè cum lachrymis scripto confessum esse, cùm se Diabolo manciparet in seruum peculiarem, monitum esse à Satana, fore vt magnum sibi obsequium præstaret; & sectam perditionis egregiè amplificaret, prædicando & docendo, sectam magorum nihil esse nisi illusionem phantasiæ: Eámque persuasionem, præcipiente Satana à se infixam quibuscunque potuerat, deplorabat idem erroris propola; vt Iudices in eâ peste coërcendâ essent segniores, quod

etiam ex parte est consecutus. Constat enim, plerisque locis Iudices hâc falsâ persuasione, inquisitiones in Sortiarios neglexisse; scribítque Lambertus Danæus dialo. de Sortiariis c. 1. cùm Genabi ad Ligerim ageret, maleficum ex eo genere, post legitimam inquisitionem ab vrbanis Magistratibus damnatum, interpositâ prouocatione ad supremam Curiam, euasisse judicium; Senatu totam criminationem meris (vt censebat,) imaginationibus nixam, deridente. Itaque impune fuit malefico. læsisse non paucos, eo scelerato fœdere quod cum Satana iniuerat, donec relapsus in scelera, prouocatione neglectâ, à Genabensibus laqueo est addictus. Valeat ergo Diabolica phantasia, à Vviero regesta tanquam crambe recocta; fixúmque sit, non omnia quæ de Magis & Sagis jactantur,& nominatim inustionem stigmatis per Satanam, esse ludibria imaginationis delusæ; reuera autem nihil tale fieri; quamuis non idcirco diffitendum sit, imaginationem plerunque deludi vanâ imagine, cum in aliis rebus, tum etiam in commerciis Magicis, vt plenè prosequitur Petrus Leloyer toto ferè lib. 2. de spectris.

De fundamento autem præcipuo Vvieri, quod in calce rationis dubitandi attingebatur, præstat ferè silere, quàm copiosè agere. Assumit Vvierus, pacta omnia maleficorum cum Dæmone, quibus subjungitur stigmatis impressio, esse commentitia. Sed hoc fundamentum, disjectione nouâ non eget. Pridem quippè quassatum est ac euersum,non modò à Catholicis, sed etiam à Sectariis. Videndus præter

cæteros Binsfeldius de Confess. malef. prælud. 6. multos & Patres & Doctores in hanc rem adducens, & Delrio l. 2. Mag. q. 4. ac l. 5. sect. 16. num. 5. vbi longum syllabum Doctorum, pacta Satanæ cum Magis & Sagis agnoscentium, contexit. Et suffragantur ex Sectariis Lambertus Danæus dialo. de Sortiariis c. 2. Bodinus in dæmonom. l. 2. passim ac Senertus l. 6. Medicinæ practicæ parte 9. c. 5. conclus. 8. Horrifica verò est, machina qua Vvierus hoc pactum labefactat: cum ait, dæmonem non habere manus, ideóque non posse pacisci, cum ad pactum ineundum exigatur manuum consertio. Quo ipso ariete, pacta diuina cum Abrahamo, & aliis, in scripturis decantatissima conciderent. Neque enim Deus habet manus, quas ad ineundum pactum conserat. Quidni verò etiam objiciebat Vvierus, dæmones carere lingua, qua pacti verba enuncient, & conditiones sub quibus paciscantur, proponant? Nugæ, Nugæ. En quibus fundamentis, homo impius nefariam cum Satana societatem, à Iudicum ira indemnem statuere satagit. Vt mirum planè sit, reperiri aliquando potuisse, qui ei ab eruditione, & judicij emunctione in eo opere prodita, applauderent: cum sit opus, in quo insulsitas & stoliditas scriptoris, cum eius malignitate certant.

CAPVT II.

De stigmatis Magici subjecto totali, quod est persona consignata.

INTER causas stigmatis Magici, occurrunt primo loco quæ dicuntur internæ, nimirum subjectiua & formalis. Subjectiua porrò secerni potest duplex, nempe totalis quæ est subjectum denominationis; & partialis ac immediata, quæ in accidentibus dicitur subjectum inhæsionis. Circa vtramque in hoc negotio considerãda sunt aliqua, initio facto à subjecto denominationis, siue à persona suscipiente stigma.

Persona ergo, cui Satan impressione stigmatis notam mancipati sibi obsequij indit, illa est quæ vulgo *Sortiaria* appellatur, voce quæ apud Hincmarum legitur 33. q. 1. c. vltimo, & ducta est à voce Latina antiquiore *Sortilegus*, vt benè obseruauit Danæus dialo. de Sortiariis c. 1. addens idcirco, qui nefaria hæc commercia cum Satana ineunt, dictos esse nomine à sortibus diuinatoriis ducto, quod prima & antiquissima Magiæ illecebra, esset cognitio futurorum, quam Satana spondente captabant nefarij homines, quibus ab expetita per sortes futuri notitia, jam ante inditum erat nomen

Sortilegorum, extensum postea ad omnes commercium quoquomodo habentes cum Satana. Similis extensio facta est in aliis vocibus, quibus id genus hominum, siue mares siue fœminæ, denominantur: nimirum quidem, *malefici*, *incantatores*, *venefici*, *Magi* dicuntur. Fœminæ verò *striges*; *Lamiæ*, *Magæ*; *Sagæ*, de quibus & aliis colluuiei huius nominibus, fusè idem Danæus citato capite, & Erastus sub initium disputationis de Lamiis. Torreblanca libro 2. Dæmonologiæ c. 38. num. 1. 2. 5. 6. 7. ac Delrio 1. Mag. c. 2. *sub finem*. Vtrique sexui communis est hæc calamitas; tametsi verum est, fœminas præsertim hac labe sordere; atque adeò frequentius esse, vt in eis locum habeant stigmata Magica. Nam ob iudicij imbecillitatem, & molliorem ac flexibiliorem genium, aptiores sunt vt Satanæ pedicis irretiantur, eiusque seruitio se mancipent. Notarunt hoc de faciliore mulierum inescatione ad hæc scelera per Satanam, Martinus de Arles Tract. de superstitionibus, exscripto Ioanne Nider in primum Decalogi præceptum; & Gersone tract. contra superstitiosam obseruationem dierum; Simancas in Cathol. Institut. tit. 37. num. 3. Sebastianus Michaelis in Pneumalogia toto c. 7. Crespetus de odio Satanæ discurso 11. Binsfeldius de confess. malef. notabili 8. Condronchus l. 3. de morbis veneficis c. 3. Torreblanca l. 2. dæmonologiæ c. 38. num. 15. Ancoranus lib. 1. de inconstantia dæmonum discursu 3. Easdemque ob causas; mulieres magis obnoxias esse falsis reuelationibus, notauit Simancas in Catholicis institut. tit. 21. num 25. ex Sybillano decade

1. peregr. qq. c. 8. q. 2. sunt enim imprudentiores, & humidiores, & maiore erga affectus suos impotentiâ laborant: quæ sunt radices facilioris subjectionis ad Satanæ motus.

Sicut omnis sexus, ita omnis ætas, infami huic commercio, atque adeò etiam consignationi de quâ agimus, est obnoxia. Constat enim teneram quoque ætatem à parentibus Satanæ mancipatam, ab eodem esse inustam Magicô stigmate. Audi Nicolaum Iacquerium in flagella fascinat. c. 7. [Hoc anno 1458. quidam judicialiter sponte confessus fuit, quòd cùm olim ipse esset juuenis, scilicet quinque vel sex annorum; mater eius ipsum cum quodam fratre eius paruulo, quem inter brachia portabat, & cum quâdam eius sorore, duxit ad synagogam fascinatiorum: & ipsos tres liberos dæmoni obtulit, apparenti in effigie cuiusdam hirci, instruendo eos quòd ipse esset illorũ Dominus & Magister, qui eis multa bona facturus esset. Et fecit ipsa mater, dictos liberos tangere prædictum dæmonem, manu super caput effigiei prædictæ: & ipse Dæmon quem vocabant *Tonyon*, omnes tres prædictos anteriori pede titigit, in eorum coxis, & eis signum impressit indelebile; quod signum prædictus ipse qui hoc confitebatur, deferebat ad quantitatem vnius fabæ.]

Neque tamen hâc teneræ ætatis stigmatizatione, officitur juribus eorum, qui negant vllum stigmate Magicô affici, nisi volentem. Ita Sebastianus Michaëlis in causâ Magi Aquensis anno 1611. die 1. Martij, & Fontanus Opusc. de Notis Sagarum à

pag. 15. refellentes responsum infamis Magi, qui deprehensus multipliciter notatus; respondit, si quæ essent in corpore suo notæ, eas se inuito à Satana impressas. Hoc refellunt Autores prædicti, quia Deus qui alligauit gladium Satanæ, non patitur quemquam renuentem infamibus hisce notis dehonestari; alioqui ecquis hominum præ odio incensissimo quo in eos flagrat Satanas, esset notæ illius expers, annitente Satana vt vel labem vel exitum crearet illis ex hac parte? Accedit quod stigma est veluti monimentum fidei datæ Satanæ; non secus ac olim character militi impressus, erat testimonium mutum obstrictæ Principi fidei. Sicut igitur fides non est desponsa Satanæ nisi à volente, ita neque stigma imprimitur nisi volenti, saltem in causa. Quod addo, cum propter eos qui præmissa infami deuotione notantur non aduertentes, tum etiam ad elidendam difficultatem quæ moueri in contrarium posset, ex tenisu maleficorum cum admoto cauterio, inuruntur; Videtur enim tunc deesse voluntarium, & persona notari inuita. Præclusi tamen hanc difficultatem, cum dixi, inustionem esse liberam saltem in causa. Tametsi enim maleficus sentiens cruciatum, habet in se mixturam voluntarij & inuiti, qualis erat in militibus; cum capessentes vltrò militiam dolebant de punctione aut inustione professioni militiæ subjuncta; tamen ea mixtura inuoluntarij, non officit libertati, ob initam vltrò ac liberè pactionem, cui hæc obsignatio adjungitur. Præterquàm quod non est inuerisimile, Satanam vt hæc exordia fœdi commercij

mancipiis suis minùs amarescant, innuere, aut etiam stupore illato præuenire, dolorem alioqui obuenturum ex stigmatis impressione: qua ratione plenè volentes ac exultantes in re pessima, infelices stigmatiæ, excipiunt stigmatis impressionem. Quamuis igitur quod dictum est de stigmatis impressione solis volentibus facta, rectè habeat; non conuellitur quod statuebam, teneram ætatem aliquando à Satana consignari. Paruulorum quippè voluntas, in parentum voluntate quorum rectioni subsunt, concludi censetur; & ipsimet paruuli aliquo jam rationis vsu potientes, exempla parentum sectati, lubentes ineunt fœdum consortium, stigmatis impressione firmatum. Notatos autem in ipsis cunis infantes, aut materna adhuc aluo conclusos, priusquàm rationis diluculum vlla eis ratione illucesceret, non memini legere; quamuis prodantur monstrosæ in prolem malignitatis parentes, prolem ante vsum rationis, aut ante natiuitatem, deuouisse Satanæ.

Sic constituta impressione stigmatis in generibus singulorum vt sic dicam, ideſt in omni sexu & conditione hominum, excutiẽdum restat vulgare dubium, de singulis generum: Hoc est, an omnes omnino malefici & maleficæ, notentur à Satana impresso illis stigmate. In qua difficultate ambiguus hæret Condronchus l. 3. de morb. venef. c. 4. dicens aliquos admittere omnes planè maleficos signari, alios verò id negare. Partem affirmantem tuetur Fontanus Opusc. de notis Sagarum; qui argumentatur ex valdè multiplici, & plerunque inconspicua signi

formâ, ac etiam omnino variâ impreſſionis ſede, in variis. Vnde effici putat, vt notæ aliquorum non deprehendantur, & idcirco falsò putentur abeſſe. Cur verò dæmon ſe erga aliquos è ſuis parciùs gereret, & in pari omnium mancipatione ad ſuum obſequium, aliquibus imprimeret deuoti ſeruitij monimentum, aliis non item? Omnes ergo quos ſibi in vernas & domeſticos aſciſcit, æquè conſignat, peruersè æmulans Deum, qui omnibus in ſuam familiam baptiſmi Sacramento adſcriptis, imprimit in animâ characterem, cui proportionalis eſt in Satanæ mancipiis, character corporeus de quo agimus. Olim item Imperatores, charactere ſuo non aliquos duntaxat, ſed omnes indiſcriminatim milites conſignabant. Sicut ergo Malefici ſub Satana duce militiam nefariam profitentur; ita par eſt exiſtimare, vniuerſos charactere beſtiæ impreſſo autorari eidem; ſicut omnes Sacramento fidelitatis, ei ſe mancipant. Eſt in hâc ſententia Danæus dialo. de Sortiariis c 4. *initio*, tametſi Bodinus l. 2. dæmonom. c. 4. in contrarium adducit.

Quominus tamen admittendum videatur, omnes maleficos impreſſo Satanico ſtigmate conſignari, facit confeſſio multorum, qui ritè pœnitentes, ac regreſſi in vitæ metâ ad Deum, omnia ſua quantumvis tetra & horrenda fideliter exponentes, negarunt ſe vnquam ſtigmate fuiſſe notatos. Ita nominatim de quodam cui nomen *Iacobo Craſſo* vulgo *le Gros Iacques*, ſcribit Boguetus Tract. de Sortilegis cap. 44. teſtatus ſe ab eo in magnâ de ſceleribus contritione vitam claudente, ſynceré edoctum eſſe,

nunquam ipsum à Satana fuisse notatum. Ex quo Boguetus meritò colligit, hallucinari grauiter quosdam Iudices, qui neminem pro nefario cum Satana commercio pœnæ subjiciunt, nisi notatus stigmate Satanæ deprehendatur : quod vniuersaliter in quâdam Republicâ seruari, idem Autor expostulat. Accedit quod varij, à quibus professio maleficorum coram Satana, accuratè post plurima experimenta describitur, stigmatis non meminerunt, quod argumento est illud non semper inuri. Quomodò enim qui omnes huius negotij minutias accuratissimè obseruarunt, hanc notam reticuissent, si semper interueniret ? Adducam infra varios, qui ritum impiæ professionis retulerunt. Nunc vnum adscribo Bernardum Comensem, ipso initio libri de Strigibus, vbi præfatus nonnulla de notatione vocis *Strix*, subdit. [Hæ personæ congregantur in certis locis, per oppida & villas certis temporibus, præcipuè in nocte diem Veneris præcedente ; apparente eis Dæmone in formâ humanâ visibili ; & quando in principio de illâ sectâ esse volunt, seu incipiunt, primò ante omnia coram ipso Diabolo ad jussum eius, abnegant sanctam fidem, & sanctum baptisma, ac etiam Dominum Deum, & Beatam Virginem Mariam, & postea conculcant crucem aliquam ibi ab vnâ illarum strigiarum factam in terrâ : quibus omnibus peractis, faciunt fidelitatem in manibus ipsius Diaboli, acceptantes eum in dominum suum, & promittunt ei in omnibus se velle semper obedire, & in signum horum omnium tangunt ei manum, cum ipsarum manu sinistrâ, post earum

tergum versa, offerentes eidem Diabolo aliquid in signum subjectionis; & ita ab inde citra, semper reputant ipsum Diabolum, esse verum earum dominum, & Deum suum: deinde quotiescunque vadunt ad illam congregationem, quam *ludum boni Societatis* appellant, semper faciunt reuerentiam ipsi Diabolo, in formâ humanâ apparenti, & ipsum capite inclinato profundè adorant, vt verum Deum suum: quæ omnia clarissimè patent, per earum confessiones in processibus contra eas per Inquisitores formatis.] Nulla hic mentio stigmatis impressi, quamuis (vt vides,) adjuncta minoris momenti, diligenter sint notata. Vnde colligitur, huiusmodi stigma non semper imprimi.

Cur autem Satan aliquos stigmate impresso consignet, non item alios, varij variè exponunt. Boguetus loco allegatò & Franciscus Maria Guartius in Compendio maleficarum lib. 1. c. 6. existimant, causam cur Satan aliquos stigmate impresso consignet, non item alios, ducendam esse ex sensu quem de eorum stabilitate concepit. Quos enim arbitratur firmos in proposito fore, dimittit non inustos: Inurit autem eos, de quorum perseuerantiâ ambigit. Hæc tamen ratio discriminis, meritò displicuit Ancorano l. 2. de inconst. dæmonum discursu 2. Inuenti siquidem sunt stigmate notati, qui omnium firmissimi in nequitia apparebant. Quid quod è re Satanæ magis futurum videtur, extorquere addicti obsequij chirographum, vt sæpè ab eo factum constat; nec raro curando vt exaretur proprio dedititij sanguine, vt factum ab Ægidio Roderico Valadorio,

de quo Bzouius anno 1238. num. 9. & idem factum à Parisiensi causarum patrono, scribit Bodinus l. 3. dæmo. c. 2. & his ab adolescente Germano nuper factum prodit Martinus Magerus mox adducendus. Vidisse item se Romæ, Chirographum literis sanguineis exaratum, quod puella in Romano Pantheo euomens, à Satana insessore est liberata, scribit Franciscus Turrianus contra Bocquinum in c. 15. *pagina mihi* 156. Alterius qui sanguine proprio chirographum deuotionis suæ, & addictionis ad Satanæ nutum confecerat Vvitebergæ, meminit Godelmannus l. 1. de Magia c. 6. n. 32. In Actis verò S. Basilij ab Amphilochio conscriptis c. 8. narratur mancipatio ad Satanam, serui qui Proterij heri sui filiam, interuentu Magicæ pactionis acceperat in coniugem, dicitúrque seruus ille chirographum sua manu exaratum tradidisse Satanæ, nullâ factâ mentione quod esset sanguine conscriptum. In narratione quoque de lapsu & pœnitentiâ Theophili Ecclesiæ Adanensis in Cilicia Oeconomi, contexta ab Eutychiano ipsius Theophili ministro, & repræsentata à Metaphraste 4. Februarij, habetur Satanam exegisse abeo chirographum, quod etiam cera obsignauit Theophilus vnde inferiùs vocatur *charta habens bullam ceræ & charta bullata.* Nulla autem fit mentio sanguinis quo fuisset exarata: vt neque in exemplo de quo Tursellinus l. 4. histor. Laur. c. 33. Itaque non est vniuersaliter verum quod Godelmannus l. 1. de Magia c. 2. n. 8. ad finem formulæ deuotionis in obsequium Satanæ, tradit Dæmonem adigere maleficos vt juramento per

nomen dæmonis paredri concepto, vel chirographo quod ſanguine proprio exarauerint, confirment pactionem initam. Plerunque enim ſatis fuit Satanæ, extorquere chirographum quomodocunque conſcriptum; quod aliquando poſtea conceptâ pœnitentiâ, potenti aliquo ſuffragatore interueniente, ægrè recuperant, vt Theophilo Oeconomo contigit per Deiparæ præſidium, & ſeruo Proterij per S. Baſilij orationes, & nuper apud Alſatas anno 1613. vt fusè deſcribit Martinus Magerus Aduocatiæ armatæ c. 9. n. 416. perdito adoleſcenti, beneficio S. Ignatij. Et Auenione ante annos quinquaginta, alteri idem accidit, multis pro eo rogantibus in publicâ pactorum cum Satana eiuratione vt accepi ab inſigni Iuriſperito, amicorum optimo, Ioanne Baptiſtâ Tonduti. Idem exoraſſe Vvitebergæ Lutherum, perdito iuueni, ſcribit ſupra Godelmannus: quod non credo, cum ſatis liqueat, carò ſtetiſſe Luthero, quod aggreſſus eſſet dæmoniacum liberare, vt apud Lindanum videre eſt dialo. 3. dubit. c. 1. & apud Staphylum in abſolutâ reſponſione contra Schmidelinum pag. 404. ex quibus eadem recitat Brendebachius l. 7. coll. Sacrar. c. 40. In ſolâ Catholicâ Eccleſiâ, contingit, dæmonem vel inuitum adigi ad huiuſmodi chirographa reſtituenda, cum malefici regrediuntur ad Deum: apud quem tamen nihil eis nociturum ſi non reſtitueretur, rectè ſtatuunt Suares l. de ſuperſt. c. 17. n. 4. & Sanches l. 2. in decalo. c. 40. n. 53. Sed vt ad inſtitutum reueniam, hæc adeò expreſſa & eluſu difficillima ſecuritatis argumenta ex ſyngraphâ propriâ, captaret

potiùs

potiùs Satan; si ad securitatem tantùm, inureret stigmate eos de quibus diffideret.

Vera igitur ratio cur Satan aliquos è suis deditiis stigmate notat, non item alios, inde ducenda est, quod vel interdum diuina permissio non ferat, vt Satan aliquem notet; vel non sit tunc illi commodum vacare impressioni stigmatis; vel denique quod eâ varietate gaudeat. Illustro breuiter hæc omnia. Et imprimis non posse dæmonem etiam in maleficos, nisi quantum sinitur, egregiè tradit S. Gregorius 18. Moral. à c. 1. S. Augustinus in Psal. 29. enarrat. 1. *sub medium*, & enarrat. 1. in Psal. 31. *ad versum vltimum*, & in Psalmum 32. conc. 2. *ad versum* 8. Tertullianus l. de fugâ in persecut. c. 2. Fusè & benè Nicolaus Iacquerius in flagello fascinar. toto c. 25. Deus ergo qui fecit Satanam, applicauit gladium eius: idest interprete S. Gregorio, non sinit eum in homine agere, quicquid fert rabies eius atque nequitia. Atque ita Deus aliquando eum impedit, ne stigma imprimat certis Magis aut Sagis, ob occultas rationes consilij sui. V. G. quia fortè prænouit reuenturos ad bonam frugem, nec vult illos dehonestari tali monimento Diabolicæ potentiæ. Item quia fortassis aliquid boni antea fecerunt, cui Deus rependit immunitatem à charactere bestiæ; quamuis alios permittat signari à Satana, easdem ob causas quibus adductus permittat Satanam per maleficos tam multa tetra & indigna operari. Recenset latè eas diuinæ permissionis causas Trithemius q. 3. de Maleficis ad Maximilianum 1. Imperatorem.

Ex parte item ipsius Satanæ, potest subesse ratio, cur aliquos interdum non consignet stigmate phisicè impresso; nimirum (vt dicebam,) eo quod non sit illi commodum vel opportunum, imprimere stigma. Neque enim Satan mera sua voluntate potest stigma imprimere, quia eius voluntas non est operatiua transeunter: Sed si vel minimam qualitatem materialem velit producere, tenetur admouere congruentibus passiuis idonea actiua, quæ quandoque non sunt ad manum. Et quamuis suppetant actiua accommodata, tamen cum interuenire debeat alteratio non perfectiua, necesse est interponi moram; non modò ad applicationem actiuorum illorum ad passiua, sed etiam ad expromptionem actiuitatis, & effectus productionem; interueniente resistentia passi, quæ non nisi per tempus aliquod expugnari potest. Satan itaque impatiens moræ, interdum omittit consignationem non necessariam, cum satis innexos habeat maleficos, deuotione perpetuâ cum Dei eiuratione & horribilibus blasphemiis emissa, vt legere est apud Bodinum l. 2. dæmonom. c. 5. & infra referam ex Auenionensi sententia. Persuasus itaque Satan, interclusum satis esse suis mancipiis regressum ad Deum per hæc execramenta, non videtur arbitrari semper necessarium, vt veluti sigillum infamis characteris, adhibeatur nefariæ pactioni, quam tot diræ & execramenta communiunt. Quid si etiam, vt aliquorum perutilium sibi Ministrorum indemnitati apud Iudices consulat, omittit eos notare?

Tandem aiebam idcirco aliquos non consignari

stigmate, quia dæmon varietate gaudet quâ æmuletur multiplicitatem addictionum sanctarum in Dei obsequium. Itaque sicut aliqui minùs, aliqui magis solemniter addicuntur Deo; (quorundam enim vota non nisi simplicia sunt, aliorum verò solemnia;) ita & Satan pari varietate oblectatur, vt latè tradit Grillandus tract.de Sortileg. q. 3. quæ est de varietate professionis Sortilegorum, & q. 7. Castro Opusc. de Sortilegiis c. 2. & 4 ac Farinacius parte 1. praxis ac Theoricæ Criminalis q. 20. de delictis num. 77. Duplex ab his autoribus professio secernitur. Vna expressa, quæ fit ipsimet dæmoni, siue priuatim, siue in publico maleficorum cœtu. Altera tacita, quæ fit tertio, dæmonis nomine admittenti sceleratam deuotionem. Qui priorem professionem emittunt,dicũtur esse Satanæ acceptiores: & cùm admittuntur adhibitis omnibus nefariæ promotionis solemnitatibus,tunc stigmate notantur. Ita accuratè Condronchus l. 3. de morbis venefic. c. 4. Extra eam verò pompam, non est semper Satanas sollicitus de stigmatis impressione. Atque ita assequitur varietatem illam addictionis in suum obsequium, quâ æmulatur magis & minùs solemnes addictiones piorum in obsequium Dei.

CAPVT III.

De subjecto proximo stigmatis Magici.

HOc est de parte corporis cui stigma imprimitur; Eam aliqui, teste Nicolao Remigio l. 1. dæmonol. cap. 5. arbitrantur præcipuè esse *quæ a sacrorum Antistite in die cujusque initiali, chrismate fuit delibuta; vti fures abacti pecoris signa, suis impressis immutare solent.* Per *diem initialem*, intelligendus videtur dies Baptismi, quo quisque nostrum initiatus, auspicatur vitam nouam, annumeratus filiis Dei, & ei generationi quam Dauid ad eam saliuans, vocabat *generationem venturam.* Et consequenter *Antistes sacrorum*, intelligendus est Sacerdos, qui linit chrismate verticem capitis baptizati. Atque adeò juxta sententiam à Remigio recitatam, inustio characteris Satanici tendens ad obliterationem Chrismatis super baptisma illiti, & eidem parti impressi cui appositum fuerat chrisma; deberet esse vertex capitis. Quicquid verò sit de fine ex quo stigma imprimi dicitur, in quo Remigius consentit iis quos ita philosophatos refert; tamen quoad partem corporis Satanico notaculo consignatam, aliter frequentissimè contingit, vt sequentia docebunt.

Aio igitur, nullam determinatam partem corporis posse in malefico assignari, quæ semper notetur; sed nunc hanc, nunc illam, nec rarò plures simul partes notari. Non esse vllam partem corporis, quæ semper aut sola notetur à Satana, compertissimum est innumeris experimentis. Referam quæ varij scriptores in hoc negotio versatissimi, ex fide tabularium publicorum vel per αὐτοψίαν. Alexia Belhoria, Nicolæa Morelia, & Ioanna Gerardina ac Claudia Begarta teste Remigio l. 1. dæmonol. c. 5. stigma habuere in summâ fronte. Quirina Xallæa in occipitè. Claudia Fellæa in pectore & à tergo. Dominica Euræa in coxâ. Ioanna Nigra in dextro humero; Iacquelina Xalueta in sinistro; Mugeta in sinistro femore. Nicolaum Iacquerium jam supra retuli ex flagello fascinar. c. 7. testantem tres liberos nefandissimæ matris, ab eâ Satanæ initiatos, consignatos esse in coxâ. Aliquos sub linguâ, alios sub palpebris, in labiis alios, quosdam in naso excepisse stigma, scribit Iacobus Fontanus l. de notis Sagarum *pag. mihi* 24. Ad mammillam sinistram notatas Sagas, habet Petrus Pipernus tract. de Nuce Beneuentana cap. 7. Boyraionam Sagam insignem, in humero sinistro stigma excepisse, scribit Claudius Caronus Tract. de Antichristo reuelato Nota 1. *pag. mihi* 66. In Actis Quæsitorum Lucronensium anni 1610. septimo Nouembris, adductis à Petro Ancorano l. 5. de Inconstantiâ dæmon. discursu 3. habetur, Dæmonem frequentiùs notare sinistri oculi albuginem, inducta effigie parui buffonis, per impressionem aciculæ aureæ. Addit[ú]rque

ibidem, notari humerum, & latus sinistrum, vel femur. Ioannes de Vaulx Stabulensis, signatus est in tergo stigmate catellum nigrum referente: qua in parte si acus profundiùs adigeretur, nullus inferebatur sensus doloris; & tamen si à tergo, clam malefico, digitum in catellum illum veluti minitabundus erigeres, exprimebatur à reo dolor acerrimus. Vt ex Petro Orano in ea causa Quæsitore, scribit Delrio 2. Magic. q. 21. Ex nobilis Valesij testificatione, refert Bodinus l. 4. dæmonom. c. 4. aliquos sub oculi palpebra notari; alios sub labio, alios in imis locis, ipsóque ano, aut inter nates, & in oris palato, vt addit Danæus dialo. de Sortiar. c. 4. ac Condronchus lib. 3. de morbis veneficis capite 4. Visos abs se aliquos, intra oculum notatos, indéque se inuicem discernentes, testatur Florimondus Remondus Tract. de Antichristo c. 40. n. 1. Eámque aliquorum notationem intra oculum sinistrum, abs se deprehensam, scribit Ancoranus l. 2. de inconstantia dæmo. discursu 2. Et idem confirmans Boguetus in Opere de Sortiariis c. 44. ait, obseruatum sæpè esse, vt plurimùm maleficos habere in vno oculo duplicem pupillam, vt Tibienses illi in Ponto; quibus, vnus oculus duplici pupilla instruebatur, & alter equi imaginem præferebat. Erant autem fascinatores insignes; quales etiam esse dicuntur mulierculæ quibus est in vno oculo pupilla duplex. Quandoque ergo nota Satanica, in pupillis oculorum imprimitur. Viris quibusdam sub axilla, aut in ima sede; mulieribus verò in mammis, aut in locis muliebribus impressam esse

notam ſtigmaticam, tradit Delrio l. 5. ſect. 4. n. 28. Maximum ſtigma Ludouici Gaufridi, nobilis ætate noſtra malefici, erat in renibus, teſte Fontano l. de notis Sagarum: qui addit, alios notari aliquando intra naſum, aut intra pilos capitis; alios ſub lingua, pleroſque in pudendis. Intra os, vel intra oculos, pleriſque impreſſam notam, benè multis in podice, mulieribus frequentiſſimè in pudendo, obſeruauit Ancoranus l. 2. de inconſt. dæmo. diſcurſu 2.

Perſpicuè ergo ex his habetur, quod primo loco ſtatuebam, nullam aſſignari poſſe determinatam partem, in qua ſemper fiat ſtigmatis dæmoniaci impreſſio; ſed nunc vnam partem, nunc aliam notari. Quod ſuppoſita hominis impia deuotione, & ſui ipſius dedictione ad Satanæ voluntatem, eius delectui & arbitrio permittitur. Vt plurimum autem, Satan occultam quampiam partem deligit, cui ſtigma imprimat. Idque adeò affabrè & dextrè facit, vt quantauis accuratione adhibito, ægrè plerunque deprehendatur. In quam rem Claudius Caronus in Antichriſto reuelato nota. 1. *pagina mihi 16* narrat ſibi & aliis quibuſdam faceſſitum eſſe negotium, cùm veſtigarent ſtigma maleficæ cujuſdam perſonæ. Poſt operam autem diu fruſtra conſumptam, Dæmon qui intra energumenum ſtabulabatur, effusè deriſos, docuit vbinam eſſet impreſſum ſtigma, in maleficæ perſonæ corpore.

Addebam, non rarò notari à Satana, plures partes corporis ſibi deuoti. Quod intelligo de notatione, interdum ſimul, plerunque autem ſucceſſiuè facta. In Actis Aquenſibus anni 1611.

Ianuarij 19. Magdalena à Palude fassa refertur, vt plurimum maleficos tribus locis stigmate impresso notari: nimirum in corde, cerebro, ac renibus. Hanc ipsam Magdalenam, in pedibus, & renibus, ac circa cor fuisse signatam, habent anni proximè signati acta 25. Februarij. Insignem Magum æui nostri, cui nomen Ludouico Gaufridi, trigesies fuisse stigmate notatum, testatur Fontanus Opusculo de Notis Sagarum. Narrabat nuper Arausicæ V. Clariss. inibi Princeps Senatus, iuris delubrum D. De Seruan: id quod etiam transmisso postea scripto firmauit, Spiritam Grimaudam à Ionqueria, ditionis Arausicanæ oppidulo, anno 1619. Octobris 28. de impactâ Sortilegij nequitiâ ream, Iudicis delegati præcepto, à Medico & Chirurgo inspectam, duplici stigmate notatam apparuisse: quorum alterum læuæ axillæ suberat, alterum circa loca muliebria, è dextro latere erat impressum. Rursúsque insequenti anno 1620. Maij 26. iisdem aliisque tribus inspectoribus, stigmata in eius corpore diligenter vestigantibus, duo quæ dixi stigmata, sunt deprehensa: insuperque alia quatuor, variis corporis partibus impressa; quæ vel priùs diligentiam scrutantium fugerant, vel de nouo post primam inspectionem accesserant.

CAPVT IV.

De ſtigmatis Magici formâ eſſentiali & accidentariâ.

HÆc eſt altera ſtigmatis Magici interna cauſa, quam ſecerno in eſſentialem, quæ quidditate continetur, & accidentariam ad quam pertinent figura, quantitas, color, & ſi quæ ſunt alia ſtigmatis extrinſeca complementa, quibus omnibus ſubjungitur efficacitas, quippè quæ ad formam eſſentialem ſuis acceſſionibus ritè conueſtitam conſequitur. Attingamus breuiter ſingula.

Quidditas & ſubſtantia ſtigmatis, eadem eſt quæ partis notatæ. Cuiuſmodi autem ſit pars cui ſtigma eſt impreſſum, non eſt vſquequaque perſpicuum. Fontanus Opuſc. de notis Sagarum contendit eſſe partem emortuam, & vitâ ſenſúque deſtitutam. Quæ enim pars corporis ſtigma excepit, eſt longè alterius rationis, quàm partes maculoſæ leproſorum, vel ſcabioſorum, & aliorum. Quantumcunque enim transfigantur acu, vel graphio, non emittunt humorem: vnde diſcrepant à notis leproſorum & paralyticorum, è quibus transfixis, effluit humor. Item notæ Magorum non protuberant vt verrucæ, nec relinquunt ſenſum doloris, vt contingit ſub cruſta ſcabiei, vbi minima punctio infert cruciatum. At

pars ſtigmate Magico notata, quantumcunque compungatur, eſt ſenſu deſtituta, nec transfixionem ſequitur inflatio, Colligitur itaque ex his omnibus, partem corporis Magico ſtigmate notatam, eſſe ſiccam prorſus & emortuam, ideóque ægrè forabilem. non ſecus ac corium emortuum.

Non adſcribor omnino huic ſententiæ, ſed ex parte duntaxat. Itaque admitto, plerunque partem ſtigmate notatam, eſſe emortuam: quod rectè conjectatur ex ſtupore, & defectu ſenſus ac cruoris, quantumcunque pars notata compungatur. Suppetunt eius rei exempla quàm plurima. Saga Arauſicana cuius proximè memini, acum Chirurgicam benè longam, in quauis parte notata excepit abſque ſenſu, tametſi adeò altè infigeretur acus, vt non extaret: & infixa parti circa pudendum, reuelli nunquam inde potuerit, ſed perpetuò ibi hæſerit, citra omnem Sagæ moleſtiam. Scribit item Remigius l. 1. dæmonolog. c. 5. Iſabellam Pardæam, cum indicaſſet qua corporis parte eſſet inſcripta; acum intra eam partem Iudicis decreto penitiſſimè infixam & inculcatam, excepiſſe ſine ſenſu, permultis aſtantibus; & prorſus incruentam fuiſſe transfixionem. Idem de Claudia Bogarta ſcribit, deprehenſum fuiſſe in eius capite detonſo, ſtigma Magicum; quod Saga initio ad lapidis impactionem mendaciter referebat, poſtmodùm tamen in tormentis, faſſa eſt eſſe notam Satanicam. Ei parti immiſſa altiſſimè acus, neque dolorem intulit, neque elicuit ſanguinem, manifeſto indicio ſenſus ac vitæ ab ea parte exulantis. De Mugeta Saga, idem Remigius

refert, cum nota Satanica in sinistro femore esset deprehensa, nullo lictoris conatu, ferrum quanta vi potuit intrò adigente, guttam sanguinis elici è parte notata potuisse, nec vel minimum doloris sensum esse expressum: quamuis continente stigmati parte leuiter sauciata, & copiosus cruor manarit, & ingens clamor præ dolore à Saga sit editus. Sebastianus Michaëlis in Actis Aquensibus contra Magos ad annum 1611. *pag. mihi* 70. scribit, partis stigmate notatæ in Magdalena Paludana, acum profundè infixam esse à Gulielmo Vairio Senatus Aquensis tunc Principe qui postea Galliæ Procancellarius, & Episcopus Lexouiensis obiit. Nullum tamen in parte sic transfixa excitatum esse sensum doloris, nec vel minimum cruoris expressum. Intrò autem motá acu, strepitum quasi foratæ chartæ pergamenæ, esse perceptum Similia exempla passim occurrunt, in Tractationibus de his argumentis: Videtúrque per ea effici, partem stigmate notatam vita carere, cùm ad eum modum affecta deprehenditur. Et ad hunc sensum aptanda sunt illa alioqui rejicienda ex Remigij Periocha libri primi c. 6.

Hoc in confesso certè est, exangue manere,
Quod sic attigerit: pigro vt torpedo stupore
Captantis se hamo totos interficit artus:
Namque altè ferro confossum non dolet, & stat
Fixus in extremo constanter vulnere sanguis.

Hæc dico, si agatur de partibus ad dictum modum affectis, aptanda esse ad rem propositam, adhibita

congruâ interpretatione. Neque enim pars ſtigmate notata, torpet duntaxat, eo modo quo manus piſcatoris, in quâ torpor non eſt argumentum excluſæ vitæ; quandoquidem manus diſcuſſo torpor obit ſua munera, æquè ac priùs: ſed pars cui ſtigma impreſſum eſt, ita torpet, vt verè ſit exanimis. Torpor igitur à quo comparatio petebatur, non eſt accipiendus niſi ſub genericâ ratione, quâ communis eſſe poteſt, & viuentibus & non viuentibus partibus; hic autem reſtringendus eſt ad partes vitâ deſtitutas, quandoquidem eas prorſus exangues, & ſenſus doloris expertes ſupponimus.

His porrò ita conſtitutis, nihil neceſſe eſt ſollicitum eſſe cum Remigio libro illo. 1. c. 5. de causâ ſtuporis tanti in parte ſtigmate notatâ. Cuius torporis originem, ait aliquos referre ad contractum Satanæ, ſtigma imprimentis. Cum enim corpora quæ dæmones aſſumunt, pluſquàm glaciali frigore rigeant, ſtupefaciunt vtique ea quibus admouentur: quemadmodùm mortui ob eximium frigus planè rigent, ita vt quod Plutarchus l. de comparatione vtilitatum ignis & aquæ notauit, acies nouaculæ corpori mortuo admotæ, propter rigorem cadaueris obtundatur: Idem ergo contingit ex illato corpori frigore magno, per attactum corporis rigentiſſimi, quale eſt quod Satanas ſtigma imprimens admouet. Et indidem manet ſentiendi hebetudo, cum videamus, partes minori calore præditas minorem ſentiendi vigorem habere. Sic igitur philoſophantur aliqui de causâ ſtuporis qui deprehenditur in membro ſtigmate notato; quos Remigius pluribus argu-

mentis confutat : eóque tandem ipse reuoluitur, vt dicat, reputandum nobis esse nihil vnquam homini à Satana nisi exitiale atque mortiferum accidere posse : In eo nocendi perdendíque vim occultam esse, ac nullis naturæ legibus astrictam, otiosé que illos agere, qui quæ Satan præstat, ad certam aliquam naturæ rationem exquirunt : quasi non sit illi potiùs perpetuum, cum naturâ dissidium atque contentio. Quid quod non modò à causâ frigidâ, vt perperam assumebatur, sed etiam à præferuidâ & igneâ, cuiusmodi est fulmem, juxta Senecam l. 1. natur. qq. c. 21. animalium membra perpetuùm torpida & exanguia redduntur ? Itaque potest Satan, hâc quoque ratione, juxta Remigium, torporem illum & sanguinis defectum inducere ; non seruatâ illâ lege vulgari, quâ videmus torporem consequi frigus & frigidorum rigidorúmque admotionem.

In his Remigij dictis, illud displicet quod Satanam videtur agnoscere non alligatum naturæ legibus. Cum tamen extra ea quæ ad motum localem pertinent, nihil planè præstare possit absque admotione actiuorum naturalium, ex naturæ institutis operantium. Cœterum vniuersus hic labor, quærendi vnde stupor & sanguinis defectus in parte stigmate no tâ existat ; supernacuè suscipitur, si pars notata supponatur emortua. Quorsum enim quærere, cur pars emortua torpeat; & sauciata, sanguinem non emittat ? Atqui vidimus, aliquando partem stigmate notatam vitâ destitui : Non est ergo quod cum is vitæ defectus supponitur, simus solliciti de causâ torporis partis notatæ, & non manan-

tis ex eâ transfixâ sanguinis.

Statuendum verò est secundo loco, partem stigmate notatam, non semper vitâ & sensu destitui. Id quod experientia constare, asserit Delrio l. 5. Mag. sect. 4. num. 28. Estque insigne exemplum, quod Petrus Oranus Quæsitor in causâ Ioannis de Vaulx Stabulensis, celeberrimi Magi exhibuit, testatus, eum si graphio adacto, aut acu infixâ, profundiùs foraretur aduertens vulnus, nihil sensisse cruciatus: Eiulasse verò tristem in modum, si à tergo, non aduertens pungeretur. Nimirum nequam Magus, aduertens punctionem, aduocato Satanæ subsidio, stuporem sibi ac indolentiam conciliabat; quo destitutus subsidio, dolore vrgebatur, quia pars notata erat sensu prædita & viuens. Et quanquam aliquando infelices stigmatiæ, cum aduertunt se pungi, & in partem notatam infigi ferrum aut acum, ementiantur dolorem, vt obseruat Sebastianus Michaëlis in expensione sententiæ Auenionensis scholio 5. Tamen ex prædicto exemplo liquet, non semper dolorem esse simulatum; quandoquidem punctio fiebat à tergo; nec poterat maleficus induere personam dolentis, nesciens quorsum, & à quo compungeretur. Non igitur omnes Sagarum & Magorum notæ sunt semper emortuæ; sed pro variâ vi causæ notam imprimentis, nunc vitâ viuunt, nunc vitâ & sensu destituuntur.

Pergo ad extrinsecam stigmatis formam, quæ eius accidentibus continetur. Sunt autem ea accidentia in variis omnino v ria, siue figuram spectes, siue quantitatem, siue colorem. Famosus maleficus qui

nomen à tribus ſcalis ducebat, *Triſcalanum* vocant aliqui; fictâ à Rege Carolo 9. vitæ gratiâ, benè multos ſceleris ſocios detexit, beneficio notaculi, pedis leporini formâ, vt ſcribit Florimõdus l. de Antichr. c. 40. n. 2. Aliquando forma ſtigmatis refert pedem buffonis, vt ait Delrio l. 5. Mag. ſ. 4. n. 28. Effigiem parui buffonis aliquando retuliſſe, habent Acta Luctonentia anni 1610. Interdum refert araneam, vel glirem, vel catellum. Quâ poſtremâ formâ erat ſtigma celebris Malefici, Ioannis de Vaulx Stabulenſis. Quantitas notæ ſeu ſtigmatis in quibuſdam, quoad extenſionem in ſuperficie extimâ, non exceſſit magnitudinem denarij. Sic enim Claudius Caronus l. de Antichriſti perſonâ detractâ notâ 1 teſtatur ſtigma Bayaronæ inſignis maleficæ, fuiſſe in humero ſiniſtro, denarij tantùm magnitudine; quaſi à centro ad peripheriam ductis filamentis. Apud Iacquerium in flagello faſcinariorum c. 7. dæmon *Tonyon*, tres paruulos à ſceleratâ matre oblatos, ſtigmate coxæ impreſſo notauit; nec ſtigma excedebat fabæ magnitudinem. Profunditas quæ eſt altera quantitatis ſpecies frequentiſſimè eſt multo maior; quandoquidem acu oblongâ penitiſſimè infixâ, abeſt ſenſus doloris, nec cruor exiſtit ex vulnere. Maga Arauſicana cuius ſupra memini, abſque ſenſu doloris, excepit quàm longa erat acum chirurgicam; adeò altè infixam, vt reuelli nequiuerit; & tamen hæſit ferrum in corpore citra vllam moleſtiam. Oportuit igitur, ſtigmatis profunditatem vt minimùm reſpondere longitudini acus infixæ. Stigma præcipuum Ludouici Gaufridi,

Magi ætate nostrâ insignis, erat impressum renibus vbi teste Fontano in Opusculo de Notis Sagarum, infigebatur absque vllo doloris sensu, acus tres in transuersum digitos. Color denique stigmatis plerunque est admodùm dilutus; vt proinde benè oculato inspectore opus sit, ad stigma deprehendendum; alias verò est coloris magis saturi & viuidioris V. G. nigri; qualis erat color catelli Ioannis de Vaulx Stabulensis. Aliquando alius est, pro qualitate causæ proximæ stigma imprimentis, & passi variâ dispositione.

CAPVT V.

De efficacitate formam stigmatis Magici proximè expositam consequente.

AD quidditatem accidentibus suis instructam, consequitur efficacitas; quæ proinde in stigmate consideranda nunc venit. Non nemo tribuit stigmati Magico, vim injiciendi maleficis silentij perpetui; ita vt id sit eis quasi linguarium, quamdiu nota latet, nec reuelatur. Et propterea feruntur Sagæ sæpè rogasse Iudices, vt si veritatem vellent ediscere ante omnia raderent earum capillitium vniuersum, ad retegendum stigma; quo manifestato veritas

veritas ab eis panderetur, alioqui altiſſimè premenda, vt ſcribit Ancoranus l. 3. diſcurſu 2. n. 2. Ipſi item Iudices, nihil priùs ſuſcipiunt, quàm tonſuram, vel potiùs raſuram exquiſitam maleficorum. Itaque ad rem Magicam pertinere vult Baleagerus l. 2. de Magia c. 65. quod de S. Petro ab infidelibus attonſo, ſcriptum eſt à S. Germano in theoria. Et quod de B. Ioanne per Domitianum detonſo, ſcripſit qualiſcunque autor Prochorus c. 10. Sicut etiam idem Domitianus, Apollonij cæſariem tonderi iuſſit teſte Philoſtrato l. 7. c. 14. Et Dio Præſes, Beatas Priſcam atque Chriſtianam, quod eas Sagas arbitraretur, tonderi mandauit.

Verùm tametſi certum eſt, praxim peritorum Iudicum ſemper ferre, vt Sagæ ac malefici tondeantur, vel etiam radantur; non eſt tamen exiſtimandum id fieri, vt retecto per ſubmotum capillitium ſtigmate, taciturnitas ſoluatur: Sed potiùs, vt ex tanti indicij manifeſtatione, deprehendatur impium cum Satana commercium. Item ad ignominiam & deturpationem Maleficorum, videri poteſt adhibitam tonſuram aut raſuram. Omnia certè exempla proximè prolata, ad meram dehoneſtationem ac ludibrium inde captatum, ſunt referenda; vt de tonſura S. Petri, dixit S. Germanus: & de tonſura B. Ioannis, ac Apollonij, Prochorus, atque Philoſtratus. Et de S. Fauſta idem habetur in Tabulis Eccleſiaſticis 20. Septemb. vbi fusè in hanc rem Baronius. Et nonnulla in eam rem protuli in Actis S. Ioannis Benedicti p. 7. Quod ſi tonſura B. Petri, ad diſſipandas vires eius Magicas adhibita ab

Ethnicis fuiſſet, quomodò Simon, Magus adeò inſignis, tonſuram ipſe quoque vſurpaſſet, vt ſcribit poſt memoratam S. Petri tonſuram Ceolfridus Abbas apud Bedam l. 5. hiſtor. Eccleſ. Anglor. cap. 22. Nolim tamen inficiari, quin olim fortaſſis aliqui Ethnici ex malè intellecta & detorta Sanſonis hiſtoria, Magum fortaſsè Samſonem rati, cum accepiſſent tantam eius fortitudinem, reciſo capillitio euanuiſſe, in eam inducti ſint opinionem, vt ad ſuccidendas Magorum vires, tondendi ſint, vel radendi. Interuerſam enim eſſe à fabulatoribus Ethnicis eam hiſtoriam, rectè monſtrat Serarius in c. 16. Iudic. q. 16. Abſit tamen, vt nos Chriſtiani qui nouimus, vnde tantum robur Samſonis capillos ſit affectatum, in eam veniamus cogitationem, vt ad priuandos maleficos aliqua dæmoniaca prærogatiua, tondendi ſint, aut radendi exemplo Sanſonis, quem detonſum defecit fortitudo.

Igitur ſtigmatis Magici efficacia non conſiſtit in obfirmatæ taciturnitatis collatione, quamdiu latet neque retegitur. Idque malè Torreblanca, l. 2. dæmonolog. c. 23. num. 19. eruit ex narratione Remigij l. 1. dæmonol. c. 5. de Mugeta Saga, quæ deprehenſo ſtigmate & altè in illud infixa acu, ſilentium tenuit, nec cruoris vel guttam emiſit: Soluit verò ſilentium, & largum emiſit cruorem, compuncta in parte ſtigmati propinqua. Hæc quid ad inferendum, conferri maleficis taciturnitatem per ſtigma? Quamuis autem denego ſtigmati Magico, efficaciam conferendæ taciturnitatis quamdiu non retegitur; admitto tamen, dæmonem plerunque ſtuporem in

tormentis & taciturnitatem conciliare.

Fuisse qui censerent, hanc esse stigmatis Magici efficacitatem, vt insomniam conciliet maleficis, quo possint hora condicta adesse conuenticulis nocturnis, scribit Ancoranus l. 2. de inconst. dæmon. discursu 2. n. 2. tribuens Maioli continuatori t. 2. l. 3. Sed ibi nihil tale inuenio, nec est sanè verisimile, aut etiam necessarium; cum tam multæ aliæ suppetant viæ, quibus possit discuti somnus ad nefariorum cœtuum tempora accuratè seruanda. Præterquàm quod supponit ea opinatio, cœtus maleficorum semper de nocte peragi, & neminem eo abduci dormientem. Atqui contrarium prolatis exemplis testatum facit idem Ancoranus, in maleficorum causis versatissimus, quippè quibus diu præfuit quæsitor. Eo igitur libro 2. discursu 1. n. 1. & 2. monstrat exemplis, conuentus maleficorum quibus Satan visibili specie interest, ac præsidet; interdum haberi de die: idque esse existimat, quod Psaltes inter diuinæ protectionis argumenta, numerabat eripi ab incursu & dæmonio meridiano: & quod Origenes lib. 1. in Iobum, agens de prandio liberorum Iobi in domo fratris maioris, tentationes dæmonum infectiones esse meridie admonuit. Esto verum sit, plerunque Satanam tenebrarum Principem, condicere maleficis horam noctis tenebricosissimam & altissimam: ipsam inquam noctem dimidiam, vel tempus haud ita abjunctum ab ea, vt fidem faciunt variæ narrationes. Præterea de abductis ad nefarium conuentum quibusdam dum somno indulgerent, ita vt somno oppressi non aduer-

terent transuectionem, nec euigilarent nisi cum cœtui sisterentur, exempla habet idem Ancoranus l. illo 2. disc. 1. n. 2. Quare euersum manet fundamentum, ex quo ferebatur, visum aliquibus esse, efficacitatem stigmatis sitam esse in conciliatione insomniæ, vt malefici condicta hora intersint conuentui nefario. Esto possit dæmon conciliare insomniam, ac ne somno se dedant vltra quàm velit, efficere.

Quamuis autem alterutram ex prædictis efficacitatibus, vel etiam vtramque, stigmati Magico tribueremus; certum tamen esse deberet, eam non fore vim physicam stigmatis: quasi scilicet stigma, innata proprietate effectus illos producat, per modum veræ causæ efficientis. Nihil enim tale habet stigma, nec est proportione seruata, aliter de eo philosophandum, quàm de charactere spirituali, cuius impressionem æmulatur Satan, consignans hæc mancipia sua. Verissima autem sententia de charactere per quædam Sacramenta impresso fert, nullam eius esse efficacitatem actiuam, ac ne receptiuam quidem; frustráque niti quosdam D. Thomæ sectatores, & cum eis Pesantium 3. p. ad q. 63. art. 2. disp. 1. cum talem aliquam physicam vim, reuera inexplicabilem, assignant characteri Sacramentali, vt fusè prosequuntur Suares t. 3. 3. p. d. 11. s. 3, *circa tertiam sententiam.* Et Vasques 3. p. d. 134. à num. 57. qui ibidem n. 70. monstrat, characterem esse qualitatem primæ speciei, cuius munus non est actiuitas aliqua, sed affectio subjecti in ordine ad seipsum. A qua sententia reipsa non

discrepant Valentia 3. p. d. 3. q. 4. p. 3. *sub finem*, & Henriques l. 1. c. 13. num. 4. qui characterem reuocant ad secundam speciem qua continentur potentiæ. Id enim intelligunt duntaxat, de potentia morali, cuius intuitu aliquid à Deo fiat, aut conferatur. Et eodem recidunt Salas 1. 2. tract. 2. d. 8. num. 61. ac Carthagena disp. 5. de Sacram. in genere diffic. 2. c. 4. reuocans characterem ad quartam speciem, eo quod habeat rationem quandam configurationis, cui aliquid moraliter debeatur.

Quod igitur de Christiano charactere tradit probatior Theologorum sententia, ad characterem siue stigma Magicum, proportione seruata, est accommodandum: dicendo, nullam planè esse physicam actiuitatem vel efficacitatem natiuam huius stigmatis, sed ad summum moralem: quatenus dæmon, homini sic consignato & in pectus suum inusto, rependit aliquid; eúmve certo gradu & loco habet. Id quod multò rationabilius de charactere hoc Magico asseritur, quàm de charactere Christiano. Nam hic est vera qualitas physica, idest reipsa & realiter inexistens substantiæ animæ; (quamuis supernaturalis simpliciter ob nexum quem habet cum Deo vt in se est, quod rectè statuunt Mol. 1. p. q. 57. art. 1. d. 1. Henric. 1. p. d. 48. n. 38. & Suarés t. 3. 3. p. d. 11. s. 2. malè id retractans t. 4. 3. p. d. 46. s. 2. n. 21.) Tali autem qualitati, congruentior esset vis physicè causatiua, quàm stigmati Magico; quod vt plurimum est pars corporis emortua; & vt minimum est pars oblæsa, & com-

plexionis vitiatæ, cui non est quod natiua aliqua efficacitas correspondeat.

CAPVT VI.

De stigmatis Magici, finali causa.

EXPOSITIS stigmatis Magici internis causis, & proprietatibus ad eas consequentibus, veniendum est ad causas eius externas; quas inter prima est finalis, facilè expedienda ex proximè dictis, vbi falsas de ea nonnullorum opinationes excusserimus.

Visum igitur est quibusdam, referente ac suffragante Remigio l. 1. dæmonol. c. 5. finem imprimendi characterem hunc Magicum, esse abolitionem monumentorum baptismi, idest characteris baptismalis per contrarium hoc Symbolum: quod aliter vocant, *eradicationem chrismatis.* Id quod Remigius in periocha metrica illius capitis sic expressit,

Prima igitur cura est, vngues immittere fronti
Expungendo, aiunt, quo mystes vngit oliuo,
Dum nos lustrat aquis, dum ritè adscribitur illi
Qui luit ipse volens indigna morte peremptus,
Qua primi noxa nos obstrinxere parentes.

Refellit quidem ibidem Remigius, primos illius placiti de ſtigmatis imprimendi ſcopo autores, quibus viſum erat, ibidem ſemper imprimi ſtigma Magicum vbi apponitur à Miniſtro baptizante ſacrum chriſma: quam partem corporis cenſebant eſſe frontem, in quo aberrabant. Nam Sacerdos baptizans, linit chriſmate ſacro verticem capitis baptizati, chriſmatio autem (vt ſic dicam,) frontis, ſpectat ad Epiſcopum confirmantem; ſuntque duæ illæ chriſmatis admotiones, omnino ſecernendæ. Videſis Pamelium ad librum Tertulliani de baptiſmo n. 48. & retexentem quæ alias malè in contrarium cenſuerat, Feuardentium ad l. 1. Irenæi c. 18. n. 7. & in Appendice ad Caſtrum V. *baptiſmus* hær. 8. Itaque autores illi quibus viſum erat finem ſtigmatis Magici eſſe eradicationem chriſmatis, quo quis à Sacerdote in baptiſmo illitus eſt; perperam affirmabant, chriſma tunc illini fronti, & idcirco characterem Magicum ſemper imprimi fronti. Qua in parte deſeruntur à Remigio, cum conſtet ſtigma Magicum variis aliis corporis partibus imprimi. Admittit tamen Remigius, quacunque demum corporis parte imprimatur ſtigma Magicum, finem in quem imprimitur, eſſe expunctionem & abolitionem baptiſmi, per hanc contrariam notam, ac ſigillum Chriſti ſigillo aduerſum.

Hæc tamen ſententia, de ſtigmatis Magici fine, non placet: & meritò exploſa eſt à Binsfeldio l. de confeſſ. malef. indicio 14. ac præludio. *6. ſub finem.* Siue enim dicatur Satanam hac ratione conari velut extergere baptiſmum, ſiue dicatur conari oblitetare

characterem in baptiſmo impreſſum; (nec enim ſatis liquet, quod horum ferant verba quibus aduerſarij ſententiam ſuam Latiniùs & concinniùs quàm clariùs exprimunt;) non eſt veriſimile, hoc eſſe Satanæ conſilium in ſtigmatis Magici impreſſione. Neque ſanè adeò cæcutit Satan, vt putet poſſe ſe, quacunque corporea impreſſione eradere characterem baptiſmi, indelebilem & animæ inexiſtentem. Certus etiam eſt, hominem baptiſmo initiatum, nulla corporis affectione aſſequi poſſe, vt non ſubſit juribus Chriſti, per baptiſmum ſuſceptum adepti peculiari titulo poteſtatem in hominem: planéque inſaniuit Iulianus Apoſtata, cum ipſo initio defectionis ſuæ, tentauit baptiſmum in Eccleſia Chriſtiana ſuſceptum extergere, vt his verbis prodidit Naz orat. 3. n. 16. [Atque hinc quidem facinora ſua auſpicatur, quemadmodùm narrant, qui ipſius arcanis gloriantur (Proh in quos ſermones incurrere cogor:) impuro & nefario ſanguine lauacrum extergit, initiationi noſtræ execrabilem initiationem opponens, ſus videlicet in cœno prouoluta, ſicut eſt in prouerbio: manúſque ſuas profanat, vt nimirum eas ab incruento ſacrificio, per quod nos Chriſto ipſiúſque paſſionibus & diuinitati communicamus, elueret, ac repurgaret.] Qui enim Euchariſtiam, manibus (vt vſus tunc vtrorum ferebat,) diuinis illis myſteriis participaturus exceperat, profanatas manus ſuas eo attactu rat, ſanguine victimarum dæmonibus immolatarum eas abluit, vnáque corpus ſuum quod per vnctionem in baptiſmi balneo fuerat Chriſto conſecratum,

eluit eodem impuro sanguine, quasi baptismum extersurus; quæ erat impia æquè ac insana nolitio: ad quam fortassis reuocand m est, quod Ethnici quidam, Christianos Magiæ insimulatos, eluebant lotio toti corpori affuso, vt eo oleto, puritas in baptismo collata conspurcaretur.

Esto igitur, sic cœcuti erint vel insaniuerint aliqui, vt Baptismum collatum, extergi, vel eradicari corporea quapiam impressione censuerint. At non adeò fungus est Satan, vt id persuadeatur. Nouit enim baptismum collatum non posse non esse collatum; & jus inde Christo partum esse in personam baptizatam, quod abrogari nulla corporis alteratione vel affectione possit. Characterem verò tunc impressum animæ, optimè perspicit esse indelebilem per causam creatam: cum nulla causa corruptionis naturalis, circa spiritualem hanc formam animæ impressam, habeat locum. Et verò juxta hanc sententiam de stigmatis Magici fine, nemo notaretur stigmate Magico, nisi jam baptizatus. Et tamen ratum est apud omnes, consignari quoque à Satana Iudæos & Paganos, Magicam societatem ineuntes. Nam præter Tiresiam insignem quondam apud Thebanos maleficum, eiúsque filias eodem scelere imbutas, Manto & Daphnem, quibus omnibus notam fuisse impressam, falsò jactatam genitiuam, testis est in Bibliotheca sua Apollodorus, præter hos inquam, multos infra referemus Ethnicismo, consignatos Magico stigmate. Falsò igitur assumebatur, stigma quod Satan maleficis imprimit, in eum finem imprimi, vt eradicetur

vel obliteretur baptiſmus, aut character in eo impreſſus animæ baptizati.

Iam ſupra retuli, viſum eſſe nonnullis, finem ob quem dæmon imprimit ſtigma, eſſe captationem ſecuritatis, (vt ſic dicam,) rei ſuæ. Ideſt curare Satanam ea ſigni impreſſione efficere, vt malefici non poſſint ab inito pacto regredi, timentes deprehendi per huiuſmodi notam, & legibus grauiter huiuſmodi ſcelera plectentibus, ſubjici. Sunt etiam qui addant, id quoque ſpectare Satanam, vt perdat, & in certum exitium deducat quos ita conſignat. Quod eſt admodùm conſentiens genio Satanæ. Nec enim exiſtimandus eſt, reuera amare quos infamibus hiſce pactionibus ſibi deuincit, vt vt in felices ſibi de eius amicitia blandiātur. Quantacunque enim ſpondeat Satan, & quantūcunque in ſpeciem oſtētet affectū, reuera eſt hoſtis exitialis: de quo proinde S. Auguſtinus vult accipi illud ſapientis *ne credas inimico tuo vſque in æternum.* Eſt enim Satan verè ac propriè inimicus noſter, juxta eundem Auguſtinum in pſal. 40. *ad verſum* 2. & benè quoque ſerm. 26. de diuerſ. c. 16. vbi ſic exponit illud dictum antiquis, *odio habebis inimicum tuum.* Hic ergo inimicus & vltor, eſt ſitientiſſimus noſtri exitij, imo eſt ipſa ſitis ruinæ noſtræ, vt S. Gregorius philoſophatur l. 14. moral. c. 5. qui l. 15. c. 7. & 8. rectè conſiderat, quamuis principio blandus & cautus appareat, tamen poſtea euadere viperam; & poſita ſpecie leni quam initio præferebat, truculentiam ſuam & rabiem prodere, euerſo funditus homine malè credulo, & fictis lenociniis perſuaſo.

Hunc genium quem Satan erga omnes homines habet, prodit maximè erga Maleficos; quibus aliqua familiaritate deuinctis, creare & corporis præsens & animæ æternum exitium, summoperè expetit. Vt proinde non absque colore dictum à nonnullis videatur, stigma idcirco Maleficis à Satana imprimi, vt habeant vnde reuincantur sceleris, quo adjudicari flammis vltricibus debeant, jam ex hac vita.

Nihilominus obstat huic fini, quod Satan stigma occultat plerunque, quantum potest, ita vt ægerrimè deprehendatur: quod non videtur congruere cum captatione ruinæ maleficorum, per stigmatis impressionem. Si enim stigma non esset adeo latens, multo faciliùs euerteret maleficos. Igitur cum Satan tantoperè sollicitus sit de occulendo stigmate, non videtur per eius impressionem quærere, saltem directè & ex primaria intentione, ruinam Magi, per pœnam inferendam cum stigma deprehendetur. Quæ item ratio, conuellit quod initio dicebatur, scopum Satanæ stigma imprimentis esse, vt securior sit de perseuerantia maleficorum extimescentium supplicia, si resiliant, & interuentu notaculi deprehendantur.

Finem alium impressionis stigmatis Magici amplectitur Ancoranus l. 3. de inconst. dæmo. discursu 2. num. 5. dicens idcirco Satanam imprimere suis mancipiis hanc notam vt illos edoceat potentiam suam. Nam imprimens illis hoc stigma citra vllum sensum doloris, persuadet illis in potestate sua esse, vt bona vel mala excipiant; atque adeò

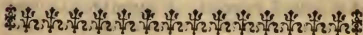
ipſum eſſe malorum bonorúmque pro arbitrio largitorem, nec aliunde expectanda ipſis eſſe bona & mala. Hunc tamen eſſe finem ob quem ſtigma Magicum imprimitur, non videtur verum. Et imprimis, qui conſignantur non aduertentes, aut nondum ſui per ætatem compotes, apertè monſtrant alium eſſe finem imprimendi ſtigma. Non enim tales,ex ſtigmatis impreſſione docētur Satanæ potentiam. Quæ verò tanta potentia eſt ſtigmate notare corpus, quod nullo negotio circa pecudes & bruta quotidie faciunt curatores eorum, & paſſim olim à dominis fiebat circa mancipia, & ſæpè à carnificibus circa ſanctos? At elucet Satanæ potentia in impreſſione ſtigmatis citra ſenſum doloris. Audio. Sed quid illis fiet, quibus ſtigma magno cum cruciatu imprimitur; quales illi per totum trimeſtre magnis diſcruciati doloribus, & pelle laniati, vt ex Actis quæſitorum Lucronenſium ſcribit ipſe Ancoranus l. 5. diſcurſu 3. Tales certè non docentur potentiam dæmonis, per ſtigmatis Magici impreſſionem. Tandem de fine impreſſionis hujus ſtigmatis, videtur eodem planè modo ſeruata proportione philóſophandum, quo de charactere baptiſmi, aut confirmationis: quorum impreſſionem, Satan ſtigmatis Magici impreſſione peruersè æmulatür. Nemo autem dicit, illos characteres idcirco imprimi animæ, vt homo doceatur Dei potentiam, & agnoſcat verum eſſe quod ſcriptum eſt; *Ex ore Domini egredientur bona & mala*; & in eo verti ſpem omnem noſtram atque timorem.

Germana igitur ratio impressionis characteris Magici, assignanda est per proportionem ad finem ex quo character baptismi confertur à Deo: quem Satan cum alibi semper Dei mimus, vt supra cap. 1. cum variis Patribus affirmabam; tum nominatim in hoc negotio peruersè exprimit vt simius. Finis autem imprimendi characterem baptismalem is esse videtur, vt Christianus baptismi Sacramento initiatus, accipiat veluti spiritualem figuram, siue signaculum; non ad placitum, sed naturaliter significans & repræsentans hominem factum membrum Christi mysticum, quippè configuratum Christo, qui est splendor gloriæ & figura substantiæ paternæ, juxta Apostolum. Nam quamuis Christus, juxta veram doctrinam S. Thomæ 3. p. q. 63. art. 5. cui subscribunt alij apud Suarem t. 1. 3. p. d. 46. s. 3. & t. 3. d. 11. s. 4. non fuit præditus charactere; tamen sicut Christus fuit naturalis filius Dei, ita qui baptismum ritè suscipit, efficitur Dei filius adoptiuus, atque ita configuratur Christo quatenus fas est homini puro. Exponunt optimè hunc finem characteris baptismi, Abulensis in c. 16. Matth. q. 74. Catharinus Opusc. de charactere, & Salas tract. 2. in 1. 2. disp. 8. s. 3. à n. 61. Quod si quis malit, characterem baptismi esse veluti sigillum, quo obsignatur pactum de noua vita initum cum Deo, communitum appositione regij signaculi, vt assolet in confectione publicorum instrumentorum; qua fortassis ex causa, aliqui vt diuinum sigillum pactis suis apponi docerent, baptizabant aliquem inter paciscendum, teste Facundo Hermianensi l. 4. de tribus ca-

pitulis cap. 4. *pag.* 170. Si inquam quis malit ea ratione exponere finem characteris baptiſmalis, perinde erit ad rem noſtram. Hæc enim eſt obligatio, reſultans ex tranſcriptione in filium Dei adoptiuum. Et perinde quoque fuerit dicere, Chriſtianum ea nota impreſſa, aſſeri Deo: ſicut pecudes aſſeruntur Domino cuius notam præferunt, & ſicut olim mancipia monſtrabantur eſſe Domini, per appoſitam ab eo notam. Omnes hi fines, characteris in baptiſmo impreſſi animæ, nexi ſunt, & eodem reuoluuntur. Proport one ergo ſeruata, dicendum eſt, Satanam mancipia ſua conſignantem in corpore, conari analogicè configurare ea ſibi; conſtituendo ſibi in vernas, quos poſt ejuratum Deum habet ſibi mancipatos; ita vt euadant filij perditionis, qualis ipſe eſt & portent imaginem Tartarej prædonis, loco diuinæ imaginis quam Dei largitate ſuſceperant. Nam in hunc finem denuo baptizantur in nomine Diaboli, & accipiunt nomen nouum, vt ex Bodino l. 2. dæmonom. c. 4. jam ſupra retuli. Eſt item huius ſtigmatis appoſitio, veluti impreſſio publici ſigilli, firmam & inuiolabilem efficiens pactionem cum Satana initam, quæ eſt verè fœdus cum morte. Et denique hoc pacto, maleficus velut pecus, Satanæ impreſſa eius nota aſſeritur, infami hero.

Quandoquidem autem video non paucos verba illa Tertulliani l. de præſcrip. c. 40. *ſignat & ipſe* (Satan) *in frontibus milites ſuos*, accipere de ſtigmate Magico (quod nunc an ſit ad Tertulliani mentem non moror; tactum autem ſupra eſt ſ. 2. c. 6.)

qua ratione stigma Magicum responderet characteri confirmationis, quo Christi milites adscribuntur in cœlestem militiam, vt olim milites inusto eis nomine Imperatoris; non erit difficile, ea quoque ratione proportionaliter exprimere finem ex quo Satan imprimit stigma maleficis. Sunt enim hi quoque milites eius, adscripti Tartareæ militiæ ad vastandum orbem terrarum, & bellandum contra Deum. Nec item esset difficilè, philosophari de hoc stigmate per proportionem ad characterem Ordinis; quandoquidem malefici per hoc stigma initiantur in sacrilegos & impuros mystas, cultui Satanæ addictos; & pro animabus quas amat Dominus, in æternum exitium omni studio pertrahendis, indefessè satagentes.

CAPVT VII.

Stigmatis Magici effectrix causa.

DE hac altera extrinseca stigmatis Magici causa, referri imprimis potest ea erronea imaginatio, (non enim opinio verisimilitudinis alicuius speciem habens,) quam verbis biformibus insinuauit malè feriatus Vvierus Sagarum patronus l. 6. de præstigiis c. 24. *ad quartam objectionem.* Vbi primùm tentat eludere quæ dicuntur de stigmate. Quod si vrgeatur confessio maleficorum;

& ſcilicet, ſi ſtigma deprehendatur in eorum corpore, negat conſtare poſſe ſtigma eſſe à dæmone impreſſum; ſed obſcurè inſinuat, referendum eſſe ad imaginationem perſonæ quæ maleficij inſimulatur. Quamuis enim hæc verba cadere videantur in perſuaſionem maleficæ, quod Satan ipſi ſtigma impreſſerit; tamen ex mente Vvieri, videntur quoque eſſe referenda, ad ſignificandum quod cauſa efficiens illius notæ quæ in corpore realiter deprehenſa ſupponitur, ſit imaginatio maleficæ. Excludit enim Vvierus, cauſalitatem Satanæ in ſtigma: qua excluſa, vix aliud poteſt occurrere quod aſſignetur pro effectrice cauſa talis effectus, quàm imaginatio, juxta doctrinam multorum Philoſophorum, ex quorum mente de viribus imaginationis latè diſputat Leonardus Vairus l. 1. de faſcino c. 2. Et verò ſi ſtigmata S. Franciſci, ad fortem imaginationem tanquam ad cauſam efficientem reuocata ſunt à Petrarcha & Pomponatio; vt ſupra vidimus ſect. 1. c. 9. quid mirum, ſtigmata Magica quorum productio longè minus operoſa eſt, ad imaginationem vt ad cauſam referri? Quæ Paracelſus l. de Imaginatione, de efficacitate & viribus imaginationis adducit, mirificè conſentiunt: ſúntque percommoda leniendæ difficultati, ſi quæ occurrit in productione ſtigmatis per imaginationem. Tot enim & tanta tribuit efficacitati imaginationis, vt non ſit dubium, quin hic quoque effectus ad illam poſſit referri; quandoquidem Thaumaturgam ſtatuit imaginationem, & fidem qua Chriſtus montes trãsferendos, & mira quæque perficienda ſpopondit,

genus

genus esse imaginationis affirmat, vt signatis è libris eius aliquot locis, monstrat Godelmannus l. 1. de Magia c. 8. à n. 64. Neminem porrò latent, quæ de vi imaginationis ad multos effectus, proferunt Valesius c. 11. hierophysicæ. Pererius in c. 30. Genes. disp. 4. Delrio. 1. Mag. c. 5. q. 3. & Fontanus initio Physiognomiæ, *ad finem textus primi.* Erit ergo ille quoque effectus, similis eorum.

Agnosco verè pronunciatum esse à S. Athanasio sub initium Epistolæ ad Epictetum, nimirum quæ nimis falsa sunt, non esse refellenda, ne videantur esse potuisse credibilia. Quid autem magis falsum proferri possit, quàm quod nonnullis male feriatis in mentem venit, circa vires imaginationis? Vsque eò vt non puduerit Atheum Paracelsum, quæ de fide ex Christi oraculo montes transferente, & mirabilia quæque exorante, certa habemus; ad imaginationem tanquam ad efficientem causam referre; eò quod fides sit quædam imaginatio. Apage imaginarium & verè phantasticum Christianum, vt huc transferam verba S. Leonis serm. 15. de passio. in quosdam hæreticos haud insulsiora effutientes. Digna sunt scuticâ, vel etiam furcâ, quæ alij blaterones efficaciæ imaginationis attributa volunt, vt fascinare, vel sanare procul positos, res disjunctas loco mouere, ciere fulgura & fulmina, imbresque de cœlo deuocare. Oportet profectò, hos philosophastros quibus pepo pro corde fuit, nunquam ægrotasse, vel quos charos haberent nunquam fuisse conflictati cum ægritudine. Semper

item abundasse thesauris ac opibus, ad quæ inhiat mortalium auiditas. Potuerunt enim omnia illa, & quæcunque alia humanæ cupiditati optabilia, per imaginationem parare. Num vigilamus ista audientes? Verum est, imaginationem, in corpus proprium, vel in corpus adeò intimè coniunctum proprio, vt quasi vnum videatur, quale est corpus puelli respectu matris prægnantis, aliqua posse quoad motum localem, & ea quæ pendent à temperamento; in quod imaginatio, per sympathiam potentiarum, variationem quandoque inducit. Et quia notæ fœtui aduenientes, non excedunt efficacitatem complexionis propriæ, tanquam causæ immediatæ: propterea pingitur interdum fœtus, notis quibusdam genitiuis, vt benè multis experimentis testatum facit Andreas Laurentius l. 1. de strumis c. 7. & concinnè expressit Oppianus l. 1. Cyneget. *à versu* 327. tametsi fixam esse Philosophis ac Medicis crucem in eo negotio, non pauci censuerunt, quos longo agmine profert Torreblanca l. 2. dæmonologiæ c. 33. in hoc negotium inquirens à num. 43. Vt autem alieno corpori, præsertim abiuncto, imaginatio aliquid possit imprimere; vel vt in corpore proprio, homo jam grandis natu, insculpere possit aliquas notas, illúdve præter naturam afficere, interuentu solius imaginationis tam nugatorium est, vt ferri ab homine sano non possit. Nominatímque in hoc negotio, frequentissimus stupor partis notatæ, ita vt transfixa oblongo ferro non sentiat, & nullum emittat cruorem; non potest in imaginationem, (præsertim non aduertētis,)

referri nisi ab eo qui gratis effundere velit quicquid in buccam venerit, & omnes cerebri sui abortiones venditare pro legitimis partubus ingenij. Neque verò hic stupor partis notatæ, in paucis aliquibus deprehenditur : sed propè in infinitis, vt certum moraliter sit, talem effectum, non ex imaginatione quantumuis validâ aut deprauatâ proficisci potuisse. Videndi qui hoc monstrum sententiæ plenè conuellunt, & inefficaciam imaginationis, extra ea quæ præmisimus, potenter demonstrant, Vairus l. 2. de fascino c. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. Petrus Pipernus l. 4. de Magicis affectibus c. 1. Andreas Laurentius l. 1. de strumis c. 7.

Referuntur alij, causam effectricem stigmatis Magici statuentes, ægritudinem. Petrus Ancoranus l. 3. de inconst. dæmo. discursu 2. n. 1. testatur adduci ab istis in hanc rem, Galenum atque Fernelium : qui testantur visas sibi prægnantes, quibus per ægritudinem & alui gestationem, notæ aduenerant stigmatibus Magicis persimiles. In quam recolenda sunt quæ in ipso Operis huius vestibulo sunt adducta, & variis Medicorum relationibus illustrata, nominatim circa aliquot prægnantes. Sed rectè opponit Ancoranus, quod ex istis Medicis profertur vix semel & iterum contigisse, cum tamen in vnico tractu Aquitaniæ, simul & semel deprehensa sint corpora stigmatis Magicis notata, ad tria millia: & infinitos item infantes ait apparuisse stigmate Magico insignitos, qui tamen ægrotauerant nunquam. Argumentum itaque haud infirmum inde petitur, quod ægritudo non possit statui effectrix

causa stigmatis Magici, quod & tam multis aliquando infirmatis, tam rarò imprimatur aliquod stigma: & tam multis qui nunquam ægritudine sint correpti, reperiatur impressum. Itaque ad populum phaleras. Ægritudo potuit in corpus morbosum, (quale etiam vt plurimum est corpus prægnantis,) immutatâ connaturali temperie, maculam aliquam inferre. Notam autem adeò frequentem, & tam altè insensibilem, ex morbo inuisibili existere, ludio quispiam dixerit.

Vera igitur causa efficiens stigmatis Magici, alia est principalis, alia instrumentaria. Prior est Satan, qui pro odio quo in Deum flagrat, primariam corporearum creaturarum, à Dei obsequio cupidissimè abducit, & sibi vendicans hoc stigmate consignat, velut insultans Deo in quem furit. Quod enim de pardali scriptum est à S. Basilio in aliquot Scripturæ loca, eam furere in hominem; cui nocere impedita, in objectam stramineam aut papyraceam hominis imaginem rabiem vertit, conscerpens illam atque dilacerans, idipsum facit Dæmon erga diuinam imaginem, prohibitus Deo nocere, ad quem flagellum appropinquare non potest. Itaque diuinam imaginem natiuam exsculpere non valens Satan, imprimit homini characterem suum; vt saltem eo modo arroget sibi rem diuini juris propriam, & nocumentum Deo quantum potest inferat, sic dehonestando eius imaginem. Quia verò Satan purus Spiritus est, nec est in eius potestate quicquam agere in corporibus, præter motum localem, vt rectè euincunt Victoria relect. de Magia n. 35.

& Castro Opusc. de sortilegiis c. 2. quibus subscripsimus in Naturali Theologiâ dist. 4. num. 272. propterea indiget instrumento aliquo ad stigma imprimendum. Fuit autem mera sensuum delusio, cum visus est impacto pede notare maleficos, vt apud Iacquerium in Flagello fascinariorum c. 7. & cum visus est infigere dentes, vt scribit Danæus dialo. de Sortiariis c. 4. item cum vngues immittere videtur, juxta illud Remigij l. 1. in periochâ metricâ capitis quinti.

Prima igitur cura est vngues immittere fronti.
Expungendo (aiunt) quo mystes vngit oliuo.

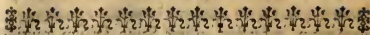
Idem dico de notatis infixo Satanæ cornu, vt est apud Ancoranum l. 2. disc. 2. Non sunt Satanæ, (quippè incorporeo,) vel manus, vel dentes, vel vngues, aut pedes ; aut cornua ; sed omnia illa symbolica sunt, restátque assignandum physicum instrumentum, & idoneum actiuum, quo adhibito, & ad corpus malefici tanquam ad passum accommodatum admoto, existat effectus de quo agimus; à dæmone quidem tanquam à causâ principali morali ; ab actiuo autem naturali, quod respectu dæmonis erit instrumentum, assumptum tanquam à principali causâ, rem physicè considerando.

Eiusmodi actiuum, stigmati per dæmonem imprimendo accommodatum, quale determinatè sit, definiri à nobis certò & vniuersaliter non potest. Nihil enim vetat assumi, à Satana aliquid impensè frigefaciens, quod partem notandam ita stupefaciat,

vt torpidam omnino & ſenſus ac vitæ expertem reddat. Quam multis enim, carnes nimio frigore tabeſcunt, vel ex parte, vel ita vt de vitâ decedant? Experiuntur id non infrequenter, qui per hyemem Alpinis rigoribus opprimuntur; & vel altiſſimis niuium molibus infodiuntur, vel acerrimo frigore in illis jugis vigente correpti, exhalant animas. Quod autem in toto corpore, citra omnem artem, vi & impetu cauſarum naturalium accidit; æque poteſt à Satana ingenioſiſſimo artifice, in aliquâ corporis parte præſtari, admoto quopiam actiuo idoneo, quod eius peritiam non fugit. Videtur tamen maximè accommodatum, & fortaſsè frequentiùs actiuum quod Satanas in hanc rem vſurpet, eſſe aliquid cauſticum; ſiue potentiale, (vt vocant,) ſiue actuale. Multa enim ſunt in rerum naturâ, quæ tametſi actu ignem non contineant, ſunt tamen inflammatiua. Sic Celſus lib. 5. cap. 8. inter adurentia & cauſtica, numerat auripigmentum, æruginem, calcem, chartam combuſtam, ſalem, ſquamam æris, fæcem combuſtam. Plinius lib. 25. c. 11. cauſticam vim in Peucedani radice agnoſcit; & in aliis præterea non paucis eadem vis adurendi locum habet.

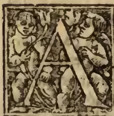
Sed quia hæc lentiùs agunt, conſilio Satanæ aptius & opportunius videri poteſt, cauterium actuale, ſiue ferrum candens. Eóque ſæpiſſimè notari infelicia hæc Satanæ pecora, eſt extra dubium. Teſtatur enim Ancoranus l. 2. de inconſt. Dæmo. diſc. 2. Mariam de Ralda inſignem Sagam, retuliſſe viſum ſibi perſæpè Satanam aſtare, cum

paruuli oblati ferro candente impresso signarentur; quanquam dubitabat an ipse Satan ferrum imprimeret, an ij qui paruulos ad nefariam initiationem adduxerant. Addit verò idem Autor, narrantibus plerisque maleficis innotuisse, nunc ipsummet Satanam, nunc eo demandante alios maleficos, ferrum candens ad initiatos inurendos imprimere. Oportet autem insigni dexteritate admoueri ferrum candens, quando impressio eius fit in oculo : vt contigit illi puellæ, quam ibidem Ancoranus testatur in sinistro oculo signatam à Satana fuisse, admoto cornu suo. Si enim id cornu fuit reipsa ferrum candens, quomodò non est exoculata puella, nisi dexterrimè admoto ferro, & communito validis aduersùs vim causticum, amuletis, reliquo oculo ? Vnum præterea est quod aduersùs notationem maleficorum per ferrum candens & quidvis causticum opponi potest : Nimirum quod maleficorum confessione ratum sit, carnem notatam, post inustionem non decidere, vt videmus accidere in admotione cauterij. Sed rectè occurrit Fontanus Opusc. de notis Sagarum, facilè esse Satanæ vbi candens ferrum admouerit, adhibitis idoneis vnguinibus, obstare ne caro emortua decidat, vt solet in aliis adustionibus decidere,cum fit quod vulgo dicunt *L'escarre.*

CAPVT VIII.

Stigmatis Magici effectio & eius adjuncta.

DMOTIONE causæ naturalis actiuæ idoneæ hactenus expositæ, producitur stigma, de quâ productione nunc agendum sequitur; attingendo simul apparatum, quo præmisso, fit ea productio. Neque enim Satanas, hoc quod vnum est è negotiis suis majoribus, exercet absque solemnitate & apparatu insigni, vt mendacium luculentiùs splendeat, & improuidi faciliùs irretiantur, & pertinaciùs adhærescant falsis insaniis.

Apparatus porrò iste, quo præmisso imprimitur à Satana stigma Magicum, non est semper vnus & idem. Aliquando enim (vt supra vidimus ex Iacquerio in flagello fascinatior. c. 7.) Satan absque vllâ solemnitate, parentum duntaxat oblatione præcedente, notat & consignat aliquos. Cum verò qui notantur, sunt per ætatem sui compotes, præmittitur ab illis Dei eiuratio; cum aliis horrendis quæ Crespetius l. de odio Satanæ discursu 15. Danæus dialo. de Sortiariis cap. 4. Syluester libro. 1. de Strigimagis c. 2. & libro 2. c. 4. & passim alij de male-

ficiis differentes referunt, quamuis in adjunctis & circunstantiis varient. Summa est, adductum ab aliquo mystagogo iniquitatis, ad Satanam, miserum candidatum, pacisci cum eo visibiliter se prodente, nunc in hâc, nunc in illâ formâ. Et miserum quidem tyronem, profiteri se deinceps Satanam pro Deo habiturum, atque culturum. Satanam autem viciſſim, spondere fauores quoscunque, & promptum ad postulata auditum. Quam scelestiſſimam veri Dei abjurationem, primum huius negotij greſſum, vocat supra Danæus.

Hoc tamen nimis generatim & indiſtinctè dictum, iuuat explicatiùs referre, adductâ parte sententiæ Auenionensis latæ anno 1582. à F. Floro Prouincio Ord. Prædicatorum in Legatione Aueniononensi, Quæsitorem fidei agente. Tam perspicuè namque, vniuersitas hæc iniquitatis describitur in eo decreto, vt frustra alia sint conquirenda, ad lucem tenebricoso huic negotio affundendam. Subtexuit eam Auenionensem Sententiam, suæ Pneumalogiæ, Sebastianus Michaëlis. Adscribo partem quæ huc facit. [Visis proceſſibus contra N. N. N. &c. Coram nobis constitutos reos, accusatos & delatos; quibus tam per vestram & quorumlibet vestrûm relationem, ac propriam confeſſionem judicialiter coram nobis factam, atque sæpiùs repetitam, juramento vestro medio; quam per testium depositiones, eorúmque accusationes, & alias legitimas probationes ex dictis actis, & proceſſu resultantes, nobis legitimè constitit, & constat, quod vos, & vestrûm quilibet, Deum nostrûm omnium

creatorem & opificem, Vnum & Trinum abnegaſtis; & immitem Diabolum, hoſtem antiquum humani generis coluiſtis; vóſque illi perpetuò deuouiſtis, & Sacratiſſimo Baptiſmati, & his qui in eo fuerant, ſuſceptores leuantes, & proparentes, veſtræque parti paradiſi, & æternæ hæreditatis, quam pro nobis & toto genere humano Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſuâ morte acquiſiuit, coram præfato Cacodæmone in humanâ ſpecie exiſtente, abrenunciaſtis; infundente ipſo rugiente Diabolo denuò aquam, quam accepiſtis, veſtro vero mutato nomine in ſacro Baptiſmatis fonte vobis impoſito; ſicque aliud commentitium nomen vobis imponi in fictitio Baptiſmate paſſi fuiſtis, & accepiſtis: atque in pignus fidei Dæmoni datæ, veſtrorum veſtimentorum fragmentum, & particulam illi dediſtis, & vt à libro vitæ vos deleri & obliterari pater mendacij curaret, ſigna veſtra propriâ manu, ipſo mandante & jubente, in reproborum damnatorum, mortíſque perpetuæ libro nigerrimo ad hoc parato appoſuiſtis: &, vt ad tantam perfidiam & impietatem vos majori vinculo deuinciret, notam vel ſtigma cuilibet veſtrûm, veluti rei ſuæ propriæ, inuſſit: & illius mandatis & juſſis, jurejurando, ſuper circulo (quod diuinitatis Symbolum eſt,) in terram inſculpto, (quod ſcabellum pedum Dei eſt,) per vos & quemlibet veſtrum, præſtito, vos obſtrinxiſtis, ſigno Dominico & cruce conculcatâ.]
Continetur in prædictis homagium Satanæ exhibitum per æternam corporis & animæ addictionem ei factam quam à profeſſione negationem

solam Dei continente secernit Syluester loco vtroque superius allegato.

Subdit Danæus post hanc consignationem priuatim factam, nouum væcors Satanæ mancipium, in deuoti sui obsequij fidem, perendie aliquid quasi ad clientelaris seruitutis contestationem offerre patrono : quosdam canem suum, alios gallinam, felem alios, aut aliquid tale, quæ est præmissæ eiurationis Dei & Satanicæ deuotionis ratihabitio. Ex iis quæ annotauit Iacquerius in Flagello fascinar. c. 7. constat præter domestica volatilia & pecora, offerri quoque grana, vel alia penes maleficos sita, prout eorum facultas tulerit. Nec contentus Satanas hâc dæmonolatriâ, inducit miseros ad spondendam deinceps, & jam tunc ex aliquâ parte executioni mandandam, profanationem Sacrorum, oblationem prolis si quam susceperint, & semini ac sanguinis sui : ac illationem malorum quotquot inferre poterunt, innoxiis. Diligenter hæc omnia proponit Nicolaus Iacquerius in flagello fascinar. c. 8. testatus, vi primæ sponsionis, sæpè clam postea abreptam & deportatam ad cœtum Satanicum, ac horribiliter conculcatam Eucharistiam. Tria ad id sui temporis exempla profert ibi Iacquerius. Alia annotauit Boguetus l. de Sortilegis c. Vi desponsæ oblationis liberorum, constat ab execrandis parentibus sæpè oblatam Satanæ, innoxiam ætatem. Sed quod de humani seminis oblatione, ad horrenda execramenta per Gnosticos olim apud S. Epiphanium hær. 26. turpissimè edita, ab istis verò renouata, idem Iacquerius ibi refert, malo apud eum

legi quàm his chartis illini, adeò spurca sunt, & vel relatu indigna. Sanguinis humani oblationem, declarat idem Autor, fieri partim incisione & perfossione corporis proprij, vt olim factum à Sacerdotibus Baal & Cybeles, adhibitis graphiis aut lanceolis: partim illatione necis, siue per veneficia, siue aliis quibusuis modis; quibus in omnes quos possunt, sed maximè in ætatem minusculam grassantur. In quam rem, immania multa passim leguntur apud Quæsitores qui obseruatas editas à Maleficis cædes, scriptis commiserunt, vt Sprengerum, Niderium, Ancoranum, Bouguetum, alios. Singulare verò est, quod idem Iacquerius c. 15. *in fine* recitat de Barone quodam Gallo, quem ait non ita multo ante quàm ipse ea chartis committeret, clam jugulasse circiter viginti pueros, vt eorum sanguine vteretur pro atramento, ad conscribendum librum quendam in obsequium dæmonum.

Sic quasi priuatim, idest extra cœtum plenarium, mancipatos tam horrendis deuotionibus atque promissis suo obsequio, Satan veluti de eorum constantiâ diffidens, ait Danæus c. 4. cum perendie impressionis stigmatis oblationem ab eis factam admiserit, aliquanto post, eos conuocat in synagogam Diabolicam; idest in locum in quem conueniunt professi, vulgo *le Sabath*. Idémque insinuatur in sententiâ Aueniorensi, vbi post impressum priuatim stigma, & promissiones abominandas; additur, maleficos vnguento Magico illitos, & baculo cruribus immisso quasi inequitantes, transuehi per aëra, ad locum conuenticulo Satanico

constitutum. Vtique vi ipsius Satanæ, ex condicto ad vnguenti & baculi appositionem veluti succollantis, quod non excedere vim Satanæ, cui corpora ad motum localem obediunt, nemo diffitetur. Reipsa autem hîc non præstari, seu Magica conuenticula esse meras imaginationes, nec eò verè & realiter asportari maleficos, sensere quondam aliqui Leguleij, vt Ponzinibius cum quo confluxit Bartholomeus Spina. Sed res est adeò certa, vt reuocari in dubium non possit, vt rectè asserunt Abul. in c. 4. Matth. q. 47. Alphonsus de Castro l. 1. de justâ hæretico. punit. c. 16. Suarès l. de superstit. c. 16. à n. 23. Delrio 2. Mag. q. 10. & l. 5. sect. 16. n. 4. & 5. benè pro Sectario Danæus dialo. de Sortiar. c. 4. qui alios benè multos proferunt; juxta quos, tametsi non semper est verum maleficos transportari, etiam cum ipsi putant se transportari, quod euincunt exempla adducta ab Abulensi in c. 13. Genes. q. 354. & à Caietano 2. 2. q. 95. art. 3. Tamen indefinitè loquendo, verissimum est, maleficos aliquando transferri realiter, vi dæmonis ad conuenticulum, quo omnes malefici & maleficæ alicuius oræ conueniunt: & vt plurimum transuectio est realis; quamuis aliquando Satan, fortassis ad eludendam credulitatem transuectionis realis, effecerit vt qui putabant se reipsa transuectos, delusi essent, nec transuecti nisi per imaginationem. Nec repugnare caput *Episcopi* 26. q. 5. quod intorquetur in negotium longè diuersum, benè monstrat Suares supra n. 27. post Turrecrematam ad illud caput.

Præmittit Satan huic admiſſioni in Synagogam ſuam, ſiue in conuenticulum electorum ſuorum, & eorum veluti comitia, tot deuotiones nefarias, & promiſſiones deteſtandas, ipſámque ſigilli Magici impreſſionem, more humani juris; quo repelluntur à comitiis, qui nondum ſunt allecti in ciues. Sicut etiam in Capitolium Monaſticum, (vt Fulberti Epiſt. 25. vocem retineam,) non admittuntur niſi profeſſi. At hæc eſt veluti allectio in ciuitatem Diaboli; & quaſi profeſſio quâ infelicia capita addicunt ſe cultui eius perpetuo & obſequio ſempiterno. Itaque his veluti præexercitationibus, aptantur ad intimam ſocietatem cum Satana, & plenam aggregationem in cœtum domeſticorum illius. Sic habet minus ſolemnis alicuius malefici initiatio, in quâ ſtigmatis Magici, minoris pompæ & apparatus tenuioris, impreſſio peragitur.

Alias verò cum Satan majori ſolemnitate adhibitâ aliquem cooptat in maleficum; quæcunque hactenus admiſſioni in conuenticulum Satanicum præmitti diximus, pactionem ſcilicet mutuam, Dei ejurationem, nefandiſſimas ſponſiones, characteris Magici inuſtionem, oblationem recularum ſuarum, peragit Satan in conuenticulo maleficorum. Ita enim tradit Creſperius l. de odio Satanæ diſcurſu 15. ex tabulario Geneuenſi, quo acta quæſitorum aduersùs maleficos continebantur. Et idem variis exemplis confirmat Petrus Ancoranus l. 2. de inconſt. Dæmon. diſcurſu 2. Idem habet Sebaſtianus Michaëlis in Actis Aquenſibus contra Ludouicum Gaufridi, vltimo Aprilis 1611. Ait ergo ex

Actis Geneuensibus Crespetius, Satanam Geneuæ juxta priuatum S. Petri Canonicorum exedrion, conuocato cœtu maleficorum, apparuisse specie vulpis ruffæ, imposito sibi nomine *Morguet*. Ibi Malefici omnes & Sagæ, procidentes Satanam adorauerunt, osculantes vulpis anum, admodùm frigidum, & putentissimum. Et cum puella quædam tunc primùm ad Satanam adducta, loco adeò putenti ac fœdo figere osculum horruisset, & obfirmatè labia sua illi oleto apprimere renuisset; Satan assumptâ humanâ specie, exhibuit illi osculandum genu, quod non minùs frigebat quàm podex vulpinus: simúlque ac osculum adorationis indicem excepit, puellam notauit in fronte, impresso ei pollice, vnde non leuis dolor in puellâ est exortus. Hæc ex Geneuensi tabulario Crespetius, quibus nonnulla lux aliunde est affundenda.

Imprimis reticetur in hâc narratione, tempus solemnis huius impressionis, stigmatis Magici. Quamuis enim de hoc non sit quæsitum, cum sermo erat de impressione factâ priuatim, quæ quouis die, & quâuis naturali diei parte, pro Satanæ arbitrio, & hominis ad eius nutus inflexione peragitur; tamen de hâc solemni impressione, videtur jure quæri posse; quando fiat, quod nexum est cum quæstione de die, aut parte diei, vel horâ quâ conuenticulum indicitur. Verùm nihil hîc quoque, fixum & statum habemus. Quod enim notauit Danæus c. 4. dialogi de Sortiariis, Satan neque omnes simul maleficos & maleficas conuocat, neque eodem semper die vel horâ conuentum indicit, sed nihil in eâ re

cultorúmque Dæmonum, accenso igne tetro, post multas jubilationes, saltationes, comessationes, compotationes, & ludos, in honorem ipsius præsidentis Beelzebub, Principis Dæmoniorum, in formam & speciem fœdissimi & nigerrimi hirci immutati, vt Deum, & verbis adorastis; & ad illum complicatis genibus supplices accessistis; & candelas piceas accensas obtulistis; & illius fœdissimum ac turpissimum anum, (proh pudor;) summa cum reuerentia, ore sacrilego deosculati estis; illúmque sub veri Dei nomine inuocastis; illúmque auxilium; & pro vindicta in omnes, vobis vel infensos, vel petita denegantes, exercenda, efflagitastis.]

Subjungitur immensa moles horrendorum criminum, Dæmonis auxilio & eruditione à maleficis patratorum, infanticidiorum, antropophagiæ, calcationis Eucharistiæ, & turpitudinum ac fœditatum contra naturam, quæ vel referre vel legere pollutio fuerit. Ad rem verò præsentem pertinet, quod ad facultatem ac scientiam horum omnium comparandam, Dæmon specie hirci, aliáve, conspicuus adoretur à maleficis. Adoratur autem ea forma apparens Satanas, aliter quàm hîc inter nos vsu veniat, vt notat Alphonsus de Castro l. 1. de justa hæret. punit. c. 16. Malefici enim, non faciem sed terga ad Dæmonem vertunt; & caput non versus pectus, sed versùs scapulas flectunt, ita vt mento sursum sublato, caput in terga reflectant. Crura verò non flectunt, à tergo illa curuantes; vt nobis ex vsu est; sed à parte anteriore, illa sursum à terra sustollunt.

Adeò Satanæ placet, ordinem in omnibus inuertere. Addit Castro, adorationi Satanæ per maleficos, jungi quandoque in eius honorem sacrificia, non tamen semper. Constantius est ac ferè perpetuum in omnibus conuenticulis, vt malefici accidentes hirco, præter cœtera venerationis ac beneuolentiæ signa ad sinistrum eius oculum, nec non pectori, clunibus, femori pudendo, ac demum sursum elata cauda, ano, Satanæ figant osculum. Quod dum faciunt spurcus nebulo dehonestat miseros, egesto in os figentis osculum foriariæ materiæ fœtentissimæ demenso, dignum præmium nefandissimi cultus reponens, vt habent Acta Quæsitorum Lucronensium anni 1610. descripta ab Ancorano l. 5. discursu 3. vbi subditur, post hæc vellicatis, admoueri auream aciculam, & stigma imprimi; id quod Acta Geneuensia pollice Satanæ factum referebant.

Non semper imprimi stigma nudum, sed interdum materiam aliquam è ferro aut chalybe, similemve mergi intra partem stigmate notatam, & ibi infixam relinqui narrationes probatæ confirmant. Sic de acu exempta à Satana è corde Ludouici Gaufridi, vbi illum notans eam infixerat, refertur in Actis Aquensibus 2. Aprilis 1611. Res hæc est eodem modo exponenda, quo ingestiones quædam materiarum in corpus humanum, exponuntur à Medicis & Philosophis. Petri Fraxineti filiam, tales materias primùm acus, tum sudes, egerentem in oppido S. Symphoriani ad Lugdunum curauit plenè S. Petrus Tarentesiensis. Tales ingestiones non paucas, recenset Schenchius l.7. obseruat. Medicinal.

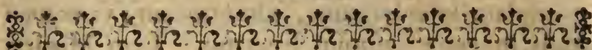
titulo *de præstigiis ex* Langio l. 1. episto. 38. & Cornelio Gemma l. 2. de naturæ diuinis characterismis c. 4. Videndi item Gregorius Horstius l. 1. epistol. Medicinal. sect. 7. Petrus Pipernus l. 1. de Magicis affectibus c. 6. Senertus l. 6. medicinæ practicæ parte 9. c. 3. & 5. conclus. 5. Diximus & nos hac de re in Natur. Theol. d. 4. n.

Dolor qui inter imprimendum stigma perceptus referebatur, in narratione ex Crespeto adducta, confirmatur aliis plerisque exemplis. Et nominatim ex Actis Quæsitorum Lucronensium 7. Nouemb. anni 1610. recitatis ab Ancorano l. 5. de inconst. Dæmo. discur. 3. vbi dicitur, Satanam infixa aureæ acicula notantem maleficos, inducta parui buffonis effigie, vel albugini oculi sinistri, vel humero, aut lateri sinistro, vel femori, pellem dirè laniare: ita vt per trimestre magnis discrucientur doloribus, donec cuiusdam herbæ admotione, sedet dolorem, stupefaciendo partem notatam, ita vt deinceps, quamuis pertusa, sit planè expers doloris. Et poterat quidem Satan longè antea idem beneficium præstare, imo planè præuenire omnem doloris illationem. Si enim inueniuntur qui prælotis succo aliquo frigidissimo manibus, eas plumbo liquato impune immergunt, vt Cardanus de succo portulacæ testatur, quantò facilius esset Dæmoni, qui vires herbarum omnium, & aliorum actiuorum perspectissimas habet, illis admotis obstare, ne impressio stigmatis, dolorem mancipiis hisce suis inferret? Sed dignum fuit, hanc miseros stigmatias impiissimæ deuotionis mercedem referre, in semet-

ipsis. Et ipse Satan, qua rabie in Dei imagines sæuit, vt vt aliquando ementiatur beneuolentiam; gaudet tamen pœnis suorum, & his veluti arris, plenæ summæ dolorum, quibus opprimet in inferno infelicia capita.

Consummata impia solemnitate, & impresso jam stigmate, omnibúsque abominandis deuotionibus peractis, adesse Notarium, qui deuotionis, & eiurationis Dei, ac pactorum omnium quibus infelix stigmatias se obstrinxerit, acta conficiat, & ritè obsignata asseruet, scribit Petrus Pipernus tract. de Nuce Beneuentana c. 7. quod non video cur ad præstigias referri debeat, cum possit realiter contingere; curante Satana, eo item modo, securitati prædæ suæ consulere. Neque verò dubium est, quin inter Ministros iniquitatis, quos habet ex omni gradu ad manum, Notarios quoque aliquos habeat; quibus demandare curam conficiendi tabulas pactionum cum maleficis possit. Et quamuis supponeretur nullum adesse qui inter nos agat Notarium, quis dubitat Regem illum super omnes filios superbiæ, arrogare sibi posse potestatem, promouendi aliquos ad munera mundanis consimilia, & pro sua scelerata negotiatione, procuratores atque Notarios deligere? Deuotum stigmatiam, à Principe dæmone committi Diabolo minori; qui jugis sit in promouenda ruina malefici, & nominatim biduo ante moneat eum de adeundo conuenticulo, tradit Castro l. 1. de justa hæret. punit. c. 16. notans eum Dæmonem præsidem, vocari *Martinellum*, aut *Martinetum*, malefici.

Non plura de horrendissima humani generis infamia, qua infelicissimæ quædam Orci victimæ, depascendas se morti dedunt; oblitæ quo pretio sint redemptæ, & quasi non essent Christi charactere notatæ, admittentes impiè characterem hostis Tartarei. Scelus quod nullæ piorum lachrymæ satis defleant, nulla detestatio satis percellat.

CAPVT IX.

Quàm antiqua sit Magici stigmatis impressio hactenus exposita, déque eius progressione ad hanc ætatem.

NON quæro de antiquitate solemnitatum in stigmatis Magici impressione adhibitarum, quas proximè retuli. Illas enim constat non antecessisse tempora Christiana, cum anteriùs non potuerit eiurari baptismus in Ecclesia Christi susceptus, & interponi pactio de calcandis omnibus sacris, quæ pij Christiani frequentant. Igitur quæro duntaxat, quàm antiqua sit Magici stigmatis impressio, facta per Satanam, siue priuatim, siue in cœtu malignātium.

Attingens hoc punctum Petrus Leloyer l. 7. de spectris c. 3. antiquitatem stigmatis Magici repetit ab ætate Mosis, quem Leuit. 19. vetuisse obseruat, ne

Hebræi, Ægyptiorum & Syrorum more, inciderent notaréntque corpora. At Ægyptus & Syria, Magis scatebat : Itaque interdictum diuinum de non faciendis entomidibus ac cæsuris in corpore, putat Autor cum quo agimus, pertinere ad excludenda stigmata dæmoniaca, quorum erat vsus in oris illis Ethnicorum, frequẽtatis à populo Hebræo. Eodémque refert, laminarum candentium nomine Idoli cuiuspiam insculptarum, admotionem; vt nomen Idoli in carne ipsorum legeretur. Item Magicis notis annumerat, Mithriacorum causticas notas, à Nazianzeno memoratas orat. 1. in Iulia. & notas Gallorum ac Archigallorum, quos & corpora sua incidisse, & impresso ferro candente notasse tradit. Cœterùm hæc omnia parum referre videntur ad præsens nogotium. Aliud quippè est stigma Magicum à Satana impressum, vel ex eius demandatione ab aliquo iniquitatis ministro; aliud superstitiosum, quod homo in falsi numinis honorem vltrò suscipit, citra specialem Satanæ tanquam Autoris vel primarij Curatoris interuentum. Itaque nihil ista ad antiquitatem stigmatis Magici, quamuis possint videri, vel rudimenta, vel præludia impressionis factæ à Satana, ad obsignationem deuotionis sceleratæ.

Verisimiliùs inter stigmata Magica numerantur notæ Sparthorum, quarum supra sect. 2. c. 1. meminimus. Quamuis enim dicerentur esse notæ genitiuæ, potuerunt tamen esse reuera Dæmoniacæ. Nam nouum non est, vt venditentur pro notis Genitiuis, quæ reuera sunt humani opificij vt vidimus

ibidem c. 4. Et similiter posset contingere per Satanicam operam. Auget suspicionem Dæmoniacæ operæ in Sparthorum notaculo, quod teste Apollodoro in Bibliotheca, Tiresias Sparthorum vnus, inter Magos præcelluit; & filias habuit Magicæ impietatis cultrices, Daphnem ac Manto. Epimenidis Philosophi ac Poëtæ corpus, post mortem vsquequaque literatum apparuit, teste Hesychio l. de Sapientibus: Hoc quoque probabiliter Loyerius, ad Magicum stigmatismum reuocat. Fuit enim Epimenides insignis Magus, vt docent eius vaticinia, & liberationes Atheniensium à peste, de quibus Tyrius serm. 21. & 28. Nec refert quod Apostolus, hunc proprium Cretensium Poëtam aliquando allegarit, & eo ipso sanctificarit eius versus, vt loquitur Tertullianus.

Nam etiam Balaami insignis Magi, oracula; & Caiphæ Pontificis, hominis perditissimi verba, cum laude sunt illata in sacros libros. De Epimenide plura Lilius Gyraldus l. 2. dialogorum de histor. Poëtarum, vbi rectè in sensum quem diximus, accipit prouerbium, *Epimenidis corium:* quod insulsè Erasmus in Adagiis accipit de pelle Epimenidis, ob longissimum eius somnum diutissimè asseruata, instar sacrarum exuuiarum.

Pythagoram Magico stigmate notatum, pro certo habet Loyerius, eo quod femur suum quandoque ostentarit aureum. Eam enim supponit hic Autor fuisse notam Magicam. Ego Magum fuisse Pythagoram, extra dubium pono, idque agnoscit Origenes l. 6. contra Celsum, & S. Chrysostomus hom. 1.

in. 1. ad Timo. ac S. Cyrillus l. 3. in Iulia. id ex eius colloquio cum flumine causa demonstrat. Et aliis prolatis, confirmat Henricus à Monte acuto in Opere cui titulus *Mimica Dæmonis* c. 13. & jampridem Franciscus Picus l. 1. exam. vanit. doctor. gent. c. 2, Nec est opus alia confirmatione huius rei, quam quæ se vltrò ingerit Acta eius perlegentibus; vbiqué enim occurrunt Magicæ impietates. An tamen femur aureum quod Pythagoras videndum exhibuit, idipsum esset quod nota Magica, vt affirmat Loyerius, jure vocatur in dubium, & videtur negandum. Neque enim stigmata Magorum sunt aurea; sed partes corporis, quod vtique ex auro non constat, nec in aurum à Satana vertitur, cum notatur. Deindè pars inferior corporis vitam amisisset, si femur euasisset aureum arte Dæmoniaca. Itaque per præstigium planus iste imponebat spectatoribus, & femur aureum exhibebat, quod reuera aureum non erat. Aptiùs probaretur Pythagoræ stigma Magicum, cum Henrico à Monte acuto c. 8. libri inscripti *Mimica dæmonis*, ex eo quod Iamblicus in vita Pythagoræ disertè prodat; eum fuisse in coxa notatum aureo charactere.

Æmulatus est Pythagoram, Numa Legislator simul ac Rex Romanorum, & vterque Zoroastrem. Numam enim fuisse insignem Magum, docent colloquia eius cum Egeria Nympha, & Fauni ac Pici Martij Magicæ illaqueationes, de quibus Arnobius initio libri quinti, nec non conuiuium sumptuosissimum nullo præuio apparatu exhibitum, vt Plutarchus in Numa Scribit, & Dyonisius

Halicarnasseus lib. 6. histor. Rom. De Zoroastre Magicis studiis addictissimo res vulgatior est quàm vt monere de ea oporteat. Clemens Rom. l. 4. recog. Chami filium fuisse docet, & à Dæmone quem importuniùs frequentabat, igne crematum. Non rarò enim, improuida maleficorum cum Dæmone tractatio, exitium illis creat. Et quanquam Pythagoram, cum Zoroastre, quoad hunc vitæ exitum confert Henricus à Monte Acuto in Opere cui titulus *Mimica Dæmonis* c. 13. nam Pythagoras quoque conflagrauit; tamen causa viuicomburij Pythagorici, non fuit Magica, sicut causa mortis Zoroastris. Pythagoras enim per inuidiam eorum quos admittere in Milonis domum noluerat, incensa domo periit juxta Clementem Romanum 4. recogn. At Arnobius libro. 1. & Athenagoras in Legat. Pythagoram ob affectatam tyrannidem, intra ædes in quas confugerat, injecto igne succensum, tradunt. Mihi in præsentia sufficit, ex Magico Pythagoræ stigmate, quod Iamblicus insignis & ipse Magus agnoscit, de non dissimili Zoroastris, quem Pythagoras est æmulatus, ac Numæ (qui juxta D. Augustinum 7. ciuit. c. 35. ante Pythagoram dictus tamen idcirco à Clemente Alexandrino Pythagoræus Pythagoræ institutis adhæsit,) Magica notatione conjecturam facere. Quæ si admittatur, æquè ad cœteros eiusdem furfuris homines, ante ac post Christum Magiæ nomine infames, quales Pythagoræi propè omnes & bona pars posteriorum Platonicorum præsertim Iuliano Apostatæ æqualium, extendenda erit stigmatis Magici impressio.

Characterismi Magici antiquitatem, haud obscuris indiciis tenemus. Eiusdem verò infelicem ad hæc vsque tempora propagationem, jam supra euicimus c. 1. Expostulat verò Lambertus Danæus dialo. de Sortiariis c. 2. quod suo tempore, (hoc est inclinante sæculo superiore,) nota hæc Magica, multiplicatis supra modum maleficis, increbuisset longè magis, quàm trecentis abhinc annis. Cuius rei causam repetit, ex eo quod [Mundus Sacrosanctum Dei Verbum, patefactumque ipsius lumen rejicit, & impudentius & obstinatius. Quantò enim homines magis se in Deum ingratos hodie præbent, tantò Deo justior est eorum deserendorum causa, tradendorúmque Satanæ, ad nominis sui contemptum vindicandum. Quare hoc maximè tempore quo grauissima & fœdissima hominum in Dei doctrinam rebellio manifestè cernitur, Satan hanc potestatem à Deo accepit, vt tales sibi addiceret, & cribraret; concessáque illi est erroris summa efficacia, ad multos fallendos, irretiendos & abducendos: quemadmodùm ipse Dei Spiritus, id fore jampridem testatus est 2. Thessal. 2. v. 10. & Deum missurum esse vim & energiam deceptionis, vt homines credant Satanæ, & mendacio, & damnentur qui non crediderunt veritati, sed acquieuerunt injustitiæ, quia amorem veritatis non receperunt vt salui fierenr.] Exscripsi fideliter, Danæi, hoc est Ministri Caluiniani verba, quibus causam multiplicatorum suo tempore maleficorum, vnáque Magici stigmatis, refert in Catholicæ doctrinæ tenacitatem. Id enim est quod ait, homines æui sui fuisse rebelles lumini,

per Solem (ſcilicet) Gebennæ exortum, affuſo. Nam ſi purum, & non dilutum Dei verbùm, quale in Geneuenſi popina propinatur, hauſtum auidè fuiſſet à mortalibus, rejecta vappa Romana præ annoſitate in acorem verſa; malefici pauci aut nulli in orbe fuiſſent, & ſtigma Magicum vix vſquam habuiſſet locum. Ob hæreſeos verò Caluinianæ deſpectionẽ atque repulſam, ſumma efficacia erroris data eſt Satanæ, mittente Deo vim & energiam deceptionis, vt homines credant mendacio, & damnentur qui non crediderunt veritati.

In his Caluiniani Poppæ verbis, eſt quod putorem blaſphemiæ ſuboleat, eſt quod effrontem impudentiam crimen ſuum innoxiis impingentem repræſentet. Blaſphemiam redolet, miſſa à Deo vis & energia deceptionis & erroris. Tametſi enim in Scripturis aliquid tale interdum occurrit, tamen peruerſus ſenſus quem Caluinus & eius aſſeclæ verbis Spiritus Sancti ſubjiciunt, aſſerentes Deum nos implanare, & potenter in errorem contrudere, blaſphemiam redolet. Neque enim Deus vllum implanat. Satan item nunquam adeò ſæuire permittitur, vt liberum nobis non ſit, repudiare & abigere, pellicientem duntaxat non cogentem. [Non extorquet à nobis conſenſum, ſed petit.] ait D. Auguſtinus ſerm. 197. de temp. & l. de natura & gratia c. 58. Pelagium ſimilia profitentem collaudat. Egregiè in eandem ſententiam S. Hieronimus in c. 4. ad Epheſ. ad illud, *nolite locum dare Diabolo.* Scitè item S. Bernardus ſerm. 85. in Cant. Sed vernantiſſimè de more Eucherius hom. 2. de Paſch.

his præter cœtera. [Nunc infelices quosque quos sibi assensum facilem accommodare præuiderit, ad fauces suas sollicitationum carminibus trahit, & voluntariam prædam inermis expectat.] Vtitur verò ad eam sollicitationem, spiritibus erroris atque dæmoniis : quo nomine Apostolus 1. Timo. 4. interprete ibi D. Chrysostom. homil. 12. intelligit Hæreticos, quorum ordine indignitatis & nequitiæ, nullis posteriores Caluiniani ; vt videas repercuti aduersarium eo ipso lapide quem intorserat, tribuens tantam sua ætate fruticationem Magiæ, abjectioni puri verbi diuini, & prædominationi erroris. Ex ore tuo te judico, serue nequam. Magia & mancipatio ad peculiare Satanæ obsequium, cum hæresi succreuit. Hoc verè dixisti. Magna germanitas inter hæresim & Magiam [Notata sunt commercia Hæreticorum cum Magis compluribus :] aiebat Tertullianus l. de præscript. c. 43. & annuit Theophilus Alexandrinus hom. 2. Pasch. Sed nolo in hoc cœno diutiùs conuolui, quod vir doctissimus Thomas Stapletonus, tota oratione 1. Academica, diligenter hoc negotium versauerit. Titulus Orationis est ; *Cur Magia pariter cum hæresi hodie creuerit*. Adeò sanè creuit in Gallia, Magiæ studium cum Caluinismo, vt Bodinus in præfat. dæmonomaniæ, ex Triscalini celebris Magi relatione, testetur; suo tempore hoc est superiore sæculo satis inclinato, in sola Gallia Caluinistis tunc refertissima, fuisse Magorum trecenta millia. Quanquam alia Latina Bodini editio non nisi centum millia memorat.

CAPVT X.

De stigmatis Magici stabilitate aut euaniditate.

ER se loquendo, stigma Magicum videtur perpetuum ; ita vt nullius hominis voluntate, quamdiu corpus perstat, videatur posse obliterari. Est enim impressum in eum finem, vt sit pignus ac tessera seruitutis Dæmoni mancipatæ, quam teterrimus noster ac Dei hostis, optat esse perpetuam. Quod si pars signata sit emortua, vt plerunque contingit ; liquere videtur, non posse notam obliterari arte humana. Quis enim hominum, quod vita semel priuatum est, restituat vitæ ? Nec refert quod excogitata sint varia remedia naturalia, ad stigmatis seruilis obliterationem, vt tactum est sect. 2. c. 2. Ea enim stigmata non adeò profundè descendebant, vnde obliterabantur extimæ cutis decussione, & substitutione nouæ, quod hîc non sufficeret ob penitionem impressionem. Itaque per se loquendo, siue spectata tantùm vi humana, stigma homini à Dæmone impressum, perenne est ; nec siue temporis tractu exeditur, & obsolescit ; siue humana arte obliteratur.

Quin tamen stigma Magicum possit diuino beneficio obliterari, dubitare non licet : Legimúsque nonnullos maleficos reuenientes ad Deum, notam

Satanicam amisisse. Ita scribit de quodam olim Mago Coutracensi, Petrus Ancoranus l.2.de inconst Dæmo. discursu 2. addens *in fine*, innumera se illius obliterationis experimenta cæpisse. Id quod repetit lib. 4. discursu vltimo. Magdalenam Paludanam, testatur Fontanus l. de notis sagarum *pag.* 33. pœnitentem & ad Deum regressam, amisisse stigma ingenti cum cruciatu, ipso die Paschatis. Hoc idem Autor, tribuit concitationi Satanæ in pœnitentem, regressam ad officium, & Deo conciliatam, quam noluerit suo signaculo notari jam alienam. Sed malim id Deo, potiùs quàm Satanæ tribuere. Quis enim vltrò amouet titulum, & signum aditæ possessionis optimi prædij, & non potiùs expectat vt amoueatur ab alio, per quem de possessione eius dejicitur? At stigma erat veluti titulus, quo Dæmon oppignerauerat sibi creaturam Dei, & eius quasi possessionem titulo donationis & perfidæ deuotionis iniuerat? Nullo ergo pacto, volet stigma sua arte & labore obliteratum: Sed diuinum beneficium agnoscat necesse est, quisquis pœnitens eiurato Satana cui se manciparat, dæmoniacum notaculum semel impressum amittit. Et quamuis nihil vltra damnationis superesset iis qui sunt in Christo, & per pœnitentiam reuenerunt ad Deum, etiam si notam corpoream retinerent; Tamen optandum est omnibus qui Diaboli jugum excusserint, ea quoque nota liberari; quippè vestigio seruitutis semel addictæ, quod intersit excindi funditus. Sicut quamuis pœnitenti non noceat, quod Dæmon retineat Syngrapham addictionis impiè exaratam, cum facta est

teterrima deuotio, juxta annotata c. 2. poſt Sanchem atque Suarem; tamen omni ſtudio ſatagitur, vt ea Syngrapha quæ penes Satanam erat, recuperetur, ac deſtruatur. Idem igitur proportione ſeruata faciendum eſt, circa hanc intimiorem, quippè ipſi corpori infixam, teſſeram dæmoniacæ ſeruitutis. Quamuis autem obliterationem iſtam ſtigmatis, in regreſſis ad Deum, admittam non fieri à Satana; tamen nihil vetat tribuere illi dolorem, ſi quis in huius notaculi abjectione interuenit, vt ex Fontano referebamus interueniſſe in exemplo Magdalenæ Paludanæ. Præ odio namque abjectæ mancipationis ſibi deuotæ, potuit cruciatum quem referebamus, excitare. Vel Deus ipſe in pœnam prioris culpæ, quamuis jam quoad maculam deterſæ, potuit eum cruciatum inferre, vt agnoſceret creatura improuida, quàm durum & amarum ſit, dereliquiſſe Dominum Deum ſuum, & ad eius hoſtes impiiſſimè indigniſſiméque transfugiſſe.

Haudquaquam tamen facilè dixerim, an Deus hoc beneficium obliterationis ſtigmatis, concedens pœnitentibus, ſtigma immediatè per ſeipſum obliteret, an ad id vtatur miniſterio Angeli boni; vel ipſum Satanam adigat, vt quæ à Deo perfecta, malignè ipſe deſtruxerat, iteratò ſarciat, atque reſtituat in ſtatum priſtinum. Non tranſcenderet ſanè vires Angelicas hæc obliteratio. Nec rarò deprehenſum eſt, Satanam nondum ſaturum malorum per maleficos inferendorum, liberare eos à nota impreſſa, ſi Iudicibus plectendi ſiſtantur, vt faciliùs legum ſeueritatem declinent. Habet in hanc rem exempla

Bodinus l. 2. dæmonom. c. 4. & annuit Delrio l. Magic. sect. 4. num. 28. Ratio item suffragatur. Nam vt Angelus, siue bonus, siue malus, partem notatam, (etiam si supponamus emortuam,) restituat pristino statui, aliud non exigitur, quàm vt Temperamentum illi humani corporis parti consentaneum reponat; mollefacta si obduruerat, & debitè temperata ea materia: quo nihil Angelo facilius, applicando idonea actiua passiuis, quæ vtraque habet perspectissima. Quid quod totalem quoque hominis materiam, si leges vniuersales de huius orbis ordine latæ ita permitterent, non transcendendo metrum natiuæ Angelo potestatis, posse ab eo disponi ad exceptionem animæ; (præsertim si ea materia organizationem & configurationem humanam retineat, quale est cadauer hominis anima recens priuatum;) probabilissima doctrina fert, tradita in Naturali Theologia d. 4. n. 291. Non erit igitur Satanæ operosum, obliterare notam humano corpori ab ipso impressam, si Deus eam obliterationem in gratiam pœnitentis demandet; aut si ipsemet Satan, pro suo verna sollicitus, id præstare statuat. Scribit sanè Henricus Boguetus c. 44. Georgium Gandillonum maleficum, in judicio fassum ipsimet Bogueto Iudici, Satanam obliterasse notam impressam, & locum cui impressa fuerat à malefico esse demonstratum. Acta item Aquensia anni 1611. Aprilis 3. produnt, Satanam à Deo adactum, Magdalenæ Paludanæ pœnitentis notas Magicas aboleuisse, postquàm refecta fuit cœlesti pane. In ea tamen obliteratione, quam Satan facit quasi in

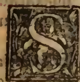
fauorem

fauorem Maleficorum, vt ad tempus Iudices eludant; facilè potest obrepere deceptio; quia pater mendacij, nusquam veritatem amans, facilè posset oculis spectantium imponere; siue per obductionem extimæ pellis saluo interiore & profundiore stigmate, (nimirum reposito debito Temperamento in extima duntaxat corporis parte, intactis partibus penitioribus;) siue per præstigias, quibus immutato reipsa stigmate, tamen illudat sensibus, juxta ea quæ in Naturali Theologiâ disputata sunt d. 4. à num. 311.

CAPVT XI.

Recensentur alia quædam stigmata Dæmoniaca, minùs frequentia.

STIGMATA Magica de quibus hactenus, sunt veluti primaria inter stigmata Dæmoniaca. Nam ad scopum Dæmoni propositum apprimè commodant, cum sint obsignationes deuotionis quâ homo se Satanæ mancipauit. Quare primo loco de eis agendum fuit; præsertim cum sint longè frequentissima, & in vsu penè quotidiano.

Nunc attingenda sunt rara quædam exempla, stigmatum vel à Satana extra commercium Magicum & mancipationem seruitutis, vel ab animabus

damnatis corpori alicuius superstitis impressorum
Perinde enim esse videtur, quod stigma vel à Sata
na, vel ab animâ damnatâ habeat originem ; I
quod multo magis valet, si admittatur doctrina S
Chrysostomi hom. vltimâ de Lazaro, & Victoria
relect. de arte Magicâ num 17. & aliorum grauium
Autorum apud Thyræum l. de locis infestis parte 1
c. 9. quibus visum est, nullas animas damnatas hu
aliquando regredi, sed Dæmones esse, qui speci
animarum damnatarum, apparent aliquando mortalibus. Et quamuis vt idem Thyræus agnoscit l. de apparit. Spirit. à c. 11. agnoscit, nulla suppetat idonea ratio ad inficiandum, animas damnatas diuino permissu aliquando huc regredi, & apparere mortalibus: tamen anima damnata quodammodò transcribitur in ordinem Dæmonum, non quidem substantiali mutatione, sed conditione ac statu. Quamobrẽ stigma impressum ab animâ Dæmonis contubernali, & quasi commensali, potest aliquatenus appellari Dæmoniacum, etiamsi supponatur non esse à Dæmone impressum ad animæ præsentiam, sed immediatè per ipsam animam.

Inter hæc stigmata Dæmoniaca infrequentia, illustre est quod Beda l. 3. hystor. Anglor. c. 19. literis mandauit de S. Fursæo, qui ad tempus vitâ functus, & cœlestium bonorum contuitu, & pœnarum Tartarearum objectu, donatus est. Iussus enim retorquere oculos in vallem tenebrosam, quatuor in eâ ignes animaduertit: & sciscitatus quæ illæ flammæ essent, accepit ab Angelis bonis quos habebat mystagogos, esse quatuor ignes qui mun-

dum succendentes, essent consumpturi. Primus mendacij, quo desponsa in baptismo sæculi renunciatio, non præstatur. Secundus cupiditatis; quo terrena præ cœlestibus captantur. Odij tertius, ac violationis proximorum. Quartus denique impiæ malignitatis, quo potentiores opprimunt inferiores, & fraudibus ac calumniis vastant & conterunt, quibus non est munimentum. Cúmque ignes illi paulatim crescentes, & appropinquantes adinuicem, diffusi essent in molem immensam; ita vt Fursæus accedentem ad se ignem extimesceret, eáque ex causa vni Angelorum qui aderant supplex fieret, vt ignem auerteret; audiuit ab Angelo [quod non incendisti, non ardebit te. Nam etsi terribilis iste & grandis esse ignis videtur, tamen juxta merita operum, singulos examinat; quia vniuscuiusque cupiditas in hoc igne ardebit. Sicut enim quis ardet in corpore per illicitam voluptatem, ita solutus corpore ardebit per debitam pœnam.] Solutus Angelorum opera eo metu Fursæus, jussus est ad corpus reduci: in quo regressu notatus est stigmate dæmoniaco, vt his verbis scribit Beda; cum ex Actis B. Fursæi plenioribus, tum ex testimonio probatissimi Monachi sui monasterij, qui ex oculato teste rem totam fuerat edoctus. [Remanserunt cum B. Fursæo tres Angeli, de quibus diximus, qui eum ad corpus referrent. Cúmque præfato igni maximo appropiaret, diuisit quidem Angelus sicut priùs, ignem flammæ; sed vir Dei, vbi ad patefactam vsque inter flammas januam peruenit, arripientes immundi Spiritus vnum de eis quos in ignibus

torrebant, jactauerunt in eum & contingentes humerum, maxillámque eius incenderunt. Cognouítque hominem, & quòd vestimentum eius morientis acceperit, ad memoriam reduxit: quem Angelus sanctus statim apprehendens, in ignem rejecit. Dicebátque hostis malignus: Nolite repellere, quem ante suscepistis. Nam sicut bona eius peccatoris suscepistis; ita & de pœnis eius, participes esse debetis. Contradicens Angelus: Non (inquit,) hoc propter auaritiam, sed propter saluandam eius animam suscepit. Cessauítque ignis: & conuersus ad eum Angelus, Quod incendisti, (inquit,) hoc arsit in te. Si enim huius viri in peccatis suis mortui, pecuniam non accepisses, nec pœna eius in te arderet. Et plura locutus, quid erga salutem eorum qui pœniterent, esset agendum, salubri sermone edocuit. Qui postmodum in corpore restitutus, omni vitæ suæ tempore, signum incendij quòd in animâ pertulit, visibile cunctis in humero maxillâque portauit. Mirúmque in modum, quòd anima in occulto passa sit, caro palam præmonstrat.]

Thomas Cantipratanus l. 1. Apum c. 10. num. 8. narrationem huc facientem, his verbis contexit. [Clericus quidam, in Synodo Episcoporum prædicare compulsus, angustiabatur non modicũ, quidnam dignè posset coram tot Prælatis Ecclesiæ prædicare. At vbi accessurus in oratione jaceret, venit ad eum Diabolus, & dixit ei, Quid angustiaris istis Clericis prædicare? Dicas eis istud, & non aliud: Principes Infernalium tenebrarum, Principes Ecclesiæ salutant. Læti omnes nos gratias eisdem refe-

rimus, quia cum ipſis, eorum nobis afferuntur ſubditi, & per eorum negligentiam, ad nos deuoluitur totus pariter ferè mundus. Inuitus quidem tibi dico quod dico, ſed altiſſimi juſſione coactus. Reſpondit Clericus; Mihi quidem, ſi hæc eis retulero, non credent. Tunc Diabolus tangens maxillam eius: Ecce, (ait,) ſignum, nigredo inſolita faciei. Hanc antequàm prædices, non contingas, quia fruſtra: poſt prædicationem verò aquâ benedictâ delebis. Proceſſit ergo Clericus in Synodo prædicaturus: & admirantibus cunctis in ſigno indito faciei, tantùm illa quæ ſibi juſſa ſunt recitauit; & ad horrorem maximum cunctorum corda permouit. Hæc anno ab Incarnatione Domini M. CC. XLVIII. fuerunt Pariſiis coram omni Clero & populo ſolemniter recitata.]

Mulierem Sebuſianam, ſcribit Gerſo in calce Tractatus de Examinatione doctrinarum, delatam apud Lugdunenſem Antiſtitem anno 1424. multa fingentem tanquam ſibi à Deo reuelata, quæ non aliunde quàm à Satana didicerat. Peccata enim quibus quiſque ſe contaminarat, inſpectâ fronte agnoſcebat. Vnam ſe è quinque mulierculis à Deo miſſis, ad extrahendas è Tartaro innumeras animas, & earum duas ad minimum quot diebus inde eripuiſſe, mentiebatur. Tandem duo ſtigmata veluti carbones, in pede præferre deprehenſa, & terra; cum tormentis ſubjicienda eſſet, veritatem ſyncerè aperiens, quæſtum ſe æſtimaſſe pietatem, Iudices docuit; & morbum epilepticum quo laborabat, prætextu exceſſuum diuinorum obnubere ſolitam:

carbones autem queis notatum pedem habebat, Satanæ in eâ opificio extitiſſe, ad faciliùs imponendum ſimplicibus; quod ex eâ parte ingentes tolerarет cruciatus, cum eſſet è Tartaro eripienda, damnata quæpiam anima.

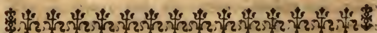
Inuſtam viro probo, & Medico ſcientiſſimo, à damnatâ animâ notam, annis ſuperioribus, iuuat recolere ex Prato meo ſpirituali num. 81. Decumbebat Petrus Serpillonus probus & doctus Medicus, ex morbo è quo etiam haud ita multò poſt exceſſit: & ritè ſubductis rationibus omnibus peractâ accuratè de vitâ vniuersâ exomologeſi, obducto lecti ſipario ſe continebat, non lucem faſtidiens vt domeſticis primùm videbatur, ſed vt liberiùs hęreret defixus in cogitatione de Deo & de tranſitu à quo non eſt regreſſus: cum ecce ſubitò auditur ab iis qui lecto ad officia ægro præſtanda aſtabant, inclamans æger. Heu miſeram animam! Quo infelix propelleris? Reſponſum auditum eſt, & ex voce reſpondentis, poſteáque ex ægri deſignatione certiùs compertum, eſſe animam Libellionis Aueníonenſis qui eâ horâ fato conceſſerat. Reſpondit ergo qui interrogabatur, iter ſibi eſſe in infernum. Roganti ægro damnationis cauſam, reſponſum ſecundò datur, cauſam fuiſſe quod malè & infideliter functus eſſet concredito Notarij munere. Eſtne igitur, inſtitit Serpillonus, id munus periculoſum & damnationi obnoxium? Eſt verò, reſpondit infelix. Quid ſi è ſodalitio Deiparæ ſint, ait æger? His quidem repoſuit damnata anima, peculiari præſidio ſunt, tutela Deiparæ, & aſſidua monita quibus ad vitam

piam informantur: Tamen ni sapiant, & ipsi quoque excidentur & igni addicentur æterno. Dixit, & fidem verbis facturus infelix Notarius, manum in jacentis femur extendit, quod æger confestim aduocato spiritus Magistro P. Ioanni Suffreno, ostendit veluti cauterio inustum, in totius huius narrationis confirmationem.

Stigma dæmoniacum planè insolitum, anno 1634. in Saxoniâ impressum, citra commercium Magicum, adscribo ex duplici epistola Baltazaris Han, Archiatri apud Saxoniæ Electorem. Exhibet eas Epistolas Senertus, in Appendice ad partem nonam libri sexti Medicinæ practicæ. Narrabat ergo Baltazar Han, puellam Lutheranam annos natam 22. post turbationes in somno, cum mane 9. Nouembris templum adiret, pronubam actura conjugij apud Ministrum celebrandi, deprehensam esse, liuidis maculis duabus, in vtrâque manu subitò exortis notatam; & variis lancinationibus continuitatem cutis vtriusque brachij, à carpis ad flexuras vsque cubitorum innotuisse solutam. Supra vtrosque verò cubitos, (vt idem testatur,) conspiciebantur diuersæ literæ: quas inter N. & B. exactè conformatæ erant. Conspiciebatur item ibidem, multiplex crucis effigies. Et quidem eâ varietate, vt cruces modò longiores, modò breuiores, modò longissimæ, incurrerent in oculos: quædam cernerentur profundiùs demissæ, dolorémque ac pruritum excitarent; quædam ad suppurationem peruenirent, suáque vestigia vltra mensem post se relinquerent; in quibusdam verò nihil tale obserua-

retur. Auctus proditur numerus characterum, vnâ atque altera cruce, circa collum, pectus, & ventrem infimum erumpente, 15. Nouembris. Indéque ad plures corporis partes prorepsere notæ, maximâ ex parte Crucem figurâ referentes; ita vt spatio septidui, puella à capite vsque ad calcem tam in anticis quàm in posticis partibus, totâ cute perinde ac si spinis aut virgis cæsa fuisset, stigmata præferret. Et prioribus quidem diebus facies pura apparebat, & absque notis: posterioribus verò diebus, ipsa quoque notas prætulit, sed leuiores, vixque cutis continuitatem soluentes, nec nisi epidermida afficientes. Nocte insequente, acus vtrique volæ manus infixa apparuit, nec vanâ specie: Nam ab astantibus extracta, & variè incuruata, ac igni admota, soliditatem semper retinuit; éstque asseruata. Aliquot post diebus inter deambulandum, deprehensa est acus vtriusque pedis plantæ infixa, cruciatum inferens haud exiguum, nec absque cruoris profusione. Exinde per interualla, certis noctibus non semel extra lectum abducta, & sub scamno aliquo jacens reperta est, nouis insignita Crucibus, & cordis effigie, ac Chymicis & Astronomicis notis, cuti velut incisis. Die verò Ianuarij 27. inter colloquendum & operandum cum vicinâ, manui dexteræ artificio insigni, leuiter incisa apparuit rosæ & trifolij figura; & anni à Christi Natiuitate decurrentis numerus 1635. Demum cor telis transfixum de nouo apparuit, citra dolorem, & stulti imago ac Germanicum verbum *Narr.* & quædam alia signa cum diuersis crucibus. En prodigiosam omnino

stigmatizationem, extra omnem Magici commercij suspicionem. Manum Satanæ rectè hîc agnoscunt Baltazar Han, & Ioachimus Colbius; apud Senertum loco allegato. Quod tamen insinuant meras fuisse præstigias, & sensuum ludificationem, non admitto. Quis enim dicat, vlcera & stigmata ad tempus satis diuturnum perstãtia, ac saniosa, & acus asseruatas, delusiones sensuum esse? Verè ergo impressa sunt ea stigmata, arcano sed justo Dei permittentis consilio. De acubus infixis corpori & exemptis, consulendi quos supra adduxi cap. 8.

CAPVT XII.

Stigmata dæmoniaca moralia.

VEMADMODVM in expositione stigmatum piorum, & humanorum, præter ea quæ realia & physica erant, nonnulla protulimus moralia physicis analogicè respondentia; ita operæpretium est hoc loco, prolatis stigmatibus dæmoniacis realibus ac physicis, moralia non præterire: vt fideles tanto studiosiùs eorum impressionem refugiant, quanto tetriora perspexerint. Habemus autem de his moralibus nequitiæ notis, suffragium Scripturarum & S S. Patrum.

Imprimis Apostolus Rom. 11. visus est stigmata

Diabolica de quibus agimus, in Iudæis à Deo derelictis, & Satanæ ductum sequentibus, agnouisse: cum dixit, *sicut scriptum est, dedit illis Deus spiritum compunctionis.* Græcè est κατανύξεως, quæ vox *perfossionem* sonat. Hæbræi quidem Codices Isaiæ 29. v. 10. vnde verba citata ab Apostolo sunt desumpta, ferunt potiùs veternum & altum soporem, quâ pœnâ obdurationis multatos esse Iudæos, affirmat Esaias; juxta textum primigenium. Tamen Apostolus secutus 70. adhibuit vocem prædictam, quæ *compunctionem*, siue *pertusionem* & *perfossionem* significat. Eáque etiam voce vsus est S. Lucas Actor. 2. cum dixit, *his auditis, compuncti sunt corde.* Græcè κατενύγησαν. Et est ea vocis notio, propria. Nam νύσσειν *vellicare, pungere, fodicare*, significat; vt Interpres Nouator ad eum Lucæ locum expendit. Atque adeò apud Apostolum, *spiritus compunctionis*, est spiritus pertundens, & stigma imprimens. S. Cyprianus l. de orat. & alibi admodùm energicè, legit *spiritum trànspunctionis*. Et verè ex perfossione, vel transfixione, & transpunctione animæ, sequitur hebetudo mentis, & excœcatio, ac surditas, quam Apostolus Iudæis consequenter tribuit. Nam sicut ex pupillæ & sensorij auditus transfixione, cœcitas & surditas consequuntur: ita populus Iudaicus à Deo auersus, Satanico spiritu punctus atque transfixus, deserente Deo, in potestatem Satanæ transiens, exoculatus est, & obsurduit animo. [Pertusa est illis mens, (inquit S. Cyprianus l. 1. episto. 3.) hebes animus, & sensus alienus à Deo.] Ex pertusione autem illa siue punctione, resultare stigma

Diabolicum, non eſt quod exponam: cum antiquis, *punctus vultus*, idem eſſet quod *inuſtus*, & impreſſo ſtigmate deformatus.

Eandem tranſpunctionem & ſtigmatum impreſſionem, ſubeunt quotquot Iudaicæ peruicaciæ æmuli, obſiſtunt ſpiritui veritatis: ſed nulli magis quàm Hæretici. Et idcirco Apoſtolus 1. Timo. 4. illis tribuit, ſtigmatis transfixam ſiue cauteriatam conſcientiam. Verba Apoſtoli ſunt. *Spiritus autem manifeſtè dicit, quia in nouiſſimis temporibus, diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis Dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium ſuam conſcientiam, prohibentium nubere, abſtinere à cibis quos Deus creauit.* Non cadunt iſta in Dæmonia, ex quorum doctrinâ peraguntur; ſed in attendentes eorum doctrinis. Hîc quidem genitiuus ille *Dæmoniorum*, ſumitur ſubſtantiuè, non adjectiuè; nec deſignat homines qui per malitiam euaſerint in Diabolos, vt de Iuda dictum eſt Ioannis 6. ſed deſignat ſimpliciter dicta Dæmonia, Satanam nimirum & Angelos eius. Legendum enim eſt cum codicibus emaculatis δαιμόνων: quamuis aliqui Codices habeant, δαιμονίων, vt Eſpencæus notauit: Qua lectione admiſſâ, ea vox deſignaret homines Dæmoniacos, & genitiui omnes eodem referrentur. Sed probata lectio, habet *dæmoniorum*, ſiue *dæmonum*, ita vt ea vox cadat in Satanam & Angelos eius. Et tamen dico genitiuos alios in eo loco Pauli propoſitos, & genitiuo illi *Dæmoniorum* ſubnexos; non cadere in ipſa Dæmonia, ſed in attendentes doctrinis eorum quia He-

braiſmus eſt; quo nomen & verbum cum propinquiore nomine concordat, potiùs quàm cum eo quod propriè reſpicit. Similes Helleniſmos apud Homerum, Euripidem, ac Sophoclem, obſeruauit Euſtathius Iliad. β & Scholiaſtes Nouator Marci 12, v. 40.

Ait ergo Apoſtolus, hæreticos in hypocriſi loquentes mendacium, cauteriatam habere conſcientiam; id eſt cauterio inuſtam Satanico, & Diaboli ſtigmate conſignatam eique non ſecùs addictam, quàm vi ſtigmatis ſui mancipentur Satanæ malefici. Eam verò conſcientiæ Diabolico cauterio notatæ inuſtionem, inſenſibilitas, & defluxus vberis ſaniei conſequitur, vt docet vox *cauterij*. [Sicut enim cauterium, corruptio eſt in carne, per ignem ſiue ferrum ignitum, ex quâ egreditur continuò putredo: ita ex igne peruerſæ voluntatis, quaſi cauteriatæ, vlceratur conſcientia, & egreditur falſa doctrina Dæmoniorum.] Verba ſunt S. Thomæ, ad eum locum lect. 1. Ex eâdem voce *cauterij*, Caietanus ibidem, eruit; impietatem in Hæreticis dogmatum ſatoribus, de quibus agebat Apoſtolus, ferè eſſe indelebilem. Sicut enim nota cauterio impreſſa eſt indelebilis; neque ita vnquam obliteratur, quin remaneant impreſſionis veſtigia; ita pro miraculo propè haberi poteſt, ſi hæreticum impia dogmata ferentem, reuenire ad Deum contingat. Nihil horum repudio. Sunt enim omnia veriſſima, nec ab Apoſtoli ſcopo abhorrent, probantúrque credito Ambroſio, Theodoreto, & Oecumenio, prolatis ab Eſpençæo in Commentario illius capitis quarti,

prioris Epiſtolæ ad Timotheum. Qui præterea addit, ex Brunone, & vtrâque Gloſſâ, & conſentit Bartholomæus Keſthemetoſin Phraſibus Scripturæ V. *Conſcientia*, cauterium quod à cauendo fure cauteriato dictum putauit, hæreticis dici impreſſum, eóſque cauteriatam habere conſcientiam; quia eſt illis inuſtum cauterium, ſicut furibus deprehenſis, vt ab illis caueant, qui ſtigma pœnale inuſtum viderint. Neque hoc repudio, tametſi planiſſimus Apoſtoli ſenſus, videatur quem dixi. Conſcientiam videlicet Magiſtrorum falſæ doctrinæ, eſſe ſtigmate Diaboli notatam, eíque mancipatam; nec ſecus ſe habere, quàm carnem ambuſtam cauterio, quæ vitâ & ſenſu caret, perpetuóque emittit purulentias, & ſanioſum fœtorem. Quam ſuam malam affectionem, iidem mali Magiſtri, impertiunt aliis. Æquè enim inuſtam, ac ſtigmate Dæmoniaco notatam efficiunt conſcientiam eorum qui ſe illis adjungunt. Vt propterea verum quoque ſit quod S. Auguſtinus 15. contra Fauſt. c. 10. & l. 20. c. 16. legit *cauteriantium conſcientiam.*

Adjungo propoſitis Scripturis, judicia Patrum de ſtigmate morali Dæmoniaco, initium ducens à Philone. Nam eum Patribus & Eccleſiaſticis ſcriptoribus annumerauit S. Hieronimus. Philo itaque l. quod mundus ſit incorruptibilis, agens de cauſâ ob quam Deus puram lucem non affundit animæ, eam refert in [Imprudentiæ, injuſtitiæ, cæterorúmque vitiorum ſtigmata, vix eluibilia.] Quæ ſtigmata, impreſſa ait à perturbationibus, quarum currus in nobis eſt; auriga autem & agi-

tator pessimus, ipse est Satan, vt dico cum de Christo aurigatore. Itaque hæc stigmata, per omne vitiorum genus impressa, sunt manifestè Diabolica, deformántque omnes vitiis addictos, non quidem sensibiliter in corpore, sed (quæ tetriores sunt notæ,) inuisibiliter in animâ.

Agnoscit quoque stigmata hæc Dæmoniaca, Origenes hom. 13. in Ezech. tractans illud *tu signaculum similitudinis*. Vbi post propositum signaculum diuinum, & stigma sacrum piis impressum; subdit declinandam esse imaginem hominis terrestris, quæ est stigma Satanæ. [Caue homo, ne sæculum istud egrediens, signaculo Diaboli sis impressus. Habet quippè ille signaculum. *Sicuti portauimus imaginem terrestris*, vnde vel quando, vel qui significauit hoc signo portauerimus imaginem terrestris.... Circuit Diabolus, & lustrat omnia, volens & ipse signare subjectos sibi. Signat autem singulorum corda considerans, & imprimit in eis figuram terreni, per peccata, per vitia, vt portent imaginem terrestris.]

Sed & Tertullianus l. 4. in Darcio. c. 9. [In exemplo leprosi non contingendi, imo ab omni commercio submouendi, communicationem prohibebat hominis delictis commaculati, cum qualibus & Apostolus cibum quoque vetat sumere: Participari enim stigmata delictorum quasi ex contagione si quis se cum peccatore miscuerit.]

Non abhorret ab hoc instituto, S. Ambrosij oratio in Apologi Dauid. Exponens enim quid sonaret ea petitio Dauidis, *dele iniquitatem meam*,

ait. [Videamus hoc verbum : non enim ociosum est. Denique & alibi ait, *Ego sum qui deleo iniquitates tuas, & memor non ero.* Sunt profectò altè impressa quædam conscientiæ nostræ vlcera delictorum, & quædam mentium nostrarum, animorúmque vibices, quæ errorum nostrorum obducuntur vlceribus. Habet ergò culpa characteres suos & apices, quibus proditur; quod non ingenio nostro affingimus sed Propheticâ authoritate signamus. Scripta est ergò, & vbi scripta sit, vide. *In pectore*, inquit, *cordis tui*. Hoc est, ibi scripta est culpæ series, vbi etiam forma virtutis, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Sed quæ bona sunt, non atramento scribuntur; sed spiritu Dei viui. Quæ autem vitiosa, graphio ferreo, & vngue adamantino. Talis propemodùm scriptura, qualis est pœna peccati. Scribitur illa graphio ferreo, hoc virgâ ferreâ coercetur, sicut scriptum est. *Reges eos in virgâ ferreâ.*] Idem animam corporeis voluptatibus veluti clauis suffigi, atque adeò stigmatis notari considerat l. 4. in Luc. sub libri finem.

Tractans sacra stigmata corporis Christi rediuiui. Eucherius homil. 10. de Pasch. & inde astruens Christi resurrectionem, ac nostram, ait cicatrices & plagas; [In resurrectione Domini, ad confirmandam vniuersitatis fidem speciales fuisse, manifestum est; vt per testes crucifixi corporis plagas, definitissimè nouerimus, omnes sub reparationis die animas ad corpus proprium reuersuras. In nostrâ verò resurrectione, nulla alicuius remanebunt

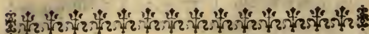
indicia læsuræ, nulla penitus apparebunt vestigia vlceris, aut debilitas in carne, vtinam non inueniantur in corde. Elaborandum itaque est, ne sub illo premendæ recognitionis examine, multæ aliæ cicatrices manifestentur; ac reuelentur in medium vulnera flagitiorum, ne plagæ conscientiarum, ne horrendæ homicidiorum maculæ, ne obscœnæ fæda signa luxuriæ, in illâ die deficientibus præ dolore oculis ingerantur. Et ideò custodiamus totis viribus regenerationis dona, redemptionis munera, sacræ imaginis ornamenta, vt quandoque in conspectu Iudicis nostri, non Diaboli vlcera, sed Christi stigmata, reparato in corpore præferamus, neque hostis noster aliquid suum in membris nostris, sed sua in nobis redemptor noster membra agnoscat.] Meritò vocat has plagas, *vlcera Diaboli*; atque adeò stigmata huiusmodi vlcerum, jure agnoscit esse stigmata Diaboli, quia Diabolo autore & incentore imprimuntur. Tametsi enim Diabolus, latrare & sollicitare, mordere autem nequit, nisi volentem, vt supra aiebam ex D. Augustino serm. 196. de tempo. id quod etiam repetitur in. Epistolâ ad Demetriadem, & fusè confirmatur à Binsfeldio de confess. malef. præludio 4. Ideòque rectè moneat Siracides c. 2. Eccles. *dum maledicit impius Diabolum, maledici ab eo animam suam*, in quam rem differit de more luculenter S. Augustinus homil. 12. ex 50. & serm. 3. de diuers. c. 3. Tamen gladius peccati, educitur, simul & egreditur de vaginâ suâ, juxta concinnam S. Gregorij expositionem 15. moral. c. 13. Nam egreditur sponte suâ, & per arbitrium

proprium; educitur verò ob præuiam Diaboli instigationem: sin minùs ad omnia planè peccata,(circa quod anceps est Suares l. 8. de Angel. c. 19. n. 20. negant autem Lensæus l. 7. de libert. Christ. c. 6. & Vasques 1. 2. ad. q. 80. articulo 4. post S. Basilium in reg. breuior. interrog. 75.) at saltem quoad maximam peccatorum partem;& ferè quoad omnia. Rectè igitur Eucherius, peccata, non Christi, sed Diaboli vlcera & stigmata appellat.

Nec alia mens fuit Petro Damiani Opusc. 18. dissert. 2. c. 6. cum dixit, peccata esse characteres & stigmata Diaboli, quæ opponit stigmatibus eorum qui habent nomen eius, & nomen Patris eius, scriptum in frontibus suis. Egregiè verò præmiserat, haud aliter se habere fideles notatos Satanicò peccati stigmate, quàm se habeat miles desertor; [Cui militaris est character impressus; quocunque transfugiat, militiæ suæ cui juratus fuerat secum semper signaculum portans. Et quandocunque iniusti sibi stigmatis vibicem conspicit, desertorem se militiæ, reumque transfugij recognoscens.] Sic omnis qui signatus est à spiritu, si retrocedens in aliena castra, Satanæ nomen ferat, eiúsque notetur stigmate;quoties occursabunt animo admissæ noxæ, (& semper occursant ; juxta illud, *peccatum meum contra me est semper*,) infelicem stigmatiam, veri sui heri desertorem, & ad hostes transfugam, se recognoscet, vel inuitus.

Alcimus Auitus l. 3. in Genes. *initio* peccatum primorum parentum *stigma* vocauit, cum de pudentibus & se operientibus dixit,

Tum pudor his capto detorquet lumina sensu,
Nec jam secura praestatur luce tueri
Signatam fixo peccati stigmate carnem.

CAPVT XIII.

De stigmatis Dæmoniaci perseuerantiâ in termino.

DISPVTAVIMVS hactenus de stigmatum Dæmoniacorum impressione in viâ, non prætermissis stigmatibus moralibus, quæ physicis proportione respondent. Nunc attingendum, an stigmata realia Dæmoniaca V. G. Magica, sint perseueratura in corpore damnati rediuiuo.

Huius dubij resolutio, ex parte pendet ex iis quæ traduntur de perseuerantiâ defectuum hîc malè afficientium corpus, in eodem corpore suscitato. Quâ in re duplex est sententia. Vna supplementi S. Thomæ 3. p. q. 86. art. 1. remouentis omnia corporis vitia à damnatis, post resurrectionem: quia resurrectio corporis, est opus Dei, cuius effectus non debet esse imperfectus. Accedit quod interesset damnatorum, ad pœnæ imminutionem, defectus quosdam corporis hîc fortassis contractos

retinere, puta cœcitatem ad non videndum mutuo, & non percipiendum loci horrorem: item surditatem, ad non audienda improperia, & immanes blasphemias; torporem tactus ad minus sentiendum dolorem. Idémque est de similibus defectibus, quos retinere prodesset damnatis. Has rationes Suares t. 2. 3. p. d. 50. sect. 5. conclus. 3. æquè vrgere existimat, pro excludendis à corpore damnatorum, defectibus illis, qui proueniunt ex indebitâ partium aut humorum vel qualitatum compositione, proportione, aut dispositione: vt sunt ægritudo, debilitas virium, gibberum, & similes defectus. Quare hæc sententia non admittit in corporibus damnatorum rediuiuis, nisi defectus corporum connaturales corpori humano, vt sunt grauitas, opacitas, passibilitas, & similes, oriundi ex principiis speciei, ac proinde non exigentes ad sui exclusionem, dotes gloriæ.

Aliam sententiam in re propositâ tuetur Valentia 3. p. d. 11. q. 3. p. 3. Secutus Durandum in 4. d. 44. q. 2. & 3. juxta quam, omnia vitia corporum, in damnatis resurgentibus perstabunt. Quæ mihi sententia magis arridet, dummodò excludat à corporibus damnatorum, illos defectus per quos diuinæ in eos vindictæ executio impediretur: vt esse surdum, quod excluderet auditionem horrendorum mugituum per alios damnatos editorum: esse cœcum, quod subduceret à damnatis horrenda visa, quibus perceptis irascantur, & fremant, atque tabescant. Cœteros autèm defectus corporum hîc contractos, qui non obstabunt executioni diuinæ

iustitiæ, nulla ratio suadet, debere excludi à corporibus rediuiuis damnatorum: vt esse gibbosum, claudum, simum, Tetanicum, ac similes.

Ex hâc doctrinâ inferendum videtur, stigmata physica Dæmoniaca, hîc impressa damnatis superstitibus, perseueratura esse in corporibus damnatorum post resurrectionem. Sunt enim ex eo genere defectuum, qui non obstabunt executioni iustitiæ Dei, sæuientis in peccatores: & alioqui erunt deformationes non vulgares talium corporum, & vestigia iniquitatis præteritæ, quæ à Deo sine labe ex parte suâ refici poterunt. Nullum ergo suppetit fundamentum, affirmandi tales defectus exulaturos à corporibus impiorum vitâ redonatis. Nam quamuis reueniant ad vitam per Dei omnipotentiam, & Dei quantum est ex se perfecta sint opera; tamen nihil vetat, in opere ad ostensionem iustitiæ Dei diuinitùs refecto, deesse perfectiones aliquas quibus in vitâ mortali caruerit; siue propriâ culpâ, siue ex naturalium causarum cursu, aut malo quopiam incursu. Itaque stigma Dæmoniacum qualecunque demum sit ex variis supra recensitis, cum non obsit executioni diuinæ iustitiæ, sed eam potiùs compleat, deformando corpus maledictum, & omni dehonestatione dignissimum; iure restituetur corpori rediuiuo damnati hominis, qui hîc in vitâ mortali stigma illud habuerit impressum. Sanè Theologi, characteres Sacramentorum, tametsi substantialiter supernaturales, consentiunt hæsuros in animabus damnatis, ad magnam eorum confusionem: quod licet non sit ex fide certum, (vt

malè censuit Bonacina d. 1. de Sacram. quæst. 5. p. 3. jure rejectus à Vasque 3. p. d. 134. qui ait, Ecclesiam de indelebili du taxat viatorum charactere, fuisse sollicitam;) Est tamen longè congruentius sensui Ecclesiæ, & vnanimi Theologorum consensione firmatur, vt docet Ægidius 3. p. q. 63. n. 16. Erítque sin dubio magnum cordolium animæ Christianæ damnatæ, quod ex charactere Baptismi, agnoscenda sit Christiana : ex charactere Sacerdotij, deprehendenda sit constituta in tam sublimi sanctitatis gradu, & tamen deciderit in tantum barathrum. Proportione ergo idem erit de familiaribus Satanæ mancipiis, cum ex notaculo, deprehendentur fuisse truculentissimo Dei & ipsorum inimico addicti.

FINIS.

